

รายงานการวิจัย

เรื่อง

มาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินที่ได้
จากการกระทำความผิดเกี่ยวกับการทุจริต

The Prevention and Suppression of
anti-money laundering derive from corruption

โดย

อาจารย์ปิ่นณวิช ทัพภวิมล

การวิจัยครั้งนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากกองทุนรัตนโกสินทร์สมโภช 200 ปี

ประจำปี 2559

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ชื่อเรื่อง	มาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินที่ได้จากการกระทำความผิดเกี่ยวกับการทุจริต
ชื่อผู้วิจัย	ปณิตวิช ทัพภวิมล
ปีที่แล้วเสร็จ	2561

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการฟอกเงิน 2) เพื่อวิเคราะห์ความผิดมูลฐานตามกฎหมายไทย และกฎหมายต่างประเทศ 3) เพื่อศึกษาแนวทางแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับความผิดมูลฐานตามกฎหมายไทย

ผู้วิจัยได้ศึกษาและวิเคราะห์มาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินที่ได้จากการกระทำความผิดเกี่ยวกับการทุจริตแล้วพบว่า กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของประเทศไทยได้มีการกำหนดความผิดมูลฐาน 26 มูลฐาน อันที่จะนำไปสู่การใช้มาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกับการกระทำความผิด แต่การกำหนดความผิดมูลฐานมีกำหนดตามมาตรา 3 (5) เท่านั้น และคำว่า “กฎหมายอื่น” ก็ไม่ได้กำหนดไว้ว่าหมายถึงกฎหมายฉบับใด ทำให้เกิดความไม่ชัดเจนในการใช้บังคับกฎหมายอันอาจจะส่งผลให้ความผิดมูลฐานไม่ครอบคลุมการกระทำทุจริตทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน ทำให้มีอาชญากรรมทุจริตมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ โดยอาศัยช่องว่างของกฎหมาย ที่ไม่ได้กำหนดกฎหมายบางฉบับให้เป็นความผิดมูลฐาน ซึ่งผลจากการศึกษาสรุปได้ว่า การกระทำทุจริต หมายถึง การกระทำทุจริตจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่มีอำนาจหน้าที่หรือมีอิทธิพลต่อบุคคลที่มีอำนาจหน้าที่ ได้ใช้อำนาจหน้าที่นั้นรับเงิน ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์อื่นใด ทั้งที่มีกฎหมายกำหนดเป็นความผิด และยังหมายรวมถึงการกระทำที่มีลักษณะพฤติมิชอบ คือ การกระทำที่ไม่ใช่ทุจริตต่อหน้าที่ แต่เป็นการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดโดยอาศัยเหตุที่มีตำแหน่งหรือหน้าที่อันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่งหรือมติของคณะรัฐมนตรี ที่มุ่งหมายจะควบคุมดูแลการรับ การเก็บรักษา หรือการใช้เงินด้วย จากความหมายดังกล่าวสามารถกำหนดการกระทำที่เกี่ยวกับการทุจริตที่จะเป็นความผิดมูลฐานได้ 11 ฉบับ เช่น ประมวลกฎหมายอาญา พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2502 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 เป็นต้น และการกำหนดความผิดทางอาญาจำนวน 11 ฉบับ จะทำให้เกิดความชัดเจนในการกำหนดความผิดทางอาญาและชัดเจนในการใช้บังคับกฎหมายที่สอดคล้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. 2003 มากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : ป้องกันและปราบปราม การฟอกเงิน การทุจริต

Title: The Prevention and Suppression of anti-money laundering derive from corruption
Researcher: Punnavit Tupprawimol
Year: 2018

Abstract

This research methodology is the qualitative research. The purpose of research is to study about 1) the concept, theories of the money-laundering law; 2) the analysis of the predicate offences both in Thailand and Singapore; 3) to propose the appropriate recommendation for predicate offence under Thailand legislation.

Refer to the researcher studied and analyzed the measure to prevention and suppression of anti-money laundering derive from corruption, the researcher found that there are 26 predicate offences under the Thailand's money-laundering law. However, the predicate offences are limited only under section 3 (5) and the word "other laws" do not specific for any laws. This is vagueness for applying the law. Moreover, the predicate offences do not cover corruption both in public and private sector. This result in increasing of corruption crime by using the legal loophole. Due to some laws do not prescribe as predicate offence. The result of research concluded that corruption means the person who excise of his/her power in the course official duty with a view to acquiring money, assets or undue benefits as prescribe in law and misbehavior act. Misbehavior act may define as the act which is not corruption. The act of the performance or omission course of official duty violates the law, order, regulation or cabinet resolution which aims to regulate receiving, keeping or spending money. It might be said that the above definition can prescribe predicate offences relating to corruption for 11 laws, for example, the Penal Code, the Officials of State Organizations or Agencies B.E. 2502 (1959), the Organic Act on Corruption B.E. 2542 (1999). This make clear in prescribing the criminal offence, the effective enforcement and more consistent with the United Nations Convention against Corruption 2003.

Key words: Prevention and Suppression, Money Laundering, Corruption

คำนำ

งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงได้ ด้วยความอนุเคราะห์จากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยขอขอบพระคุณมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชที่ได้อนุมัติเงินทุนอุดหนุนการวิจัย สถาบันวิจัยและพัฒนา และคณะกรรมการเฉพาะกิจพิจารณาการวิจัยทุกท่าน ซึ่งได้แก่ ศาสตราจารย์ ดร.ธวัชชัย สุวรรณพานิช รองศาสตราจารย์ลาวัลย์ หอนพรัตน์ และ ดร.สุเนติ คงเทพ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะต่างๆ ที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งทำให้งานวิจัยนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณสาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชที่ให้โอกาสและสนับสนุนในการทำวิจัยครั้งนี้ รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำวิจัยครั้งนี้ทุกท่านที่ได้กรุณาให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน และให้กำลังใจมาโดยตลอด

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์แก่บุคลากรทางการศึกษาและผู้สนใจทั่วไป ตลอดจนจะเป็นประโยชน์ในการสร้างองค์ความรู้ทางด้านกฎหมายต่อไป

อาจารย์ปณณวิช ทัฬหวิมล

กุมภาพันธ์ 2561

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
คำนำ	ค
บทที่ 1 บทนำ	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
3. ขอบเขตของการวิจัย	5
4. ประโยชน์ที่ได้รับ	5
5. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
6. ระเบียบวิธีการวิจัย	6
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการทุจริตและการฟอกเงิน	7
1. แนวคิดเกี่ยวกับการทุจริต	7
2. ทฤษฎีเกี่ยวกับการทุจริตและการฟอกเงิน	13
3. ทฤษฎีเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต	17
4. การกระทำที่เกี่ยวกับการทุจริตและการฟอกเงิน	19
4.1 การกระทำที่เกี่ยวกับการทุจริต	20
4.2 การกระทำที่เป็นการฟอกเงิน	34
5. มาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน	44
6. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตและการฟอกเงิน	51
บทที่ 3 กฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินที่ได้มาจากการกระทำ ความผิดเกี่ยวกับการทุจริต	57
1. กฎหมายระหว่างประเทศ	57
2. สาธารณรัฐสิงคโปร์	65
2.1 มาตรการปราบปรามการทุจริต	68
2.2 มาตรการเชิงป้องกันการทุจริต	69
2.3 มาตรการด้านการป้องกันการทุจริตของสาธารณรัฐสิงคโปร์	70
3. ประเทศไทย	79

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.1 ความผิดทางอาญาที่เป็นความผิดมูลฐานที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยชัดแจ้ง	80
3.1 ความผิดทางอาญาที่เป็นความผิดมูลฐานที่กำหนดไว้ในกฎหมายอื่นตาม มาตรา 3(5) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542	87
บทที่ 4 วิเคราะห์มาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินที่เกี่ยวกับการกระทำทุจริต	107
1. วิเคราะห์การกระทำความผิดเกี่ยวกับการทุจริตที่เป็นความผิดมูลฐาน	107
2. วิเคราะห์การกระทำความผิดทุจริตที่เป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายไทย เปรียบเทียบกับสาธารณรัฐสิงคโปร์	130
3. วิเคราะห์ความสอดคล้องของการกำหนดความผิดมูลฐานจากการกระทำทุจริตของ ประเทศไทยกับกฎหมายระหว่างประเทศ	133
บทที่ 5 บทสรุป และข้อเสนอแนะ	138
1. บทสรุป	138
2. ข้อเสนอแนะ	140
บรรณานุกรม	142
ภาคผนวก	147
ประวัติผู้วิจัย	150

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันอาชญากรรมได้มีการพัฒนารูปแบบไปตามเทคโนโลยี ทำให้อาชญากรรมบนท้องถนน ได้มีการพัฒนาไปเป็นองค์กรอาชญากรรม อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ อาชญากรรมทุจริต และอาชญากรรมข้ามชาติ เมื่อมีการประกอบอาชญากรรมที่มีเจตนากระทำความผิดเพื่อให้ได้เงิน ทรัพย์สินหรือผลประโยชน์แล้ว เพื่อให้สามารถหลบหนีจากการถูกริบทรัพย์สิน การถูกจับกุมอาชญากร ก็จะมีการนำเงิน ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์ที่หามาได้จากการกระทำความผิดนั้นไปดำเนินการโอน แปรสภาพ เปลี่ยนแปลงเป็นเงิน ทรัพย์สินหรือผลประโยชน์ในอีกรูปแบบหนึ่ง ทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ ไม่สามารถดำเนินคดีกับตัวผู้กระทำความผิดได้ ถึงแม้จะมีการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด แต่ก็ไม่สามารถนำกระบวนการยุติธรรมมาใช้ติดตามหาเงิน ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์ที่ได้จากการกระทำความผิดได้ อันทำให้อาชญากรมีเงินทุนที่จะดำเนินการประกอบอาชญากรรมต่อไป หรือพัฒนารูปแบบของอาชญากรรมให้ยากแก่การปราบปรามมากยิ่งขึ้น ซึ่งหนึ่งในนั้นก็คือ อาชญากรรมทุจริต (Corruption Crimes) ที่มีการได้เงิน ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์เป็นจำนวนมาก และมีความแตกต่างไปตามความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่จะช่วยประสานประโยชน์อันมีที่มาจากอาชญากรรม และสามารถอำพรางเงิน ทรัพย์สินหรือผลประโยชน์ที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย อาศัยสถาบันการเงินหรือการประกอบธุรกิจในรูปแบบที่ถูกต้องตามกฎหมายเพื่อให้ดูเหมือนว่าเป็นการดำเนินการถูกต้องตามกฎหมายและนำเงิน ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์เหล่านั้น วกกลับมาเป็นทุนในการประกอบอาชญากรรมอีกรอบ ในลักษณะที่เป็นวงจรอาชญากรรมซึ่งเรียกว่า “การฟอกเงิน” (Money Laundering)

การฟอกเงินจึงเป็นการกระทำความผิดของอาชญากรด้วยวิธีการต่างๆ ให้เงิน ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์ที่ได้มาจากการกระทำความผิดเปลี่ยนเป็นเงิน ทรัพย์สิน ผลประโยชน์ซึ่งบุคคลทั่วไปหลงเชื่อว่าเป็นเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย และเป็นรูปแบบที่แพร่หลายมากที่สุดของอาชญากรในการใช้เป็นเครื่องมือในการปกปิด และหาผลประโยชน์จากการกระทำความผิด นอกจากนี้ การฟอกเงินยังก่อให้เกิดผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมอย่างไม่มีอาจหลีกเลี่ยงได้ เนื่องจากเงินที่นำมาฟอกเป็นเงินนอกระบบอันไม่ได้เกิดจากภาคการผลิตทางเศรษฐกิจโดยชอบ โดยมีการกำหนดความผิดมูลฐานอันเป็นความผิดทางอาญาที่เป็นฐานที่จะนำกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินใช้บังคับ ซึ่งความผิดมูลฐานต้องมีลักษณะเป็นความผิดที่มีรูปแบบและวิธีการดำเนินการที่มีลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรมความผิดที่ลักษณะของ

อาชญากรรมมีผลตอบแทนในวงเงินสูง ความผิดที่มีลักษณะปราบปรามยาก ความผิดที่มีลักษณะเป็นภัยต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ซึ่งก็ได้มีการแนวคิดดังกล่าวไปแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายจนปัจจุบันมีความผิดมูลฐาน 26 มูลฐาน¹ ด้วยกัน ดังนี้

1) ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด หรือกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

2) ความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์หรือความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาในความผิดเกี่ยวกับเพศ เฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหา ล่อไป พาไป หรือรับไว้เพื่อการอนาจารซึ่งชายหรือหญิง เพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่นหรือความผิดฐานพรากเด็กและผู้เยาว์ เฉพาะที่เกี่ยวกับการกระทำเพื่อหากำไรหรือเพื่ออนาจาร หรือโดยทุจริต ซื่อ จำหน่าย หรือรับตัวเด็กหรือผู้เยาว์ซึ่งถูกพรากนั้น หรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี เฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหา ล่อไปหรือชักพาไป เพื่อให้บุคคลนั้นกระทำการค้าประเวณี หรือที่เกี่ยวกับการเป็นเจ้าของกิจการการค้าประเวณี ผู้ดูแล หรือผู้จัดการกิจการการค้าประเวณี หรือสถานการค้าประเวณี หรือเป็นผู้ควบคุมผู้กระทำการค้าประเวณี ในสถานการค้าประเวณี

3) ความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงประชาชนตามประมวลกฎหมายอาญาหรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกักเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน

4) ความผิดเกี่ยวกับการยกยอกหรือฉ้อโกงหรือประทุษร้ายต่อทรัพย์หรือกระทำโดยทุจริตตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงิน หรือกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ซึ่งกระทำโดยกรรมการ หรือผู้จัดการ หรือบุคคลใด ซึ่งรับผิดชอบหรือมีประโยชน์เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของสถาบันการเงินนั้น

5) ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น

6) ความผิดเกี่ยวกับการกรรโชก หรือริดเอาทรัพย์ที่กระทำโดยอ้างอำนาจอั้งยี่ หรือช่องโจร ตามประมวลกฎหมายอาญา

7) ความผิดเกี่ยวกับการลักลอบหนีศุลกากรตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร

8) ความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายตามประมวลกฎหมายอาญา

¹ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 3

- 9) ความผิดเกี่ยวกับการพนันตามกฎหมายว่าด้วยการพนัน เฉพาะความผิดเกี่ยวกับการเป็นผู้จัดให้มีการเล่นการพนันโดยไม่ได้รับอนุญาตโดยมีวงเงินในการกระทำความผิดรวมกันมีมูลค่าตั้งแต่ห้าล้านบาทขึ้นไป หรือเป็นการจัดให้มีการเล่นการพนันทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์
- 10) ความผิดเกี่ยวกับการเป็นสมาชิกอั้งยี่ตามประมวลกฎหมายอาญา หรือการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมที่มีกฎหมายกำหนดเป็นความผิด
- 11) ความผิดเกี่ยวกับการรับของโจรตามประมวลกฎหมายอาญา เฉพาะที่เกี่ยวกับการช่วยจำหน่าย ซื้อมา หรือรับไว้ด้วยประการใดซึ่งทรัพย์สินที่ได้มาโดยการกระทำความผิดอันมีลักษณะเป็นการค้า
- 12) ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตรา ดวงตรา แสตมป์ และตั๋วตามประมวลกฎหมายอาญาอันมีลักษณะเป็นการค้า
- 13) ความผิดเกี่ยวกับการค้าตามประมวลกฎหมายอาญาเฉพาะที่เกี่ยวกับการปลอมหรือการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาของสินค้า หรือความผิดตามกฎหมายที่เกี่ยวกับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาอันมีลักษณะเป็นการค้า
- 14) ความผิดเกี่ยวกับการปลอมเอกสารสิทธิ บัตรอิเล็กทรอนิกส์ หรือหนังสือเดินทางตามประมวลกฎหมายอาญาอันมีลักษณะเป็นปกติธุระหรือเพื่อการค้า
- 15) ความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม โดยการใช้ ยึดถือ หรือครอบครองทรัพยากรธรรมชาติหรือกระบวนการแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติโดยมิชอบด้วยกฎหมายอันมีลักษณะเป็นการค้า
- 16) ความผิดเกี่ยวกับการประทุษร้ายต่อชีวิตหรือร่างกายจนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายสาหัสตามประมวลกฎหมายอาญา เพื่อให้ได้ประโยชน์ซึ่งทรัพย์สิน
- 17) ความผิดเกี่ยวกับการหน่วงเหนี่ยวหรือกักขังผู้อื่นตามประมวลกฎหมายอาญา เฉพาะกรณีเพื่อเรียกหรือรับผลประโยชน์หรือเพื่อต่อรองให้ได้รับผลประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง
- 18) ความผิดเกี่ยวกับการลักทรัพย์ กรรโชก รีดเอาทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ฉ้อโกง หรือยักยอก ตามประมวลกฎหมายอาญาอันมีลักษณะเป็นปกติธุระ
- 19) ความผิดเกี่ยวกับการกระทำอันเป็นโจรสลัดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการกระทำอันเป็นโจรสลัด
- 20) ความผิดเกี่ยวกับการกระทำอันไม่เป็นธรรมเกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ หรือความผิดเกี่ยวกับการกระทำอันไม่เป็นธรรมเกี่ยวกับสัญญาซื้อขายล่วงหน้าตามกฎหมายว่าด้วยสัญญาซื้อขายล่วงหน้า หรือความผิดเกี่ยวกับการกระทำอันไม่เป็นธรรมที่มีผลกระทบต่อราคาการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าหรือเกี่ยวกับการใช้ข้อมูลภายในตามกฎหมายว่าด้วยการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า

21) ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน เฉพาะที่เป็นการค้าอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน และวัตถุระเบิด และความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมยุทธภัณฑ์เฉพาะที่เป็นการค้ายุทธภัณฑ์เพื่อนำไปใช้ในการก่อการร้าย การรบ หรือการสงคราม

22) ความผิดเกี่ยวกับการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550

23) ความผิดเกี่ยวกับการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและการแพร่ขยายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง พ.ศ. 2559

24) ความผิดเกี่ยวกับการสนับสนุนทางการเงินแก่การแพร่ขยายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูงตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและการแพร่ขยายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง พ.ศ. 2559

25) ความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556

26) ความผิดตามประมวลรัษฎากร

แต่ความผิดมูลฐาน 26 มูลฐาน ก็ยังไม่ได้ครอบคลุมการกระทำความผิดเกี่ยวกับการทุจริตในภาครัฐและภาคเอกชน แม้มีการกำหนดไว้ในความผิดมูลฐาน (5) ดังกล่าวแล้วแต่ก็ยังไม่ครอบคลุมกรณีการทุจริตในภาครัฐและภาคเอกชน ทำให้อาชญากรรมทุจริตมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ โดยอาศัยช่องว่างของกฎหมาย ที่กฎหมายไม่ได้กำหนดเป็นความผิดทางอาญา และความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ที่ไม่ครอบคลุมการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นทำให้ไม่สามารถป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับทุจริต ให้ลดน้อยลงหรือหมดสิ้นไปได้ และยังไม่สอดคล้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. 2003 ที่กำหนดให้ดำเนินการกับทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดอีกด้วย

งานวิจัยฉบับนี้จึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับการอาชญากรรมทุจริต และนำมาตรึงการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินที่จะเข้ามาตัดวงจรของอาชญากรรมทุจริต ที่ได้ทรัพย์สินซึ่งเป็นที่รูปร่างและไม่มีรูปร่างตามความหมายของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. 2003 ให้หมดไป เพื่อศึกษากฎหมายต่างประเทศเพื่อตอบโจทย์การวิจัย

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการฟอกเงิน
2. เพื่อวิเคราะห์ความผิดมูลฐานตามกฎหมายไทย และกฎหมายสาธารณรัฐสิงคโปร์
3. เพื่อศึกษาแนวทางแก้ปัญหาคความผิดมูลฐานตามกฎหมายไทย

3. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

3.1 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์กฎหมายไทยที่เกี่ยวกับการการฟอกเงินที่ได้จากการกระทำความผิดเกี่ยวกับการทุจริตตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 โดยศึกษาเกี่ยวกับความผิดมูลฐาน ได้แก่ ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น และศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการทุจริต และการฟอกเงิน การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน อำนาจและหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการบังคับใช้กฎหมาย

3.2 ลักษณะของงานวิจัยที่นำมาวิเคราะห์ประกอบด้วย

- 3.2.1 รายงานการวิจัย
- 3.2.2 บทความทางวิชาการ

4. ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ทำให้ทราบการกระทำความผิดที่เกี่ยวกับทุจริตที่ควรจะเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
2. ทำให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนากฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
3. ทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้มาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับทุจริต เช่น สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เป็นต้น นำไปใช้ประโยชน์ในการพิจารณาการกำหนดความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการทุจริต

5. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 กฎหมาย เอกสาร บทความที่เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับการทุจริต

5.2 งานวิจัยเกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับการทุจริต

6. ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่องมาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินที่ได้จากการกระทำความผิดเกี่ยวกับการทุจริตเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่ใช้วิธีการศึกษาด้วยการวิจัยเอกสาร (Document Research) รวมถึงรายงานการวิจัย บทความทางวิชาการ ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต และกฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการทุจริต และการฟอกเงิน

ปัจจุบันการทุจริตเกิดขึ้นทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน และมีการทุจริตเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ จนมีการพัฒนาหลายรูปแบบ และมีลักษณะเป็นอาชญากรรมข้ามชาติ ส่งผลให้ยากต่อการป้องกันและปราบปราม การหาตัวผู้กระทำความผิดและนำผู้กระทำความผิดมาลงโทษทำได้ยาก เพราะการทุจริตนั้นทั้งผู้ให้และผู้รับได้ประโยชน์จากการกระทำดังกล่าว แล้วมีการนำเงิน ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์ที่ได้จากการกระทำทุจริตไปแปรสภาพ เปลี่ยนจากเงิน ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เป็นเงิน ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์ที่ชอบด้วยกฎหมาย ทำให้มีการนำมาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาใช้ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

แต่การที่จะนำกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินไปใช้กับการกระทำที่เป็น การทุจริตได้นั้น ขึ้นอยู่กับการกำหนดการกระทำการทุจริตที่กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกำหนดให้เป็นความผิดมูลฐาน แต่เนื่องจากการกำหนดนิยามของคำว่าทุจริตนั้นมีการกำหนด ความหมายไว้มากมาย อะไรคือจุดแบ่งของการทุจริต และการกระทำทุจริตในความผิดมูลฐาน ทำให้ ความผิดมูลฐานทำให้อาจไม่ครอบคลุมทุกวิธีการทุจริตที่เกิดขึ้นในสังคมไทย

ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาเกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกระทำการทุจริต เพื่อให้สามารถ กำหนดความผิดมูลฐานที่นำมาตัดวงจรการประกอบอาชญากรรมที่เกิดขึ้นจากการกระทำทุจริตได้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการทุจริต

การทุจริตมีหลายระดับ ทั้งการทุจริตเชิงนโยบาย การขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลและผลประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งแต่ละการกระทำทุจริตก็มีแนวคิดที่แตกต่างกัน ดังนี้

1.1 แนวคิดทุจริตเชิงนโยบาย

การทุจริตเชิงนโยบายเป็นการทุจริตทางการเมือง เป็นการทุจริตที่เกิดขึ้นจากความ ร่วมมือกันระหว่างนักการเมือง นักธุรกิจและข้าราชการ เป็นการทุจริตรูปแบบใหม่โดยอาศัยรูปแบบ ของกฎหมายหรือมติของคณะรัฐมนตรี หรือมติของคณะกรรมการเป็นเครื่องมือในการแสวงหา ผลประโยชน์ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่เข้าใจผิดว่าเป็นการกระทำที่ถูกต้องชอบธรรม

แนวคิดทางวิชาการของนักคิดทั้งต่างประเทศและประเทศไทยได้มีการให้ความหมาย ของคำว่า “ทุจริตเชิงนโยบาย” รวบรวมได้ดังนี้

อามิตี เอ็ทซियोเนี (Amitai Etzioni) ได้เขียนหนังสือวิพากษ์วิจารณ์คณะกรรมการที่ทำหน้าที่จัดสรร

ผลประโยชน์ทางการเงินให้แก่กิจกรรมทางการเมืองของสหรัฐอเมริกาว่าเป็นการทุจริตที่ทำให้ถูกต้องตามกฎหมาย (Legalized Corruption) หรือเรียกว่า เป็นการทุจริตเชิงนโยบาย (Policy Corruption) และมีข้อความตอนหนึ่งกล่าวว่า

“...ผู้ปกครองที่ได้อำนาจเพราะใช้เงิน โดยการทุจริตกับประชาชนตามระบอบประชาธิปไตยจะเปลี่ยนแปลงรัฐบาลของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชนให้กลายเป็นรัฐบาลของพวกเศรษฐี การทุจริตทางการเมือง (Political Corruption) จึงเป็นแบบฉบับของการกระทำ ความผิดตามกฎหมายของบรรดากลุ่มผลประโยชน์ทางธุรกิจที่มุ่งแสวงหาความนิยมจากประชาชน โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายและจากบรรดาข้าราชการ...”²

การทุจริตเชิงนโยบาย (Policy Corruption) เป็นการทุจริตรูปแบบใหม่ที่แยบยล โดยอาศัยรูปแบบของกฎหมายหรือมติของคณะรัฐมนตรี หรือมติของคณะกรรมการเป็นเครื่องมือในการแสวงหาผลประโยชน์ ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่เข้าใจผิดว่าเป็นการกระทำที่ถูกต้องชอบธรรมซึ่งการทุจริตเชิงนโยบาย ประกอบด้วยข้อเท็จจริง ดังนี้

(ก) มีการกำหนดนโยบายที่จะทำโครงการหรือกิจการโดยองค์กรหรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐบาล ที่อ้างประโยชน์ของประชาชนหรือประชาชนเป็นอันดับแรก (ข) มีการเตรียมการรองรับโครงการ หรือกิจการนั้นให้มีความชอบด้วยกฎหมายหรือกฎระเบียบ และ (ค) ผลประโยชน์อันมิควรได้เกิดขึ้นแก่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลหรือพวกพ้องหรือญาติมิตรของผู้กำหนดนโยบายซึ่งอาจเป็นเงินได้ทรัพย์สิน สิทธิประโยชน์อย่างอื่น ซึ่งมักจะเป็นผลประโยชน์ที่มหาศาลที่ตกได้กับฝ่ายบริหาร ซึ่งมีอำนาจเบ็ดเสร็จเด็ดขาด ครอบงำฝ่ายนิติบัญญัติหรือฝ่ายข้าราชการประจำ³

นักวิชาการได้ให้ความหมายของการทุจริตเชิงนโยบายไว้อย่างหลากหลาย แต่มีลักษณะที่มียุ่ในแนวทางเดียวกัน คือ เป็นการกระทำการทุจริตที่เกิดขึ้นจากความร่วมมือกัน ของบุคคล 3 ฝ่าย ประกอบด้วย นักการเมือง กลุ่มนักธุรกิจและข้าราชการ และมืองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการคือ

1) ผู้กระทำ ได้แก่ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบายสาธารณะ ได้แก่ คณะรัฐมนตรีหรือผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รองนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีรวมทั้งผู้บริหารท้องถิ่น

² สำนักมาตรการป้องกันการทุจริต สำนักงาน ป.ป.ช., มาตรการป้องกันการทุจริตเชิงนโยบาย ฉบับวิชาการ, นนทบุรี: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, 2555, หน้า 172

³ สมพงษ์ ตะโกพวง และทนงศักดิ์ ม่วงมณี, การทุจริตต่อหน้าที่ในการบริหารราชการแผ่นดินของคณะรัฐมนตรี กรณีศึกษา, นนทบุรี: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, 2556, หน้า 18

2) เป็นการใช้อำนาจสูงสุดของรัฐในการบริหารราชการแผ่นดิน และการตรากฎหมาย ยกเลิกหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย ออกกฎ ข้อบังคับ หรือมติของฝ่ายบริหาร โดยมีเจตนาพิเศษ

เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่สมควรได้โดยชอบสำหรับตนเองหรือผู้อื่น หรือโดยมีลักษณะที่เอื้อประโยชน์ให้แก่ตนเอง กลุ่มนักธุรกิจ เครือญาติและพวกพ้อง หรืออาจมีลักษณะเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม (Conflict of Interest)

3) ผลของการกระทำดังกล่าว ก่อให้เกิดผลเสียหายอย่างร้ายแรงแก่รัฐ ทั้งในด้าน เศรษฐกิจ สังคม การเมืองและคุณธรรม จริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง⁴

1.2 แนวคิดเกี่ยวกับการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลและผลประโยชน์ส่วนรวม

การอยู่ร่วมกันของกลุ่มบุคคลในสังคมนั้น สภาพความจริง มีลักษณะเป็นการแย่งชิงผลประโยชน์ระหว่างบุคคลกับบุคคลหรือระหว่างกลุ่มผลประโยชน์อันหลากหลาย กลายเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในทุกสังคม สังคมใดที่ไม่สามารถจัดการผลประโยชน์ภายในสังคมระหว่างกลุ่มต่างๆ สังคมนั้นย่อมมีโอกาสล่มสลายได้ เพราะแต่ละฝ่ายต่างเห็นแต่ผลประโยชน์ส่วนบุคคลมากกว่าผลประโยชน์ส่วนรวม⁵

การขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลและผลประโยชน์ส่วนรวมนั้นมีความเกี่ยวข้องกับการทุจริต เพราะการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลกับผลประโยชน์ส่วนรวมนั้นจะเกิดจากประชาชนที่มีความเชื่อมั่นต่อบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐกับการแสวงหาผลประโยชน์สำหรับตนเองและพวกพ้อง ฉะนั้น ในการที่จะพิจารณาว่าพฤติกรรมหรือการกระทำใดเป็นการกระทำที่มีลักษณะเป็นผลประโยชน์ทับซ้อนหรือไม่นั้น ควรพิจารณาถึงองค์ประกอบต่อไปนี้

(1) พนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐได้กระทำหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในการใช้ตำแหน่งหน้าที่เข้าไปมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในนโยบายของรัฐ

(2) การกระทำของพนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นอาจคาดคะเนได้ว่า การตัดสินใจนี้ทำให้เจ้าหน้าที่ผู้นั้นได้ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจส่วนตัว

จากองค์ประกอบของการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลและผลประโยชน์ส่วนรวมทำให้สามารถทราบลักษณะและรูปแบบของการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลและผลประโยชน์ส่วนรวมที่เกี่ยวกับการทุจริตได้ ดังนี้

⁴ สมพงษ์ ตะโกฟุ้ง และทงศักดิ์ ม่วงมณี, การทุจริตต่อหน้าที่ในการบริหารราชการแผ่นดินของคณะรัฐมนตรี : กรณีศึกษา, นนทบุรี: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, 2556, หน้า 22

⁵ อธิภัทร์ เสรีรังสรรค์, นักการเมืองไทย จริยธรรม ผลประโยชน์ทับซ้อน การคอร์รัปชัน สภาพปัญหา สาเหตุ ผลกระทบ แนวทางแก้ไข, กรุงเทพฯ: สายธาร, 2549, หน้า 107

สำหรับลักษณะการขัดกันระหว่างผลประโยชน์และผลประโยชน์ส่วนรวมที่เกิดขึ้นจริง หมายถึง สถานการณ์ที่ผู้ดำรงตำแหน่ง ไม่ว่าจะป็นข้าราชการการเมืองหรือข้าราชการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐมีผลประโยชน์ส่วนบุคคล เข้ามามีอิทธิพลต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามตำแหน่งและความรับผิดชอบ

2) การขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลกับผลประโยชน์ส่วนรวมที่เป็นโอกาส หรือ “โอกาสความน่าจะเป็น” หมายถึง สถานการณ์ที่เกิดขึ้นจากผู้มีอำนาจตัดสินใจ พบว่าตนเองอยู่ในสถานการณ์ที่ผลประโยชน์ส่วนบุคคลมีโอกาสหรือสามารถเข้ามามีอิทธิพลต่อการปฏิบัติหน้าที่ ในลักษณะนี้ยังไม่ได้ตัดสินใจ หรือดำเนินการตามหน้าที่รับผิดชอบ ซึ่งจากความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นไปสู่ความขัดแย้งที่แท้จริงก็ต่อเมื่อผู้นั้นตระหนักถึงความขัดแย้ง แต่มิได้ละทิ้งผลประโยชน์ส่วนบุคคลหรือถอนตัวจากสถานการณ์ดังกล่าว

ส่วนรูปแบบของการขัดแย้งกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลและผลประโยชน์ส่วนรวม John Langford และ Kenneth Kernaghan ได้แบ่งประเภทต่างๆ ของลักษณะการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลและผลประโยชน์ส่วนรวมเป็น 7 ประเภท⁶

(1) การรับประโยชน์ต่างๆ (Accepting Benefits) เช่น การรับของขวัญจากบริษัทธุรกิจ บริษัทขายยาหรืออุปกรณ์การแพทย์ สนับสนุนค่าเดินทางให้ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ไปประชุมเรื่องอาหารและยาที่ต่างประเทศ หรือหน่วยงานราชการรับเงินบริจาคสำนักงานจากนักธุรกิจ หรือบริษัทธุรกิจที่เป็นลูกค้าของหน่วยงานหรือแม้กระทั่งในการใช้งบประมาณของรัฐเพื่อจัดซื้อจัดจ้างแล้วเจ้าหน้าที่ได้รับของแถม หรือผลประโยชน์อื่นตอบแทน เป็นต้น

(2) การทำธุรกิจกับตัวเอง หรือคู่สัญญา หมายถึง สถานการณ์ที่ผู้ดำรงตำแหน่งสาธารณะมีส่วนได้เสียในสัญญาที่ทำกับหน่วยงานที่ตนสังกัด เช่น การใช้ตำแหน่งหน้าที่ที่ทำให้หน่วยงานทำสัญญาซื้อสินค้าจากบริษัทของตนเอง หรือจ้างบริษัทของตนเป็นที่ปรึกษาหรือซื้อที่ดินของตนเองในการจัดสร้างสำนักงาน สถานการณ์เช่นนี้เกิดบทบาทที่ขัดแย้ง เช่น เป็นทั้งผู้ซื้อและผู้ขายในเวลาเดียวกัน

(3) การทำงานหลังจากออกจากตำแหน่งสาธารณะหรือหลังเกษียณ (Post Employment) หมายถึง การที่บุคลากรออกจากหน่วยงานของรัฐ และไปทำงานในบริษัทเอกชนที่ดำเนินธุรกิจประเภทเดียวกัน เช่น เป็นผู้บริหารหรือเจ้าหน้าที่ขององค์การอาหารและยาออกจากงานราชการและไปทำงานในบริษัทผลิตยาหรือขายยา หรือผู้บริหารกระทรวงคมนาคมหลังเกษียณออกไปทำงานเป็นผู้บริหารของบริษัทธุรกิจสื่อสาร เป็นต้น

⁶ ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต, คู่มือการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน, กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี สำนักงานรัฐมนตรี, 2559, หน้า 18

(4) การทำงานพิเศษ ในรูปแบบนี้มีได้หลายลักษณะ เช่น ผู้ดำรงตำแหน่งสาธารณะ ตั้งบริษัทดำเนินธุรกิจที่เป็นการแข่งขันกับหน่วยงานหรือองค์การสาธารณะที่ตนสังกัดหรือการรับจ้าง เป็นที่ปรึกษาโครงการ โดยอาศัยตำแหน่งในราชการสร้างความน่าเชื่อถือว่าเป็นโครงการของผู้ว่าจ้างจะไม่มีปัญหาขัดแย้งในการพิจารณาจากหน่วยงานที่ปรึกษาสังกัดอยู่ หรือในกรณีที่เป็นผู้ตรวจสอบบัญชีของ กรมสรรพากร รับงานพิเศษเป็นที่ปรึกษาหรือเป็นผู้ทำบัญชีให้กับบริษัทที่ต้องถูกตรวจสอบ

(5) การรับรู้ข้อมูลภายใน (Inside Information) หมายถึง สถานการณ์ที่ผู้ดำรง ตำแหน่งสาธารณะใช้ประโยชน์จากการรู้ข้อมูลภายในเพื่อประโยชน์ตนเอง เช่น ทราบว่าจะมีการตัด ถนนตรงไหนก็รีบไปซื้อที่ดินโดยใส่ชื่อภริยา หรือทราบว่าจะมีการจัดซื้อที่ดิน เพื่อทำโครงการของรัฐก็ รีบไปซื้อที่ดินเพื่อเก็งกำไร และขายให้กับรัฐในราคาที่สูงขึ้น

(6) การใช้สมบัติราชการเพื่อประโยชน์ของธุรกิจส่วนตัว เช่น การนำเครื่องใช้ สำนักงานต่างๆ กลับไปใช้ที่บ้าน การนำรถยนต์ในราชการไปใช้งานส่วนตัว เป็นต้น

(7) การนำโครงการสาธารณะลงในเขตเลือกตั้งเพื่อประโยชน์ในทางการเมือง เช่น การที่รัฐมนตรีอนุมัติโครงการของกระทรวงไปลงในพื้นที่หรือบ้านเกิดของตนเองหรือการใช้ งบประมาณสาธารณะเพื่อหาเสียงเลือกตั้ง

จากรูปแบบดังกล่าวมาจะเห็นได้ว่า การขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลและ ผลประโยชน์ส่วนรวมนั้น มีได้หลายรูปแบบ ไม่จำกัดอยู่ในรูปของตัวเงิน หรือทรัพย์สินเท่านั้น แต่รวม ความถึงผลประโยชน์อื่นๆ ที่ไม่ใช่ในรูปของตัวเงินหรือทรัพย์สินก็ได้ เช่น การที่นาย ก. ดำรงตำแหน่ง เป็นที่ปรึกษาของรัฐมนตรีและมีหน้าที่ให้คำแนะนำแก่รัฐมนตรีเกี่ยวกับการออกกฎระเบียบสำหรับ บริษัทเอกชน ซึ่งในขณะเดียวกัน นาย ก. ก็มีธุรกิจส่วนตัว โดยเป็นผู้ถือหุ้นของบริษัทเอกชนที่จะ ได้รับผลประโยชน์จากกฎระเบียบนั้นด้วยเช่นกัน หรือกรณีที่นาย ข. ซึ่งเป็นข้าราชการในหน่วยงาน ของรัฐแห่งหนึ่งรับข้อเสนอจากบริษัทที่กำลังยื่นขอสัมปทานจากหน่วยงานที่นาย ข. สังกัดอยู่ว่า จะ ได้รับการว่าจ้างหลังจากที่นาย ข. ออกจากราชการแล้ว หรือกรณีที่ นาย ค. เป็นกรรมการที่ต้อง พิจารณาตัดสินใจเลือกเส้นทางที่จะตัดถนนสายใหม่ ซึ่งมีเส้นทางหนึ่งอาจจะส่งผลให้มูลค่าที่ดินใน ครอบครองของนาย ค. สูงขึ้น เป็นต้น

3) ผลของการตัดสินใจที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจนั้นเป็นส่วนสาระสำคัญที่ ทำให้เกิดผลเสียต่อผลประโยชน์ส่วนรวม

จะเห็นได้ว่า การขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลและผลประโยชน์ส่วนรวมจะ เกิดขึ้นได้เมื่อมีองค์ประกอบดังที่กล่าวมา และเมื่อพิจารณาการกระทำที่เป็นการทุจริตกับการขัดกัน ระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวมแล้ว มีข้อเหมือนและข้อแตกต่างกันได้ดังนี้

3.1) สำหรับข้อเหมือนกัน มีดังนี้

(1) เป็นการกระทำไปเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว และพวกพ้อง

(2) เป็นการกระทำที่ขัดต่อศีลธรรมจรรยา

(3) ทำให้ผลประโยชน์ส่วนรวมเสียหาย

(4) ประชาชนหมดความเชื่อถือ และไม่วางใจต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ

3.2) สำหรับข้อแตกต่างกัน สามารถเปรียบเทียบได้ ดังนี้

(1) การขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลและผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นการกระทำที่นำไปตามอำนาจหน้าที่หรือเป็นไปตามกฎระเบียบที่ถูกต้อง ในขณะที่การทุจริตนั้นถือเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย

(2) การขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลและผลประโยชน์ส่วนรวม มีลักษณะเป็นการกระทำที่เบากว่า ส่วนการทุจริตถือว่ามีลักษณะรุนแรงกว่า

(3) การขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลและผลประโยชน์ส่วนรวม ผลประโยชน์ที่ได้รับอาจเป็นเงินหรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ เช่น การปลดหนี้ การให้ยืมไม่คิดดอกเบี้ย การให้ค่านายหน้าหรือค่าธรรมเนียมการเป็นตัวแทน เป็นต้น ส่วนการทุจริตเป็นการกระทำโดยการรับเงินสินบนส่วนบุคคล

(4) การขัดกันระหว่างผลประโยชน์และผลประโยชน์ส่วนรวมมีพฤติกรรมที่อยู่ในข้อห้ามหลังการพ้นตำแหน่งของเจ้าหน้าที่รัฐไปกระทำการล็อบบี้ยิสต์ (Lobbyist) ส่วนการทุจริตจะกระทำได้แต่อาศัยตำแหน่งหน้าที่ที่อยู่ในขณะดำรงตำแหน่งเท่านั้น

การขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลและผลประโยชน์ส่วนรวมกับการทุจริตยังมีความใกล้เคียงกันอยู่ โดยสามารถอธิบายโดยมีเหตุผลหลายประการ ดังนี้

ประการที่ 1 การทุจริต (Corruption) ตามความหมายของต่างประเทศนั้น นอกจากหมายถึงเรื่องที่ผิดกฎหมายแล้ว ยังรวมถึงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมไม่ถูกต้องของพนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่น เอาเวลาราชการแทนที่จะไปสอนหนังสือกลับไปทำธุระส่วนตัว เป็นต้น ซึ่งในส่วนนี้ จะเห็นว่า มีส่วนของการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลและผลประโยชน์ส่วนรวมด้วยส่วนหนึ่ง

ประการที่ 2 การขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลและผลประโยชน์ส่วนรวมนี้เป็นพฤติกรรมที่อาจนำไปสู่การทุจริตได้ในภายหลังหากมีการกระทำความผิดต่อกฎหมายเกิดขึ้น

ประการที่ 3 การกระทำของทั้งสองประเภทนี้เป็นไปเพื่อผลประโยชน์ส่วนบุคคลเหมือนกันเพียงแต่การกระทำทุจริตเป็นการกระทำที่รุนแรงถือเป็นการผิดตามกฎหมาย ในขณะที่การขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลและผลประโยชน์ส่วนรวม ถือเป็นการกระทำที่รุนแรงน้อยกว่าเป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมผิดจริยธรรม แต่ยังไม่ผิดกฎหมาย เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดเอาไว้ เช่น การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าไปรับตำแหน่งเป็นประธานกรรมการบริษัทหรือมีหุ้นส่วนอยู่ในธุรกิจเอกชนใดๆ ในขณะที่ตนเองยังอยู่ในตำแหน่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ เป็นต้น

จากที่กล่าวที่กล่าวมา การขัดกันระหว่างผลประโยชน์นั้นมีการใกล้เคียงกับการกระทำทุจริตเป็นอย่างมาก เพราะการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลและผลประโยชน์ส่วนรวม แม้ยังไม่ถึงขั้นการเป็นการทุจริต แต่การขัดกันระหว่างผลประโยชน์นั้นสามารถแปรเปลี่ยนไปเป็นการทุจริตได้ในภายหลัง ถ้าหากมีการแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่น

เมื่อพิจารณากระทำที่เป็นการทุจริตและการกระทำที่เป็นการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลและผลประโยชน์ส่วนรวม จะพบว่า การทุจริตเป็นการกระทำที่กว้างกว่า แต่การกระทำทั้งสองอย่างมีความแตกต่างกันตรงที่การขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลและผลประโยชน์ส่วนรวม เป็นการกระทำที่ถูกต้องตามกฎหมายทุกอย่าง เพียงแต่เราถือว่า การกระทำนั้นเป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมและไม่สมควร ถือว่าเป็นการขัดต่อจริยธรรมเท่านั้น ส่วนการทุจริตนั้นเป็นการกระทำที่ผิดต่อกฎหมายอย่างร้ายแรงและเป็นความผิดที่ชัดแจ้งเห็นได้ในตัวเอง ซึ่งสมควรได้รับการลงโทษทั้งทางแพ่งและทางอาญา⁷

2. ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการกระทำทุจริตและการฟอกเงิน

การกระทำทุจริตที่จะเป็นความผิดทางอาญาจะต้องเป็นความผิดที่เป็นไปตามทฤษฎีเกี่ยวกับการกระทำทุจริต กล่าวคือ เป็นไปตามทฤษฎีอุปถัมภ์ และทฤษฎีการให้ความหมายว่าด้วยการทุจริต และถ้าการกระทำทุจริตนั้นได้นำเงิน ทรัพย์สินหรือผลประโยชน์ที่ได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายไปแปรสภาพให้เป็นเงิน ทรัพย์สินหรือผลประโยชน์ที่ชอบด้วยกฎหมาย จึงต้องพิจารณาทฤษฎีการฟอกเงินด้วย ซึ่งทฤษฎีเกี่ยวกับการกระทำทุจริตและทฤษฎีการฟอกเงินมีสาระสำคัญ ดังนี้

2.1 ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการกระทำทุจริต

(1) ทฤษฎีอุปถัมภ์ (Patron-Client)

ในโครงสร้างระบบสังคมไทยที่มีลักษณะความไม่เท่าเทียมกันของบุคคลที่ดำรงอยู่ในสังคม แต่ละฝ่ายจะมีบทบาทหน้าที่ และความคาดหวังต่อกันในลักษณะประโยชน์โดยฝ่ายที่มีฐานะทางเศรษฐกิจหรือฐานะสังคมที่สูงกว่า จะเป็นฝ่ายให้ผลประโยชน์โดยฝ่ายที่มีฐานะทางเศรษฐกิจหรือฐานะทางสังคมที่ด้อยกว่า จะเป็นผู้รับผลประโยชน์พร้อมตอบแทนด้วยความจงรักภักดี ซึ่งความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้เรียกว่า “ระบบอุปถัมภ์”

⁷ สนธยา ยาพิณ, บทบาทและอำนาจหน้าที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติต่อการแก้ไขปัญหาการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลและผลประโยชน์ส่วนรวม, วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2552, หน้า 23-24

ระบบอุปถัมภ์จึงเป็นระบบที่ช่วยเหลือพวกพ้องซึ่งตรงกันข้ามกับระบบคุณธรรมที่ยึดถือความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานเป็นสำคัญ ระบบอุปถัมภ์ในความหมายนี้มีลักษณะเป็นสิ่งที่ไม่ดี ไม่พึงปรารถนาในการบริหารงานไม่ว่าจะเป็นองค์กรของรัฐหรือเอกชนก็ตาม หรือในความหมายทั่วไป ระบบช่วยเหลือพวกพ้องทำให้ระบบอุปถัมภ์นี้มีส่วนสนับสนุนให้เกิดการทุจริตเนื่องจากระบบอุปถัมภ์เป็นระบบซึ่งมีลักษณะเป็นการพึ่งพาอาศัยและช่วยเหลือกัน เกิดพวกพ้องขึ้นในองค์กร ทำให้ง่ายต่อการทุจริตและประพฤติมิชอบและเป็นการยากต่อการตรวจสอบ⁸

เมื่อความสัมพันธ์เป็นแบบเป็นส่วนตัว (Personalism) จึงเกี่ยวข้องกับความเป็นส่วนตัว (Private) มากกว่าส่วนรวม (Public) ทำให้ส่วนรวมอ่อนด้อยลง ขาดความผูกพันทางด้านสาธารณะหรือส่วนรวม การบริหารรัฐกิจจึงทำได้ยากเพราะประชาชนให้ความสนใจร่วมมือน้อย เน้นความเป็นส่วนตัวแต่ขาดจิตวิญญาณสาธารณะ เรื่องส่วนรวมมักจะมองว่าไม่ใช่ธุระ เมื่อพ้นจากหน้าที่หรือขอบเขตของตนเองถือเป็นเรื่องของคนอื่น แต่ถ้าใครมีบุญคุณต่อตนเองจะไม่ลืม สิ่งเหล่านี้ไม่ใช่ความผิดของคนไทยคนใดคนหนึ่งแต่เป็นสิ่งที่ขัดเกลามาจากสังคมในอดีต ลักษณะดังกล่าวจึงมีผลกระทบต่อสังคมไทย กล่าวคือ ทำให้ขาดการนึกถึงผลประโยชน์สาธารณะ (Public interests) ทำให้สังคมไทยไม่ค่อยมีใครปกป้องผลประโยชน์สาธารณะ เมื่อเกิดวิกฤตการทับซ้อนของผลประโยชน์ส่วนตัวและพวกพ้องกับผลประโยชน์สาธารณะก็จะนึกถึงและรักษาผลประโยชน์ส่วนตัวก่อน อีกทั้งระบบอุปถัมภ์ยังก่อให้เกิดความไม่เสมอภาคและขาดความยุติธรรมทำให้เกิดหลักการหรืออุดมการณ์ที่ไม่ดีของระบบอุปถัมภ์

ระบบอุปถัมภ์ยังแผ่ไปถึงในวงการธุรกิจ ชาวที่เกี่ยวกับเจ้าของกิจการใหญ่โตให้การสนับสนุนพรรคพวกซึ่งเป็นที่ชอบพอกันจนร่ำรวยขึ้น ในขณะที่เดียวกัน ในบริษัทห้างร้านก็มีการจับกลุ่มกัน เนื่องจากโลกของธุรกิจเป็นโลกแห่งการแข่งขันซึ่งมีดัชนีเห็นชัดเรื่องกำไร ขาดทุน ต้นทุนและค่าใช้จ่าย ผลประโยชน์และความเสียหาย ดังนั้น トラบเท่าที่ไม่กระทบต่อผลประโยชน์ทางธุรกิจระบบอุปถัมภ์ก็อาจจะถูกนำมาพิจารณา แต่ถ้าหากจะว่ากันถึงที่สุดแล้วในวงการธุรกิจมีการตัดสินใจที่คมชัดและแน่นอน มีเป้าหมายที่ไม่คลุมเครือ คือ ต้องทำกำไรและรักษาผลประโยชน์ให้มากที่สุด โดยนัยนี้น้ำหนักของระบบอุปถัมภ์จึงน้อยกว่าในวงการการบริหารและทางการเมือง ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะมีความพยายามที่จะปฏิรูปการเมืองเพื่อพัฒนาระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยให้ต่อเนื่องและยั่งยืน พยายามจัดโครงสร้างพรรคให้ทันสมัย ให้มีจำนวนน้อยลง มีนโยบายที่ชัดเจน มีการตรวจสอบอย่างเข้มงวด มีการสนับสนุนทางการเงินจากฝ่ายทางรัฐ แต่โครงสร้างและพฤติกรรมนอกแบบ อันได้แก่ โครงสร้างที่มีลักษณะเป็นระบบอุปถัมภ์และพฤติกรรมแบบจารีตนิยม อันขัดแย้งต่อจารีตประเพณีในระบอบประชาธิปไตยก็ยังคงปรากฏอยู่ การแบ่งเป็นกลุ่ม การเล่นพรรคเล่นพวก

⁸ กัญญาณัฐ บางพาน, อนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านการทุจริต ค.ศ. 2003 : ศึกษากรณีความรับผิดชอบทางอาญาเกี่ยวกับการทุจริตในภาคเอกชน, วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549, หน้า 10

การต่อรองโดยไม่สมเหตุสมผล พฤติกรรมดังกล่าวจึงปรากฏเป็นข่าวอยู่ตลอดและนำไปสู่การกระทำทุจริต (Corruption) ไม่ว่าจะเป็ในภาครัฐหรือภาคเอกชนก็ตาม⁹

(2) Shell Theories

อธิบายว่า การทุจริตเป็นการกระทำที่เป็นความผิดต่อผู้อื่นที่ ถูกแยกออกจากพื้นฐานของแบบอย่างที่ถูกต้อง ทฤษฎีนี้มักถูกนำมาอธิบายบ่อยครั้งในทางวิชาการเกี่ยวกับแนวคิดของการทุจริต โดยทฤษฎีนี้แบ่งชนิดของการทุจริตออกเป็น 2 แบบ ได้แก่ การละเมิดกฎหมาย และการฝ่าฝืนหน้าที่ แต่ทฤษฎีนี้มีจุดอ่อน คือ การกำหนดว่าอะไรคือมาตรฐาน บรรทัดฐานหรือพื้นฐานของแบบอย่างที่ถูกต้องที่จะต้องทำ

(3) Substantive theories

อธิบายว่า การทุจริตเป็นเรื่องเกี่ยวกับทฤษฎีความชั่วร้ายที่มีอยู่จริงซึ่งระบุว่า การทุจริต คือ การทรยศหักหลัง การปกปิด การขัดต่อผลประโยชน์สาธารณะ ทฤษฎีนี้จะเด่นกว่าทฤษฎีแรกตรงที่มีการอธิบายถึงกฎเกณฑ์แบบแผนที่เป็นแบบอย่างที่ถูกต้องไว้ โดยอธิบายว่า การทุจริตเป็นเรื่องเกี่ยวกับความชั่วร้ายที่มีอยู่จริงซึ่งประกอบไปด้วยการทุจริตที่เป็นการทรยศหักหลัง (การทรยศต่อความไว้วางใจ) การทุจริตที่เป็นความยุติธรรม ไม่เท่าเทียมกัน ทุจริตที่ทำลายผลประโยชน์สาธารณะ นอกจากนั้นจากเดิมที่ Shell theories จะกล่าวถึงทุจริตในด้านการฝ่าฝืนหน้าที่ซึ่งไม่เพียงพอต่อการติดตามการทุจริต Substantive theories จึงขยายออกไปถึงเรื่อง การทรยศหักหลังของเจ้าหน้าที่ด้วย คือ เจ้าหน้าที่รัฐจะต้องไม่ทำให้ประชาชนผิดหวัง

(4) Economic theories

เป็นการอธิบายในมุมมองทางเศรษฐศาสตร์ โดยเป็นการรวม shell theories เช่น การทุจริตที่เป็นสิ่งผิดกฎหมายเข้ากับการวิเคราะห์ทางเศรษฐศาสตร์ที่เป็นรูปธรรม โดยมีแบบแผนในการตัดสินใจเกี่ยวกับข้อดีและข้อเสียของการทุจริต โดยวิเคราะห์จากผลเสียทางเศรษฐศาสตร์จากการทุจริตไปจนกระทั่งถึงผลดีของทุจริตในทางเศรษฐศาสตร์ โดยทฤษฎีนี้ได้แบ่งการทุจริตออกเป็น 2 กลุ่ม คือ การทุจริตที่เกิดจากการล้มเหลวของตลาด และการทุจริตที่เป็นทฤษฎีกฎเกณฑ์ทางเศรษฐศาสตร์โดย jacob van klaveren ได้อธิบายเกี่ยวกับทุจริตว่า หมายถึง การใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐในทางที่ผิดเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์มากขึ้น¹⁰

⁹ ณัฐธิดา ศรีหล่มสัก, การกำหนดความผิดเกี่ยวกับสินบนในภาคเอกชนตามอนุสัญญาองค์การสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. 2003, วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553, หน้า 13-14

¹⁰ Saura S. Underkuffer, "Captured by Evil: Idea of Corruption in Law", Duck law school-working papers in public law, p.33. อ้างถึงใน ขวลิต วงศ์ใหญ่, การกำหนดความรับผิดทางอาญาเกี่ยวกับการให้และรับสินบนเจ้าพนักงานของรัฐต่างประเทศ, วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2558, หน้า 22-23

(5) Combination theories

เป็นการรวมทฤษฎีต่างๆ ข้างต้นเข้าด้วยกัน เนื่องจากแต่ละทฤษฎีต่างก็มีข้อดีข้อเสีย ไม่เหมือนกัน มีการเน้นในบางมุมที่ต่างกันออกไป และยังไม่มีทฤษฎีใดที่สามารถตอบโจทย์ ความหมายของคำว่า การทุจริต ได้อย่างชัดเจน แม้ว่าการฝ่าฝืนกฎหมาย การละเมิดต่อหน้าที่ การทรยศหักหลังต่อความไว้วางใจ การไม่เท่าเทียมกันของความยุติธรรม จะเป็นองค์ประกอบหลักๆ ของ การทุจริต แต่ก็ยังไม่มีทฤษฎีใดๆ ที่ประสบความสำเร็จในการแยกการกระทำที่เป็นการทุจริตและการกระทำที่ไม่ใช่เป็นการทุจริตออกจากกันได้อย่างชัดเจน

Mark Philip จึงได้เขียนทฤษฎีนี้ขึ้นมาใหม่เรียกว่า Combination theories โดย กำหนดองค์ประกอบไว้ 4 อย่าง คือ

- (1) เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ
- (2) เป็นการกระทำที่ละเมิดต่อความไว้วางใจของสาธารณะ
- (3) มีพฤติการณ์ที่เป็นอันตรายต่อผลประโยชน์สาธารณะในทางที่ผิดกฎหมาย และฝ่าฝืนต่อจริยธรรม
- (4) เพื่อผลประโยชน์ของบุคคลที่สาม โดยการจัดหาให้เข้าถึง หรือได้มาซึ่งสินค้าและบริการ

จะเห็นได้ว่า แต่ละทฤษฎีก็มีการอธิบายว่าการทุจริตหมายถึงอะไร แต่ละทฤษฎีจะมี ขอบเขตนิยามที่แตกต่างกันออกไป ทุกทฤษฎีล้วนมีความเหมาะสมในมุมมอง สิ่งที่ทำให้ความสำคัญ อย่างไรก็ตาม แม้การนิยามของแต่ละทฤษฎีจะแตกต่างกัน การหาความหมายของคำว่า การทุจริต ก็ สามารถใช้วิธีการหามาตรฐานกลางของพฤติกรรมกรรมการทุจริตมาเป็นเกณฑ์ว่าการกระทำนั้นคือการ ทุจริตหรือไม่¹¹

2.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการฟอกเงิน

การฟอกเงินถือเป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่มีการกำหนดให้เป็นความผิดทางอาญา แล้ว นักกฎหมายสหรัฐอเมริกาได้เสนอแนวคิดว่าด้วยการสมคบกันกระทำการฟอกเงิน โดยนำทฤษฎี การสมคบกัน (Conspiracy Theory) และทฤษฎีการช่วยเหลือและสนับสนุน (Aiding and Abetting Theory) มาใช้ อันมีสาระสำคัญดังนี้

(1) ทฤษฎีการสมคบกัน (Conspiracy Theory)

¹¹ ปิยะดา ศิลปะอาษา, พัฒนาการของการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและปัญหาในการอนุวัติการอนุสัญญา สหประชาชาติเพื่อการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. 2003, วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551, หน้า 8-10

ทฤษฎีนี้ได้เป็นไปตามหลักกฎหมายความผิดพื้นฐานของการสมคบกันกระทำความผิดทางอาญาที่ว่า “บุคคลที่ร่วมในการสมคบกันจะต้องมีความรับผิดชอบเช่นเดียวกับตัวการ” โดย Pinkerton Rule วางหลักไว้ว่า ให้ถือว่าผู้ร่วมสมคบกันร่วมกระทำความผิดต่อการกระทำของผู้ร่วมสมคบกันอย่างไม่จำกัด และการให้ความช่วยเหลือในการสมคบย่อมจะทำให้กลายเป็นกลุ่ม ทั้งนี้ ตามข้อตรรกวิทยาที่ว่า การก่อตั้งมีที่มาจาก การตกลง และการตกลงนำไปสู่การสมคบกัน และการสมคบกันก่อให้เกิดความรับผิดชอบเช่นเดียวกับตัวการ นอกจากนี้ยังมีแนวคิดเพิ่มเติมที่ว่า การกระทำความผิดเกิดขึ้นเมื่อบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปสมคบกันกระทำความผิดหรือฉ้อฉลต่อรัฐโดยให้ถือว่ารัฐเป็นผู้เสียหาย และเพื่อพิสูจน์ความผิดต้องแสดงให้เห็นว่า

(1.1) มีบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปสมคบกัน หรือตกลงกันจะกระทำความผิดหรือฉ้อฉลต่อรัฐ และ

(1.2) ต้องมีลักษณะที่ผู้สมคบกันมีการกระทำอันแสดงออกเพื่อจะบรรลุวัตถุประสงค์ของการสมคบกันด้วยเหตุนี้ การสมคบกันต้องมีการตกลงกันที่จะกระทำความผิดโดยการกระทำนั้นต้องมีการแสดงออกอันไปสู่การบรรลุข้อตกลง ถ้าหากไม่สามารถฟ้องร้องในความผิดฐานฟอกเงิน ก็อาจฟ้องในข้อหาสมคบกันกระทำความผิด ตลอดจนการสมคบกันไม่ต้องการกระทำถึงขั้นสำเร็จ แต่ต้องการการกระทำอันเป็นความผิด

(2) ทฤษฎีการช่วยเหลือและสนับสนุน (Aiding and Abetting Theory)

เนื่องจากการฟอกเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิดอาจถือได้ว่าเป็นการช่วยเหลือและสนับสนุนอาชญากร ไม่ว่าจะเป็นอย่างใดก็ตาม การใช้จ่ายเงินดังกล่าวกระทำเพื่อขยายอิทธิพลสำหรับการประกอบอาชญากรรมต่อไป โดยการพิสูจน์ว่าผู้กระทำการฟอกเงินได้รู้ว่ามีเงินดังกล่าวได้มาจากการกระทำความผิดและผู้กระทำได้ทำการฟอกเงินโดยมีเจตนาที่จะช่วยให้มีการกระทำความผิดต่อไปหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า ผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินก็คือผู้สืบทอดอาชญากรรมนั่นเอง¹²

3. ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับว่าปัญหาการทุจริต เป็นปัญหาที่สำคัญของทุกประเทศ การกระทำความผิดเกี่ยวกับการทุจริตนี้เป็นปรากฏการณ์ธรรมดาของสังคม ไม่มีสังคมใดเลยที่ปลอดจากการกระทำความผิดนี้อย่างแท้จริง ในขณะที่เดียวกันก็เป็นหน้าที่ของรัฐที่จะดำเนินการ เพื่อให้มีหน่วยงานที่คอยควบคุมให้การกระทำความผิดอยู่ในขอบเขตที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคมหรือ

¹² ปิยะพันธ์ สารารบบริรักษ์, การกำหนดความผิดอาญาฐานเกี่ยวกับการฟอกเงิน, วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534, หน้า 52-53

ประเทศชาติเกินกว่าที่สังคมจะยอมรับได้ หน่วยงานดังกล่าวส่วนหนึ่งคือ หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม สำหรับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ซึ่งมีทฤษฎีที่เกี่ยวข้องดังนี้

3.1 ทฤษฎีการบังคับใช้กฎหมาย

กฎหมายถือเป็นกฎเกณฑ์ที่เป็นแบบแผนที่เกี่ยวข้องกับความประพฤติของมนุษย์ ซึ่งเป็นมาตรฐานที่มาชี้ว่าการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ และต้องมีกระบวนการบังคับที่เป็นกิจจะลักษณะ กล่าวคือ ต้องมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ หากผู้ใดกระทำการฝ่าฝืนกฎหมายก็ต้องได้รับโทษ ซึ่งเดิมการใช้บังคับกฎหมายที่มีโทษทางอาญานั้น จะต้องดำเนินการโดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด ศาล และราชทัณฑ์เท่านั้น แต่ปัจจุบันมีหน่วยงานเพิ่มขึ้นมา คือ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติและคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตภาครัฐ โดยทั้งสองหน่วยงานมีบทบาทสำคัญในการตรวจสอบอำนาจรัฐ และรับผิดชอบเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ดังนั้น กระบวนการในการใช้บังคับกฎหมายที่มีประสิทธิภาพจะต้องมีแนวทางดำเนินการไปในทิศทางเดียวกัน

สำหรับการใช้บังคับกฎหมายและการควบคุมสังคมนั้น ได้มีการพัฒนาแนวคิดและขอบเขตปรัชญาการใช้บังคับกฎหมาย และการควบคุมสังคม โดยมีหลักเกณฑ์ 3 ประการ คือ

- (1) รัฐเป็นผู้ใช้มาตรการทางกฎหมาย เพื่อควบคุมความประพฤติและคุ้มครองพิทักษ์ผลประโยชน์ของสมาชิกในสังคมตามหลักกฎหมายมหาชนในฐานะที่รัฐมีอำนาจเหนือราษฎร
- (2) รัฐเป็นผู้ได้รับอาณัติมอบหมายจัดสรรเจ้าหน้าที่ไปตามเจตนารมณ์และกฎหมายอย่างเคร่งครัด
- (3) การบังคับใช้กฎหมายจะต้องบังคับใช้แก่สมาชิกในสังคม โดยเสมอภาคภายใต้หลักนิติธรรม ปราศจากความลำเอียง

จากหลักเกณฑ์ทั้งสามประการข้างต้น ทำให้เห็นว่ากฎหมายเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการควบคุมการทำความผิดในสังคม แต่ความสงบสุขและความปลอดภัยในสังคมจะเกิดขึ้นได้ก็โดยประชาชนแต่ละคนในสังคมต้องเคารพกฎหมายบ้านเมือง ส่วนเจ้าหน้าที่ของรัฐก็ต้องดำเนินการกับผู้กระทำความผิดอย่างเที่ยงธรรม นอกจากนั้นยังต้องมีการกำหนดมาตรการป้องกันภัยทางสังคมโดยเด็ดขาดและยุติธรรม เพื่อรักษาไว้ซึ่งหลักนิติธรรม (Rule of law) เพื่อให้การบริหารงานยุติธรรมเป็นไปตามความมุ่งหมายของการใช้บังคับกฎหมาย ในอันที่จะควบคุมการทำความผิดที่เกิดขึ้นในสังคม นำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ และป้องกันภัยอันตรายที่เกิดขึ้นแก่สมาชิกในสังคม ซึ่งมีทฤษฎีการบังคับใช้กฎหมายของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ดังนี้

(1) ทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม (Crime Control Model)

ทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม เป็นทฤษฎีที่เน้นหนักทางด้านประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรม โดยมุ่งจะควบคุม ระวัง และปราบปรามอาชญากรรมเป็นหลัก คดีอาญาทั้งหลายที่เข้าสู่ระบบงานยุติธรรมทางอาญา ตามทฤษฎีนี้จะต้องดำเนินการไปตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ อย่างสม่ำเสมอ โดยมีกระบวนการกลั่นกรอง ในขั้นตอนต่างๆ ก็จะดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ตามทฤษฎีนี้เมื่อได้ตัวผู้กระทำความผิดมาแล้ว ให้สันนิษฐานว่าผู้นั้นเป็นผู้กระทำความผิดไว้ก่อน จากนั้นจึงดำเนินการตามขั้นตอนจนถึงการพิจารณาพิพากษาคดีของศาล

(2) ทฤษฎีกระบวนการนิติธรรม (Due Process Model)

ทฤษฎีกระบวนการนิติธรรมมีค่านิยมในเรื่องความเป็นธรรมตามขั้นตอนต่างๆ ของการดำเนินกระบวนการยุติธรรม กล่าวคือ การดำเนินคดีตามแนวคิดในเรื่องความเป็นธรรม จะมีอุปสรรคขัดขวางมิให้ผู้ต้องหาถูกส่งผ่านไปตามขั้นตอนต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรมอย่างสะดวก แต่ก็ได้หมายความว่า อุดมการณ์ของทฤษฎีนี้จะแตกต่างจากทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม เพียงแต่ทฤษฎีกระบวนการนิติธรรม ยึดถือหลักกฎหมายหรือหลักนิติธรรมมากกว่าความคิดในเรื่องการควบคุมอาชญากรรม และไม่เชื่อว่าความคิดในการควบคุมอาชญากรรมจะมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง โดยเฉพาะการค้นหาข้อเท็จจริงซึ่งกระทำโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจและพนักงานอัยการหรือฝ่ายปกครอง จะเชื่อถือได้เพียงใดเพราะวิถีปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจและพนักงานอัยการเป็นการดำเนินงานในที่รโหฐาน ซึ่งอาจจะใช้วิธีการล่อลวง ชูเชิญ หรือการสร้างพยานหลักฐานขึ้นใหม่ได้ ดังนั้น แนวคิดของทฤษฎีกระบวนการนิติธรรมจึงไม่เห็นพ้องด้วยการแสวงหาข้อเท็จจริงอย่างไม่เป็นทางการของทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม และต้องการให้มีการพิจารณาคดีหรือไต่สวนข้อกล่าวหาของผู้ต้องหาอย่างเป็นทางการ และเปิดเผยในศาลสถิตยยุติธรรม ทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายต่อหน้าองค์คณะของผู้พิพากษาที่เป็นกลาง ไม่ลำเอียงเข้ากับฝ่ายใด¹³

4. การกระทำที่เกี่ยวกับการทุจริตและการฟอกเงิน

การที่จะนำกฎหมายฟอกเงินไปดำเนินการกระทำความผิดเกี่ยวกับการทุจริตได้จะต้องทราบก่อนว่า การกระทำความผิดเกี่ยวกับการทุจริตมีความหมายไว้ว่าอย่างไร เพื่อให้ได้ความหมายอันเป็นขอบเขตของการกระทำทุจริต

¹³ ประธาน วัฒนวานิชย์, ระบบความยุติธรรมทางอาญา: แนวความคิดเกี่ยวกับการควบคุมอาชญากรรมและกระบวนการนิติธรรม, วารสารนิติศาสตร์ ปีที่ 9 ฉบับที่ 2, 2520, หน้า 152-153

4.1 การกระทำที่เกี่ยวกับการทุจริต

4.1.1 ความหมายของคำว่า “ทุจริต”

คำว่าทุจริตมีการให้ความหมายทั้งในหนังสือ ตำรา บทความ โดยผู้เชี่ยวชาญ ทางด้านกฎหมาย ด้านเศรษฐศาสตร์ โดยมีรายละเอียดสาระสำคัญ ดังนี้

คำว่า “ทุจริต” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ได้ให้ความหมายไว้ว่า “ประพฤติชั่ว คดโกง ไม่ซื่อตรง”

คำว่า “ทุจริต” ในภาษาอังกฤษตรงกับคำว่า “Corruption” หมายถึง การกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายอันเป็นการกระทำที่ชั่วช้าและฉ้อโกง โดยเจตนาที่จะหลีกเลี่ยงกฎหมายรวมทั้ง การกระทำที่ขัดต่อตำแหน่งหน้าที่ นอกจากนี้ยังหมายถึง การที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งซึ่งประชาชน ใฝ่หวังใจกระทำต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการโดยการรับหรือยอมรับประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่น

ประเทศต่างๆ ได้ประสบปัญหาการทุจริตมาเป็นเวลานาน จนมีการกล่าวว่า การทุจริตเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับประเทศด้อยพัฒนาโดยตลอด รวมทั้งยังมีการมุ่งเป้าหมายไปที่กลุ่มข้าราชการ ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลที่เป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาประเทศ ว่าเป็นกลุ่มที่มีโอกาสเสี่ยงในการทำทุจริตมากที่สุด แต่ในความเป็นจริงการกระทำทุจริตเกิดขึ้นกับทุกคน และมีหลายคำที่ใช้เรียกเกี่ยวกับการกระทำทุจริต ดังนี้

(1) การฉ้อราษฎร์บังหลวง

คำว่า “ฉ้อราษฎร์บังหลวง” หมายถึง การที่พนักงานเจ้าหน้าที่เก็บเงินจากราษฎรแล้วไม่ส่งหลวง หรือการเบียดบังหลวง¹⁴ การยกยอก โกงกินเงินทองหรือทรัพย์สินผลประโยชน์ต่างๆ การกระทำต่างๆ ที่เอาเปรียบ “ผู้ว่าจ้าง” คือ ประชาชน

คำว่า “ฉ้อราษฎร์” และ “บังหลวง” แต่ละคำยังมีความหมายในตัวเอง ดังนี้

“ฉ้อราษฎร์” หมายถึง การกระทำใดๆ ของข้าราชการที่เรียกร้องจากราษฎร เนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่โดยปกติของข้าราชการผู้นั้น ทำให้ราษฎรเข้าใจผิดว่าจะต้องเสียเงิน ค่าธรรมเนียมหรือค่าบริการต่างๆ ให้แก่ทางราชการ

“บังหลวง” หมายถึง การกระทำใดๆ ของข้าราชการที่เป็นการนำเงินหรือประโยชน์ของทางราชการไปเป็นประโยชน์ส่วนตัว

ดังนั้น สรุปได้ว่า “ฉ้อราษฎร์” คือ การโกงเงินประชาชนหรือราษฎร ส่วน “บังหลวง” คือ การโกงเงินหลวง

(2) การทุจริตและประพฤตินิชอบในวงราชการ

¹⁴ พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554

การทุจริตและประพฤตินิยมชอบในวงราชการเป็นเรื่องของการใช้อำนาจหรืออิทธิพลในตำแหน่งหน้าที่ราชการเพื่อประโยชน์ส่วนตัว เนื่องจากเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้ได้รับมอบหมายให้มีอำนาจกระทำการต่างๆ แทนรัฐ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้รักษาประโยชน์ร่วมกันของมหาชน อำนาจเหล่านี้ไม่ได้ผูกติดกับตัวบุคคล แต่มาจากสถานภาพการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งเป็นกลไกของรัฐบาลในการดำเนินงานเพื่อส่วนรวม ดังนั้น การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปเพื่อประโยชน์ส่วนตัว ญาติพี่น้องพรรคพวกหรือเห็นแก่ความมั่งคั่งและสถานภาพที่จะได้รับหรือทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใดหรือราชการ ต้องถือว่าเป็นการทุจริตและประพฤตินิยมชอบในวงราชการ¹⁵

(3) การคอร์รัปชัน

การคอร์รัปชัน ตามกฎหมายไทย หมายถึง พฤติการณ์การกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ ไม่ว่าจะกรณีดังกล่าวเจ้าหน้าที่ผู้นั้นมีตำแหน่งหรือหน้าที่ในเรื่องนั้นหรือไม่ หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่เพื่อวัตถุประสงค์ในการแสวงหาประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบไม่ว่าพฤติการณ์ดังกล่าวจะมุ่งที่ผลประโยชน์ในทางทรัพย์สิน หรือประโยชน์อย่างอื่นที่มีใช้ทรัพย์สิน เช่น ใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่ที่กลั่นแกล้งราษฎรหรือมีเจตนาก่อให้เกิดความเสียหายแก่ราษฎรหรือทางราชการ เช่นนี้ก็ถือว่าเป็นการทุจริตต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ และหมายรวมถึง การแสวงหาค่าเช่าทางเศรษฐกิจ (Rent-Seeking) ของภาคธุรกิจในรูปแบบของการให้สินบนหรือสิ่งตอบแทนแก่นักการเมืองหรือข้าราชการเพื่อให้ได้มาซึ่งค่าเช่าทางเศรษฐกิจ หรือกำไรที่ได้จากการได้สัมปทานผลิตหรือขายสินค้าที่ถูกจำกัดจำนวนโดยนโยบายรัฐบาลด้วย

(4) การทุจริต

การทุจริตมีปรากฏในบทนิยามศัพท์ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 1 (1) ซึ่งบัญญัติว่า “โดยทุจริต” หมายความว่า เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่น” ซึ่งวิธีการแสวงหาประโยชน์อาจใช้วิธีที่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ก็ได้ แต่ประโยชน์นั้นต้องมีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย โดยอาจประโยชน์ในทางทรัพย์สินหรือมิใช่ในทางทรัพย์สิน เช่น สิทธิอย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้ และเมื่อ “โดยทุจริต” เป็นเจตนาพิเศษมิใช่ผลของการกระทำ ดังนั้น แม้ยังไม่ได้รับประโยชน์ แต่มีเจตนาเพื่อแสวงหาประโยชน์ก็เป็นความผิดสำเร็จทันที

เจตนาพิเศษโดยทุจริตนั้นเป็นการพิจารณาในแง่ที่ว่าการกระทำนั้น ๆ ทำไปเพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้รับประโยชน์ โดยไม่คำนึงว่ามีผู้อื่นได้รับความเสียหายหรือไม่ ส่วนเจตนาพิเศษ

¹⁵ กมล สกลเดชา, การทุจริตและประพฤตินิยมชอบในวงราชการ : บทวิเคราะห์ทางกฎหมายในแง่ความหมายการใช้คำในกฎหมาย, วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525, หน้า 68-69

เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใดเป็นการพิจารณาในแง่ความเสียหายว่าการกระทำนั้นๆ ทำไป เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นโดยไม่จำเป็นต้องมีเจตนาทุจริต¹⁶

(5) การทุจริตต่อหน้าที่

คำว่า “การทุจริตต่อหน้าที่” ได้มีการให้ความหมายไว้ในกฎหมาย 2 ฉบับด้วยกัน กล่าวคือ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. 2559 ดังนี้

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 โดยมีการแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2559 โดยมีการกำหนดคำนิยามศัพท์ คำว่า “ทุจริตต่อหน้าที่” หมายความว่า ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในตำแหน่งหรือหน้าที่ หรือ ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติที่อย่างใดในพฤติการณ์ที่อาจทำให้ผู้อื่นเชื่อว่ามิได้ตำแหน่งหรือหน้าที่ ทั้งที่ ตนมิได้มีตำแหน่งหรือหน้าที่นั้น หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหรือหน้าที่ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ที่มิควรได้ โดยชอบสำหรับตนเองหรือผู้อื่น

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. 2559 ได้กำหนด คำนิยามศัพท์ คำว่า “ทุจริตต่อหน้าที่” หมายความว่า ทุจริตต่อหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต กฎหมายว่าด้วยมาตรการของฝ่ายบริหารใน การป้องกันและปราบปรามการทุจริต หรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายอื่น

ส่วนคำว่า “ประพฤติมิชอบ” หมายความว่า การกระทำที่ไม่ใช่ทุจริตต่อหน้าที่ แต่ เป็นการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดโดยอาศัยเหตุที่มีตำแหน่งหรือหน้าที่อันเป็นการฝ่าฝืน กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่งหรือมติของคณะรัฐมนตรี ที่มุ่งหมายจะควบคุมดูแลการรับ การ เก็บรักษา หรือการใช้เงินหรือทรัพย์สินของแผ่นดิน

(6) การทุจริตในภาครัฐ

พระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2551 และมีการแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 ในปี พ.ศ. 2559 โดยมีการกำหนดคำนิยามศัพท์ คำว่า “ทุจริตในภาครัฐ” หมายความว่า ทุจริตต่อหน้าที่หรือประพฤติชอบในภาครัฐ โดยมีคำนิยามศัพท์ คำว่า “ทุจริตต่อหน้าที่” หมายความว่า ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในตำแหน่งหรือหน้าที่ หรือ ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในพฤติการณ์ที่อาจทำให้ผู้อื่นเชื่อว่ามิได้ตำแหน่งหรือหน้าที่ ทั้งที่ ตนมิได้มีตำแหน่งหรือหน้าที่นั้น หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่นั้น ทั้งนี้ เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิ ควรได้โดยชอบสำหรับตนเองหรือผู้อื่น หรือการกระทำอันเป็นความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือ ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญาหรือกฎหมายอื่น และคำว่า

¹⁶ พัสสน ตันติเตมิต, ความผิดฐานเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157, วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2555, หน้า 37-38

“ประพจน์มิชอบ” หมายความว่า ใช้อำนาจในตำแหน่งหรือหน้าที่อันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย ระเบียบคำสั่งหรือมติคณะรัฐมนตรีที่มุ่งหมายจะควบคุมดูแลการรับ การเก็บรักษาหรือการใช้เงินหรือทรัพย์สินของแผ่นดิน¹⁷

ส่วนในต่างประเทศก็ได้มีการให้ความหมายของการทุจริตไว้ดังนี้

(1) มีร์ดัล (Gunnar Myrdal) ให้ความหมายของคำว่า “คอร์รัปชัน” ว่าเป็นคำที่มีความหมายกว้างขวาง มีความหมายรวมถึงการกระทำทุกลักษณะที่เป็นไปโดยมิชอบ หรือเป็นการกระทำที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว โดยใช้อำนาจและอิทธิพลที่มีอยู่ตามตำแหน่งหน้าที่ หรืออาศัยฐานะตำแหน่งพิเศษที่ตนมีอยู่ ในวิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องอยู่กับกิจการสาธารณะ และคำนี้ยังมีความหมายครอบคลุมถึงการกินสินบนด้วย¹⁸

(2) พจนานุกรมแบล็ค ลอว์ (Black Law Dictionary) ได้ให้ความหมายของคำว่า “คอร์รัปชัน” หมายถึง การกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย อันเป็นการกระทำที่ชั่วช้าและฉ้อโกง โดยเจตนาที่จะหลีกเลี่ยงกฎหมาย รวมทั้งการกระทำที่ขัดต่อตำแหน่งหน้าที่และสิทธิของผู้อื่น นอกจากนี้ยังหมายถึงบุคคลใดบุคคลหนึ่งซึ่งประชาชนไว้วางใจกระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการโดยรับหรือยอมรับประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่น¹⁹

(3) เบย์เลย์ (David H. Bayley) ได้กล่าวไว้ใน The Effects of Corruption in a Developing Nation ในหนังสือคอร์รัปชันของฝ่ายการเมือง (Political Corruption) ของไฮเดนไฮเมอร์ (Arnold J. Heidenheimer) ว่า คอร์รัปชันเป็นเรื่องธรรมดาของประเทศด้อยพัฒนาทั้งหลาย ซึ่งมักจะกล่าวถึงกันอยู่เป็นประจำในรูปแบบของข่าวลือ แต่ก็มีเค้ามูลความจริงอยู่มากเหมือนกันและพอจะตั้งเป็นข้อสังเกตไว้ว่า ประชาชนในประเทศด้อยพัฒนามักจะถือว่าการฉ้อราษฎร์บังหลวงเป็นส่วนประกอบของชีวิตประจำวันของข้าราชการจะขาดเสียมิได้ และบรรดาข้าราชการทั้งหลายมีความรู้สึกเช่นนั้นด้วย

นอกจากนี้เบย์เลย์ (David H. Bayley) ได้ให้ความหมายของคำว่า “คอร์รัปชัน” ในส่วนที่เกี่ยวกับการรับสินบนนั้นเป็นถ้อยคำที่มีความหมายกว้างขวางครอบคลุมถึงการใช้อำนาจหน้าที่ในทางที่ผิดอันเกิดขึ้นจากการเห็นประโยชน์ส่วนตนเป็นที่ตั้ง ซึ่งประโยชน์ส่วนตนนั้นไม่จำเป็นต้องเป็นเงินตราเสมอไป²⁰

¹⁷ พระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2551 มาตรา 3

¹⁸ Myrdal, Gunnar, 1968 “The Folklore of Corruption”, The Asian Magazine Vol 8, No.24 (June 16), 1968, p.13. อ้างถึงใน พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และคณะ, รายงานผลการวิจัยเรื่ององค์ความรู้ว่าด้วยการทุจริตและประพจน์มิชอบในวงราชการไทย, กรุงเทพฯ: สำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพจน์มิชอบในวงราชการ, 2539, หน้า 11

¹⁹ Black Law Dictionary, 1979, p.50

²⁰ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และคณะ, รายงานผลการวิจัยเรื่ององค์ความรู้ว่าด้วยการทุจริตและประพจน์มิชอบในวงราชการไทย, กรุงเทพฯ: สำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพจน์มิชอบในวงราชการ, 2539, หน้า 13

อาจกล่าวได้ว่า คำนิยามนี้ครอบคลุมไปถึงคำนิยามที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันเป็นส่วน ใหญ่ และเป็นคำนิยามที่มีความหมายใกล้เคียงกับคำนิยามของ ไฮเดน ไฮเมอร์ (Arnold J. Heidenheimer) ซึ่งได้แบ่งคำนิยามของการฉ้อราษฎร์บังหลวงออกเป็น 3 จำพวก คือ คำนิยามที่เน้น ระบบราชการ คำนิยามที่เน้นกลไกทางตลาด และคำนิยามที่เน้นสาธารณะประโยชน์ โดยมี รายละเอียดดังนี้²¹

1) คำนิยามที่เน้นระบบราชการ

คำนิยามที่เน้นระบบราชการ (public office centered definition) เช่น คำนิยาม ของ แม็ค มุลแลน (M. Mc Mullen) ที่กล่าวว่า “ถ้าเจ้าหน้าที่คนใดได้รับเงินในการปฏิบัติหน้าที่ ลักษณะการกระทำเช่นนี้ ถือว่าเป็นการคอร์รัปชัน” หรือคำนิยามของเนย์ (J. S. Ney) ซึ่งได้ให้ความหมายไว้ว่า “คอร์รัปชัน” เป็นพฤติกรรมที่หันเหออกจากหน้าที่ที่ปฏิบัติโดยปกติเพราะว่า คำนี้ถึงเรื่องส่วนตัว (เช่น ครอบครัว ความเป็นเพื่อน) อันเป็นการกระทำที่ละเมิดกฎหมายซึ่ง พฤติกรรมอันนี้ รวมถึงการให้สินบนการเกื้อหนุนญาติโงงเงินที่ตั้งไว้เป็นพิเศษ เป็นต้น

2) คำนิยามที่เน้นกลไกทางตลาด

คำนิยามที่เน้นถึงการต่อช่องทางกลไกทางตลาด (market-centered definition) เช่น คำนิยามของเลฟท์ (Nathaniel Left) ซึ่งได้ให้ความหมายว่า “คอร์รัปชันเป็น สถาบันนอกเหนือ กฎหมายซึ่งแต่ละบุคคลหรือกลุ่มชนใดกลุ่มชนหนึ่งใช้ปฏิบัติเพื่อให้ได้มา ซึ่งอิทธิพล ในระบบการบริหารการกระทำที่ถือว่าการคอร์รัปชันนี้มีความหมายที่ว่ากลุ่มเหล่านั้น สามารถเข้าร่วมในการตัดสินใจนโยบายการบริหารมากกว่ากลุ่มอื่น”

3) คำนิยามที่เน้นสาธารณะประโยชน์

คำนิยามที่เน้นสาธารณะประโยชน์ (public-interest-centered definition) เช่น คำนิยามของฟรีดริช (Carl Friedrich) ซึ่งได้ให้ความหมายว่า ลักษณะของการฉ้อราษฎร์บังหลวง มีความสำคัญอยู่ทุกหนทุกแห่งถืออำนาจในการกระทำความใดสิ่งหนึ่งหรือเป็นผู้รับผิดชอบในหน้าที่ กระทำการโดยการรับสินจ้างรางวัลหรือได้รับเงินทองซึ่งการกระทำนั้นเป็นการทำลายผลประโยชน์ ของสาธารณะ หรือคำนิยามของโรโกว์ (Arnold A. Rogow) และลาสเวล (Harold D. Lasswell) ซึ่ง ได้ระบุไว้ว่า “คอร์รัปชันเป็นการฝ่าฝืนหรือละเมิดของความรับผิดชอบต่อกฎข้อบังคับที่พลเมืองพึง ปฏิบัติและเป็นสิ่งที่ไม่สอดคล้องกับระบบสาธารณะประโยชน์ทั่วไปและการฝ่าฝืนผลประโยชน์เพื่อให้ ได้มาซึ่งความได้เปรียบเป็นพิเศษ ถือว่าเป็นการคอร์รัปชันด้วย”²²

²¹ Heidenheimer, Arnold J, Political Corruption: Readings in Comparative Analysis, New York, NY: Holt Rinehart and Winston, 1970, pp 3-6. อ้างถึงใน พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และคณะ, รายงานผลการวิจัยเรื่ององค์ความรู้ว่าด้วยการทุจริต และประพฤตินิยมในวงราชการไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤตินิยมในวงราชการ, 2539, หน้า 14

²² “เรื่องเดียวกัน”

4.1.2 ลักษณะและความรุนแรงของการทุจริต

ลักษณะของการทุจริตเป็นเรื่องของความสัมพันธ์ในเชิงอำนาจ การต่อรองระหว่างรัฐและธุรกิจเอกชน ซึ่งไม่ได้มีมิติทางด้านเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเงิน หรือทรัพย์สินเท่านั้น แต่ที่สำคัญยังมีมิติทางการเมือง ที่เรียกกันว่า “ทุจริตทางการเมือง” ด้วย โดยเป็นการใช้อำนาจในทางที่ผิดกฎหมายหรือโดยขาดคุณธรรมเพื่อผลประโยชน์ทางการเมือง เช่น เพื่อทำลายคู่แข่งทางการเมือง²³ เป็นต้น โดยการทุจริตอาจพิจารณาได้จากในแง่ของรูปแบบ (Forms) ขนาด (Size) ระดับการยอมรับของชุมชน (Degree of Tolerability) และลักษณะ (Dimension) ของการทุจริต²⁴ ดังนี้

1) ในแง่ขนาด มีการแบ่งคอร์รัปชันออกเป็นขนาดเล็ก (Petty Corruption) ซึ่งเป็นการติดสินบนกระทำโดยเจ้าหน้าที่ในระดับล่าง และคอร์รัปชันขนาดใหญ่ (Grand Corruption) ที่กระทำโดยนักการเมืองและข้าราชการชั้นผู้ใหญ่

2) ในแง่รูปแบบ คอร์รัปชันไม่ได้มีรูปแบบใดเป็นการเฉพาะแต่มีหลายรูปแบบโดยขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อม จำนวนเงิน กลวิธี และวัฒนธรรมซึ่งแตกต่างกันไปในแต่ละสังคม โดยจะเป็นรูปแบบเฉพาะของแต่ละสังคม มีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย และมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้นเนื่องจากกิจกรรมการทุจริตในปัจจุบันไม่ได้เกี่ยวข้องกับเฉพาะอำนาจหน้าที่ของบุคคลสาธารณะในสังคมหนึ่งเท่านั้น หากแต่ยังเกี่ยวข้องกับธุรกิจเอกชนและการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีที่ทันสมัย และตลาดระดับโลกด้วย

3) ในแง่ของระดับการยอมรับของชุมชน มีการจำแนกการทุจริตตามหลักเกณฑ์ของสี่ที่สะท้อนตามการยอมรับของชุมชน (Community's tolerance) ที่มีต่อการทุจริต โดยจำแนกออกเป็น 3 ระดับ คือ การทุจริตสีดำ การทุจริตสีเทา และการทุจริตสีขาว ตามลำดับ

การทุจริตสีดำ (Black Corruption) เป็นการกระทำที่ผู้นำในสังคมและประชาชนเห็นพ้องต้องกันเป็นส่วนใหญ่ว่าการกระทำหนึ่งสมควรถูกดำเนินและถูกลงโทษ ได้แก่ การใช้อำนาจหน้าที่หรือตำแหน่งเพื่อหาประโยชน์สำหรับตนเองหรือพรรคพวก โดยไม่คำนึงว่าการกระทำของตนผิดกฎหมายหรือนำความทุกข์ยากมาสู่ประชาชนและประเทศชาติหรือไม่ ซึ่งพฤติกรรมนี้สามารถแยกได้ออกเป็น 2 กรณี คือ

กรณีที่หนึ่ง การใช้อำนาจหน้าที่เรียกร้องเอาผลประโยชน์จากผู้กระทำผิดกฎหมายหรือผู้ต้องการความสะดวกโดยไม่คำนึงว่าผู้ที่ตนเรียกร้องเอาผลประโยชน์นั้นจะกระทำผิดกฎหมายหรือไม่

²³ สังคิต พิริยะรังสรรค์, *คอร์รัปชันแบบเบ็ดเสร็จ* (พิมพ์ครั้งที่ 2), กรุงเทพฯ: ร่วมด้วยช่วยกัน, 2549, หน้า 21 และ 27

²⁴ สังคิต พิริยะรังสรรค์, *ทฤษฎีคอร์รัปชัน*, กรุงเทพฯ: ร่วมด้วยช่วยกัน, 2549, หน้า 26-27

กรณีที่สอง การทุจริตคดโกงโดยไม่คำนึงถึงความผิดตามกฎหมาย เป็นการเจตนาฝ่าฝืนกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ เพื่อแสวงหาประโยชน์สำหรับตนเองหรือสมัครพรรคพวก และทำให้รัฐได้รับความเสียหาย²⁵

การทุจริตสีเทา²⁶ (Gray Corruption) เป็นการกระทำที่ผู้นำในสังคมส่วนหนึ่งเห็นว่สมควรถูกลงโทษ แต่ผู้นำในสังคมอีกส่วนหนึ่งหรือประชาชนทั่วไปเห็นแตกต่างออกไปในขณะที่เสียงส่วนใหญ่มีความเห็นคลุมเครือไม่แน่ใจว่าเป็นความผิดสมควรถูกลงโทษหรือไม่ กรณีนี้เป็นการใช้อำนาจหน้าที่หาประโยชน์ให้แก่ตนเองและพรรคพวกในลักษณะที่ประชาชนสมยอมต่อการใช้อำนาจโดยมิชอบนั้น เช่น การให้ค่าน้ำร้อนน้ำชา การให้ค่านายหน้า หรือเงินหักส่วนลดราคาสินค้า เป็นต้น โดยแยกพฤติกรรมออกเป็น 2 กรณี คือ

(1) การเรียกร้องเอาประโยชน์แทนการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติหน้าที่ หรือเพื่อเร่งรัดงานให้รวดเร็วยิ่งขึ้น หรืออาจมีการลดหย่อนมาตรฐานความเข้มงวดเกี่ยวกับระเบียบกฎเกณฑ์

(2) การใช้ตำแหน่งหรืออำนาจหน้าที่เพื่อหาผลประโยชน์อย่างเต็มที่ โดยเป็นผู้ประกอบธุรกิจหรือมีผลประโยชน์ได้เสียกับบริษัทห้างร้านที่ทำธุรกิจกับส่วนราชการที่ตนเองเป็นผู้รับผิดชอบ²⁷

การทุจริตสีขาว (White Corruption) เป็นการกระทำที่ผู้นำในสังคมและประชาชนทั่วไป เห็นว่า พอจะรับได้หรือยอมรับ คือไม่เลวร้ายนัก การทุจริตในลักษณะนี้เป็นเรื่องที่ผู้นำในสังคมและมวลชนส่วนใหญ่ไม่ได้กระตือรือร้นที่จะให้มีการลงโทษ เนื่องจากการรับผลประโยชน์โดยอิงอยู่กับขนบธรรมเนียมประเพณี และมีได้เกิดจากการเรียกร้องของผู้รับพฤติกรรมเช่นนี้แยกได้เป็น 2 กรณี คือ

(1) การให้ซึ่งเป็นการแสดง “น้ำใจ” ของผู้น้อยต่อผู้มีอำนาจวาสนา หรือผู้ที่อยู่ในตำแหน่งหน้าที่สามารถให้คุณให้โทษ

(2) การให้ซึ่งเป็นการตอบแทน การปฏิบัติหรืองดเว้นปฏิบัติของผู้ที่อยู่ในตำแหน่งและเป็นคุณประโยชน์แก่ผู้ให้โดยผู้รับมิได้เรียกร้อง ตัวอย่างของการให้ทั้งสองกรณี เช่น การให้ของขวัญที่มีค่ามากในโอกาสพิเศษต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น ในโอกาสวันเกิด วันแต่งงานลูกหลาน วันขึ้นปีใหม่ หรือเป็นเจ้าภาพในงานกุศลของผู้มีอำนาจหน้าที่ทางราชการ²⁸

²⁵ อุคม รัฐอมฤต, ปัญหาบางประการเกี่ยวกับกฎหมายป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ, วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2530, หน้า 14

²⁶ สังคีต พิริยะรังสรรค์, ทฤษฎีคอร์รัปชัน, กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ร่วมด้วยช่วยกัน, 2549, หน้า 28

²⁷ อุคม รัฐอมฤต, ปัญหาบางประการเกี่ยวกับกฎหมายป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ, วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2530, หน้า 14

²⁸ “เรื่องเดียวกัน”

4) ในแง่ของลักษณะการทุจริต การทุจริตของบรรดาบุคคลสาธารณะอาจแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ คอร์รัปชันในการบริหารราชการแผ่นดิน (Administrative Corruption) คอร์รัปชันทางเศรษฐกิจ (Economic Corruption) และคอร์รัปชันทางการเมือง (Political Corruption)

(1) คอร์รัปชันในการบริหารราชการแผ่นดิน เป็นการใช้อิทธิพลที่เกินกว่าอำนาจทางกฎหมายเพื่อไปกำหนดนโยบายและทำให้เกิดผล เช่น การทำโครงการ การจัดซื้อจัดจ้างให้แก่สมัครพรรคพวกของตนเอง การซื้อขายตำแหน่ง การโยกย้ายตำแหน่งโดยไม่คำนึงถึงหลักการความสามารถและคุณธรรม แต่กลับอาศัยความเป็นเครือญาติหรือสมัครพรรคพวกเป็นที่ตั้ง ฯลฯ

(2) คอร์รัปชันทางเศรษฐกิจ เป็นการแสวงหากำไรเกิน หรือที่นักเศรษฐศาสตร์เรียกว่า ค่าเช่าทางเศรษฐกิจ (Economic Rents) ค่าเช่าทางเศรษฐกิจถูกสร้างขึ้นเมื่อรัฐเข้าไปจำกัดการทำงานของตลาด เช่น กระบวนการที่มีการจำกัดปริมาณการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ การควบคุมการค้าและการให้สัมปทานผูกขาดแก่พรรคพวก การจัดซื้อจัดจ้างในราคาที่สูงเกินจริง และการแปรรูปวิสาหกิจให้กลายมาเป็นทรัพย์สินของตัวเอง ครอบครัว และพวกพ้อง ฯลฯ

(3) คอร์รัปชันทางการเมือง เป็นการใช้อำนาจของรัฐบาลโดยขาดคุณธรรมและผิดกฎหมายเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง หรือเพื่อประโยชน์ทางการเมือง และผลประโยชน์เช่นว่านี้ไม่จำเป็นต้องเป็นเงินหรือทรัพย์สินเสมอไป เช่น การซื้อเสียงในการเลือกตั้ง การปลอมแปลงบัตรเลือกตั้ง การกีดกันและกลั่นแกล้งพรรคคู่แข่งของรัฐบาลโดยการใช้อำนาจของกฎหมายและหน่วยงานของรัฐ การหลอกลวงด้วยการประกาศนโยบายหาเสียงที่เกินจริงและไม่มีทางปฏิบัติได้ ฯลฯ

4.1.3 รูปแบบการทุจริต

พฤติกรรมที่ถือเป็นการทุจริตสามารถแยกออกได้เป็น 3 รูปแบบ กล่าวคือ

(1) การทุจริตในกลุ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยไม่มีฝ่ายอื่นเกี่ยวข้อง (Government to Government) ได้แก่ การยกยอกทรัพย์สินของทางราชการ การใช้อำนาจในการแต่งตั้งตำแหน่งให้แก่ พวกพ้องและสร้างเครือข่ายในการทุจริต เป็นต้น

(2) การทุจริตที่เกิดจากความร่วมมือและการประสานประโยชน์ระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับภาคเอกชน (Government to Private) เพื่ออาศัยอำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการจัดสรรผลประโยชน์หรือทรัพยากรที่มีจำกัดให้แก่เอกชนบางกลุ่มบางราย เช่น สัญญาการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ หรือการหลบเลี่ยงข้อบังคับตามกฎหมาย เช่น การหลบเลี่ยงการเก็บภาษีศุลกากร โดยเรียกหรือรับผลประโยชน์ในด้านทรัพย์สินหรือเงินทองเป็นการตอบแทน นอกจากนี้ยังรวมถึงการที่นักการเมืองออกกฎหมายเพื่ออนุมัติโครงการเพื่อให้กลุ่มหรือพวกพ้องของตนได้รับประโยชน์จากโครงการของรัฐ เช่น การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ และให้สัมปทานแก่เอกชนเข้ามาดำเนินธุรกิจในลักษณะผูกขาด เป็นต้น

(3) การทุจริตในภาคเอกชน (Private to Private) ได้แก่ การฉ้อโกง (Fraud) โดยปกปิดข้อมูลเท็จจริงเกี่ยวกับสถานะทางการเงินที่แท้จริงของบริษัท การจัดซื้อสินค้า การให้สินบนแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ของบริษัทคู่ค้าเพื่อช่วยเหลือตนให้ได้รับสิทธิเพื่อเข้าทำสัญญาในฐานะคู่ค้าของบริษัท หรือเป็นตัวแทนจำหน่ายสินค้าหรือการวางสินค้าบนชั้นแสดงสินค้า เนื่องจากตนเองขาดคุณสมบัติหรือแข่งขันกับผู้ประกอบการรายอื่นไม่ได้ หรือการให้สินบนเพื่อได้รับดอกเบี้ยเงินกู้ในอัตราพิเศษที่ต่ำกว่าท้องตลาดโดยไม่คำนึงถึงความเสี่ยงในการลงทุน หรือแม้กระทั่งการรับสินบนเพื่อแพ้นในการกีฬา²⁹

4.1.4 การทุจริตภาคเอกชน

การทุจริตภาคเอกชน หมายถึง การกระทำความผิดในการที่ตนอาศัยมีตำแหน่งหน้าที่ในองค์กรเอกชนกระทำการอันเป็นการขัดต่ออำนาจหน้าที่ของตนเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์โดยมิชอบ ในต่างประเทศใช้คำว่า “Occupational Fraud and Abuse” ซึ่งผู้กระทำความผิดนั้นอาจดำรงตำแหน่งทั้งในฐานะลูกจ้าง ผู้จัดการ ผู้บริหาร โดยการกระทำที่ทำให้องค์กรเอกชนได้รับความเสียหาย รูปแบบการกระทำเป็นความผิดทางอาญา เช่น การลักทรัพย์ การยักยอก การปลอมแปลงเอกสาร การให้สินบน และการใช้ทรัพย์สินของนิติบุคคลเพื่อประโยชน์ส่วนตัว ซึ่งการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำที่ละเมิดต่ออำนาจหน้าที่ที่ตนได้รับความไว้วางใจในการดำเนินงาน เป็นการกระทำที่ไม่มีความซื่อสัตย์สุจริต ทำให้องค์กรเอกชนได้รับความเสียหายอย่างมากจากการกระทำที่อาศัยตำแหน่งหน้าที่เป็นเครื่องที่ใช้ในการกระทำความผิด การกระทำดังกล่าวผู้ประกอบการจะมีตำแหน่งหน้าที่มีฐานะทางสังคมเกี่ยวข้องกับเงินและผลประโยชน์และสร้างอิทธิพลในสังคมด้วย³⁰

4.1.4.1 ลักษณะของการทุจริตในภาคเอกชน

การทุจริตในภาคเอกชนที่สำคัญจะเกี่ยวกับการให้สินบน ซึ่งการทุจริตโดยการให้สินบนจะมี 2 ลักษณะ คือ

(1) องค์กรเอกชนให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ

(2) องค์กรเอกชนให้สินบนแก่ตัวแทนของอีกบริษัทหนึ่ง เพื่อให้ตนชนะในการ

ทำสัญญา แต่การกระทำทุจริตในภาคเอกชนยังมีการกระทำในรูปแบบอื่นอีกมากมาย ได้แก่

(2.1) การรับของกำนัล (Illegal Gratuities)

(2.2) ผลประโยชน์ขัดกัน (Conflict of Interest)

(2.3) การกรรโชกทรัพย์ (Economic Extortion)

²⁹ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, *โครงการศึกษาวิจัยเรื่องปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในวงกรธุรกิจเอกชนไทยกับแนวทางการแก้ไขและป้องกัน*, นนทบุรี: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, 2554, หน้า 9

³⁰ ญญูวี ติมา, *การป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาคเอกชนโดยองค์กรอิสระของรัฐ* ศึกษาเฉพาะกรณีคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545, หน้า 13

การทุจริตเป็นการกระทำที่อาศัยว่าตนมีตำแหน่งหน้าที่ในองค์กรเอกชนนั้นๆ ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ผู้จัดการ หรือลูกจ้าง ซึ่งอาจจะกระทำการโดยสมรู้ร่วมคิดกับบุคคลภายนอก เช่น บริษัทคู่แข่ง บริษัทที่เข้ามาประมูลงาน หรือบริษัทที่เป็นผู้จัดหาสินค้าให้ เป็นต้น ซึ่งการทุจริตในภาคเอกชนนี้ก็สามารถสร้างความเสียหายได้มากเช่นเดียวกับการทุจริตในภาครัฐ ไม่ว่าจะเป็นองค์กรเอกชน รัฐบาล หรือประชาชนทั่วไปก็สามารถเป็นผู้เสียหายจากการกระทำทุจริตดังกล่าวได้

4.1.4.2 พฤติกรรมการทุจริตในภาคเอกชน

สามารถจำแนกพฤติกรรมการดำเนินการได้ดังนี้

1) การฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามขั้นตอน กฎระเบียบของกฎหมาย

สำหรับการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนด ส่วนใหญ่เป็นพฤติกรรมที่เกิดจากบริษัทหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการทำธุรกรรมในตลาดทุน เช่น ที่ปรึกษาการลงทุน ตัวแทน ผู้ค้าหลักทรัพย์ นายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์ กองทุนส่วนบุคคล หรือกองทุนรวม เป็นต้น ซึ่งมีพฤติกรรมในรูปแบบต่างๆ เช่น การประกอบธุรกิจโดยไม่ได้รับอนุญาต การประกอบธุรกิจเป็นนายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์ รวมทั้งการขัดคำสั่งพนักงานเจ้าหน้าที่โดยพฤติกรรมที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่³¹ ได้แก่

(1) บริษัทผู้ค้าหลักทรัพย์ไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขในการอนุญาตให้ซื้อหรือมีหุ้น โดยมิได้มีระบบในการป้องกันความขัดแย้งทางผลประโยชน์

(2) บริษัทผู้ค้าหลักทรัพย์ไม่ได้จัดเก็บบันทึกเทปการให้คำแนะนำและการเจรจาตกลงเกี่ยวกับการลงทุนในหลักทรัพย์กับลูกค้าทางโทรศัพท์

(3) บริษัทผู้ค้าหลักทรัพย์จัดทำรายงานการซื้อขายหลักทรัพย์ไม่ถูกต้องและไม่ครบถ้วน

(4) บริษัทผู้จัดจำหน่ายหลักทรัพย์เผยแพร่บทความที่ตนจัดทำขึ้นเกี่ยวกับหลักทรัพย์ ในช่วงระยะเวลาที่ห้ามมีการเผยแพร่

(5) บริษัทในฐานะผู้จัดจำหน่ายหลักทรัพย์ของบริษัทที่มีการจัดสรรหุ้นเกินกว่าจำนวนที่จัดจำหน่ายและได้ซื้อหุ้นดังกล่าวเข้าบัญชีบริษัทในช่วงระยะเวลาห้ามซื้อ

(6) บริษัทในฐานะผู้จัดจำหน่ายหุ้นสามัญของบริษัทได้เสนอขายหุ้นดังกล่าวก่อนวันที่ระบุไว้ในหนังสือชี้ชวน

(7) บริษัทในฐานะผู้จัดการกองทุนส่วนบุคคลทำสัญญากับลูกค้าโดยไม่มีข้อมูลและนโยบายการลงทุนของลูกค้า

³¹ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการศึกษาวิจัยเรื่องปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในวงการธุรกิจเอกชนไทยกับแนวทางแก้ไขและป้องกัน, นนทบุรี: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, 2554, หน้า 17

(8) บริษัทในฐานะผู้จัดการกองทุนส่วนบุคคลไม่ได้จัดให้มีระบบการควบคุมภายใน ให้เป็นไปตามที่ได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

(9) บริษัทในฐานะผู้จัดการกองทุนส่วนบุคคลลงทุนในหลักทรัพย์ที่ตนเป็นตัวแทนจำหน่ายหน่วยลงทุนโดยไม่ได้ระบุไว้ในสัญญา

(10) บริษัทนายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์ไม่ได้แจ้งให้ลูกค้าเข้าใจและลงนามรับทราบถึงความเสี่ยงของการวางเงินของลูกค้าไว้กับบริษัท และไม่ได้จัดทำข้อตกลงกับลูกค้าเป็นลายลักษณ์อักษรเกี่ยวกับระเบียบและวิธีการเก็บรักษาและดูแลเงินของลูกค้า รวมทั้งไม่ได้แยกเงินของลูกค้าไว้ต่างหากจากเงินอื่นใดของบริษัท

(11) บริษัทนายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์จัดทำสัญญาแต่งตั้งตัวแทนและนายหน้าเพื่อซื้อขายหลักทรัพย์โดยระบุข้อความที่ทำให้บริษัทหลักทรัพย์ปฏิเสธความรับผิดชอบต่อลูกค้า

(12) บริษัทนายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์ขายหลักทรัพย์ โดยที่บริษัทยังไม่มีหลักทรัพย์ดังกล่าวอยู่ในครอบครอง

(13) บุคคลร่วมกับผู้อื่นประกอบธุรกิจเป็นนายหน้าหรือตัวแทนในการซื้อหรือขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้า โดยไม่ได้รับใบอนุญาตและไม่ได้จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายล่วงหน้า พ.ศ. 2546 และมีพฤติกรรมเข้าข่ายฉ้อโกงประชาชน

2) การปกปิดข้อเท็จจริงหรือการสร้างข้อมูลเท็จ

พฤติกรรมการปกปิดข้อเท็จจริง รวมทั้งการสร้างข้อมูลและเอกสารเท็จเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากเจ้าหน้าที่รัฐ เพื่อต้องการเอื้อประโยชน์ให้แก่ภาคเอกชน และเกิดจากภาคเอกชนเอง³² ได้แก่

(1) เจ้าหน้าที่รัฐร่วมมือกับเอกชนซึ่งรับงานรับเหมาก่อสร้างของภาครัฐ ในการเบิกจ่ายเงินโดยสร้างหลักฐานเท็จ ซึ่งเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ส่อไปในทางทุจริต

(2) เจ้าหน้าที่รัฐร่วมกับบุคคลอื่นจัดทำเอกสารรายงานผลการตรวจรับงานจ้างอันเป็นเท็จ เพื่อให้มีการจ่ายเงินค่าจ้างก่อนกำหนด รวมทั้งมีการแก้ไขสัญญาเพื่อให้มีการจ่ายเงินให้แก่เอกชนก่อนกำหนด ซึ่งฝ่ายเอกชนไม่ส่งมอบงานให้ในที่สุด

(3) เจ้าหน้าที่รัฐนำโครงการที่ดำเนินการเสร็จสิ้นไปแล้ว มาจัดทำเอกสารเท็จเพื่อขอเบิกเงินงบประมาณย้อนหลัง โดยที่โครงการมิได้ดำเนินการจริงและนำชื่อบุคคลและเอกชนเข้ามาเป็นคู่สัญญาในโครงการ

³² สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการศึกษาวิจัยเรื่องปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในวงการธุรกิจเอกชนไทยกับแนวทางแก้ไขและป้องกัน, นนทบุรี: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, 2554, หน้า 18-19

(4) บริษัทปกปิดข้อมูลโครงสร้างการถือหุ้นในแบบแสดงรายการข้อมูลการเสนอขายหลักทรัพย์และผู้ถือหุ้นมิได้รายงานการเปลี่ยนแปลงการถือหุ้น

(5) บริษัทตกแต่งบัญชีอันเป็นเท็จและจัดการการเงินไม่ถูกต้อง เพื่อให้ผู้ถือหุ้นและบุคคลอื่นเข้าใจผิดเกี่ยวกับฐานะทางการเงินของบริษัท เช่น บันทึกรายได้สูงเกินจริงและบันทึกค่าใช้จ่ายต่ำเกินจริง เพื่อให้งบการเงินแสดงผลขาดทุนที่ต่ำเกินจริง

(6) บริษัทบอกกล่าวข้อมูลอันเป็นเท็จ โดยมีเจตนาให้ผู้อื่นสำคัญผิดเกี่ยวกับฐานะทางการเงินและผลการดำเนินงานของบริษัท

(7) กรรมการผู้มีอำนาจลงนามได้จัดทำหรือยินยอมให้มีการจัดทำรายงานการประชุมของบริษัทต่างๆ ที่ไม่ได้มีการจัดประชุมจริง เพื่อลวงให้ธนาคารหลงเชื่อว่าคณะกรรมการบริษัทมีการประชุมจริงและในที่ประชุมได้มีมติให้ค้ำประกันการกู้ยืมเงินของผู้ถือหุ้นใหญ่ของบริษัทรายหนึ่ง และไม่ดำเนินการให้บริษัทเปิดเผยภาระค้ำประกันดังกล่าวในงบการเงินของบริษัทที่เปิดเผยต่อประชาชน

(8) ประธานกรรมการซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานและได้รับมอบหมายให้จัดการและครอบครองทรัพย์สินของบริษัทได้ร่วมกับกรรมการอีก 2 ราย ปลอมรายงานการประชุมที่ใช้ประกอบการเปิดบัญชีในนามบริษัทกับธนาคาร เพื่อเอื้อให้มีอำนาจเบิกจ่ายเงิน ซึ่งต่อมาได้เบิกเงินที่บริษัทมีวงเงินสินเชื่อไว้กับสถาบันการเงินนำฝากเข้าบัญชีธนาคารดังกล่าว และได้ใช้อำนาจส่งจ่ายเงินเพื่อโอนเงินเข้าบัญชีบุคคลอื่น

(9) ผู้บริหารและกรรมการร่วมกันจัดทำหรือยินยอมให้จัดทำบัญชีและรายการกู้ยืมเงินกับบริษัทรายอื่นไม่ถูกต้องตามความเป็นจริงเพื่อลวงบุคคลอื่น

พฤติกรรมดังกล่าวข้างต้น ในบางกรณีเกิดขึ้นควบคู่กับรูปแบบการทุจริตอื่นๆ เช่น การยกยอกทรัพย์สินของบริษัท และมักเกิดขึ้นจากความร่วมมือของบุคคลหลายฝ่าย ทั้งในระดับผู้บริหารและในระดับปฏิบัติการ ในฐานะผู้ให้การช่วยเหลือและอำนวยความสะดวก ดังนั้น ในคดีหนึ่งๆ จึงมีผู้ถูกกล่าวโทษหลายราย

3) การหลีกเลียงภาษีอากร

พฤติกรรมกรรมการหลีกเลียงภาษีอากรเกิดจากการสำแดงรายการสินค้าเป็นเท็จโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อขอรับเงินชดเชยภาษี และการลักลอบหนีภาษีศุลกากร

4) การสร้างราคาหรือการปั่นหุ้น

การสร้างราคาหรือการปั่นหุ้นเกิดจากการที่บุคคลหนึ่งรายหรือมากกว่าขายหนึ่งรายดำเนินการดังต่อไปนี้ซึ่งถือเป็นพฤติกรรมที่ผิดวิสัยของนักลงทุนทั่วไปที่ต้องการซื้อหุ้นในราคาต่ำ ผ่านบัญชีของตนและ/หรือบัญชีของบุคคลอื่น หรือผ่านนิติบุคคลในกรณีที่ผู้กระทำอยู่ในฐานะประธานกรรมการหรือผู้บริหาร ซึ่งบางกรณีอาจได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่การตลาดของบริษัท

หลักทรัพย์ในการซื้อขายหลักทรัพย์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการอำพรางให้บุคคลทั่วไปหลงผิดว่าในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง หลักทรัพย์ที่ถูกกระทำนั้นมีการซื้อขายกันมาก หรือราคาของหลักทรัพย์นั้นได้เปลี่ยนแปลงไปอันไม่ตรงต่อสภาพปกติของตลาด เพื่อชักจูงให้บุคคลทั่วไปทำการซื้อขายหลักทรัพย์นั้น ได้แก่

- (1) การจับคู่ซื้อขายหลักทรัพย์กันเองเพื่อดันให้ราคาหลักทรัพย์เพิ่มขึ้น
- (2) การเข้าซื้อหลักทรัพย์ของบริษัทหนึ่ง โดยการเคาะซื้อในลักษณะต่อเนื่อง เพื่อทำให้ราคาหลักทรัพย์ปรับตัวสูงขึ้น
- (3) การสร้างปริมาณการซื้อขายและเปลี่ยนราคาให้สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพื่อรักษาระดับราคาของหลักทรัพย์นั้นไม่ให้ลดต่ำลง และเพื่อให้บุคคลทั่วไปเข้าใจว่าหลักทรัพย์ดังกล่าวมีสภาพคล่องสูง
- (4) การซื้อขายเพื่อสร้างสภาพคล่อง โดยการตั้งและเสริม Bid 1-3 (ราคาเสนอซื้อ) และยกเลิก Bid ดังกล่าว เพื่อมิให้ราคาหลักทรัพย์ต่ำกว่าราคาจอง และในช่วงใกล้ปิดตลาดทำราคาปิดเพื่อประโยชน์ในการขายทำกำไรในวันรุ่งขึ้น
- (5) การส่งคำสั่งซื้อและคำสั่งขายหุ้นในจำนวนที่ใกล้เคียงกันและภายในเวลาที่ใกล้เคียงกัน โดยส่งคำสั่งเสนอซื้อและเสนอขายเพื่อครองระดับราคาเสนอซื้อเสนอขาย 5 อันดับแรก ในปริมาณมากและอย่างต่อเนื่อง และมีการซื้อที่ระดับราคาเสนอขายที่ Offer 2-3 เป็นจำนวนมาก ทั้งที่มีคำสั่งเสนอขายในราคาที่ต่ำกว่าเหลืออยู่เพียงพอให้ซื้อได้ และสภาพตลาดในขณะนั้นไม่มีความต้องการซื้อหลักทรัพย์บริษัทนี้มากจนถึงขนาดทำให้มีความจำเป็นต้องส่งคำสั่งซื้อเข้ามาในราคาสูง ส่งผลให้ราคาหุ้นของบริษัทปรับตัวสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง
- (5) การยักยอกเงินบริษัท³³

การยักยอกเงินบริษัทหรือการเบียดบังทรัพย์สินของบริษัทเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นกับบริษัทเอกชน ส่วนใหญ่มักเกิดจากการกระทำหรือยินยอมให้กระทำของผู้บริหาร และกรรมการบริษัท โดยได้รับความช่วยเหลือหรืออำนวยความสะดวกจากบุคคลอื่น เช่น

 - (1) บุคคลที่ได้รับมอบหมายให้จัดการดูแลทรัพย์สินของบริษัทและเป็นผู้ที่มีอำนาจในการอนุมัติสินเชื่อได้อาศัยอำนาจหน้าที่ของตนกระทำการทุจริตในการอนุมัติสินเชื่อหรืออวัลต์วัลสัญญาใช้เงินให้กับบริษัทอื่น
 - (2) ประธานกรรมการนำเงินของบริษัทไปลงทุนและชำระหนี้แทนบริษัทที่ตนมีความเกี่ยวข้องอันเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินของบริษัท

³³ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการศึกษาวิจัยเรื่องปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในวงการธุรกิจเอกชนไทยกับแนวทางแก้ไขและป้องกัน, นนทบุรี: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, 2554, หน้า 20

(3) รองประธานกรรมการร่วมกับบุคคลอื่นดำเนินการให้ลูกค้าชำระเงินค่าซื้อสินค้าให้แก่บริษัทแห่งหนึ่งในต่างประเทศที่มีความเกี่ยวข้องกับพวกพ้องของตนแล้วจึงทำการยกยอกเงินบริษัทเป็นเหตุให้บริษัทขาดสภาพคล่องและต้องเข้ากระบวนการฟื้นฟูกิจการ

(4) ประธานกรรมการร่วมกับบุคคลอื่นสั่งซื้อสินค้ารถยนต์ที่ไม่มีอยู่จริงโดยจัดทำเอกสารเท็จเพื่อเป็นเหตุอำพรางให้ต้องจ่ายเงินจากบัญชีของบริษัท

6) การจัดซื้อจัดจ้าง

การทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างและการฮั้วประมูลเป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับทั้งเจ้าหน้าที่รัฐและภาคเอกชน โดยพฤติกรรมที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่มักเป็นการทุจริตฮั้วประมูลในการก่อสร้างของภาครัฐ และการทุจริตจัดซื้อรถและเรือดับเพลิงและอุปกรณ์ดับเพลิงของกรุงเทพมหานคร การทุจริตจัดซื้อที่ดินเพื่อสร้างสำนักงาน การทุจริตในโครงการรับจำนำข้าวเปลือก การประมูลงานจ้างการให้บริการรักษาความปลอดภัย ณ ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ เป็นต้น

7) การใช้ข้อมูลภายใน

พฤติกรรมการใช้ข้อมูลภายในของบริษัทเกิดขึ้นจากการกระทำของบุคคลภายในบริษัท เช่น ผู้บริหาร กรรมการ หรือผู้จัดการ เป็นต้น ซึ่งมีโอกาสได้รับทราบผลการดำเนินงานหรือการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้น ทำให้บุคคลดังกล่าวสามารถคาดเดาเหตุการณ์ล่วงหน้าได้ จึงอาศัยข้อมูลภายในของบริษัทที่ตนได้ล่วงรู้มา ดำเนินการในลักษณะที่เป็นการเอาเปรียบบุคคลภายนอก ก่อนที่ข้อมูลภายในดังกล่าวจะถูกเปิดเผยต่อบุคคลภายนอก เช่น

(1) กรรมการบริษัทได้ล่วงรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการกันสำรองค่าเผื่อนี้สูญและสำรองค่าเผื่อการลดลงของเงินลงทุน ซึ่งจะส่งผลในทางลบต่อราคาหลักทรัพย์ของบริษัท โดยมีนัยสำคัญต่อกำไรสุทธิของบริษัท จึงทำการขายหุ้นของตนเองออก ก่อนที่ข้อมูลดังกล่าวจะถูกเปิดเผยต่อสาธารณชน

(2) ประธานเจ้าหน้าที่บริหารและผู้อำนวยการฝ่ายปรับปรุงโครงสร้างหนี้ได้ล่วงรู้ข้อเท็จจริง ซึ่งมีสาระสำคัญต่อราคาหลักทรัพย์ของบริษัท เกี่ยวกับการกันสำรองหนี้สูญ จึงได้ขายหุ้นในบัญชีของตนเองและที่ฝากไว้ในบัญชีของบุคคลอื่น ก่อนที่ข้อมูลจะถูกเปิดเผยต่อสาธารณชน

(3) กรรมการและผู้จัดการฝ่ายบัญชีได้ขายหุ้นของตนเอง เนื่องจากทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผลประกอบการในงบการเงินของบริษัทที่ลดลงอย่างมีสาระสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงราคาหลักทรัพย์ของบริษัทก่อนที่ข้อมูลจะถูกเปิดเผยต่อสาธารณชน

(4) ประธานกรรมการบริษัท ก. ได้ซื้อและขายหุ้นของบริษัท ข. โดยใช้ข้อเท็จจริงจากการที่บริษัท ก. กำลังอยู่ระหว่างการดำเนินการตามแผนเข้าซื้อหุ้นของบริษัท ข. เพื่อครอบงำกิจการ ซึ่งเป็นข้อเท็จจริงที่มีนัยสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงราคาหลักทรัพย์ของบริษัท ข. ที่ยังไม่ได้เปิดเผยต่อประชาชน จึงถือเป็นการเอาเปรียบบุคคลภายนอก

(5) กรรมการบริษัทได้ซื้อหุ้นบริษัทผ่านบัญชีของบุคคลอื่น โดยอาศัยข้อมูลภายใน ซึ่งยังไม่เปิดเผย ที่เกิดจากมติของคณะกรรมการบริษัทให้มีการเพิ่มทุนจดทะเบียน ด้วยการเสนอขายให้แก่ผู้ถือหุ้นเดิมในราคาต่ำกว่าราคาตลาดและให้ใบสำคัญแสดงสิทธิที่จะซื้อหุ้นแก่ผู้ถือหุ้นเดิมโดยไม่คิดมูลค่า และกำหนดราคาใช้สิทธิต่ำกว่าราคาตลาด

(6) ประธานกรรมการและกรรมการผู้จัดการบริษัทได้ล่วงรู้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการที่ผู้สอบบัญชีจะรายงานว่างบการเงินไม่ถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญในรายงานการสอบทานงบการเงินจึงได้ขายหุ้นของตนเองและบุคคลอื่นก่อนที่ข้อมูลจะเปิดเผยต่อสาธารณชน

8) การติดสินบน

การติดสินบนเป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่รัฐที่เรียกหรือรับผลประโยชน์ในด้านทรัพย์สินหรือเงินทองเป็นการตอบแทน เช่น กรณีเจ้าหน้าที่รัฐได้เรียก รับ หรือยอมจะรับทรัพย์สินจากผู้ที่ต้องการขออนุญาตเอกสารสิทธิที่ดินหนังสือรับรองการทำประโยชน์โดยมิชอบ เป็นต้น³⁴

4.2 การกระทำที่เป็นการฟอกเงิน

คำว่า “การฟอกเงิน” (Money Laundering) เป็นถ้อยคำที่รู้จักกันมานานในเหล่าองค์กรอาชญากรรมของประเทศสหรัฐอเมริกา ผู้ที่คิดค้นแนวคิดของการฟอกเงินดังกล่าวนี้ คือ เมเยอร์ แลนสกี (Meyer Lansky) เป็นทนายความให้กับมาเฟีย อันมีหลักการเกี่ยวกับการนำเงินที่ได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า “เงินสกปรก” (Dirty Money) มาผ่านกระบวนการทางพาณิชย์กรรมหรือธุรกรรมเพื่อให้กลายเป็นเงินที่ถูกต้องตามกฎหมาย หรือที่เรียกกันว่า “เงินสะอาด” (Clean Money) หรืออีกนัยหนึ่งเป็นการขจัดร่องรอยของผลประโยชน์ซึ่งเกิดจากการกระทำอันผิดกฎหมายโดยผ่านขั้นตอนของการโอนและการดำเนินธุรกิจต่างๆ เพื่อให้จำนวนผลประโยชน์ดังกล่าวกลายเป็นรายได้ที่ชอบด้วยกฎหมายในที่สุด จึงอาจกล่าวได้ว่า “การฟอกเงิน” เป็นเล่ห์เหลี่ยมในการปกปิดผลประโยชน์อันมหาศาล ซึ่งมีที่มาจากการประกอบอาชญากรรมต่างๆ เช่น การค้ายาเสพติด การฉ้อโกง การค้าสินค้าเถื่อน การลักพาตัว การค้าอาวุธเถื่อน การก่อการร้าย และการหลีกเลียงภาษี เป็นต้น³⁵

³⁴ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการศึกษาวิจัยเรื่องปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในวงการค้าธุรกิจเอกชนไทยกับแนวทางแก้ไขและป้องกัน, นนทบุรี: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, 2554, หน้า 22

³⁵ Jeffrey Robinson, *The Laundrymen inside money laundering*, The world's third-largest business. New York: Arcade Publishing, Inc, 1996, pp.4-5. อ้างถึงใน วีระพงษ์ บุญโญภาส, รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ หัวข้อ การกำหนดความผิดฐานฟอกเงินที่ผู้กระทำเป็นองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติและมาตรการ รวมทั้งความร่วมมือระหว่างประเทศในการปราบปรามการฟอกเงินตามมาตรฐานการยึด อาศัย และริบทรัพย์สิน, กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2548, หน้า 6

4.2.1 ความหมายของคำว่า “ฟอกเงิน”

ผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านได้ให้ความหมายของการฟอกเงินไว้มากมาย เช่น

การฟอกเงิน คือ การเปลี่ยนแปลงเงินที่ได้มาโดยไม่ถูกกฎหมายหรือไม่สุจริตให้กลายเป็นเงินที่ได้มาโดยสุจริต หรือพิสูจน์ไม่ได้ว่าทุจริต หรืออาจกล่าวโดยทั่วไปว่าเป็นกระบวนการที่ทำให้เงินสกปรกกลายเป็นเงินสะอาด หรือกลายเป็นเงินที่สามารถอ้างอิงได้ว่าได้มาอย่างไร และการฟอกเงินนั้นไม่จำเป็นต้องผูกติดกับกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งโดยทั่วไป³⁶

การฟอกเงิน คือ การกระทำใดๆ ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อทำให้เงินหรือทรัพย์สินซึ่งมีที่มาจากกระทำความผิดเปลี่ยนแปลงสภาพเป็นเงินหรือทรัพย์สินซึ่งบุคคลทั่วไปหลงเชื่อว่าเป็นเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย³⁷

การฟอกเงิน คือ การเปลี่ยน แปรสภาพเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยผิดกฎหมายหรือโดยมิชอบด้วยกฎหมายให้เสมือนหนึ่งว่าเป็นเงินที่ได้มาโดยชอบ หรืออาจจะกล่าวอีกนัยว่า การฟอกเงินเป็นกระบวนการซึ่งกระทำโดยบุคคลต่อทรัพย์สินเพื่อปกปิดแหล่งที่มาของรายได้ที่ผิดกฎหมายและทำให้รายได้นั้นมีที่มาโดยชอบด้วยกฎหมายและยังหมายความรวมถึง การเปลี่ยนเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่สุจริตให้กลายเป็นเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย³⁸

การฟอกเงิน คือ การเปลี่ยนเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดให้ดูเสมือนหนึ่งว่าเป็นเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมายหรือพิสูจน์ไม่ได้ว่าได้มาโดยไม่ชอบ³⁹

การฟอกเงิน คือ การเปลี่ยนเงินที่ได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่สุจริตให้กลายเป็นสภาพเป็นเงินที่ได้มาโดยถูกกฎหมายหรือพิสูจน์ไม่ได้ว่าทุจริต⁴⁰

การฟอกเงิน (Money Laundering) คือ การนำเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดหรือได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมายมาเปลี่ยนแปลงสภาพให้เป็นเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาอย่างถูกต้อง หรือเรียกได้ว่า กระบวนการทำ “เงินสกปรก” ให้เปลี่ยนแปลงสภาพเป็น “เงินสะอาด”⁴¹

³⁶ วีระพงษ์ บุญโญภาส, *กระบวนการยุติธรรมกับกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (พิมพ์ครั้งที่ 2)*, กรุงเทพฯ: นิติธรรม, 2550, หน้า 34

³⁷ ไชยยศ เหมะรัชตะ, *มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน*, กรุงเทพฯ : วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2541, หน้า 7

³⁸ สีนทาท ประยูรรัตน์, *คำอธิบายพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: ส.เอเชียเพลส, 2542, หน้า 61

³⁹ อรรถณพ ลิขิตจิตถะ, *ถาม-ตอบเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน*. กรุงเทพฯ: กองนิติการสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2542, หน้า 47

⁴⁰ ศูนย์บริการข้อมูลและกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, *การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2537, หน้า 1-2

⁴¹ สหัท สัตถ์วิริยะ, *ความรู้เรื่องกฎหมายป้องกันการฟอกเงิน*. กรุงเทพฯ: นิติธรรม, 2545, หน้า 3.

การฟอกเงิน เป็นการกระทำด้วยประการใดๆ เพื่อปกปิดอำพรางลักษณะที่แท้จริง การได้มา แหล่งที่ตั้ง การจำหน่าย การโอน การได้สิทธิใดๆ ซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ให้ดูเหมือนว่าเป็นทรัพย์สินที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย เพื่อให้ “เงินสกปรก” หรือเงินที่เกี่ยวข้อง หรือที่ได้มาจากการกระทำความผิดให้ดูเหมือนเป็น “เงินสะอาด” เพื่อสามารถนำเงินที่ถูกฟอกไปใช้ในการกระทำความผิดอาญาต่อไป โดยปัจจุบัน นานาประเทศถือว่า “การฟอกเงิน” เป็นความผิดอาญาร้ายแรง⁴²

การฟอกเงิน คือ การนำเงินหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด (Proceeds of crime) ที่ได้มาจากการกระทำความผิดมูลฐาน (predicate offense) 24 มูลฐาน (ปัจจุบัน เป็น 26 มูลฐาน) ไปผ่านกระบวนการเพื่อซุกซ่อน หรือปกปิดแหล่งที่มาหรือแหล่งที่ตั้ง การจำหน่าย การโอน เพื่อไม่ให้ปรากฏร่องรอยทางการเงินหรือทรัพย์สิน ทำให้ดูเหมือนว่าเป็นเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากกิจการที่ถูกกฎหมาย จากนั้นจึงมีการนำกลับไปสู่เจ้าของในรูปของเงินหรือทรัพย์สินที่เสมือนหนึ่งว่าถูกกฎหมาย (make it appears to be legitimacy money or asset)⁴³

การฟอกเงิน (Money Laundering) หมายความว่า การกระทำใดๆ ที่ทำให้เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยการกระทำความผิดมูลฐานแปรสภาพเป็นเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยเสมือนหนึ่งถูกต้องตามกฎหมาย

สำหรับความหมาย “การฟอกเงิน” ตามกฎหมาย คือ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ของประเทศไทยนั้นบัญญัติไว้ดังนี้

มาตรา 5 ผู้ใด

1) โอน รับโอน หรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อซุกซ่อน หรือปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินนั้น หรือเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นไม่ว่าก่อน ขณะหรือหลังการกระทำความผิด มิให้ต้องรับโทษหรือรับโทษน้อยลงในความผิดมูลฐาน หรือ

2) กระทำด้วยประการใดๆ เพื่อปกปิดหรืออำพรางลักษณะที่แท้จริง การได้มา แหล่งที่ตั้งการจำหน่าย การโอน การได้สิทธิใดๆ ซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด

ผู้นั้นกระทำความผิดฐานฟอกเงิน⁴⁴

⁴² สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน คู่มือประชาชน, กรุงเทพฯ: ศรีเมืองการพิมพ์, 2551, หน้า 9

⁴³ พีรพันธ์ เปรมภูติ, คู่มือพนักงานสอบสวนอาชญากรรมทางการเงิน. กรุงเทพฯ: สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, 2545, หน้า 2

⁴⁴ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, รวมกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การร้าย. กรุงเทพฯ: สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, 2557, หน้า 11

ความผิดตามกฎหมายบัญญัติไว้อย่างครอบคลุมและกว้างขวาง สามารถเอาผิดผู้ทำการฟอกเงินได้ไม่ว่าจะเปลี่ยนหรือแปรสภาพทรัพย์สินนั้นเป็นอย่างไรแหล่งที่มาของเงินหรือทรัพย์สินซึ่งบุคคลหรือกลุ่มบุคคลได้นำมาดำเนินการเปลี่ยนสภาพหรือที่เรียกกันว่านำมาฟอกนั้น โดยแท้จริงแล้วอาจมีที่มาจากกรกระทำใดๆอันเป็นความผิดตามกฎหมายประการหนึ่งและที่มาจากกรกระทำอันชอบด้วยกฎหมายอีกประการหนึ่ง ทั้งนี้ สามารถแยกแหล่งที่มาของเงินหรือทรัพย์สินที่นำมาฟอกได้เป็นแหล่งใหญ่ๆหลายแหล่งด้วยกัน คือ จากวงการเมือง, จากการฉ้อโกงประชาชน, จากการค้ายาเสพติด, จากวงพนัน, จากสินบน, จากความประสงค์ส่วนตัวที่จะปกปิด (เช่น มรดกหรือเงินรางวัล), จากกลุ่มเศรษฐกิจ, จากรัฐ (อาจต้องปกปิดเพื่อความมั่นคงของชาติ), จากการเรียกค่าคุ้มครอง, จากกิจการธุรกิจ (เพื่อหลีกเลี่ยงภาษี) รวมถึงเงินหรือทรัพย์สินจากการค้าทางเพศสิ่งลามกอนาจารและเงินนอกระบบอื่นๆ แต่เงินหรือทรัพย์สินที่มาจากกรทำความผิดเท่านั้นที่อยู่ในความควบคุมตามเจตนารมณ์ของกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน⁴⁵

4.2.2 แนวคิดในการกำหนดความผิดมูลฐาน

แนวคิดของการกำหนดความผิดมูลฐานมีที่มาจากหลักการที่ว่า แม้การฟอกเงินจะเป็นสิ่งชั่วร้ายและสมควรมีกฎหมายบัญญัติให้เป็นความผิดอาญาเพื่อลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดก็ตาม แต่เนื่องจากการฟอกเงินมักจะกระทำโดยการเคลื่อนย้ายเงินระหว่างประเทศ รัฐจึงจำเป็นที่จะต้องอาศัยความร่วมมือในระดับระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการฟอกเงินไม่ว่าจะเป็นเรื่องการกำหนดความผิดมูลฐาน และการริบทรัพย์สินให้เหมือนกันมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้⁴⁶ แต่อย่างไรก็ตาม การดำเนินการเพื่อหาผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินและการสืบค้นตรวจสอบเพื่อยึด หรืออายัดเงินหรือทรัพย์สินดังกล่าว รัฐก็จำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือจากภาคเอกชนด้วย โดยเฉพาะธนาคารและสถาบันการเงินที่เกี่ยวข้องกับการทำธุรกรรมทางการเงิน หรืออาจกล่าวได้ว่า รัฐไม่สามารถดำเนินการให้สำเร็จได้หากปราศจากการกำหนดให้เอกชนมีภาระหน้าที่ในการรายงานข้อมูลทางการเงินที่เป็นประโยชน์ในการดำเนินการของรัฐ ทั้งนี้เหตุผลที่สำคัญประการหนึ่งก็คือ อาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับการฟอกเงินโดยส่วนใหญ่เกี่ยวกับการทำธุรกรรมและเอกสารทางการเงินที่ยุ่งยากซับซ้อน ดังนั้นรัฐจึงต้องชั่งน้ำหนักผลได้ผลเสียให้สมดุลกันระหว่างประโยชน์ของรัฐในการคุ้มครองป้องกันสังคมให้ปลอดภัยคุกคามของอาชญากรรมการฟอกเงิน กับภาระหน้าที่ที่รัฐจะผลักให้แก่เอกชนที่เกี่ยวข้องรับไปปฏิบัติเพื่อให้สมประโยชน์ของรัฐ ซึ่งจุดสมดุลที่สมบูรณ์แบบก็คือจุดที่รัฐสามารถคุ้มครองป้องกัน

⁴⁵ ไชยยศ เหมะรัชตะ, *มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ในรวมบทความและสาระน่ารู้เกี่ยวกับกฎหมายฟอกเงิน*. กรุงเทพฯ: กองนิติการ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2542, หน้า 8-10

⁴⁶ ชัยนันท์ แสงปุตตะ, *กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน: ศึกษาเฉพาะกรณีความผิดมูลฐาน*, วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541, หน้า 16

ประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ให้ได้มากที่สุด ในขณะที่ผลักรับผิดชอบแก่เอกชนหรือให้กระทบกระเทือนประชาชนทั่วไปน้อยที่สุด⁴⁷

4.2.3 แนวทางการกำหนดกรอบความผิดมูลฐาน

การกำหนดความผิดมูลฐานของแต่ละประเทศมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ ในบางประเทศกำหนดความผิดมูลฐานอย่างกว้างๆ โดยบัญญัติกฎหมายแต่เพียงว่า เป็นอาชญากรรมที่ร้ายแรง ซึ่งมีได้จำกัดเฉพาะการกระทำความผิดอย่างใดอย่างหนึ่ง ในทางกลับกันบางประเทศกำหนดความผิดมูลฐานที่เฉพาะเจาะจง โดยบัญญัติกฎหมายกำหนดเป็นฐานความผิดแต่ละฐาน ซึ่งหลักเกณฑ์ที่แต่ละประเทศได้กำหนดเป็นความผิดมูลฐานนั้นมาจากข้อพิจารณา ดังต่อไปนี้

1) ความผิดนั้นต้องมีลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรม⁴⁸

องค์กรอาชญากรรมเป็นกลุ่มชนที่ประสานงานกันและควบคุมกันโดยกฎหมายของตน เป็นที่รวมของอาชญากรรมและอาชญากรซึ่งทำงานภายใต้โครงสร้างที่ซับซ้อน มีการบังคับเข้มงวด และมีการสั่งคำบัญชาเป็นความลับ กิจกรรมขององค์กรจะไม่ใช้การกระทำที่รุนแรงในระดับพลัน โดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ที่ได้รับ แต่จะเป็นผลมากจากการสมคบกันต่อเนื่องเป็นเวลายาวนานหลายปีมีวัตถุประสงค์ที่จะควบคุมกิจการทั้งปวงที่จะสามารถทำกำไรให้แก่ตนได้อย่างมหาศาล ความผิดลักษณะนี้มักเป็นความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมที่มีผู้กระทำความผิดตั้งแต่สองคนขึ้นไป กระทำเป็นขบวนการ มีการวางแผนล่วงหน้า ตัวการใหญ่หรือผู้บงการอยู่เบื้องหลังมักจะหลุดรอดจากกฎหมายเนื่องจากพยานหลักฐานไม่เพียงพอในการเชื่อมโยงไปถึงตัวการใหญ่หรือผู้บงการได้ บุคคลที่ถูกจับมักจะเป็นผู้ปฏิบัติการซึ่งเป็นลูกน้องระดับล่าง

2) ความผิดนั้นมีผลตอบแทนสูงมาก⁴⁹

ผลตอบแทนมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการกระทำความผิด ตามแนวคิดทางจิตวิทยาซึ่งมองว่า กิเลสตัณหาในตัวมนุษย์เป็นต้นเหตุที่ทำให้มนุษย์โลภและไม่รู้จักพอ ดังนั้น หากมนุษย์ผู้นั้นได้รับผลตอบแทนสูงในการที่จะก่ออาชญากรรม ก็ย่อมไม่ลังเลที่จะตัดสินใจกระทำความผิดเลย โดยเฉพาะกับความผิดที่ซับซ้อนยากแก่การบังคับใช้กฎหมาย และโทษก็มีสถานเบา ซึ่งเป็นตามทฤษฎีการเลือก (Choice Theory) ที่มองว่ามนุษย์จะละเมิดกฎหมายต่อเมื่อมีเหตุผลส่วนตัวที่หากชั่งน้ำหนักระหว่างการได้มาซึ่งผลประโยชน์ และผลที่ตามมาจากการประกอบอาชญากรรม ผลลัพธ์ที่ได้

⁴⁷ นิกร เกริกกุล, การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ทฤษฎี กฎหมาย และแนวทางปฏิบัติ, กรุงเทพฯ : Translators-at-Law.com, 2543, หน้า 96-97

⁴⁸ ชัยนันท์ แสงปุตตะ, กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน: ศึกษาเฉพาะกรณีความผิดมูลฐาน, วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541, หน้า 24-25.

⁴⁹ “เพ็งอ้าง”, หน้า 25

คือ “ได้มากกว่าเสีย” มนุษย์ก็จะ “กล้าได้กล้าเสีย” โดยลงมือประกอบอาชญากรรมตามที่ตนต้องการ⁵⁰

รัฐได้เล็งเห็นถึงปัจจัยในการก่ออาชญากรรมในข้อนี้ และเพื่อให้การดำเนินคดีได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงได้กำหนดให้ความผิดมูลฐานตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดอันมีลักษณะที่ได้ผลตอบแทนหรือผลประโยชน์ที่สูง เพื่อเป็นการทำลายแรงจูงใจในการคิดหรือตัดสินใจที่จะกระทำความผิด

3) ความผิดนั้นมีลักษณะเป็นเรื่องยากที่จะนำกฎหมายทั่วไปมาดำเนินการลงโทษได้⁵¹

การประกอบอาชญากรรมได้มีการพัฒนารูปแบบของการประกอบอาชญากรรมและขยายหน่วยงานซึ่งยากต่อการปราบปรามมากยิ่งขึ้น มาตรการริบทรัพย์สืบตามความผิดมูลฐานนั้นเป็นมาตรการทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญาที่ยังไม่สามารถทำลายแรงจูงใจในการก่ออาชญากรรมได้ จึงมีกฎหมายฉบับอื่นได้บัญญัติใช้มาตรการพิเศษ เช่น ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่ได้บัญญัติการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดไว้โดยเฉพาะ อาชญากรรมทางธุรกิจนั้นเป็นอาชญากรรมอีกประเภทที่มีแรงจูงใจในการก่อการกระทำความผิดและยากต่อการปราบปราม เพราะมีการดำเนินการกันอย่างลับซับซ้อนรัฐได้เล็งเห็นถึงปัจจัยในการก่ออาชญากรรมในข้อนี้ จึงได้กำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาใช้กับอาชญากรรมที่มีลักษณะยากแก่การปราบปรามเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เพราะกฎหมายเป็นตัวกำหนดขอบเขตและอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตลอดจนแนวทางและวิธีการดำเนินการกับปัญหาอาชญากรรม ทั้งนี้ก็เพื่อให้การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4) ความผิดนั้นมีลักษณะเป็นภัยร้ายแรง กระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศชาติโดยรวม⁵²

ความผิดลักษณะนี้มักจะเป็นคดีเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ หรือเป็นคดีอาชญากรรมทั่วไป แต่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ เช่น ความผิดเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติตามกฎหมายว่าด้วยแร่ กฎหมายว่าด้วยป่าไม้ กฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ หรือกฎหมายว่าด้วยปิโตรเลียม ความผิดฐานกักขังเงินอันเป็นการฉ้อโกงประชาชน ความผิดเกี่ยวกับ

⁵⁰ วีระพงษ์ บุญโญภาส, *อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ*, กรุงเทพฯ: นิติธรรม, 2557, หน้า 41

⁵¹ “เพ็งอ้วง”, หน้า 41

⁵² ชัยนันท์ แสงปุตตะ, *กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน: ศึกษาเฉพาะกรณีความผิดมูลฐาน*, วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541, หน้า 26

การกรรโชกหรือรีดเอาทรัพย์สิน ความผิดเกี่ยวกับการปลอมแปลงเงินตรา ความผิดเกี่ยวกับการหลบเลี่ยงภาษีอากรตามประมวลรัษฎากรหรือกฎหมายอื่น เป็นต้น

รัฐได้เล็งเห็นความร้ายแรงของความผิดประเภทดังกล่าว เพราะหากเกิดการกระทำ ความผิดเช่นนั้น ก็จะมีผลกระทบต่อในวงกว้างอันเป็นการทำลายความมั่นคงและระบบเศรษฐกิจของประเทศ จึงได้นำมาตรการทางกฎหมายที่มีประสิทธิภาพ เช่น กฎหมายการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาใช้บังคับเพื่อให้เกิดการบรรลุผลของการป้องกันอาชญากรรม

สำหรับประเทศไทยนั้นมีแนวความคิดและลักษณะในการกำหนดความผิดมูลฐาน อย่างเฉพาะเจาะจง โดยระบุฐานความผิดต่างๆ ไว้ในบทบัญญัติมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ซึ่งถึงในปัจจุบันได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2558 รวมถึงฐานความผิดตามกฎหมายฉบับอื่นๆ ซึ่งให้ถือว่าเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินด้วย รวมทั้งสิ้นเป็นจำนวน 26 มูลฐาน ดังต่อไปนี้

(1) ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด หรือกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

(2) ความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ หรือความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาในความผิดเกี่ยวกับเพศ เฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหา ล่อไป พาไป หรือรับไว้เพื่อการอนาจารซึ่งชายหรือหญิง เพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่น หรือความผิดฐานพรากเด็กและผู้เยาว์ เฉพาะที่เกี่ยวกับการกระทำเพื่อหากำไรหรือเพื่ออนาจาร หรือโดยทุจริต ชื่อ จำหน่าย หรือรับตัวเด็กหรือผู้เยาว์ซึ่งถูกพรากนั้น หรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี เฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหา ล่อไปหรือชักพาไป เพื่อให้บุคคลนั้นกระทำการค้าประเวณี หรือที่เกี่ยวกับการเป็นเจ้าของกิจการการค้าประเวณี ผู้ดูแล หรือผู้จัดการกิจการการค้าประเวณี หรือสถานการค้าประเวณี หรือเป็นผู้ควบคุมผู้กระทำการค้าประเวณี ในสถานการค้าประเวณี

(3) ความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงประชาชนตามประมวลกฎหมายอาญาหรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกักเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน

(4) ความผิดเกี่ยวกับการยกยอกหรือฉ้อโกงหรือประทุษร้ายต่อทรัพย์สินหรือกระทำโดยทุจริตตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงิน หรือกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ซึ่งกระทำโดยกรรมการ หรือผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบหรือมีประโยชน์เกี่ยวข้อง ในการดำเนินงานของสถาบันการเงินนั้น

(5) ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น

(6) ความผิดเกี่ยวกับการกระทำความผิด หรือริดเอาทรัพย์สินที่กระทำโดยอั้งอ้านาจั้งยี่ หรือช่องโจรตามประมวลกฎหมายอาญา

(7) ความผิดเกี่ยวกับการลักลอบหนีศุลกากรตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร

(8) ความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายตามประมวลกฎหมายอาญา

(9) ความผิดเกี่ยวกับการพนันตามกฎหมายว่าด้วยการพนัน เฉพาะความผิดเกี่ยวกับการเป็นผู้จัดให้มีการเล่นการพนันโดยไม่ได้รับอนุญาต โดยมีวงเงินในการกระทำความผิดรวมกันมีมูลค่าตั้งแต่ห้าล้านบาทขึ้นไป หรือเป็นการจัดให้มีการเล่นการพนันทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์

(10) ความผิดเกี่ยวกับการเป็นสมาชิกอั้งยี่ตามประมวลกฎหมายอาญา หรือการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมที่มีกฎหมายกำหนดเป็นความผิด

(11) ความผิดเกี่ยวกับการรับของโจรตามประมวลกฎหมายอาญา เฉพาะที่เกี่ยวกับการช่วย จำหน่าย ซ้อม รับจำนำ หรือรับไว้ด้วยประการใดซึ่งทรัพย์สินที่ได้มาโดยการกระทำความผิดอันมีลักษณะเป็นการค้า

(12) ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตรา ดวงตรา แสตมป์ และตัวตามประมวลกฎหมายอาญาอันมีลักษณะเป็นการค้า

(13) ความผิดเกี่ยวกับการค้าตามประมวลกฎหมายอาญาเฉพาะที่เกี่ยวกับการปลอมหรือการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาของสินค้า หรือความผิดตามกฎหมายที่เกี่ยวกับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาอันมีลักษณะเป็นการค้า

(14) ความผิดเกี่ยวกับการปลอมเอกสารสิทธิ บัตรอิเล็กทรอนิกส์ หรือหนังสือเดินทางตามประมวลกฎหมายอาญาอันมีลักษณะเป็นปกติธุระหรือเพื่อการค้า

(15) ความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม โดยการใช้ ยึดถือ หรือครอบครองทรัพยากรธรรมชาติหรือกระบวนการแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติโดยมิชอบด้วยกฎหมายอันมีลักษณะเป็นการค้า

(16) ความผิดเกี่ยวกับการประทุษร้ายต่อชีวิตหรือร่างกายจนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายสาหัสตามประมวลกฎหมายอาญา เพื่อให้ได้ประโยชน์ซึ่งทรัพย์สิน

(17) ความผิดเกี่ยวกับการหน่วงเหนี่ยวหรือกักขังผู้อื่นตามประมวลกฎหมายอาญา เฉพาะกรณีเพื่อเรียกหรือรับผลประโยชน์หรือเพื่อต่อรองให้ได้รับผลประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง

(18) ความผิดเกี่ยวกับการลักทรัพย์ กระชอก ริดเอาทรัพย์สิน ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ฉ้อโกงหรือยักยอก ตามประมวลกฎหมายอาญาอันมีลักษณะเป็นปกติธุระ

(19) ความผิดเกี่ยวกับการกระทำอันเป็นโจรสลัดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการกระทำอันเป็นโจรสลัด

(20) ความผิดเกี่ยวกับการกระทำอันไม่เป็นธรรมเกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ หรือความผิดเกี่ยวกับการกระทำอันไม่เป็นธรรมเกี่ยวกับสัญญาซื้อขายล่วงหน้าตามกฎหมายว่าด้วยสัญญาซื้อขายล่วงหน้า หรือความผิดเกี่ยวกับการกระทำอันไม่เป็นธรรมที่มีผลกระทบต่อราคาการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าหรือเกี่ยวกับการใช้ข้อมูลภายในตามกฎหมายว่าด้วยการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า

(21) ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน เฉพาะที่เป็นการค้าอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน และวัตถุระเบิด และความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมยุทธภัณฑ์เฉพาะที่เป็นการค้ายุทธภัณฑ์ เพื่อนำไปใช้ในการก่อการร้ายการรบ หรือการสงคราม

นอกจากความผิดมูลฐานทั้ง 21 ฐานความผิดดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังมีความผิดมูลฐานตามกฎหมายอื่นๆ อีก 5 ฉบับ รวมเป็นจำนวนทั้งสิ้น 26 ความผิดมูลฐาน ดังต่อไปนี้

(22) ความผิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง⁵³ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550⁵⁴

(23) ความผิดเกี่ยวกับการค้ำมนุษย์ ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ พ.ศ. 2551⁵⁵

⁵³ มาตรา 53 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ผู้สมัครหรือผู้ใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อจูงใจให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้แก่ตนเอง หรือผู้สมัครอื่น หรือพรรคการเมืองใด หรือให้งดเว้นการลงคะแนนให้แก่ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองใด ด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

(1) จัดทำ ให้ เสนอให้ สัญญาว่าจะให้ หรือจัดเตรียมเพื่อจะให้ทรัพย์สินหรือผลประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ แก่ผู้ใด

(2) ให้ เสนอให้ หรือสัญญาว่าจะให้เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดไม่ว่าโดยทางตรงหรือโดยอ้อม แก่ชุมชน สมาคม มูลนิธิ วัด สถาบันการศึกษา สถานสงเคราะห์ หรือสถาบันอื่นใด

(3) ทำการโฆษณาหาเสียงด้วยการจัดให้มีหรสหหรือการรื่นเริงต่างๆ

(4) เลี้ยงหรือรับจะจัดเลี้ยงผู้ใด

(5) หลอกลวง บังคับ ชูเชิญ ใช้อิทธิพลคุกคาม ใส่ร้ายด้วยความเท็จ หรือจูงใจให้เข้าใจผิดในคะแนนนิยมของผู้สมัครหรือพรรคการเมืองใด

ความผิดตาม (1) หรือ (2) ให้ถือว่าเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจส่งเรื่องให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ได้”

⁵⁴ ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 57/2557 เรื่อง ให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญบางฉบับมีผลบังคับใช้ต่อไป ข้อ 1 ให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550 มีผลบังคับใช้ต่อเนื่องต่อไปโดยมิได้สะดุดลงจนกว่าจะมีกฎหมายแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิก แต่ให้งดเว้นการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเลือกตั้งและการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาไว้เป็นการชั่วคราวก่อน

(24) ความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและการแพร่ขยายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง พ.ศ. 2559⁵⁶

(25) ความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์การอาชญากรรมข้ามชาติ ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์การอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556

มาตรา 22 บัญญัติว่า “ให้การกระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์การอาชญากรรมข้ามชาติตามพระราชบัญญัตินี้ เป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน” ดังนั้น การกระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์การอาชญากรรมข้ามชาติกำหนดไว้ใน มาตรา 5 มาตรา 6 มาตรา 7 มาตรา 8

มาตรา 5 ผู้ใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

(1) เป็นสมาชิกหรือเป็นเครือข่ายดำเนินงานขององค์การอาชญากรรมข้ามชาติ

(2) สมคบกันตั้งแต่สองคนขึ้นไปเพื่อกระทำความผิดร้ายแรงอันเกี่ยวข้องกับองค์การอาชญากรรมข้ามชาติ

(3) มีส่วนร่วมกระทำการใด ๆ ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อมในการกระทำหรือการดำเนินการขององค์การอาชญากรรมข้ามชาติ โดยรู้ถึงวัตถุประสงค์และการดำเนินกิจกรรมหรือโดยรู้ถึงเจตนาที่จะกระทำความผิดร้ายแรงขององค์การอาชญากรรมข้ามชาติดังกล่าว

⁵⁵ มาตรา 14 กำหนดความผิดตามพระราชบัญญัตินี้เป็นความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 โดยความผิดฐานค้ำมนุษย์ หมายถึง การแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

(1) เป็นธุระจัดหา ชื่อ ชาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หน่วงเหนี่ยวกักขัง จัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งบุคคลใดโดยข่มขู่ โดยกำลังบังคับ ลักพาตัว ฉ้อฉล หลอกลวง ใช้อำนาจโดยมิชอบ หรือโดยให้เงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่นแก่ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลบุคคลนั้น เพื่อให้ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลให้ความยินยอมแก่ผู้กระทำความผิดในการแสวงหาประโยชน์จากบุคคลที่ตนดูแล หรือ

(2) เป็นธุระจัดหา ชื่อ ชาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หน่วงเหนี่ยวกักขัง จัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งเด็ก

ลักษณะการกระทำที่มีความรุนแรง ชับซ้อน และเป็นอาชญากรรมข้ามชาติที่มีการกระทำการเพื่อแสวงหาประโยชน์ทางเพศ การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ การใช้เป็นทาสหรือการนำขึ้นส่วนอวัยวะออกไป ซึ่งส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน และความมั่นคงของประเทศ

⁵⁶ มาตรา 25 กำหนดให้เป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน โดย

ผู้ใดจัดหา รวบรวม หรือดำเนินการทางการเงินหรือทรัพย์สิน หรือดำเนินการด้วยประการใด ๆ เพื่อการก่อการร้าย หรือโดยรู้อยู่แล้วว่าผู้ได้รับประโยชน์ทางการเงินหรือทรัพย์สินหรือจากการดำเนินการนั้นเป็นบุคคลที่ถูกกำหนด หรือโดยเจตนาให้เงินหรือทรัพย์สินหรือการดำเนินการนั้นถูกนำไปใช้เพื่อสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมใด ๆ ของบุคคลที่ถูกกำหนดหรือของบุคคลหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการก่อการร้าย ผู้นั้นกระทำความผิดฐานสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สี่หมื่นบาทถึงสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ใดจัดหา รวบรวม หรือดำเนินการทางการเงินหรือทรัพย์สิน หรือดำเนินการด้วยประการใด ๆ เพื่อการแพร่ขยายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง หรือโดยรู้อยู่แล้วว่าผู้ได้รับประโยชน์ทางการเงินหรือทรัพย์สินหรือจากการดำเนินการนั้นเป็นบุคคลที่ถูกกำหนด หรือโดยเจตนาให้เงินหรือทรัพย์สินหรือการดำเนินการนั้นถูกนำไปใช้เพื่อสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมใด ๆ ของบุคคลที่ถูกกำหนดหรือของบุคคลหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการแพร่ขยายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานสนับสนุนทางการเงินแก่การแพร่ขยายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง

(4) จัดการ สั่งการ ช่วยเหลือ ยุยง อำนาจความสะดวก หรือให้คำปรึกษาในการกระทำความผิดร้ายแรงขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ โดยรู้ถึงวัตถุประสงค์และการดำเนินกิจกรรม หรือโดยรู้ถึงเจตนาที่จะกระทำความผิดร้ายแรงขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติดังกล่าว

ผู้กระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ

มาตรา 6 ผู้ใดกระทำความผิดตามมาตรา 5 นอกราชอาณาจักร ผู้นั้นจะต้องรับโทษในราชอาณาจักรตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 7 ถ้าผู้กระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติคนหนึ่งคนใดได้ลงมือกระทำความผิดร้ายแรงตามวัตถุประสงค์ขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาตินั้น ผู้กระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ที่อยู่ด้วยในขณะที่กระทำความผิดร้ายแรง หรือร่วมประชุมแต่ไม่ได้คัดค้านในการตกลงให้กระทำความผิดร้ายแรงนั้น รวมทั้งบรรดาหัวหน้า ผู้จัดการ และผู้มีตำแหน่งหน้าที่ในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาตินั้น ต้องระวางโทษตามที่ได้บัญญัติไว้สำหรับความผิดร้ายแรงนั้นทุกคน

มาตรา 8 กำหนดให้บุคคลที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น ข้าราชการ พนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พนักงานองค์กรหรือหน่วยงานของรัฐ กรรมการหรือผู้บริหารหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ เจ้าพนักงาน กรรมการผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของสถาบันการเงิน หรือกรรมการขององค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ กระทำความผิดตามหมวดนี้ ต้องระวางโทษเป็นสองเท่าของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

(26) ความผิดตามประมวลรัษฎากรตามมาตรา 37 ตรี⁵⁷ กำหนดให้เป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

5. มาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเป็นบทบัญญัติกฎหมายอาญาฉบับแรกที่มีการดำเนินการกับผู้กระทำความผิดตามความผิดมูลฐานต่อตัวบุคคลและต่อทรัพย์สินทั้งในทางอาญา

⁵⁷ มาตรา 37 ตรี บัญญัติว่า “ความผิดตามมาตรา 37 มาตรา 37 ทวิ หรือมาตรา 90/4 ที่ผู้กระทำความผิดเป็นผู้ที่มีหน้าที่เสียหายหรือผู้นำส่งภาษีอากร และเป็นความผิดที่เกี่ยวข้องกับจำนวนภาษีอากรที่หลีกเลี่ยงหรือฉ้อโกงหรืออุบาย หรือโดยวิธีการอื่นใดทำนองเดียวกัน ตั้งแต่สองล้านบาทต่อปีภาษีขึ้นไป และผู้มีหน้าที่เสียหายหรือผู้นำส่งภาษีอากรดังกล่าวในลักษณะที่เป็นกระบวนการหรือเป็นเครือข่าย โครงสร้างธุรกรรมอันเป็นเท็จหรือปกปิดเงินได้พึงประเมินหรือรายได้ เพื่อหลีกเลี่ยงหรือฉ้อโกงภาษีอากร และมีพฤติกรรมการปกปิดหรือซ่อนเร้นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเพื่อมิให้ติดตามทรัพย์สินนั้นได้ ให้ถือว่าความผิดดังกล่าวเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เมื่ออธิบดีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการพิจารณาครั้งกรองความผิดทางภาษีอากรที่เข้าข่ายความผิดมูลฐานส่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินแล้ว ให้ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินต่อไป”

และทางแพ่ง โดยมีบทบัญญัติในทางแพ่งในการเสริมประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมการฟอกเงิน โดยนำมาตรการการยึดทรัพย์ทางแพ่งมาใช้ในการสกัดกั้นแรงจูงใจของผู้กระทำความผิด อีกทั้งมีการร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานต่างๆในการบังคับใช้กฎหมายเพื่อป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมการฟอกเงินได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง โดยสภาพบังคับทางกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินสามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ สภาพบังคับต่อบุคคลและสภาพบังคับต่อตัวทรัพย์สิน

5.1 สภาพบังคับของกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินต่อบุคคล

กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมีวัตถุประสงค์ในการบัญญัติกฎหมายดังกล่าว เพื่อนำมาตรการทางกฎหมายต่าง ๆ มาบังคับใช้กับการกระทำความผิดที่เป็นการฟอกเงิน โดยกฎหมายฉบับนี้มีสภาพบังคับทั้งต่อบุคคลผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินและมีมาตรการในการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินเกี่ยวกับการกระทำความผิดด้วย โดยในส่วนของดำเนินการต่อบุคคลที่กระทำการฟอกเงินนั้น กฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดให้การฟอกเงินเป็นรูปแบบการกระทำความผิดอาญาส่งผลให้ผู้กระทำความผิดในการฟอกเงินจะต้องมีโทษทางอาญาดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 5⁵⁸ โดยสามารถแบ่งเป็น 2 กรณีดังต่อไปนี้

1) การกระทำความผิด ดังต่อไปนี้

- (1) ผู้ใด รวมถึงนิติบุคคลด้วย
- (2) กระทำการโอน รับโอนหรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด
- (3) กระทำโดยเจตนา ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 59
- (4) มีเจตนาพิเศษ คือ
 - (4.1) เพื่อชุกซ่อนหรือปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินนั้น หรือ
 - (4.2) เพื่อช่วยเหลือผู้อื่นไม่ว่าก่อน ขณะหรือหลังกระทำความผิด ไม่ให้ต้องรับ

โทษหรือรับโทษน้อยลง หรือ

2) การกระทำความผิด ดังต่อไปนี้

- (1) ผู้ใด รวมถึงนิติบุคคลด้วย
- (2) กระทำด้วยประการใดๆ
- (3) กระทำโดยเจตนา ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59

⁵⁸ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 5 บัญญัติว่า “ผู้ใด (1) โอน รับโอน หรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำ ความผิดเพื่อชุกซ่อนหรือปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินนั้นหรือเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นไม่ว่าก่อน ขณะหรือหลังการกระทำความผิดมิให้ต้องรับโทษหรือรับโทษน้อยลงในความผิดมูลฐาน หรือ

(2) กระทำด้วยประการใดๆเพื่อปกปิดหรืออำพรางลักษณะที่แท้จริง การได้มา แหล่งที่ตั้ง การจำหน่าย การโอน การได้สิทธิใดๆซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ผู้นั้นกระทำความผิดฐานฟอกเงิน”

(4) มีเจตนาพิเศษ คือ เพื่อปกปิดหรืออำพรางลักษณะที่แท้จริง การได้มา แหล่งที่ตั้ง การจำหน่าย การโอนกรรมสิทธิ์ใดๆ ซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด

สำหรับกรณีบุคคลธรรมดากระทำความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 60⁵⁹ ได้กำหนดโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 61⁶⁰ ได้กำหนดโทษในกรณีนิติบุคคลกระทำความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงินโดยกฎหมายได้กำหนดโทษปรับสองแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท นอกจากนี้หากเป็นการกระทำความผิดของกรรมการ ผู้จัดการหรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคล ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนในการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้น

นอกจากนี้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฉบับนี้ มีบทบัญญัติลงโทษแก่ผู้สนับสนุนการกระทำความผิดหรือช่วยเหลือผู้กระทำความผิดก่อน ขณะหรือหลังกระทำความผิดต้องระวางโทษเช่นเดียวกับตัวการในความผิดนั้น⁶¹ หรือผู้ที่พยายามกระทำความผิดฐานฟอกเงินต้องระวางโทษตามที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดสำเร็จ⁶² ตลอดจนมีการกำหนดความรับผิดของผู้สมคบในการกระทำความผิดอีกด้วย⁶³

⁵⁹ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 60 บัญญัติว่า “ผู้ใดกระทำความผิดฐานฟอกเงินต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาทหรือทั้งจำ ทั้งปรับ”

⁶⁰ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 61 บัญญัติว่า “นิติบุคคลใดกระทำความผิดตามมาตรา 5 มาตรา 7 มาตรา 8 หรือมาตรา 9 ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท

กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลตามวรรคหนึ่ง กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนในการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้น”

⁶¹ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 7 บัญญัติว่า “ในความผิดฐานฟอกเงิน ผู้ใดกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับตัวการในความผิดนั้น (1) สนับสนุนการกระทำความผิดหรือช่วยเหลือผู้กระทำความผิดก่อนหรือขณะกระทำความผิด...”

⁶² พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 8 บัญญัติว่า “ผู้ใดพยายามกระทำความผิดฐานฟอกเงิน ต้องระวางโทษตามที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดสำเร็จ”

⁶³ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 9 บัญญัติว่า “ผู้ใดสมคบโดยการตกลงกันตั้งแต่สองคนขึ้นไปเพื่อกระทำความผิดฐานฟอกเงิน ต้องระวางโทษกึ่งหนึ่งของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

ถ้าได้มีการกระทำความผิดฐานฟอกเงินเพราะเหตุที่ได้มีการสมคบกันตามวรรคหนึ่ง ผู้สมคบกันนั้นต้องระวางโทษตามที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

ในกรณีที่ความผิดได้กระทำถึงขั้นลงมือกระทำความผิด แต่เนื่องจากการเข้าขัดขวางของผู้สมคบทำให้การกระทำนั้นกระทำไปไม่ตลอดหรือกระทำไปตลอดแล้วแต่การกระทำนั้นไม่บรรลุผล ผู้สมคบที่กระทำการขัดขวางนั้นคงรับโทษตามที่กำหนดไว้ในวรรคหนึ่งเท่านั้น

ถ้าผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่งกลับใจให้ความจริงแก่การสมคบต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนที่จะมีการกระทำความผิดตามที่ได้สมคบกัน ศาลจะไม่ลงโทษผู้นั้นหรือลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้เพียงใดก็ได้”

จะเห็นได้ว่า กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเป็นกฎหมายอาญาระดับหนึ่งที่มีความทันสมัย มีรูปแบบการลงโทษผู้กระทำความผิด รวมถึงผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือช่วยเหลือสนับสนุน สมคอบในการกระทำความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพอย่างยิ่ง ทั้งนี้ เพื่อเป็นการป้องกันและปราบปรามรูปแบบการกระทำความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน ซึ่งเป็นรูปแบบการประกอบอาชญากรรมที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศ ซึ่งสามารถลดจำนวนการประกอบอาชญากรรมที่มีในลักษณะการฟอกเงินได้มีประสิทธิภาพกว่ากฎหมายที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน นอกจากนี้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินดังกล่าวมีสภาพบังคับที่ลงโทษต่อตัวทรัพย์สินที่มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพอีกด้วย

5.2 สภาพบังคับของกฎหมายว่าด้วยป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินต่อตัวทรัพย์สิน

กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเป็นกฎหมายอาญารูปแบบหนึ่ง ทำให้ในส่วนของสภาพบังคับทางกฎหมายของกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินต่อตัวทรัพย์สินมีการใช้มาตรการริบทรัพย์ในทางอาญา แต่ทั้งนี้เนื่องจากรูปแบบการประกอบอาชญากรรมทางเศรษฐกิจในลักษณะที่เป็นการฟอกเงินนั้น มีรูปแบบความผิดที่ยากต่อการใช้บังคับกฎหมายและมีการได้มาซึ่งเงินและทรัพย์สินจำนวนมาก ซึ่งมาตรการในการริบทรัพย์ทางอาญายังไม่สามารถตอบสนองการสกัดกั้นแรงจูงใจในการกระทำความผิดในลักษณะอาชญากรรมทางเศรษฐกิจได้ดี จึงส่งผลให้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมีการนำมาตราการเกี่ยวกับการบังคับทางทรัพย์สินตามกฎหมายแพ่งมาใช้บังคับ โดยนำ “มาตรการยึดทรัพย์ทางแพ่ง” มาใช้บังคับโดยถือเป็นกฎหมายอาญาระดับแรกที่มีการนำมาตราการดังกล่าวมาใช้ควบคู่กับการริบทรัพย์ทางอาญา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการตัดแรงจูงใจในการประกอบอาชญากรรม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยมาตรการริบทรัพย์ในทางอาญาและมาตรการยึดทรัพย์ในทางแพ่งมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

(1) การริบทรัพย์ในทางอาญา

การนำมาตราการในการริบทรัพย์ในทางอาญามาใช้กับกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินนั้น พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มิได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับมาตรการริบทรัพย์ทางอาญาไว้ แต่เนื่องจากกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเป็นกฎหมายอาญารูปแบบหนึ่ง จึงสามารถนำมาตราการการริบทรัพย์ในทางอาญามาใช้บังคับได้ โดยอาศัยบทบัญญัติพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 มาตรา 58⁶⁴

⁶⁴ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 58 บัญญัติว่า “ในกรณีที่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดใดเป็นทรัพย์สินที่สามารถดำเนินการตามกฎหมายอื่นได้อยู่แล้ว แต่ยังไม่มีการดำเนินการกับทรัพย์สินนั้นตามกฎหมาย

จึงสามารถนำหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการริบทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับได้ โดยมีหลักเกณฑ์การริบทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 32⁶⁵ มาตรา 33⁶⁶ มาตรา 34⁶⁷ โดยมาตรการริบทรัพย์ในทางอาญาถือเป็นการตัดแรงจูงใจในการกระทำความผิดอย่างหนึ่ง แต่ทั้งนี้รูปแบบการประกอบอาชญากรรมในลักษณะอาชญากรรมทางเศรษฐกิจนำมาซึ่งผลประโยชน์จำนวนมหาศาลและมีรูปแบบการกระทำความผิดที่สลับซับซ้อน โดยการใช้มาตรการการริบทรัพย์ทางอาญาถือว่าเป็นโทษอย่างหนึ่ง ดังนั้น ในการที่จะนำมาตรการการริบทรัพย์ในทางอาญามาใช้บังคับ จำต้องมีคำพิพากษาเสียก่อนว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดจริง จึงจะสามารถนำมาตรการการริบทรัพย์ในทางอาญาซึ่งเป็นโทษมาใช้บังคับได้ ซึ่งจะส่งผลเสียต่อการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่มีรูปแบบ ลักษณะการกระทำความผิดที่ยากต่อการรับฟังพยานหลักฐานว่า จำเลยกระทำความผิดหรือลักษณะการกระทำความผิดที่ยากต่อการแสวงหาพยานหลักฐานในการพิสูจน์ว่าจำเลยกระทำความผิด⁶⁸

นอกจากนี้การบังคับใช้มาตรการการริบทรัพย์ในทางอาญาจำกัดอยู่แต่เพียงสามารถริบทรัพย์ตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 32 ถึงมาตรา 38 เท่านั้น แต่ไม่สามารถป้องกันและปราบปรามทรัพย์สินในส่วนที่มีการโอน ยักย้าย ถ่ายเทไปยังบุคคลภายนอกได้ ดังนี้ มาตรการการริบทรัพย์ในทางอาญาแต่เพียงอย่างเดียวไม่สามารถป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 จึงมีการนำอีกหนึ่งมาตรการในการบังคับลงโทษกับทรัพย์สินมาใช้บังคับ คือ มาตรการยึดทรัพย์ในทางแพ่ง

ดังกล่าวหรือดำเนินการตามกฎหมายดังกล่าวแล้วแต่ไม่เป็นผลหรือการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทางราชการมากกว่า ก็ให้ดำเนินการกับทรัพย์สินนั้นต่อไปตามพระราชบัญญัตินี้”

⁶⁵ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 32 บัญญัติว่า “ทรัพย์สินใดที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่า ผู้ใดทำหรือมีไว้เป็นความผิด ให้ริบเสียทั้งสิ้น ไม่ว่าเป็นของผู้กระทำความผิด และมีผู้ถูกลงโทษตามคำพิพากษาหรือไม่”

⁶⁶ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 33 บัญญัติว่า “ในการริบทรัพย์สิน นอกจากศาลจะมีอำนาจริบตามกฎหมายที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะแล้ว ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ริบทรัพย์สินดังต่อไปนี้ด้วย คือ

- (1) ทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้ใช้ หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด หรือ
- (2) ทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้มาโดยได้กระทำความผิดเว้นแต่ทรัพย์สินเหล่านี้เป็นทรัพย์สินของผู้อื่นซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด”

⁶⁷ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 34 บัญญัติว่า “บรรดาทรัพย์สิน

- (1) ซึ่งได้ให้ตามความในมาตรา 143 มาตรา 144 มาตรา 149 มาตรา 150 มาตรา 167 มาตรา 201 หรือมาตรา 202 หรือ
- (2) ซึ่งได้ให้เพื่อจูงใจบุคคลให้กระทำความผิด หรือเพื่อเป็นรางวัลในการที่บุคคลได้กระทำความผิดให้ริบเสียทั้งสิ้น เว้นแต่ทรัพย์สินนั้นเป็นของผู้อื่นซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด”

⁶⁸ วีระพงษ์ บุญโญภาส และคณะ, รายงานฉบับสมบูรณ์ การกำหนดความผิดฐานฟอกเงินที่ผู้กระทำเป็นองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติและมาตรการ รวมทั้งความร่วมมือระหว่างประเทศในการปราบปรามการฟอกเงินและมาตรการยึดอายัดและริบทรัพย์สิน ชุดโครงการวิจัยเรื่องการพัฒนากฎหมายป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ (ระยะที่ 2), กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2548, หน้า 187-191

2) มาตรการยึดทรัพย์ในทางแพ่ง

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 นับเป็นบทบัญญัติกฎหมายอาญาระดับแรกที่มีการนำมาตรการยึดทรัพย์ในทางแพ่งมาใช้บังคับ โดยมีการนำหลักการยึดทรัพย์ในทางแพ่งมาใช้จากกฎหมายต้นฉบับของสหประชาชาติ โดยมาตรการในการยึดทรัพย์ทางแพ่งเป็นมาตรการที่มุ่งดำเนินการเอาผิดกับทรัพย์สินเป็นสำคัญ (In Rem) ซึ่งหมายถึงกระบวนการพิจารณาคดีที่ดำเนินการโดยเฉพาะต่อตัวทรัพย์สิน และมีผลต่อกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินซึ่งอยู่ในเขตอำนาจศาลหรือกล่าวได้ว่าทรัพย์สินเป็นประธานแห่งคดี⁶⁹

มาตรการยึดทรัพย์ในทางแพ่งที่นำมาใช้นี้มีความแตกต่างจากมาตรการการริบทรัพย์ในทางอาญา กล่าวคือ มาตรการการริบทรัพย์ในทางอาญานั้นถือเป็นโทษอย่างหนึ่ง ดังนั้น ในการที่จะลงโทษบุคคลใดจะต้องพิสูจน์ความผิดของบุคคลนั้น ๆ ให้ได้เสียก่อนว่ามีการกระทำความผิดจริง ๆ ซึ่งรูปแบบการประกอบอาชญากรรมทางเศรษฐกิจนั้นสามารถนำกฎหมายที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบันมาแสวงหาพยานหลักฐานหรือพิสูจน์ความผิดของจำเลยได้ยาก ส่งผลให้ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในรูปแบบอาชญากรรมทางเศรษฐกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การนำมาตรการการยึดทรัพย์ในทางแพ่งมาใช้บังคับ ถือได้ว่าเป็นมาตรการหนึ่งที่กฎหมายฟอกเงินในต่างประเทศได้มีการนำมาใช้ในการดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการฟอกเงิน โดยถือว่าเป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในการดำเนินการกับทรัพย์สินที่มีฐานมาจากการกระทำความผิดตามความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 รวมถึงการจัดการกับทรัพย์สินหรือดอกผลในภายภาคหน้าด้วย โดยมีสาระสำคัญในการยึดอายัดทรัพย์สินตามกฎหมายแพ่งดังต่อไปนี้

(1) การดำเนินการยึดทรัพย์ทางแพ่งของเจ้าพนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เมื่อมีการรายงานทางธุรกรรมมายังสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินแล้ว หากคณะกรรมการธุรกรรมเห็นว่ามีความผิดอันควรสงสัย สามารถยึดอายัดทรัพย์สินไว้ได้ภายในระยะเวลา 90 วัน หรือหากมีกรณีเร่งด่วน เลขาธิการสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินสามารถดำเนินการยึดทรัพย์สินไว้ก่อนแล้วแจ้งไปยังคณะกรรมการธุรกรรม⁷⁰

⁶⁹ อรรถพ ลิขิตจิตถะ, งาม-ตอบเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, 2542, หน้า 147

⁷⁰ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 48 บัญญัติว่า “ในการตรวจสอบรายงานและข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรมหากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าอาจมีการโอน จำหน่าย ยักย้าย ปกปิด หรือซ่อนเร้นทรัพย์สินใด ที่เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ให้คณะกรรมการธุรกรรมมีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวมีกำหนดไม่เกินเก้าสิบวัน

ในกรณีจำเป็นหรือเร่งด่วน เลขาธิการจะสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามวรรคหนึ่งไปก่อนแล้วรายงานต่อคณะกรรมการธุรกรรม

การตรวจสอบรายงานและข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรมตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

(2) การดำเนินการให้เลขาธิการสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเสนอให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลขอให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน เมื่อมีการดำเนินการยึดอายัดตามมาตรา 48 มาแล้ว เมื่อมีหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าทรัพย์สิน เกี่ยวกับการกระทำความผิด ให้เลขาธิการส่งเรื่องให้พนักงานอัยการพิจารณาเพื่อยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินโดยเร็ว⁷¹

(3) การดำเนินคดีของศาลสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินหรือให้คืนทรัพย์สิน เมื่อพนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลแล้ว เมื่อไต่สวนแล้วเห็นว่าทรัพย์สินเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด และคำร้องขอคัดค้านของเจ้าของในการอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่ได้ทรัพย์สินมาโดยชอบด้วยกฎหมายฟังไม่ขึ้น ให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน แต่หากศาลไต่สวนคำร้องแล้วเห็นว่าทรัพย์สินนั้นไม่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดให้ศาลมีคำสั่งคืนทรัพย์สินนั้น

(4) การดำเนินการยึดทรัพย์สินเพิ่มเติม

เมื่อศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินแล้ว ภายหลังมีทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเพิ่มเติมอีก ให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลให้ยึดทรัพย์สินเพิ่มเติมได้⁷²

(5) การดำเนินการยึดทรัพย์สินไว้ชั่วคราว

พนักงานอัยการสามารถยื่นคำร้องต่อศาลขอให้ศาลมีคำสั่งยึดทรัพย์สินไว้ชั่วคราวได้ หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าอาจมีการโอน จำหน่าย หรือยกย้ายไปเสียซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด โดยให้ศาลพิจารณาคำขอเป็นการด่วน⁷³

ผู้ทำธุรกรรมซึ่งถูกสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สิน หรือผู้มีส่วนได้เสียในทรัพย์สินจะแสดงหลักฐานว่าเงินหรือทรัพย์สินในการทำธุรกรรมนั้นมีทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเพื่อให้มีคำสั่งเพิกถอนการยึดหรืออายัดก็ได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

เมื่อคณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขาธิการ แล้วแต่กรณี สั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินหรือสั่งเพิกถอนการยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นแล้ว ให้คณะกรรมการธุรกรรมรายงานต่อคณะกรรมการ

⁷¹ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 51 บัญญัติว่า “เมื่อศาลทำการไต่สวนคำร้องของพนักงานอัยการตามมาตรา 49 แล้ว หากศาลเชื่อว่าทรัพย์สินตามคำร้องเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด และคำร้องของผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินหรือผู้รับโอนทรัพย์สินตามมาตรา 50 วรรคหนึ่ง ฟังไม่ขึ้น ให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ หากผู้อ้างว่าเป็นเจ้าของหรือผู้รับโอนทรัพย์สินตามมาตรา 50 วรรคหนึ่ง เป็นผู้ซึ่งเกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องกับสัมพันธกับผู้กระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงินมาก่อน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบรรดาทรัพย์สินดังกล่าว เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดหรือได้รับโอนมาโดยไม่สุจริต แล้วแต่กรณี

⁷² พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 54 บัญญัติว่า “ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา 51 หากปรากฏว่ามีทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเพิ่มขึ้นอีก ก็ให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินได้ และให้นำความในหมวดนี้มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

⁷³ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 55 บัญญัติว่า “หลังจากที่พนักงานอัยการ ยื่นคำร้องตามมาตรา 49 หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าอาจมีการโอน จำหน่าย หรือยกย้ายไปเสียซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด เลขาธิการจะส่งเรื่องให้พนักงานอัยการยื่นคำขอฝ่ายเดียวร้องขอให้ศาลมีคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวก่อนมี คำสั่งตาม

(6) วิธีการดำเนินการยึดทรัพย์สินในทางแพ่ง
ให้นำกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับแก่การดำเนินการยึดอายัดทรัพย์สิน
ในทางแพ่งนี้

6. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตและการฟอกเงิน

สำหรับประเทศไทย องค์กรบังคับใช้กฎหมายที่สำคัญเกี่ยวกับการทุจริตนั้น เดิมจะมีแต่สำนักงานตำรวจแห่งชาติ แต่สำหรับปัจจุบันแล้ว องค์กรบังคับใช้กฎหมายเพื่อให้การแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการทุจริต คือ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ โดยคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ถือว่าเป็นองค์กรหลักในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการทุจริต โดยเป็นองค์กรที่ใช้บังคับกฎหมาย และมีการจัดตั้งองค์กรขึ้นมาเพื่อเสริมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น คือ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (Office of Public Sector Anti-Corruption Commission)⁷⁴

6.1 สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

การป้องกันและปราบปรามการทุจริตในประเทศไทยได้ดำเนินการมาเป็นเวลานานแล้ว ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 ที่มีการบังคับใช้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 เป็นกฎหมายที่มุ่งจะนำเอาหลักการที่บัญญัติไว้ในหมวด 10 ว่าด้วยการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาใช้บังคับในทางปฏิบัติและมีการบัญญัติต่อมาในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ยังได้นำเอาหลักการเดียวกันมาบัญญัติไว้เช่นเดียวกันโดยบัญญัติไว้ในหมวด 12 ว่าด้วยการตรวจสอบอำนาจรัฐ และมีการบัญญัติพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542

6.1.1 คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 250 ได้บัญญัติให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

มาตรา 51 ก็ได้ เมื่อได้รับคำขอดังกล่าวแล้วให้ศาลพิจารณาคำขอเป็นการด่วน ถ้ามีหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าคำขอนั้นมี เหตุอันสมควร ให้ศาลมีคำสั่งตามที่ขอโดยไม่ชักช้า

⁷⁴ สนธยา ยาพิณ, บทบาทและอำนาจหน้าที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติต่อการแก้ไขปัญหาการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลและผลประโยชน์ส่วนรวม, วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2552, หน้า 156

1) ใ้ส่วนข้อเท็จจริงและสรุปสำนวนพร้อมทั้งทำความเข้าใจเกี่ยวกับการถอดถอนออกจากตำแหน่งเสนอต่อวุฒิสภามาตรา 272 และมาตรา 279 วรรคสาม

2) ใ้ส่วนข้อเท็จจริงสรุปสำนวนพร้อมทั้งทำความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองส่งไปยังศาลฎีกาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามมาตรา 275

3) ใ้ส่วนและวินิจฉัยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐตั้งแต่ผู้บริหารระดับสูงหรือข้าราชการซึ่งราชการดำรงตำแหน่งตั้งแต่ผู้อำนวยการกองหรือเทียบเท่าขึ้นไปร่ำรวยผิดปกติกระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม รวมทั้งดำเนินการกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือข้าราชการในระดับต่ำกว่าที่ร่วมกระทำความผิดกับผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวหรือกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือที่กระทำความผิดในลักษณะที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเห็นสมควรดำเนินการด้วยทั้งนี้ ตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

4) ตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงรวมทั้งความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งตามมาตรา 259 และมาตรา 264 ตามบัญชีและเอกสารประกอบที่ได้ยื่นไว้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติกำหนด

5) กำกับดูแลคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

6) รายงานผลการตรวจสอบและผลการปฏิบัติหน้าที่พร้อมข้อสังเกตต่อคณะรัฐมนตรีสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาทุกปี ทั้งนี้ ให้ประกาศรายงานดังกล่าวในราชกิจจานุเบกษาและเปิดเผยต่อสาธารณะด้วย

6) ดำเนินการอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

นอกจากนี้รัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวยังให้อำนาจคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติสั่งการข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือข้าราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ให้ปฏิบัติตามคำสั่งทั้งหมดที่จำเป็นแก่การปฏิบัติตามหน้าที่ รวมทั้งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติยังมีอำนาจเรียกเอกสารหรือพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใดหรือเรียกบุคคลใดมาให้อธิบายค่า ตลอดจนขอให้ศาล พนักงานสอบสวน หน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ดำเนินการใดเพื่อประโยชน์แห่งการพิจารณาได้ ดังนั้น จะเห็นได้ว่า คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีอำนาจมากมาย เนื่องจากกฎหมายรัฐธรรมนูญมีเจตนารมณ์ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นองค์กรที่ตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทาง

การเมืองและเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ รวมทั้งไต่สวนและทำความเข้าใจเห็นถ้อยแถลงเจ้าหน้าที่ของรัฐ และดำเนินการไต่สวนวินิจฉัยเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ร้ายวญผิดปกติทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามโครงสร้างของสายการบังคับบัญชาปรากฏการดำเนินการที่เอื้อต่อการโกง⁷⁵

6.2 สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตภาครัฐ

เนื่องจากฝ่ายบริหารหรือรัฐบาลมีภารกิจโดยตรงในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของบุคลากรในภาคราชการ แต่รัฐบาลขาดเครื่องมือโดยตรงที่จะแก้ไขปัญหาี้ แม้ว่าสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจะมีอำนาจหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ดีในระดับหนึ่ง แต่เนื่องจากภารกิจหน้าที่ดังกล่าวทำให้สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีเรื่องในความรับผิดชอบจำนวนมากเกินกำลังและขนาดขององค์กร ทั้งยังเป็นองค์กรอิสระที่รัฐบาลมิได้รับผิดชอบ ดังนั้นคณะรัฐมนตรีจึงมีมติให้มีการจัดตั้งองค์การฝ่ายบริหารเพื่อทำหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐขึ้นมา และในปี พ.ศ. 2546 กระทรวงยุติธรรมก็ได้เสนอร่างกฎหมายเพื่อดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าว

โดยต่อมารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 250 (3) ได้กำหนดให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่เฉพาะไต่สวนและวินิจฉัยการกระทำทุจริตต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐดำรงตำแหน่งตั้งแต่ผู้บริหารระดับสูง หรือข้าราชการที่ดำรงตำแหน่งตั้งแต่ผู้อำนวยการกอง หรือเทียบเท่า หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม รวมทั้งดำเนินการกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือข้าราชการในระดับต่ำกว่าที่ร่วมกระทำความผิดกับผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าว หรือกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือที่กระทำความผิดในลักษณะที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเห็นสมควรดำเนินการด้วย จึงส่งผลให้การกระทำทุจริตของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ดำรงตำแหน่งต่ำกว่าผู้บริหารระดับสูงและข้าราชการที่ดำรงตำแหน่งต่ำกว่าผู้อำนวยการกองไม่อยู่ในอำนาจของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และยังไม่มียุติหน่วยงานใดรับผิดชอบ กระทรวงยุติธรรมจึงได้มีการปรับปรุงร่างกฎหมายให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญและเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ คือพระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2551 โดยพระราชบัญญัติดังกล่าวได้กำหนดโครงสร้างองค์กรฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตภาครัฐ (คณะกรรมการ ป.ป.ท.) และสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

⁷⁵ ธีรวัฒน์ นามศิริ, ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.), วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี, 2556, หน้า 33

ในภาครัฐ (สำนักงาน ป.ป.ท.) เพื่อดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐต่อไป

6.2.1 คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตภาครัฐ

ตามมาตรา 5 พระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตภาครัฐ พ.ศ. 2551 กำหนดให้มีคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตภาครัฐ ประกอบด้วยประธาน 1 คน และกรรมการอื่นอีกไม่เกิน 5 คน ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งโดยความเห็นชอบของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาตามลำดับ เป็นกรรมการ และมีเลขาธิการ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตภาครัฐเป็นกรรมการโดยตำแหน่ง พร้อมทั้งให้เลขาธิการเป็นเลขานุการ และให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตภาครัฐแต่งตั้งข้าราชการในสำนักงานจำนวนไม่เกิน 2 คน เป็นผู้ช่วยเลขานุการ

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตภาครัฐมีอำนาจหน้าที่ตามมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2551 โดยมีอำนาจเสนอนโยบาย มาตรการ และแผนพัฒนาการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐต่อคณะรัฐมนตรี (มาตรา 17 (1)) เสนอแนะและให้คำปรึกษาแก่คณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการปรับปรุงกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ หรือมาตรการต่าง ๆ เพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (มาตรา 17 (2)) เสนอแนะต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติในการกำหนดตำแหน่งของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (มาตรา 17 (3)) ใต้สวนข้อเท็จจริงและข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำทุจริตในภาครัฐของเจ้าหน้าที่ของรัฐ (มาตรา 17 (4)) ใต้สวนข้อเท็จจริงและสรุปสำนวนพร้อมความเห็นส่งพนักงานอัยการเพื่อฟ้องคดีอาญาต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ (มาตรา 17 (5)) จัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และคณะกรรมการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตทราบด้วย (มาตรา 17 (6)) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อดำเนินการตามที่คณะกรรมการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตภาครัฐมอบหมาย (มาตรา 17 (7)) ปฏิบัติการอื่นตามพระราชบัญญัตินี้ หรือการอื่นใดเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ ตามที่คณะรัฐมนตรีหรือคณะกรรมการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมอบหมาย (มาตรา 17 (8))⁷⁶

⁷⁶ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ. (ออนไลน์) ค้นคืน <http://www.pacc.go.th> วันที่ 25 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560

6.3 สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

(1) คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมีบทบาทหน้าที่ในการกำหนดนโยบายควบคุมและถ่วงดุลอำนาจในการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเนื่องจากกฎหมายดังกล่าวมีบทบัญญัติบางประการที่เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล โดยประกอบไปด้วยบุคคลดังต่อไปนี้กรรมการโดยตำแหน่งจำนวน 9 คน และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิอีกจำนวน 4 คน รวม 14 คน

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จำนวน 14 คน ประกอบด้วย

(1) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 4 คน ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง เป็นกรรมการ

(2) กรรมการ จำนวน 9 คน มาจาก

(ก) ปลัดกระทรวงการคลัง

(ข) ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ

(ค) ปลัดกระทรวงยุติธรรม

(ง) เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ

(จ) อัยการสูงสุด

(ฉ) ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

(ช) ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย และ

(ซ) เลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาด

หลักทรัพย์

(ฅ) เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

(3) เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

เป็นกรรมการ

โดยคณะกรรมการทั้ง 14 คน จะเลือกกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตาม (1) เป็นประธานกรรมการคนหนึ่งและรองประธานกรรมการอีกคนหนึ่ง และให้เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเป็นเลขานุการ และให้ข้าราชการในสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเป็นผู้ช่วยเลขานุการได้ไม่เกิน 2 คน

ส่วนกรรมการตาม (2) นั้นอาจมอบหมายให้ผู้ดำรงตำแหน่งรองหรือตำแหน่งไม่ต่ำกว่าระดับอธิบดีหรือเทียบเท่าซึ่งมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ในคณะกรรมการมาเป็นกรรมการแทนได้

(2) คณะกรรมการธุรกรรม

คณะกรรมการธุรกรรมมีบทบาทหน้าที่ในการกลั่นกรองและรับประกันความยุติธรรม ให้กับบุคคลที่ถูกดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกฎหมายซึ่งประกอบไปด้วยกรรมการธุรกรรมจำนวน 5 คน ซึ่งได้รับการเสนอชื่อจากหน่วยงานต่างๆ หน่วยงานหนึ่งคน ดังนี้

- (1) คณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม
- (2) คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน
- (3) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
- (4) คณะกรรมการอัยการ

โดยกรรมการธุรกรรมที่ได้รับการแต่งตั้งข้างต้นจะดำเนินการคัดเลือกประธานกรรมการธุรกรรมคนขึ้นมาหนึ่งคน

โดยมีเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเป็นกรรมการและเลขานุการ

บทที่ 3

กฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ที่ได้จากการกระทำความผิดเกี่ยวกับการทุจริต

ในปัจจุบันอาชญากรรมได้ทวีความรุนแรงมากขึ้น และมีความสลับซับซ้อน ทำให้เกิดอาชญากรรมหลายรูปแบบ เช่น อาชญากรรมทุจริต อาชญากรรมฟอกเงิน เป็นต้น ทำให้ประเทศไทยต้องมีการบัญญัติกฎหมายมาเพื่อการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ซึ่งมีตั้งแต่ระดับกฎหมายระหว่างประเทศ กฎหมายต่างประเทศ และกฎหมายไทย

1. กฎหมายระหว่างประเทศ

กฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการกระทำทุจริตและเป็นกฎหมายที่ทุกประเทศนำไปกำหนดเป็นกฎหมาย คือ

1.1 อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. 2003 (UN Convention Against Corruption)

อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. 2003 ซึ่งนับได้ว่าเป็นข้อตกลงสำคัญที่มีสถานะเป็น “อนุสัญญา” ตามกฎหมายระหว่างประเทศในด้านการทุจริต รวมทั้งเป็นหลักสำคัญที่สหประชาชาติได้พัฒนาขึ้นมาเป็น “แนวทางปฏิบัติ” ในด้านการต่อต้านคอร์รัปชัน

ในกรณีของสหประชาชาติ ตามอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. 2003 ได้วางหลักการไว้ 4 ประการ ได้แก่ 1) มาตรการป้องกัน (Preventive Measures) 2) การกำหนดให้เป็นความผิดทางอาญาและการบังคับใช้กฎหมาย (Criminalization and Law Enforcement) 3) ความร่วมมือระหว่างประเทศ (International Cooperation) และ 4) การติดตามทรัพย์สินคืน (Asset Recovery)⁷⁷

ระดับของการบังคับใช้บทบัญญัติต่างๆ ในอนุสัญญามีระดับของการบังคับใช้กฎหมายต่างกันโดยสามารถจำแนกได้เป็น 3 ประเภท คือ

⁷⁷ เอก ตังทรัพย์วัฒนา และอรอร ภูเจริญ. แนวทางการประยุกต์มาตรการสากลเพื่อการต่อต้านการทุจริตของประเทศไทย, จาก https://www.nacc.go.th/ewt_news.php?nid=3825 สืบค้นเมื่อวันที่ 28 ธันวาคม 2560

(1) บทบัญญัติที่บังคับให้ดำเนินการ ซึ่งประกอบด้วยพันธกรณีที่จะต้องมีการออกกฎหมาย (ไม่ว่าจะเป็นไปตามเงื่อนไขทั้งหมดหรือบางส่วนที่กำหนดไว้) โดยใช้ถ้อยคำ “each state party shall adopt”

(2) มาตรการที่รัฐภาคีอาจพิจารณานำไปใช้หรือพยายามที่จะยอมรับและดำเนินการ (Optional requirements/Obligation to consider) โดยใช้คำว่า “shall consider adoption”

(3) มาตรการที่เลือกที่จะดำเนินการหรือไม่ ตามความเหมาะสม (Optional/State Parties may wish to consider) ซึ่งจะใช้คำว่า “may adopt”

โดยในวิจัยฉบับนี้กล่าวเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตและการฟอกเงินเท่านั้น แต่การที่จะเข้าใจบทบัญญัติของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. 2003 นั้น จะต้องเข้าใจถึงค่านิยมศัพท์ของบทบัญญัติในอนุสัญญาดังกล่าวเสียก่อน ซึ่งมีการกำหนดค่านิยมศัพท์ไว้ในข้อ 2 ดังนี้

ข้อ 2 บทนิยาม

เพื่อความมุ่งประสงค์แห่งอนุสัญญานี้

(ก) “เจ้าหน้าที่ของรัฐ” หมายถึง

(1) บุคคลใด ๆ ซึ่งดำรงตำแหน่งด้านนิติบัญญัติ บริหารปกครอง หรือตุลาการ ของรัฐภาคี ไม่ว่าจะโดยการแต่งตั้งหรือการเลือกตั้ง ไม่ว่าจะถาวรหรือชั่วคราว ไม่ว่าจะได้รับค่าตอบแทนหรือไม่ โดยไม่คำนึงถึงระดับอาวุโสของบุคคลนั้น

(2) บุคคลอื่นใด ซึ่งปฏิบัติงานที่เกี่ยวกับหน้าที่ราชการ รวมถึงการปฏิบัติหน้าที่สำหรับหน่วยงานของรัฐ หรือหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ หรือให้บริการสาธารณะตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายภายในของรัฐภาคีนั้น และตามที่ใช้บังคับตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องของรัฐภาคีนั้น

(3) บุคคลอื่นใด ซึ่งกฎหมายภายในของรัฐภาคีนั้นกำหนดว่าเป็น “เจ้าหน้าที่ของรัฐ” อย่างไรก็ตาม เพื่อความมุ่งประสงค์ของมาตรการพิเศษบางประการในหมวด 2 ของอนุสัญญานี้ “เจ้าหน้าที่ของรัฐ” อาจหมายถึง บุคคลใด ๆ ซึ่งปฏิบัติงานเกี่ยวกับหน้าที่ราชการหรือให้บริการสาธารณะตามที่ระบุไว้ในกฎหมายภายในของรัฐภาคีนั้นและตามที่ใช้บังคับตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องของรัฐภาคีนั้น

(ข) “เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ” หมายถึง บุคคลใด ๆ ซึ่งดำรงตำแหน่งด้านนิติบัญญัติ บริหาร ปกครอง หรือตุลาการ ของรัฐต่างประเทศ ไม่ว่าจะโดยการแต่งตั้งหรือเลือกตั้ง และ บุคคลใด ๆ ซึ่งปฏิบัติงานเกี่ยวกับหน้าที่ราชการให้แก่รัฐต่างประเทศ รวมทั้งการปฏิบัติหน้าที่สำหรับหน่วยงานของรัฐหรือหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ

(ค) “เจ้าหน้าที่ขององค์การภาคีระหว่างประเทศ” หมายถึง ข้าราชการพลเรือนระหว่างประเทศ หรือบุคคลใดซึ่งได้รับมอบอำนาจจากองค์การภาคีระหว่างประเทศนั้นให้ปฏิบัติหน้าที่ในนามขององค์การระหว่างประเทศดังกล่าว

(ง) “ทรัพย์สิน” หมายถึง สิทธิทรัพย์สินทุกประเภท ไม่ว่ามีรูปร่างหรือไม่มีรูปร่าง เคลื่อนที่ได้หรือเคลื่อนที่ไม่ได้ จับต้องได้หรือจับต้องไม่ได้ และเอกสารหรือตราสารทางกฎหมายที่เป็นหลักฐานกรรมสิทธิ์หรือผลประโยชน์ในทรัพย์สินเช่นว่านั้น

(จ) “ทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดทางอาญา” หมายถึง ทรัพย์สินใด ๆ ที่เกิดจากหรือได้รับมาโดยตรงหรือโดยอ้อมจากการกระทำความผิด

(ข) “ความผิดมูลฐาน” หมายถึง ความผิดใด ๆ ซึ่งเป็นเหตุก่อให้เกิดทรัพย์สินที่อาจกลายเป็นมูลฐานของความผิดตามที่กำหนดไว้ในข้อ 23 ของอนุสัญญา

เมื่อความผิดมูลฐาน หมายถึง ความผิดใด ๆ ซึ่งเป็นเหตุก่อให้เกิดทรัพย์สินที่อาจกลายเป็นมูลฐานของความผิดที่กำหนดไว้ในข้อ 23 ของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. 2003 โดยกำหนดให้แต่ละรัฐให้นำการกระทำที่เป็นการฟอกเงินไปบังคับใช้กับความผิดมูลฐานในขอบเขตกว้างที่สุด และอย่างน้อยที่สุดให้ครอบคลุมความผิดอาญาที่กำหนดไว้ในอนุสัญญานี้ รวมถึงความผิดซึ่งกระทำทั้งภายในและภายนอกของเขตอำนาจของรัฐภาคีที่อยู่ในการพิจารณา

โดยความผิดที่กำหนดไว้ตามอนุสัญญานี้ได้แก่

ข้อ 23 ว่าด้วยการฟอกทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดอาญา⁷⁸

(1) โดยเป็นไปตามหลักการพื้นฐานของกฎหมายภายในของตน รัฐภาคีแต่ละรัฐต้องรับเอามาตรการทางนิติบัญญัติหรือมาตรการอื่น ๆ ที่อาจจำเป็น ในการกำหนดให้การกระทำดังต่อไปนี้เป็นความผิดทางอาญาเมื่อกระทำโดยเจตนา

(ก) (1) การเปลี่ยนแปลงสภาพหรือการโอนซึ่งทรัพย์สิน โดยรู้ว่าทรัพย์สินเช่นว่าเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดทางอาญา เพื่อความมุ่งประสงค์ในการปกปิด หรืออำพรางที่มาอันมิชอบด้วยกฎหมายของทรัพย์สินนั้นหรือในการช่วยบุคคลใดๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐานในการหลบเลี่ยงผลทางกฎหมายสำหรับการกระทำของบุคคลดังกล่าว

(2) การปกปิดหรืออำพรางลักษณะที่แท้จริง แหล่งที่มา ที่ตั้ง การจำหน่ายจ่ายโอนการเคลื่อนย้าย หรือกรรมสิทธิ์ในหรือสิทธิที่เกี่ยวกับทรัพย์สิน โดยรู้ว่าทรัพย์สินเช่นว่าเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดอาญา

⁷⁸ แสง บุญเฉลิมวิภาส, การศึกษาพันธกรณีและความพร้อมของประเทศไทยในการปฏิบัติตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. 2003, กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, 2551, หน้า 306-307

(ข) ภายใต้แนวคิดพื้นฐานของระบบกฎหมายของตน

(1) การถือครอง การครอบครอง หรือการใช้ซึ่งทรัพย์สินโดยรู้ในเวลาที่ได้รับมาว่าทรัพย์สินเช่นว่าเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดอาญา

(2) การมีส่วนร่วมในการกระทำ การเข้าร่วม หรือการสมคบกันกระทำความผิด การพยายามกระทำความผิด การช่วยเหลือ การยุยง การอำนวยความสะดวก และการให้คำปรึกษาหารือในการกระทำความผิดใด ๆ ที่กำหนดไว้ตามข้อนี้

(2) เพื่อความมุ่งประสงค์ในการปฏิบัติตามหรือการบังคับใช้วรรคหนึ่งของข้อนี้

(ก) รัฐภาคีแต่ละรัฐต้องหาทางนำวรรคหนึ่งของข้อนี้ไปใช้บังคับกับความผิดมูลฐานในขอบเขตที่กว้างที่สุด

(ข) รัฐภาคีแต่ละรัฐต้องนำไปรวมบัญญัติเป็นความผิดมูลฐาน โดยอย่างน้อยที่สุดให้ครอบคลุมถึงความผิดทางอาญาที่กำหนดไว้ตามอนุสัญญานี้

(ค) เพื่อความมุ่งประสงค์ของอนุวรรค (ข) ข้างต้น ความผิดมูลฐานให้รวมถึงความผิดซึ่งกระทำทั้งภายในและภายนอกเขตอำนาจของรัฐภาคีที่อยู่ในการพิจารณา อย่างไรก็ตามความผิดซึ่งกระทำนอกเขตอำนาจของรัฐภาคีจะเป็นความผิดมูลฐานต่อเมื่อการกระทำที่เกี่ยวข้องเป็นความผิดทางอาญาภายใต้กฎหมายภายในของรัฐซึ่งการกระทำความผิดได้เกิดขึ้น และหากการกระทำนั้นเกิดขึ้นในรัฐภาคีซึ่งปฏิบัติตามหรือบังคับใช้ข้อนี้ การกระทำดังกล่าวจะถือเป็นความผิดอาญาภายใต้กฎหมายภายในของรัฐภาคีนั้นได้

(ง) รัฐภาคีแต่ละรัฐต้องจัดส่งสำเนากฎหมายของตนที่ทำให้ข้อนี้มีผลใช้บังคับและสำเนาการแก้ไขเปลี่ยนแปลงใด ๆ ภายหลังซึ่งกฎหมายเช่นว่าหรือคำอธิบายของกฎหมายดังกล่าวให้แก่เลขาธิการสหประชาชาติ

(จ) หากหลักการพื้นฐานของกฎหมายภายในของรัฐภาคีกำหนดไว้ รัฐภาคีดังกล่าวอาจบัญญัติให้ความผิดตามวรรค 1 ของข้อนี้ไม่ใช้บังคับกับบุคคลซึ่งกระทำความผิดมูลฐานนั้น

จะเห็นได้ว่าแม้ข้อ 23 จะกำหนดความผิดอาญาที่อย่างน้อยที่กำหนดไว้ตามอนุสัญญา แต่สามารถแยกเป็นบทบัญญัติในการบังคับใช้แต่ละระดับได้ดังนี้

1.1.1. บทบัญญัติของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการทุจริตที่รัฐภาคีมีพันธะผูกพันต้องดำเนินการ (Mandatory requirements/Obligation to legislate)

บทบัญญัติของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการทุจริตที่รัฐภาคีมีพันธะต้องดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในการทุจริต คือ ความผิดทางอาญาและการบังคับใช้กฎหมาย

1) ข้อ 15 ว่าด้วยการให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ

ให้รัฐภาคีแต่ละรัฐรับมาตรการทางนิติบัญญัติและมาตรการอื่นๆ ที่จำเป็นในการกำหนดให้การกระทำดังต่อไปนี้เป็นความผิดทางอาญา เมื่อกระทำโดยเจตนา

(ก) การสัญญา การเสนอหรือการให้แก่เจ้าหน้าที่โดยทางตรงหรือทางอ้อม ซึ่งประโยชน์ที่มิควรได้สำหรับเจ้าหน้าที่หรือสำหรับบุคคลหรือองค์การอื่น เพื่อให้เจ้าหน้าที่กระทำหรือละเว้นจากการปฏิบัติหน้าที่ของตน

(ข) การเรียก หรือการรับโอนโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยทางตรงหรือทางอ้อมซึ่งประโยชน์ที่มิควรได้สำหรับเจ้าหน้าที่เองหรือบุคคลหรือองค์การอื่น เพื่อให้เจ้าหน้าที่กระทำหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ของตน

2) ข้อ 16 (1) ว่าด้วยการให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศและเจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศ

ให้รัฐภาคีแต่ละรัฐรับมาตรการทางนิติบัญญัติและมาตรการอื่นๆ ที่จำเป็นโดยกำหนดเป็นความผิดทางอาญาสำหรับการสัญญา การเสนอหรือการให้โดยเจตนาแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศหรือเจ้าหน้าที่ขององค์การสาธารณะระหว่างประเทศโดยทางตรงหรือทางอ้อม ซึ่งประโยชน์ที่มิควรได้ สำหรับเจ้าหน้าที่เองหรือบุคคลหรือองค์การอื่นเพื่อให้ได้รับหรือคงไว้ซึ่งธุรกิจหรือประโยชน์ที่มิควรได้เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจระหว่างประเทศ

ให้รัฐภาคีแต่ละรัฐพิจารณารับมาตรการทางนิติบัญญัติและมาตรการอื่นๆ ที่จำเป็นโดยกำหนดเป็นความผิดทางอาญาสำหรับการเรียกหรือการรับโดยเจตนา โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศหรือเจ้าหน้าที่ขององค์การสาธารณะระหว่างประเทศโดยทางตรงหรือทางอ้อมซึ่งประโยชน์ที่มิควรได้ สำหรับเจ้าหน้าที่เองหรือบุคคลหรือองค์การอื่นเพื่อนให้เจ้าหน้าที่กระทำหรือละเว้นจากการปฏิบัติหน้าที่ของตน

3) ข้อ 17 ว่าด้วยการข่มขู่ การใช้จ่ายเงินหรือทรัพย์สินโดยมีวัตถุประสงค์ผิดกฎหมายหรือการข่มขู่ทรัพย์สินโดยวิธีการอื่นของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

รัฐภาคีแต่ละรัฐต้องรับเอามาตรการทางนิติบัญญัติและมาตรการอื่นๆ ที่อาจจำเป็นเพื่อกำหนดเป็นความผิดทางอาญาเมื่อกระทำโดยเจตนา ซึ่งการข่มขู่ การเบียดบัง หรือการข่มขู่ถ่ายทรัพย์สินโดยประการอื่นโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อประโยชน์ของตนเองหรือของบุคคลหรือหน่วยองค์กรอื่นในทรัพย์สินกองทุนหรือหลักทรัพย์ของรัฐหรือของเอกชน หรือสิ่งที่มีค่าอันใดที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นได้รับมอบหมายให้ดูแล โดยเหตุแห่งตำแหน่งหน้าที่ของตน

4) ข้อ 25 ว่าด้วยการขัดขวางกระบวนการยุติธรรม

รัฐภาคีแต่ละรัฐต้องรับเอามาตรการทางนิติบัญญัติและมาตรการอื่นๆ ที่อาจจำเป็นในการกำหนดให้การกระทำดังต่อไปนี้เป็นความผิดทางอาญาเมื่อกระทำโดยเจตนา

(ก) การใช้กำลังบังคับ การคุกคาม หรือการข่มขู่ หรือการให้คำมั่นสัญญา การเสนอ หรือการให้ประโยชน์อันมิควรได้เพื่อจูงใจให้มีการเบิกความอันเป็นเท็จหรือรบกวนการให้คำเบิกความ หรือการนำพยานหลักฐานมาสืบในกระบวนการพิจารณาคดีที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดที่กำหนด ตามอนุสัญญาฉบับนี้

(ข) การใช้กำลังบังคับ คุกคามหรือข่มขู่เพื่อรบกวนการปฏิบัติหน้าที่ราชการของผู้พิพากษาหรือเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายในส่วนที่เกี่ยวกับการกระทำ ความผิดที่กำหนดตามอนุสัญญานี้ ทั้งนี้ ความในอนุวรรคนี้จะไม่กระทบต่อสิทธิของรัฐภาคีในการออกกฎหมายที่คุ้มครองเจ้าหน้าที่ของรัฐประเภทอื่น ๆ ด้วย

5) ข้อ 26 ว่าด้วยความรับผิดชอบของนิติบุคคล

(1) รัฐภาคีแต่ละรัฐต้องรับเอามาตรการที่อาจจำเป็นซึ่งสอดคล้องกับหลักกฎหมายของตนในการกำหนดความรับผิดชอบของนิติบุคคลที่มีส่วนร่วมในการกระทำความผิดที่กำหนดตามอนุสัญญานี้

(2) ภายใต้หลักกฎหมายภายในของรัฐภาคี ความรับผิดชอบของนิติบุคคลอาจเป็นความผิดทางอาญา ทางแพ่ง หรือทางปกครองก็ได้

(3) ความรับผิดชอบเช่นว่าต้องไม่กระทบต่อความรับผิดชอบทางอาญาของบุคคลธรรมดาซึ่งได้กระทำความผิด

(4) รัฐภาคีแต่ละรัฐต้องประกันเป็นการเฉพาะว่านิติบุคคลที่ต้องรับผิดชอบตามข้อนี้ต้องถูกอยู่ภายใต้มาตรการลงโทษทางอาญาและไม่ใช่อาญารวมทั้งมาตรการลงโทษทางการเงินที่มีประสิทธิผลได้สัดส่วน และมีผลในการยับยั้งการกระทำความผิด

6) ข้อ 27 ว่าด้วยการมีส่วนร่วมและการพยายาม

(1) รัฐภาคีแต่ละรัฐต้องรับเอามาตรการทางนิติบัญญัติและมาตรการอื่นที่อาจจำเป็นในการกำหนดให้เป็นความผิดทางอาญาตามกฎหมายภายในของตนสำหรับการมีส่วนร่วมในฐานะใด ๆ เช่น เป็นผู้ร่วมกระทำความผิด เป็นผู้ช่วยเหลือหรือก่อให้เกิดการกระทำความผิดที่กำหนดตามอนุสัญญานี้

(2) รัฐภาคีแต่ละรัฐอาจรับเอามาตรการทางนิติบัญญัติและมาตรการอื่นที่อาจจำเป็นในการกำหนดให้เป็นความผิดทางอาญาตามกฎหมายภายในของตน สำหรับการพยายามกระทำความผิดที่กำหนดตามอนุสัญญานี้

(3) รัฐภาคีแต่ละรัฐอาจรับเอามาตรการทางนิติบัญญัติและมาตรการอื่นที่อาจจำเป็นในการกำหนดให้เป็นความผิดทางอาญาตามกฎหมายภายในของตน สำหรับการเตรียมการเพื่อกระทำความผิดที่กำหนดตามอนุสัญญานี้

7) ข้อ 28 ว่าด้วยการรู้ เจตนา และความมุ่งประสงค์เป็นองค์ประกอบของความผิด

การรู้ข้อเท็จจริง เจตนา และความมุ่งประสงค์ที่กำหนดให้เป็นองค์ประกอบของความผิดที่กำหนดตามอนุสัญญานี้อาจอนุมานจากเหตุการณ์ข้อเท็จจริงที่ปรากฏ⁷⁹

1.1.2 บทบัญญัติของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. 2003 ที่กำหนดให้รัฐภาคีพิจารณาที่จะดำเนินการหรือใช้ความพยายามอย่างจริงจังเพื่อดำเนินการมาตรการต่างๆ โดยสอดคล้องกับกฎหมายภายในประเทศ

บทบัญญัติของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. 2003 ที่กำหนดให้รัฐภาคีพิจารณาที่จะดำเนินการหรือใช้ความพยายามอย่างจริงจังเพื่อดำเนินการมาตรการต่างๆ โดยสอดคล้องกับกฎหมายภายในประเทศ ในด้านความผิดทางอาญาและการบังคับใช้กฎหมาย

1) ข้อ 16 (2) ว่าด้วยการให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศและเจ้าหน้าที่ขององค์การสาธารณะต่างประเทศ

2) ข้อ 18 ว่าด้วยการค้าอิทธิพลเพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์อันมิชอบ

รัฐภาคีแต่ละรัฐต้องพิจารณารับเอามาตรการทางนิติบัญญัติและมาตรการอื่นๆ ที่อาจจำเป็นในการกำหนดให้กระทำการดังต่อไปนี้เป็นความผิดทางอาญา เมื่อกระทำโดยเจตนา

(ก) การให้ค้ำประกันสัญญา การเสนอ หรือการให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือบุคคลอื่นใด โดยทางตรงหรือทางอ้อม ซึ่งประโยชน์ที่มิควรได้เพื่อให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นหรือบุคคลนั้นใช้อิทธิพลไปในทางที่มีชอบ โดยมุ่งหมายให้ผู้ที่เกี่ยวข้องให้มีการใช้อิทธิพลนั้นหรือบุคคลอื่นใดได้รับประโยชน์ที่มิควรได้จากหน่วยงานบริหารปกครอง หรือหน่วยงานของรัฐภาคีนั้น

(ข) การเรียก หรือการรับโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือบุคคลอื่นใดไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมซึ่งประโยชน์ที่มิควรได้สำหรับตนเองหรือบุคคลอื่น เพื่อให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นหรือบุคคลนั้นใช้อิทธิพลไปในทางที่มีชอบ โดยมุ่งหมายให้ได้มาซึ่งประโยชน์ที่มิควรได้จากหน่วยงานบริหารปกครอง หรือหน่วยงานของรัฐภาคี

3) ข้อ 19 ว่าด้วยการใช้อำนาจหน้าที่ในทางที่ผิด

รัฐภาคีแต่ละรัฐต้องพิจารณารับเอามาตรการทางนิติบัญญัติหรือมาตรการอื่นๆ ที่อาจจำเป็น

ในการกำหนดให้เป็นความผิดอาญาเมื่อกระทำโดยเจตนา ซึ่งการปฏิบัติหน้าที่หรือใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ ซึ่งหมายถึงการกระทำหรือไม่กระทำการใดอันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติหน้าที่ของตนเพื่อความมุ่งประสงค์ให้ได้มาซึ่งประโยชน์ที่มิควรได้สำหรับตนเองหรือบุคคลหรือกลุ่มบุคคลอื่น

⁷⁹ คณะกรรมการพิจารณาพันธกรณีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. 2003, คำแปลอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. 2003, กรุงเทพฯ: กระทรวงยุติธรรม, 2550, หน้า 19.

4) ข้อ 20 ว่าด้วยการร่ำรวยโดยผิดกฎหมาย

ภายใต้บังคับของรัฐธรรมนูญและหลักการพื้นฐานของระบบกฎหมายของตน รัฐภาคีและแต่ละรัฐต้องพิจารณาปรับเอามาตรการทางนิติบัญญัติและมาตรการอื่นๆ ที่อาจจำเป็นในการกำหนดให้เป็นความผิดทางอาญาเมื่อกระทำโดยเจตนาสำหรับการร่ำรวยโดยผิดกฎหมาย ซึ่งหมายถึงการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐมีสินทรัพย์เพิ่มขึ้นอย่างมาก โดยเจ้าหน้าที่ผู้นั้นไม่สามารถอธิบายได้อย่างสมเหตุสมผลถึงความเกี่ยวโยงของทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นนั้นกับรายได้โดยชอบด้วยกฎหมายของตน

5) ข้อ 21 ว่าด้วยการให้สินบนในภาคเอกชน

รัฐภาคีแต่ละรัฐต้องพิจารณาปรับเอามาตรการด้านนิติบัญญัติและมาตรการอื่นที่อาจจำเป็นในการกำหนดให้การกระทำดังต่อไปนี้ ในการประกอบกิจกรรมด้านเศรษฐกิจ การเงิน หรือการพาณิชย์เป็นความผิดทางอาญาเมื่อกระทำโดยเจตนา

(ก) การให้ค้ำประกันสัญญา การเสนอ หรือการให้โดยตรงหรือโดยอ้อมซึ่งประโยชน์ที่มีควรได้แก่บุคคลใดๆ ซึ่งก้ากับการหรือทำงานในฐานะใด ๆ แก่หน่วยงานภาคเอกชน แก่บุคคลนั้นเองหรือแก่บุคคลอื่นเพื่อให้บุคคลนั้นกระทำการหรือละเว้นกระทำการใดๆ อันเป็นการผิดต่อหน้าที่ของบุคคลนั้น

(ข) การเรียกหรือการรับโดยตรงหรือโดยอ้อมซึ่งประโยชน์ที่มีควรได้โดยบุคคลใดๆ ซึ่งก้ากับการหรือทำงานในฐานะใด ๆ แก่หน่วยงานภาคเอกชนแก่บุคคลนั้นเองหรือแก่บุคคลอื่นเพื่อให้บุคคลนั้นกระทำการหรือละเว้นกระทำการใดๆ อันเป็นการผิดต่อหน้าที่ของบุคคลนั้น

6) ข้อ 22 ว่าด้วยการยกยอกทรัพย์สินในภาคเอกชน

รัฐภาคีแต่ละรัฐต้องพิจารณาปรับเอามาตรการด้านนิติบัญญัติและด้านอื่นที่อาจจำเป็นในการกำหนดให้การยกยอกโดยบุคคลซึ่งก้ากับการหรือทำงานในฐานะใดๆ ในหน่วยงานภาคเอกชน ซึ่งทรัพย์สินกองทุนหรือหลักทรัพย์ภาคเอกชน หรือสิ่งมีค่าอื่น ซึ่งตนได้รับมอบหมายให้ดูแลทรัพย์สินนั้นโดยเหตุแห่งตำแหน่งหน้าที่ของตน เป็นความผิดทางอาญาเมื่อกระทำโดยเจตนา ในการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจการเงิน หรือการพาณิชย์

7) ข้อ 24 ว่าด้วยการปิดบัง

โดยไม่กระทบกระเทือนต่อบทบัญญัติของข้อ 23 ของอนุสัญญาฯ รัฐภาคีแต่ละรัฐต้องพิจารณาปรับเอามาตรการทางนิติบัญญัติและมาตรการอื่นที่อาจจำเป็นในการกำหนดให้เป็นความผิดทางอาญาเมื่อกระทำโดยเจตนา ซึ่งการปกปิดหรือการเก็บรักษาต่อไปซึ่งทรัพย์สินภายหลังจากที่มีการกระทำความผิดที่กำหนดตามอนุสัญญาฯ โดยบุคคลที่ไม่ได้มีส่วนร่วมในการกระทำ

ความผิดเช่นว่าเมื่อบุคคลที่เกี่ยวข้องนั้นรู้ว่าทรัพย์สินเช่นว่าเป็นผลจากการกระทำความผิดใดๆ ที่กำหนดไว้ตามอนุสัญญา⁸⁰

1.1.3 บทบัญญัติในอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. 2003 ที่รัฐภาคีอาจเลือกดำเนินการหรือไม่ก็ได้ตามความเหมาะสม (Optional / States parties may wish to consider)

บทบัญญัติในอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. 2003 ที่รัฐภาคีอาจเลือกดำเนินการหรือไม่ก็ได้ตามความเหมาะสม (Optional / States parties to consider) นั้น เป็นข้อที่ไม่ได้เกี่ยวกับการกำหนดความผิดทางอาญาที่เป็นความผิดมูลฐาน ดังนั้น จากบทบัญญัติของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. 2003 จะเห็นได้ว่า ประเทศไทยจะต้องถูกผูกพันดำเนินการ และต้องพยายามดำเนินการให้สอดคล้องกับกฎหมายภายในประเทศตาม 1.1.1 และตาม 1.1.2 จะเป็นส่วนเกี่ยวกับการกำหนดความผิดอาญาที่เป็นความผิดมูลฐาน แต่บทบัญญัติของอนุสัญญาสหประชาชาติตาม 1.1.3 ที่ประเทศไทยอาจดำเนินการหรือไม่ก็ได้ตามความเหมาะสมนั้นไม่ได้เกี่ยวกับการกำหนดความผิดอาญา จึงขอไม่กล่าวถึงในส่วนนี้

2. สาธารณรัฐสิงคโปร์

สาธารณรัฐสิงคโปร์เป็นประเทศที่มีความสามารถต่อต้านและปราบปรามการทุจริตที่ดีมากประเทศหนึ่ง เนื่องจากเป็นประเทศที่เล็กโดยเป็นแค่เพียงนครรัฐ และมีประชากรไม่มากนัก ทำให้การดำเนินนโยบายใดหนึ่งของรัฐบาลทำได้ง่ายและเป็นไปอย่างทั่วถึง ประกอบกับสาธารณรัฐสิงคโปร์เป็นประเทศที่มีการเจริญทางเศรษฐกิจสูงมีรายได้ของประชากรอยู่ในเกณฑ์ที่ดีจึงทำให้ปัญหาในการทุจริตมีน้อยกว่าประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคเดียวกันและในภูมิภาคอื่น ๆ จนทำให้ประเทศนี้ได้รับการจัดอันดับว่ามีการทุจริตต่ำที่สุดในโลกประเทศหนึ่ง ยิ่งไปกว่านั้น สาธารณรัฐสิงคโปร์มีนักการเมืองที่มีคุณธรรม มีข่าวเกี่ยวข้องกับการทุจริตน้อย และยังมีผู้นำที่มีความชัดเจนในการต่อต้านการทุจริต ประกอบกับการให้เงินเดือนตอบแทนต่อข้าราชการสูงมากจนให้ข้าราชการไม่มีความจำเป็นต้องไปทำการทุจริตก็สามารถมีชีวิตและความเป็นอยู่อย่างสบายได้ องค์กรประกอบต่าง ๆ เหล่านี้จึงทำให้สาธารณรัฐสิงคโปร์เป็นประเทศที่โดดเด่นประเทศหนึ่งในการมีปัญหาระงับการทุจริตน้อย⁸¹

สาธารณรัฐสิงคโปร์ลงนามให้สัตยาบันเป็นภาคอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. 2003 (United Nations Convention against Corruption) เมื่อเดือน

⁸⁰ คณะกรรมการพิจารณาพันธกรณีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. 2003, คำแปลอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. 2003, กรุงเทพฯ: กระทรวงยุติธรรม, 2550, หน้า 17.

⁸¹ เอก ตังทรัพย์วัฒนา และอรอร ภูเจริญ, แนวทางการประยุกต์มาตรการสากลเพื่อการต่อต้านการทุจริตของประเทศไทย. นนทบุรี: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, 2553, หน้า 4-29

พฤศจิกายน ค.ศ. 2009 และเป็นประเทศสมาชิก FATF และ APG ในปี ค.ศ. 1992 และ ค.ศ. 1997 ตามลำดับ ระบบกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐสิงคโปร์นั้นเป็นไปตามกฎหมายและวิธีพิจารณาคดีของศาลซึ่งตีความตามกฎหมาย⁸²

สาธารณรัฐสิงคโปร์เป็นประเทศที่มีการควบคุมการทุจริตได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากมีระบอบการเมืองที่แข็งแกร่งในการปราบปรามขบวนการทุจริต ประกอบกับการดำเนินคดีอย่างจริงจังต่อผู้กระทำความผิด โดยไม่คำนึงถึงสถานะทางสังคมของผู้นั้น

หน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในสาธารณรัฐสิงคโปร์ คือ สำนักสืบสวนการกระทำความผิด (Corruption Practice Investigation Bureau (CPIB)) ซึ่งเป็นหน่วยงานอิสระ ก่อตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1952⁸³ หน่วยงานสำนักสืบสวนการกระทำความผิดมีสำนักงานเพียงแห่งเดียว ไม่มีสำนักงานท้องถิ่น ตั้งอยู่ใจกลางเมือง ในช่วงปี ค.ศ. 1990-1999 จำนวนเจ้าหน้าที่ของสำนักสืบสวนการกระทำความผิดเพิ่มขึ้นถึง 9 เท่า โดยในช่วงปี ค.ศ. 1960 มีเจ้าหน้าที่เพียง 8 คน จนถึงปี ค.ศ. 1999 มี 71 คน ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่สืบสวน 49 คน และเป็นเจ้าหน้าที่ฝ่ายสนับสนุนและฝ่ายธุรการ 22 คน ผู้บังคับบัญชาสูงสุดของสำนักสืบสวนการกระทำความผิด คือ ผู้อำนวยการสำนักสืบสวนการกระทำความผิดซึ่งทำงานขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรีของสาธารณรัฐสิงคโปร์อำนาจหน้าที่และการปฏิบัติงานของผู้อำนวยการสำนักสืบสวนการกระทำความผิด เป็นไปตาม The Prevention of Corruption Act⁸⁴

ภารกิจหลักของสำนักสืบสวนการกระทำความผิด คือ

- (1) การรับเรื่องร้องเรียนและสืบสวนคำร้องเกี่ยวกับการทุจริต
- (2) การสืบสวนการประพฤติมิชอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีการทุจริตแอบแฝงอยู่
- (3) การป้องกันการทุจริต โดยการตรวจสอบการปฏิบัติและกระบวนการในภาครัฐเพื่อ

ลดโอกาสทุจริตในช่วงแรกของการดำเนินงานสำนักสืบสวนการกระทำความผิด ประสบปัญหาอุปสรรคมากมาย ทั้งด้านกฎหมายที่ให้อำนาจไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน ทำให้ไม่สามารถจับกุมผู้กระทำความผิดได้ และอุปสรรคในการรวบรวมพยานหลักฐานเกี่ยวกับการทุจริต และที่สำคัญสำนักสืบสวนการกระทำความผิด ยังขาดการสนับสนุนจากประชาชนที่ไม่ให้ความร่วมมือกับสำนักสืบสวนการกระทำความผิด เนื่องจากขาดความรู้และยังสงสัยในเรื่องประสิทธิภาพการทำงานของสำนักสืบสวนการกระทำความผิด อีกทั้งเจ้าหน้าที่รัฐมีรายได้ไม่เพียงพอเมื่อเทียบกับพนักงานภาคเอกชน

⁸² ปภรดา เพ็ชรทอง, การกำหนดให้การตัดสินบนเป็นความผิดทางอาญาในประเทศต่างๆ ในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก: ประเทศกัมพูชา ประเทศจีน ประเทศอินโดนีเซีย ประเทศเกาหลี ประเทศมาเลเซีย ประเทศสิงคโปร์ และประเทศเวียดนาม, กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ, 2555, หน้า 76

⁸³ โดยช่วงก่อนปี 1952 การสืบสวนสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับการทุจริตเป็นหน้าที่ของ "แผนกต่อต้านการทุจริต" ซึ่งเป็นหน่วยงานเล็กๆ ในกรมตำรวจของสาธารณรัฐสิงคโปร์

⁸⁴ The Prevention of Corruption Act 19

ทำให้เจ้าหน้าที่รัฐบางคนต้องทำการทุจริตเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินหรือผลประโยชน์อื่นใด แต่สถานการณ์ดังกล่าวเริ่มเปลี่ยนไปหลังจากพรรค The People's Action ได้เข้ามามีอำนาจในปี ค.ศ. 1959 โดยได้ดำเนินการขึ้นรุนแรงต่อเจ้าหน้าที่ที่ทุจริต มีเจ้าหน้าที่ที่ถูกไล่ออกหลายราย หลายคนลาออกไปเองเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกสืบสวน ทำให้ประชาชนเริ่มให้ความไว้วางใจและมีความเชื่อมั่นต่อสำนักสืบสวนการกระทำการทุจริตมากขึ้น เพราะเริ่มตระหนักว่ารัฐบาลมีความมุ่งมั่นในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

ด้านการดำเนินการสำนักสืบสวนการกระทำการทุจริต มีหน้าที่ปกป้องความเป็นหนึ่งเดียวกันของภาครัฐและสนับสนุนธุรกรรมที่ปราศจากการทุจริตในภาคเอกชน ซึ่งนอกจากสำนักสืบสวนการกระทำการทุจริตจะยังมีอำนาจสืบสวนการทุจริตในหน่วยงานของรัฐแล้วสำนักสืบสวนการกระทำการทุจริตยังมีอำนาจในการสืบสวนการทุจริตในภาคเอกชนด้วย และยังมีหน้าที่ในการตรวจสอบการประพฤติมิชอบของเจ้าหน้าที่รัฐ และรายงานกรณีดังกล่าวให้แก่หน่วยงานทราบเพื่อลงโทษทางวินัย ทั้งนี้ สำนักสืบสวนการกระทำการทุจริตดำเนินการภายใต้ The Prevention of Corruption Act ซึ่งได้กำหนดอำนาจในการสืบสวนสอบสวนการกระทำความผิดและเจ้าหน้าที่ของสำนักสืบสวนการกระทำการทุจริตสามารถจับกุมผู้กระทำความผิดได้โดยไม่ต้องมีหมายจับในความผิดที่กฎหมายกำหนดให้กระทำได้ แต่อย่างไรก็ตาม เจ้าหน้าที่สำนักสืบสวนการกระทำการทุจริตไม่ได้ถูกแต่งตั้งให้เป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจตามกฎหมายสิงคโปร์ แต่จะให้พนักงานอัยการออกเป็นคำสั่งให้เจ้าหน้าที่สำนักสืบสวนการกระทำการทุจริตใช้อำนาจใดๆ ของเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ในขณะที่กำลังทำการสืบสวนสอบสวนการกระทำความผิด

ในด้านการปราบปรามนั้น กฎหมายได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่สำนักสืบสวนการกระทำการทุจริตมีอำนาจและหน้าที่ในการสืบสวนและป้องกันการทุจริตอย่างกว้างขวาง กล่าวคือ เจ้าหน้าที่สำนักสืบสวนการกระทำการทุจริตมีอำนาจสืบสวน จับกุม และควบคุมตัวผู้ต้องสงสัยว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับการทุจริตได้ 48 ชั่วโมงเพื่อสอบสวน มีอำนาจยึดและอายัดตามลักษณะงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระทำความผิด นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่สำนักสืบสวนการกระทำการทุจริตยังมีอำนาจในการเข้าถึงข้อมูลทางบัญชีและทรัพย์สินของผู้ถูกกล่าวหาและสามารถฟ้องผู้กระทำความผิดต่อศาลโดยการผ่านการเห็นชอบของพนักงานอัยการได้

สำนักงานสำนักสืบสวนการกระทำการทุจริตมีหน้าที่หลักในด้านการสืบสวนการกระทำความผิดเกี่ยวกับการทุจริต สำนักสืบสวนการกระทำการทุจริตมีหน้าที่รับและสืบสวนการร้องเรียนต่างๆ ที่มีกรกล่าวหาว่าเป็นการกระทำความผิดเกี่ยวกับการทุจริต โดยการสืบสวนจะเน้นไปที่เจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งทำหน้าที่บังคับใช้กฎหมายและเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติงานในตำแหน่งต่างๆ ที่มีโอกาส

สูงที่จะกระทำการทุจริต เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง เจ้าหน้าที่ศุลกากร เป็นต้น⁸⁵

2.1 มาตรการปราบปรามการทุจริต (Punishment Measures)

1) การให้อำนาจและเครื่องมือทางกฎหมายแก่สำนักสืบสวนการกระทำการทุจริต อย่างเต็มที่ในการดำเนินคดี ทั้งนี้ มีการแก้ไขกฎหมายเพื่อเพิ่มสิทธิและขอบข่ายอำนาจหน้าที่มาโดยตลอด เช่น สำนักสืบสวนการกระทำการทุจริตสามารถจับกุมบุคคลใดได้ทันที โดยไม่ต้องรอหมายจับจากศาลหากสงสัยว่าบุคคลผู้นั้นเกี่ยวข้องกับคดีด้านการทุจริตซึ่งถือว่ามีอำนาจมากกว่าตำรวจ นอกจากนี้ บทลงโทษการกระทำความผิดด้านคอร์รัปชัน คิดเป็นค่าปรับไม่เกิน 100,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ (อัตราแลกเปลี่ยนประมาณ 24.3624 บาทต่อ 1 ดอลลาร์สิงคโปร์)⁸⁶ หรือจำคุกไม่เกิน 5-7 ปี ต่อข้อกล่าวหาหรือศาลสามารถลงโทษผู้กระทำความผิดด้วยค่าปรับที่มีมูลค่าเท่ากับจำนวนสินบนที่ได้รับ ซึ่งบทลงโทษดังกล่าวจะมีผลเช่นเดียวกันทั้งต่อผู้ที่รับสินบนเพื่อตัวเองและผู้ที่รับสินบนแทนผู้อื่น ปรัชญาการลงโทษของสิงคโปร์คือ การเชือดไก่ให้ลิงดู (punishment is effective for deterrence) เพราะฉะนั้นคดีเกือบทั้งหมดที่สำนักสืบสวนการกระทำการทุจริตเลือกติดตามสืบสวนจะถูกตัดสินว่าเป็นการทุจริตจริงเสมอ ที่สำคัญมากคือยุทธศาสตร์การเลือกทำเฉพาะคดีที่ใหญ่ๆ และเลือกดำเนินคดีกับปลาตัวใหญ่ๆ ก่อนเสมอ เพราะสำนักสืบสวนการกระทำการทุจริตเป็นองค์กรเล็กที่มีทรัพยากรจำกัด

2) แนวคิดการต่อต้านการทุจริตของสิงคโปร์ไม่ได้แยกระหว่างภาครัฐหรือภาคเอกชน เจ้าหน้าที่ของสำนักสืบสวนการกระทำการทุจริต เน้นในบทสัมภาษณ์ว่า ในช่วงแรกนั้น สำนักสืบสวนการกระทำการทุจริตเน้นการปราบปรามการทุจริตของเจ้าหน้าที่ภาครัฐเท่านั้น แต่ต่อมาตระหนักถึงความจริงที่ว่าภาครัฐกับเอกชนนั้นเกี่ยวพันกันอย่างแยกไม่ออก จึงได้ปรับเปลี่ยนกลยุทธ์การต่อต้านมาเน้นทั้งภาครัฐและภาคเอกชนไปพร้อมกัน ถือได้ว่าการต่อต้านการทุจริตของสาธารณรัฐสิงคโปร์เป็นการมองปัญหาแบบองค์รวม (holistic approach)⁸⁷

⁸⁵ วีระพงษ์ บุญโญภาส และคณะ, การเสริมสร้างมาตรการเพื่อสัมฤทธิ์ผลในกระบวนการบังคับใช้กฎหมายของคณะกรรมการ ป.ป.ช. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, 2549, หน้า 91-93

⁸⁶ อัตราแลกเปลี่ยนวันที่ 18 สิงหาคม พ.ศ. 2560

⁸⁷ เอก ตั้งทรัพย์วัฒนา และอรอร ภูเจริญ, รายงานการวิจัย แนวทางการประยุกต์มาตรการสากลเพื่อการต่อต้านการทุจริตของประเทศไทย, สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, 2553, หน้า 4-36

2.2 มาตรการเชิงป้องกันการทุจริต (Preventive Measures)

1) การจัดทำการสำรวจจากผู้ให้บริการภายนอก (External Customer Survey) ทุกปี โดยสำรวจแบบเจาะจงกลุ่ม เช่น ผู้ที่เป็นพยานหรือเคยเป็นพยานในคดีที่สำนักสืบสวนการกระทำการทุจริตดำเนินการ สำนักงานอัยการ และองค์กรภาครัฐอื่นๆ ที่เคยขอข้อมูลจาก CPIB เพื่อให้ CPIB ทราบถึงความพึงพอใจของผู้ที่ติดต่อด้วยและทราบช่องทางในการปรับปรุงการให้บริการ

2) การจัดทำการสำรวจการรับรู้ของสาธารณะ (Public Perception Survey) ทุก 2-3 ปี เพื่อตรวจสอบประสิทธิผลการดำเนินงานขององค์กรด้วย โดยการจัดทำการสำรวจการรับรู้ของสาธารณะมีขึ้นครั้งแรกในปี ค.ศ. 2002 ด้วยวัตถุประสงค์สำคัญ (1) เพื่อตรวจสอบ general perception ของระดับการทุจริตในสาธารณรัฐสิงคโปร์ (2) เพื่อตรวจสอบระดับความเชื่อมั่นของประชาชนในการทำงานของสำนักสืบสวนการกระทำการทุจริต (3) เพื่อตรวจสอบระดับความตระหนักของสาธารณะเกี่ยวกับองค์กรและการปฏิบัติงานของสำนักสืบสวนการกระทำการทุจริต และ (4) เพื่อตรวจสอบระดับความเข้าใจในค่านิยมและขอบเขตของการทุจริต การทำ survey จะว่าจ้างบริษัททำ แต่การทำวิจัยทั้งหมดจะเป็น In-house โดยภายในสำนักสืบสวนการกระทำการทุจริตเอง ซึ่งมีการแบ่งหัวข้อต่างๆ เช่น การหา models of corruption การหาแนวโน้ม (trends) ของการทุจริต การหาช่องว่างต่างๆ ที่อาจทำให้เกิดการทุจริต (loopholes) เพื่อหาทางป้องกัน⁸⁸

3) การลดโอกาสการทุจริต โดยให้ความหมายของการทุจริตที่ครอบคลุมพฤติกรรม การทุจริตที่หลากหลายมากขึ้น และให้อำนาจกับสำนักสืบสวนการกระทำการทุจริตให้สามารถขอตรวจสอบสมุดบัญชีธนาคารของข้าราชการตลอดจนภรรยา บุตร และตัวแทนได้ และมีการเพิ่มโทษ และการยึดทรัพย์ให้หนักมากขึ้น ต่อมาในปี ค.ศ.1966 ได้มีการเพิ่มเติมกฎหมายให้การทุจริตนอกประเทศก็ต้องดำเนินการเช่นเดียวกับการทุจริตในประเทศด้วย และเพิ่มเติมให้สามารถเอาผิดกับคนที่มีส่วนร่วมรู้เห็นกับการทุจริตได้ แม้ว่าบุคคลนั้นจะไม่ได้รับสินบนใดๆ ก็ตาม ซึ่งครอบคลุมทั้งบุคลากร ภาครัฐและภาคเอกชน จึงนับเป็นมาตรการที่เน้นการป้องกันมากขึ้น

4) สำนักสืบสวนการกระทำการทุจริตมีระบบจัดการคุณภาพของบริการ (Quality Service Manager: QSM) ที่เปิดให้มีบริการสายด่วน สำหรับเป็นช่องทางให้ผู้แจ้งเบาะแส (whistleblowers) การทุจริตส่งข้อมูลให้กับสำนักสืบสวนการกระทำการทุจริตซึ่งถือเป็นมาตรการที่ใช้ตรวจสอบการทุจริตที่เกิดขึ้นได้ทั้งภายในและภายนอกองค์กร สายด่วนนี้จะเปิดบริการ 24 ชั่วโมง โดยโอนสายเข้ามือถือของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบในแต่ละวัน

⁸⁸ เอก ตั้งทรัพย์วัฒนา และอรอร ภูเจริญ, รายงานการวิจัย แนวทางการประยุกต์มาตรการสากลเพื่อการต่อต้านการทุจริตของประเทศไทย, สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, 2553, หน้า 4-37

5) การเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการภาครัฐ (Administrative Effectiveness) โดยจัดให้มีกลไกในการทบทวนกระบวนการทำงานและขั้นตอนการให้บริการของภาครัฐ ให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ โดยสำนักสืบสวนการกระทำการทุจริตสามารถจัดทำข้อเสนอแนะให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับระบบงานที่ควรได้รับการปรับปรุง (Review of Work Methods) เช่น การทำให้กระบวนการจัดการประกวดราคา (tendering) เป็นระบบออนไลน์ทั้งหมดเพื่อสร้างความปลอดภัย เป็นต้น รวมถึงการให้ความรู้กับสังคมเกี่ยวกับระยะเวลาและผลในการดำเนินการต่างๆ ของภาครัฐ เพื่อป้องกันมิให้มีช่องทางในการทุจริต⁸⁹

2.3 มาตรการด้านการป้องกันการทุจริตของสาธารณรัฐสิงคโปร์

มาตรการด้านการป้องกันการทุจริตของสาธารณรัฐสิงคโปร์ มีกฎหมายที่สำคัญ 2 ฉบับ คือ

(1) รัฐบัญญัติว่าด้วยการป้องกันการทุจริต ค.ศ. 1960 (Prevention of Corruption Act (PCA))

กฎหมายที่เกี่ยวกับการป้องกันการทุจริตของสาธารณรัฐสิงคโปร์ คือ รัฐบัญญัติว่าด้วยการป้องกันการทุจริต ค.ศ. 1960 (Prevention of Corruption Act (Chapter 241)) ซึ่งออกมารั้งแรกในปี พ.ศ. 2503 มีจำนวน 37 มาตรา และต่อมามีการแก้ไขเพิ่มเติมในปี พ.ศ. 2545 โดยอาจจำแนกเนื้อหาของกฎหมายดังกล่าวออกเป็นหมวดเพื่อสะดวกต่อความเข้าใจ ดังนี้⁹⁰

หมวดที่ 1 บททั่วไป (มาตรา 1-2) เป็นการอธิบายค่านิยมตามกฎหมายนี้

หมวดที่ 2 การแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ (มาตรา 3-4) เป็นการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ และประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่

หมวดที่ 3 การกระทำผิด (มาตรา 5-14) เป็นการกำหนดฐานความผิดในกรณีทุจริต เช่น การให้ หรือการรับสินบน เป็นต้น โดยเป็นการลงโทษผู้ให้และผู้รับ สำหรับการให้สินบนต่อสมาชิกวุฒิสภา ให้มีโทษปรับเป็นเงินไม่เกิน 100,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ หรือจำคุกไม่เกิน 7 ปี

หมวดที่ 4 อำนาจของการจับกุม และสืบสวนสอบสวน (มาตรา 15-22)

หมวดที่ 5 หลักฐานแห่งคดี (มาตรา 23-25) เช่น การได้รับสิ่งของ หรือเงิน เป็นต้น โดยอ้างว่า เป็นการได้รับตามประเพณีนั้น ไม่อาจกล่าวอ้างในการพิจารณาคดี

หมวดที่ 6 บทอื่นๆ (มาตรา 26-37) เช่น การคุ้มครองพยาน เป็นต้น

⁸⁹ ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, *กรณีศึกษาการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของสาธารณรัฐสิงคโปร์*, รายงานวิจัยเรื่อง การพัฒนากฎหมายป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร (ระยะที่ 2), กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2549, หน้า 32-33

⁹⁰ สำนักงานวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, *สาธารณรัฐสิงคโปร์กับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต*, กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2559, หน้า 6-7

มาตรา 5 แห่ง Prevention of Corruption Act (Chapter 241)⁹¹ บัญญัติไว้ว่า บุคคลใดที่ดำเนินการดังต่อไปนี้ด้วยตนเองหรือร่วมกับผู้อื่น

(ก) เรียกหรือรับโดยทุจริต หรือ

(ข) ให้สัญญา หรือเสนอให้แก่ผู้อื่นเพื่อประโยชน์ของผู้นั้น หรือของผู้อื่นโดยทุจริต สิ่งตอบแทน เพื่อเป็นแรงจูงใจหรือเป็นการตอบแทนในการที่ (1) บุคคลใดบุคคลหนึ่งกระทำ หรือยกเว้นจากการกระทำใด ๆ ในกิจกรรมใด ๆ ไม่ว่าจะเป็นการกระทำที่เกิดขึ้นจริง หรือที่มีการเสนอให้ดำเนินการ หรือ (2) เจ้าพนักงานหรือข้าราชการของหน่วยงานของรัฐกระทำ หรือยกเว้นจากการกระทำใด ๆ ในกิจกรรมใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานของรัฐนั้น ๆ ไม่ว่าจะเป็นการกระทำที่เกิดขึ้นจริง หรือที่มีการเสนอให้ดำเนินการจะเป็นผู้ที่มีความผิดตามกฎหมายนี้ โดยมีบทลงโทษปรับไม่เกิน 100,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ โทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ

จะเห็นได้ว่า กฎหมายฉบับดังกล่าวมีกรอบความผิดฐานทุจริตที่ค่อนข้างกว้างโดยครอบคลุมทั้งผู้ให้และผู้รับ พนักงานของรัฐและเอกชนทั่วไป และกิจกรรมหรือธุรกรรมที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวกับภาครัฐ และการกระทำที่เป็นการทุจริตโดยตรงหรือผ่านตัวแทน (ดำเนินการร่วมกับผู้อื่น) นอกจากนี้แล้ว กฎหมายยังกำหนดว่าการมี “เจตนา” ที่จะทุจริตก็มีความผิดแล้ว

ประเด็นสำคัญจึงอยู่ที่การตีความขอบเขตความหมายของคำว่า “โดยทุจริต (corruptly)” ซึ่งศาลเคยวินิจฉัยว่า การทุจริต หมายถึง การรับสิ่งมีค่าในลักษณะต่างตอบแทนในการใช้อำนาจแห่งดุลพินิจในตำแหน่งเพื่อให้คุณให้โทษแก่ผู้ที่ให้สิ่งดังกล่าว ดังนั้น หากเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่สามารถแสดงเหตุผลความจำเป็นในการรับของกำนัลได้ ก็จะเป็นการรับของ “โดยทุจริต”

การกระทำที่เข้าข่ายเป็นการทุจริตนั้น ไม่จำกัดเฉพาะบุคคลที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่น กรณีคดี PP v Khoo Yong Hak⁹² แพทย์ประจำคลินิกแห่งหนึ่งที่มีชื่อว่า Khoo Yong Hak ได้ให้สินบนแก่พนักงานขับรถประจำทาง เพื่อแลกกับการที่พนักงานขับรถดังกล่าวนำแรงงานต่างชาตินำส่งที่คลินิกของตน การกระทำของ Khoo ซึ่งถูกกล่าวหาว่าเป็นการละเมิดมาตรา 5 (ข) แห่ง Prevention of Corruption Act (Chapter 241) นั้น ศาลชั้นต้นได้พิจารณาให้มีการยกฟ้องโดยให้เหตุผลว่า แม้ Khoo จะมีพฤติกรรมที่ผิดจรรยาบรรณของแพทย์สภา ซึ่งห้ามการจ่ายค่าตอบแทนเพื่อแลกกับการได้มาซึ่งผู้ป่วย ซึ่งมีบทลงโทษทางวินัยแต่การกระทำดังกล่าวไม่ได้เป็นการกระทำผิดทางอาญา เนื่องจากนาย Khoo มิได้มีเจตนาที่จะให้พนักงานขับรถมีการกระทำที่ขัดกับภารกิจหน้าที่ของตน และการจ่ายค่าตอบแทนก็มีการเปิดเผยโดยมีการลงนามรับรองการจ่ายและรับเงินอย่างถูกต้อง

⁹¹ บุญวรา สุมะโน เจนพิงพร และคณะ, รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการข้อมูลกฎหมายอาเซียนระยะต่อเนื่อง เรื่อง กฎหมายของประเทศสิงคโปร์และข้อมูลกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสังคม วัฒนธรรม การเมือง และความมั่นคงของประเทศสิงคโปร์, 2558, กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, หน้า 3-84

⁹² PP v Khoo Yong Hak. From <http://www.justcite.com/Document/cZetoZaZn0Wca/public-prosecutor-v-khoo-yong-hak>. retrived 5 Nov 2017.

ตามกฎหมาย ดังนั้น การกระทำครั้งนั้นจึงไม่มี “เจตนา” ในการทุจริต การกระทำของนาย Khoo จึงเป็นเพียงการทำธุรกรรมเพื่อสร้างผลประโยชน์ร่วมกันระหว่างนาย Khoo และพนักงานขับรถประจำทางที่ไม่สอดคล้องกับจรรยาบรรณของแพทยสภาเท่านั้น

มาตรา 6 แห่ง Prevention of Corruption Act (Chapter 241) มีเนื้อหาสาระคล้ายคลึงกับมาตรา 5 แต่จะแตกต่างกันตรงที่ มาตรา 6 มีบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการทุจริตที่มีลักษณะของการ “ยักยอก” หรือ “ฉ้อโกง” เงินของรัฐหรือของคนอื่น โดยลูกจ้างบริษัทเอกชนหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เรียกว่า ตัวแทน (agent)

โดยคำว่า “ตัวแทน” หมายถึง ผู้ที่ได้รับการว่าจ้างจาก หรือปฏิบัติหน้าที่แทนบุคคลอื่น ผู้ที่กระทำธุรกรรมให้แก่ภาครัฐ บริษัท หรือหน่วยงานของรัฐ ซึ่งรวมถึงผู้รับเหมาช่วง (subcontractor) ลูกจ้าง และผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ให้แก่ผู้รับเหมาช่วงด้วยโดยมาตรา 6 แห่ง Prevention of Corruption Act (Chapter 241) บัญญัติไว้ว่า⁹³

(ก) ตัวแทนใดที่รับ ตกลงที่จะรับ หรือ พยายามที่จะรับสิ่งตอบแทนโดยทุจริตเพื่อเป็นแรงจูงใจ หรือเป็นการตอบแทนสำหรับการกระทำหรือการยกเว้นจากการกระทำใด ๆ ของตนที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจหรือผลประโยชน์ของ “ตัวการ” หรือสำหรับการให้การสนับสนุนหรือไม่สนับสนุนบุคคลใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจหรือผลประโยชน์ของตัวการ

(ข) ตัวแทนใดที่ให้ ตกลงที่จะให้ หรือพยายามที่จะให้สิ่งตอบแทนโดยทุจริต เพื่อเป็นแรงจูงใจหรือเป็นการตอบแทนสำหรับการกระทำ หรือการยกเว้นจากการกระทำที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ

⁹³ Punishment for corrupt transactions with agents

6. If —

(a) any agent corruptly accepts or obtains, or agrees to accept or attempts to obtain, from any person, for himself or for any other person, any gratification as an inducement or reward for doing or forbearing to do, or for having done or forborne to do, any act in relation to his principal's affairs or business, or for showing or forbearing to show favour or disfavour to any person in relation to his principal's affairs or business;

(b) any person corruptly gives or agrees to give or offers any gratification to any agent as an inducement or reward for doing or forbearing to do, or for having done or forborne to do any act in relation to his principal's affairs or business, or for showing or forbearing to show favour or disfavor to any person in relation to his principal's affairs or business; or

(c) any person knowingly gives to an agent, or if an agent knowingly uses with intent to deceive his principal, any receipt, account or other document in respect of which the principal is interested, and which contains any statement which is false or erroneous or defective in any material particular, and which to his knowledge is intended to mislead the principal,

he shall be guilty of an offence and shall be liable on conviction to a fine not exceeding \$100,000 or to imprisonment for a term not exceeding 5 years or to both.

ของ “ตัวการ” หรือสำหรับการให้การสนับสนุนหรือไม่สนับสนุนบุคคลใด ๆ ที่เกี่ยวกับธุรกิจหรือผลประโยชน์ของตัวการ

(ค) ตัวแทน หรือบุคคลอื่นใดที่จงใจให้ใบเสร็จ บัญชี หรือเอกสารอื่น ๆ ที่เป็นเท็จ เพื่อที่จะหลอกลวง “ตัวการ” มีโทษปรับไม่เกิน 100,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ โทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ

ตัวอย่าง กรณีการทุจริตตามมาตรา 6 ได้แก่ คดีที่อดีตเจ้าหน้าที่ศุลกากร (ตัวแทนของรัฐ) ร่วมกับพนักงานของบริษัทเอกชน (ตัวแทนของบริษัทเอกชน) ในการจัดทำเอกสารการขอคืนภาษีสินค้าและบริการ (Goods and services tax) ปลอม โดยเจ้าหน้าที่ศุลกากรดังกล่าวได้รับเงินกว่า 10,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ เป็นการตอบแทน การกระทำดังกล่าวถือเป็นการรับสิ่งตอบแทนโดยทุจริตโดยพนักงานของภาครัฐตามมาตรา 6 (ก) ในขณะที่พนักงานของบริษัทเอกชนที่เป็นผู้ได้รับผลประโยชน์จากเงินภาษีถูกดำเนินคดีตามมาตรา 6 (ข)

หากการสืบสวนพบว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐได้รับสิ่งตอบแทนจากตัวแทน หรือตัวการที่มีการประกอบธุรกรรม หรือที่ต้องการจะประกอบธุรกรรมกับหน่วยงานของรัฐจริง และเจ้าหน้าที่ของรัฐดังกล่าวไม่สามารถอธิบายเหตุผลหรือความจำเป็นในการรับสิ่งตอบแทนดังกล่าวได้ จะอนุมานว่าเป็นการรับสิ่งตอบแทนโดยทุจริต⁹⁴ แม้เจ้าหน้าที่ของรัฐดังกล่าวอาจจะยังไม่ได้ดำเนินการใดๆ ที่มีลักษณะของการเอื้อประโยชน์ให้แก่ธุรกิจของตัวการก็ตาม

นอกจากบทบัญญัติเกี่ยวกับการให้สินบนทั่วไปแล้ว กฎหมายฉบับนี้มีบทบัญญัติเฉพาะที่เกี่ยวกับการทุจริตในการประมูลโครงการจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐ⁹⁵ การติดสินบนสมาชิกรัฐสภา⁹⁶ การติดสินบนเจ้าหน้าที่ของรัฐ⁹⁷ โดยมีรายละเอียดดังนี้

มาตรา 10 ห้ามผู้เข้าร่วมประมูลโครงการจัดซื้อจัดจ้างของรัฐให้สิ่งตอบแทนแก่บริษัทคู่แข่งในการประมูลเพื่อที่จะให้ถอนตัวออกจากการประมูล และห้ามมิให้ผู้เข้าร่วมประมูลรับเงินดังกล่าวด้วย การละเมิดบทบัญญัติข้อนี้อาจมีโทษปรับไม่เกิน 100,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ หรือโทษจำคุกไม่เกิน 7 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ⁹⁸

มาตรา 11 ห้ามมิให้บุคคลใดเสนอสิ่งตอบแทนให้แก่สมาชิกรัฐสภาเพื่อสร้างแรงจูงใจหรือให้รางวัลสำหรับการกระทำหรือละเว้นจากการกระทำใด ๆ ในฐานะสมาชิกรัฐสภาและห้ามมิให้

⁹⁴ Prevention of Corruption Act (Chapter 241) Section 8

⁹⁵ Prevention of Corruption Act (Chapter 241) Section 10

⁹⁶ Prevention of Corruption Act (Chapter 241) Section 11

⁹⁷ Prevention of Corruption Act (Chapter 241) Section 12

⁹⁸ บุญวรา สุมะโน เจนพิงพร และคณะ, รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการข้อมูลกฎหมายอาเซียนระยะต่อเนื่อง เรื่อง กฎหมายของประเทศสิงคโปร์และข้อมูลกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสังคม วัฒนธรรม การเมือง และความมั่นคงของประเทศสิงคโปร์, กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2558, หน้า 3-84

สมาชิกรัฐสภาเรียกร้อง หรือรับสิ่งตอบแทนใดที่มีลักษณะเป็นแรงจูงใจหรือการให้รางวัล เพื่อแลกกับการกระทำ หรือการละเว้นจากการกระทำของตนในการปฏิบัติภารกิจในฐานะสมาชิกรัฐสภาการละเมิดบทบัญญัติข้อนี้นี้มีโทษปรับไม่เกิน 100,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ โทษจำคุกไม่เกิน 7 ปีหรือทั้งจำทั้งปรับ⁹⁹

มาตรา 12 ห้ามบุคคลใดให้สิ่งตอบแทนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ (member of public body)¹⁰⁰ เพื่อแลกกับการที่เจ้าหน้าที่ดังกล่าวกระทำการดังต่อไปนี้ (ก) ออกเสียงหรืองดออกเสียงในการประชุมใดของหน่วยงานของรัฐ (ข) เร่งรัด หรือชะลอกระบวนการพิจารณาหรือขึ้น ตอนใด (ค) ส่งเสริมหรือกีดกันการปฏิบัติราชการใด หรือ (ง) ให้ความช่วยเหลือในการที่รัฐจะทำหรือไม่ทำสัญญาที่เป็นประโยชน์กับบุคคลใดบุคคลหนึ่ง นอกจากนี้มาตราดังกล่าวยังห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเรียกร้อง หรือรับสิ่งตอบแทนที่มีลักษณะเป็นแรงจูงใจหรือการให้รางวัลเพื่อแลกกับการกระทำ หรือการละเว้นจากการกระทำของตน การละเมิดบทบัญญัติข้อนี้นี้มีโทษปรับไม่เกิน 100,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ หรือโทษจำคุกไม่เกิน 7 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ¹⁰¹

ข้อห้ามดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการให้ “ค่าน้ำร้อน น้ำชา (grease money)” เพื่อที่จะเร่งรัดกระบวนการขั้นตอนทางราชการนับเป็นพฤติกรรมที่เป็นการทุจริตที่มีโทษทางอาญาด้วย จะสังเกตได้ว่า บทลงโทษในกรณีของการทุจริตที่เกี่ยวกับสมาชิกรัฐสภาและเจ้าหน้าที่ของรัฐมีโทษจำคุกถึง 7 ปี เทียบกับโทษจำคุกเพียง 5 ปี ในกรณีของการทุจริตทั่วไปตามมาตรา 5 และมาตรา 6 นอกจากบทลงโทษทางแพ่งและทางอาญาแล้ว ในกรณีที่การให้สินบนเกิดขึ้นระหว่างลูกจ้างของบริษัทเอกชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เรียกว่าเป็น “ตัวแทน” นั้น มาตรา 14 บัญญัติไว้ว่า บริษัทหรือรัฐในฐานะ “ตัวการ” สามารถเรียกค่าสินบนดังกล่าวคืนได้จากตัวแทนหรือจากบุคคลที่ให้สินบนกับตัวแทน¹⁰² ทั้งนี้ การดำเนินการดังกล่าวมิได้กระทบสิทธิของตัวการในการเรียกค่าเสียหายทางแพ่งจากตัวแทนของเขา มาตรานี้มีวัตถุประสงค์ในการอำนวยความสะดวกให้ตัวการ (เช่น หน่วยงานของรัฐ) ที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำที่เป็นการทุจริตของลูกจ้างสามารถเรียกคืนผลประโยชน์ใด ๆ ที่ผู้ที่กระทำผิดอาจได้รับ

⁹⁹ Prevention of Corruption Act (Chapter 241) Section 11

¹⁰⁰ Prevention of Corruption Act (Chapter 241) Section 2 กำหนดนิยามของคำว่า “public body” ให้หมายถึง บริษัท คณะกรรมการ สภา หรือหน่วยงานหรือองค์กรอื่น ๆ ที่มีอำนาจตามกฎหมายที่เกี่ยวกับสาธารณสุขหรือบริการสาธารณะ หรือที่มีหน้าที่ในบริหารจัดการเงินที่จัดเก็บมาตามบทบัญญัติของกฎหมาย คำพิพากษาในอดีตสะท้อนว่า กรอบของนิยามดังกล่าวค่อนข้างกว้าง โดยรวมถึงองค์กรอิสระที่ใช้งบประมาณของรัฐ และแม้แต่มหาวิทยาลัยแห่งชาติสิงคโปร์ (National University of Singapore) ก็ถูกตีความว่าเป็นหน่วยงานของรัฐ เนื่องจากมีภารกิจในการให้บริการสาธารณะ ซึ่งคือการศึกษา และมีอำนาจในการจัดเก็บค่าเล่าเรียนและบริหารเงินอุดหนุนที่มาจากเงินงบประมาณที่มาจากภาษีของรัฐบาลด้วย

¹⁰¹ Prevention of Corruption Act (Chapter 241) Section 12

¹⁰² Prevention of Corruption Act (Chapter 241) Section 14

(2) รัฐบัญญัติว่าด้วยการทุจริต การค้ายาเสพติด และอาชญากรรมร้ายแรงอื่นๆ (การริบทรัพย์) ค.ศ. 1993 แก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ.2007 (Corruption, Drug Trafficking and Other Serious Crimes (Confiscation of Benefits Act) เป็นกฎหมายว่าด้วยการทุจริต การค้ายาเสพติด และอาชญากรรมร้ายแรงอื่นๆ (การริบทรัพย์) เป็นกฎหมายอีกฉบับที่ให้อำนาจในการตรวจ ยึด ทรัพย์สินต่างๆ ของบุคคลที่ถูกตั้งข้อหาทุจริต ซึ่งเป็นการป้องกันมิให้บุคคลที่กระทำความผิดนั้น สามารถนำเงินหรือผลประโยชน์ที่ได้จากการทุจริตไปใช้ได้ และยังให้อำนาจในการเปิดเผยและค้นหา ร่องรอยของที่มาของรายได้และผลประโยชน์อันได้มาจากการกระทำทุจริต รวมถึงสามารถเข้าไป ตรวจสอบทรัพย์สินต่างๆ ที่ได้มาจากการกระทำความผิด แล้วลักย้ายถ่ายโอนทรัพย์สินเหล่านั้นไปยัง สมาชิกในครอบครัวและบุคคลอื่น ทั้งยังให้อำนาจแก่รัฐในการอ้างกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินเหล่านั้น เหนือธนาคารหรือบุคคลอื่นใด

ในปี พ.ศ. 2535 มีการออกกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ออกมาใช้บังคับครั้งแรก เป็นกฎหมายว่าด้วยการทุจริต การค้ายาเสพติด และอาชญากรรมร้ายแรง อื่นๆ (Corruption, Drug Trafficking, and Other Serious Crimes (Confiscation of Benefits) Act (Chapter 65A)) วัตถุประสงค์ของกฎหมายฉบับนี้ คือ การต่อต้านการฟอกเงิน ซึ่งกฎหมาย ดังกล่าวมีการปรับปรุงครั้งล่าสุดในปี พ.ศ. 2543 เพื่อที่จะขยาย “ความผิดมูลฐาน (predicate offence)” ให้ครอบคลุมลักษณะของอาชญากรรมร้ายแรงอื่น ๆ นอกเหนือจากการค้ายาเสพติด ใน ระหว่างกระบวนการทางนิติบัญญัติที่ร่างกฎหมายฉบับดังกล่าวได้มีกำหนดการกระทำต้องห้ามที่ เกี่ยวกับการฟอกเงินโดยระบุไว้ใน มาตรา 2 แห่ง Corruption, Drug Trafficking, and Other Serious Crimes (Confiscation of Benefits) Act (Chapter 65A) และได้มีการกำหนดนิยามของ “การกระทำอาชญากรรม” (Criminal Conduct) และนิยามของคำว่า “อาชญากรรมร้ายแรง” (Serious Offence) ทำให้ความหมายของความผิดมูลฐานรวมถึงการค้ายาเสพติดและอาชญากรรม ร้ายแรงอีก 182 ประเภที่ระบุไว้ในตารางที่ 2¹⁰³ ของกฎหมายฉบับนี้ เช่น การจี้เครื่องบิน การลักพา ตัวเพื่อเรียกค่าไถ่ การปล้นสะดม การรับสินบนของข้าราชการ การทำลายเอกสารหลักฐานที่เป็นเท็จ การให้ที่หลบอาศัยแก่ผู้กระทำความผิด การปลอมแปลงธนบัตรหรือเหรียญ เป็นต้น ซึ่งหมายความว่า การ ฟอกเงินที่ได้จากอาชญากรรมเหล่านี้จะสามารถติดตาม ตรวจสอบ และเรียกคืนได้ตามบทบัญญัติของ กฎหมายนี้ มิฉะนั้น แล้วการดำเนินการดังกล่าวจะต้องเป็นไปตามประมวลกฎหมายอาญา เช่น การ นำเงินที่ได้จากการค้ำมนุษย์ การลักลอบขนและค้าของเถื่อน การกระทำความผิดในตลาดหลักทรัพย์ เช่น การใช้ข้อมูลภายใน หรือการปั่นหุ้น ไปซื้อสินทรัพย์ในรูปแบบต่างๆ จะไม่ถือว่าเป็นการ “ฟอกเงิน” ตามกฎหมายฉบับนี้ เพราะการกระทำเหล่านี้ไม่ได้รวมอยู่ใน Second Schedule ของกฎหมายฉบับนี้

ลักษณะของการกระทำที่มีความผิดภายใต้กฎหมายฉบับนี้มี 4 ประการดังนี้

¹⁰³ SECOND SCHEDULE SERIOUS OFFENCES

(1) การปกปิดหรืออำพรางทรัพย์สินไม่ว่าจะบางส่วนหรือทั้งหมดและโดยตรงหรือโดยอ้อมที่ได้จากการค้ายาเสพติด หรือการกระทำที่เป็นอาชญากรรมอื่นๆ (มาตรา 46 (1) และมาตรา 47 (1))¹⁰⁴ (2) การช่วยเหลือผู้กระทำความผิดตามข้อ (1) เพื่อหลบเลี่ยงการถูกลงโทษตามกฎหมายหรือเพื่อที่จะปกปิดการมีอยู่ของทรัพย์สิน เช่น การที่เจ้าหน้าที่ธนาคารช่วยเหลือลูกค้าในการรับเงินที่ได้จากอาชญากรรมและโอนเงินออกนอกสาธารณรัฐสิงคโปร์ เป็นต้น โดยมีเงื่อนไขว่าบุคคลดังกล่าวจะต้อง “รู้ (know)” หรือ “มีเหตุผลที่ควรที่จะเชื่อได้ว่า (reasonable grounds to believe)” เงินที่ลูกค้ารับและโอนนั้นเป็นเงินที่ผิดกฎหมาย (มาตรา 46 (2) และมาตรา 47 (2))¹⁰⁵ เช่น การที่พนักงานธนาคารพาณิชย์ช่วยเหลือลูกค้าในการเปิดบัญชีเพื่อรับเงินที่ได้มาจากการกระทำที่ผิดกฎหมาย และในการโอนเงินดังกล่าวไปต่างประเทศ หรือ การที่ทนายความในสำนักงานกฎหมายรับเป็นตัวแทนของลูกค้าเพื่อซื้อทรัพย์สินที่มีมูลค่าสูง

การที่พนักงานธนาคารหรือทนายความจะสามารถพ้นความผิดได้นั้นจะต้องพิสูจน์ได้ว่าตนได้ปฏิบัติตาม “แนวปฏิบัติ” ของธุรกิจนั้น ๆ เช่น ในกรณีของพนักงานธนาคารจะต้องปฏิบัติตาม “แนวทางในการป้องกันการฟอกเงิน” (Prevention of Money Laundering Guidelines) ของธนาคารกลาง หรือในกรณีของทนายความนั้น ก็ต้องปฏิบัติตามแนวปฏิบัติในลักษณะเดียวกันของสภาทนายความ เป็นต้น

(3) การซื้อทรัพย์สินที่ “รู้” หรือ “มีเหตุผลที่ควรที่จะเชื่อได้ว่า” เป็นทรัพย์สินที่ได้มาโดยการกระทำความผิดกฎหมาย (มาตรา 46 (3) และมาตรา 47 (3)) เช่น การซื้อเพชรในราคาต่ำกว่าตลาดอย่างมากจากผู้ค้ายาเสพติด เป็นต้น

(4) การช่วยเหลือในการฟอกเงิน โดยมีการทำความตกลงกับผู้ค้ายาเสพติดหรือผู้ที่ประกอบอาชญากรรมร้ายแรง เพื่อให้ผู้กระทำความผิดดังกล่าวสามารถรักษาอำนาจในการครอบครองทรัพย์สินที่ได้มาโดยมิชอบ เช่น อำพรางทรัพย์สิน โอนทรัพย์สินให้νομินีหรือโอนออกนอกประเทศ เป็นต้น การกระทำในข้อนี้แตกต่างจากข้อ (2) ตรงที่ ในกรณีนี้ต้องมีการพิสูจน์ว่ามีการตกลงกันล่วงหน้า เช่น มีหลักฐานเกี่ยวกับการจ่ายค่าจ้าง (commission) ตามมาตรา 43 (4) และมาตรา 44 (4)

¹⁰⁴ 46.—(1) Any person who —

(a) conceals or disguises any property which is, or in whole or in part, directly or indirectly, represents, his benefits of drug dealing;

47.—(1) Any person who —

(a) conceals or disguises any property which is, or in whole or in part, directly or indirectly, represents, his benefits from criminal conduct;

¹⁰⁵ 46.—(1) Any person who —

(b) converts or transfers that property or removes it from the jurisdiction; or

47.—(1) Any person who —

(b) converts or transfers that property or removes it from the jurisdiction; or

การที่ผู้ถูกกล่าวหาจะพ้นความรับผิดจากข้อนี้ได้นั้นจะต้องพิสูจน์ว่า

- (1) 'ไม่รู้' และไม่มีเหตุผลที่ควรเชื่อได้ว่าความตกลงนั้นเกี่ยวข้องกับการฟอกเงินที่ได้มาโดยผิดกฎหมาย
- (2) 'ไม่รู้' และไม่มีเหตุผลที่ควรเชื่อได้ว่าความตกลงนั้นอำนวยความสะดวกให้ผู้กระทำความผิดสามารถครอบครองทรัพย์สินหรือผลประโยชน์ที่ได้มาโดยผิดกฎหมายได้
- (3) ได้พยายามที่จะแจ้งเบาะแสแก่เจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานที่รับผิดชอบ หากแต่มีข้ออ้างที่สมเหตุสมผลที่ทำให้ไม่สามารถดำเนินการได้ หรือ
- (4) ได้แจ้งแก่บุคคลที่รับผิดชอบในบริษัท เช่น เจ้าหน้าที่ที่ดูแลเรื่องการปฏิบัติตามกฎระเบียบภายในของบริษัท หรือเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบเรื่องกฎหมายฟอกเงิน เป็นต้น

การกระทำผิดตามมาตรา 43 ถึงมาตรา 46 ในกรณีที่เป็นบุคคลธรรมดา มีโทษปรับไม่เกิน 500,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ หรือจำคุกไม่เกิน 10 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นนิติบุคคล มีโทษปรับไม่เกิน 1,000,000 ดอลลาร์สิงคโปร์¹⁰⁶

นอกจากการกระทำที่เกี่ยวกับการฟอกเงินโดยตรงแล้ว กฎหมายฉบับนี้ยังห้ามมิให้ผู้รู้ว่กำลังมีการตรวจสอบการกระทำที่อาจผิดกฎหมายฉบับนี้ เช่น พนักงานธนาคาร หรือ นายความกระทำการใดที่ทำให้ผู้ต้องหาไหวตัว เช่น ในกรณีที่พนักงานธนาคารแจ้งลูกค้าว่ากำลังถูกตรวจสอบบัญชีอยู่ (มาตรา 48 (1) และมาตรา 48 (2)) ดังนั้น พนักงานธนาคาร นักกฎหมาย และผู้ประกอบการวิชาชีพที่เกี่ยวข้องจะต้องระมัดระวังในกรณีที่ได้รับทราบ หรือมีเหตุอันควรจะทราบว่า มีการสืบสวนกรณีการฟอกเงินโดยหน่วยงานภาครัฐ โดยจะต้องไม่แจ้งข้อมูลดังกล่าวต่อผู้ที่กำลังถูกสอบสวน เพราะอาจมีความผิดหากการแจ้งดังกล่าวกลายเป็นอุปสรรคต่อการสืบสวนกรณีการฟอกเงิน เช่น หากพนักงานธนาคารทราบว่ากำลังมีการตรวจสอบบัญชีของลูกค้ารายหนึ่งซึ่งต้องสงสัยว่ามีความเกี่ยวข้องกับการฟอกเงิน และลูกค้าที่เป็นเจ้าของบัญชีดังกล่าวติดต่อพนักงานธนาคารเพื่อขอให้ดำเนินการโอนเงินในบัญชีออกนอกประเทศ พนักงานธนาคารดังกล่าวจะไม่สามารถดำเนินการตามคำขอของลูกค้าได้ แต่ก็ไม่สามารถแจ้งลูกค้าถึงเหตุผลที่แท้จริงได้

อย่างไรก็ดี มาตรา 48 (3) ได้ให้ข้อยกเว้นแก่ที่ปรึกษาทางกฎหมายและทนายความหรือพนักงานของนักกฎหมายที่จะแจ้งให้ลูกค้าทราบ หากการดำเนินการดังกล่าวเป็นไปตามหน้าที่ของวิชาชีพ เช่น สำนักงานกฎหมายแห่งหนึ่งตกลงที่จะว่าความให้ลูกค้าที่เกี่ยวข้องกับข้อหาการค้ายาเสพติด ทนายความที่รับผิดชอบสามารถแจ้งให้ลูกค้าทราบได้ว่าสำนักงานปราบปรามยาเสพติดได้ติดต่อมาขอรายละเอียดของข้อมูลเกี่ยวกับลูกค้าดังกล่าวจากสำนักงานทนายความ อย่างไรก็ตาม หากการแจ้งข้อมูลดังกล่าวเป็นการช่วยเหลือให้ลูกค้ากระทำการที่ผิดกฎหมายก็จะไม่ได้รับการยกเว้นการแจ้ง

¹⁰⁶ Prevention of Corruption Act (Chapter 241) Section 47

เดือนผู้ที่กระทำผิดให้หวัดตัวมีโทษปรับไม่เกิน 30,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ หรือจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ

การรายงาน “ธุรกรรมที่น่าสงสัย” (Suspicious Transaction) ถูกระบุไว้ในมาตรา 39 (1) ว่า บุคคลใดที่รู้ หรือมีเหตุอันควรที่จะสงสัยว่าสินทรัพย์ใด ๆ ไม่ว่าบางส่วนหรือทั้งหมด โดยตรงหรือโดยอ้อม (ก) เป็นสินทรัพย์ที่ได้มาจากธุรกรรมที่อาจเกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติดหรืออาชญากรรม (ข) เป็นสินทรัพย์ที่เกี่ยวข้อง หรืออาจเกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติดหรืออาชญากรรม หรือ (ค) เป็นสินทรัพย์ที่มีเจตนานำไปใช้ในธุรกรรมที่อาจเกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติด หรืออาชญากรรมจะต้องเปิดเผยหรือแจ้งข้อมูลหรือข้อสงสัยต่อ “เจ้าหน้าที่รายงานธุรกรรมที่น่าสงสัย (Suspicious Transaction Reporting Officer)” โดยเร็วที่สุดเท่าที่จะสามารถกระทำได้ การละเลยที่จะปฏิบัติดังกล่าวมีโทษปรับ 200,000 ดอลลาร์สิงคโปร์¹⁰⁷

บทบัญญัติดังกล่าวแสดงว่า ภาระในการรายงานธุรกรรมที่น่าสงสัยนั้นมีได้จำกัด เฉพาะกรณีธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับ “เงินสกปรก” ที่ได้มาจากการค้ายาเสพติดและอาชญากรรมอื่น ๆ หากรวมถึงธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับ “เงินสะอาด” หากแต่มีเจตนาที่จะนำไปใช้ใน “ธุรกรรมที่สกปรก” ด้วยเนื่องจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับการฟอกเงิน เช่น พนักงานธนาคารหรือทนายความมีความรับผิดชอบในการปกปิดข้อมูลของลูกค้าตามกฎหมาย จรรยาบรรณวิชาชีพ หรือสัญญาการที่กฎหมายกำหนดให้บุคคลเหล่านี้แจ้งเบาะแสธุรกรรมที่น่าสงสัยของลูกค้าตามที่ได้กล่าวมาแล้ว ทำให้ต้องมีการกำหนดข้อยกเว้นหน้าที่ในการรักษาความลับของลูกค้าตามกฎหมายอื่น ๆ เพื่อคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสดังกล่าวไว้ ในมาตรา 39 (6) อนึ่ง ข้อยกเว้นดังกล่าวจำกัดเฉพาะการรายงานธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติดหรือการกระทำที่เป็นอาชญากรรม (Criminal Conduct) เท่านั้น ไม่รวมถึงการกระทำที่มีความผิดทางแพ่ง เช่น การหลอกลวง เป็นต้น

ในกรณีของทนายความนั้นมาตรา 39 (4) กำหนดว่า ทนายความไม่มีภาระที่ต้องเปิดเผยข้อมูลที่เป็นการแลกเปลี่ยนกันระหว่างลูกค้ากับทนายความ¹⁰⁸ ซึ่งหมายถึง การสื่อสารข้อมูลระหว่างทนายกับลูกค้า เช่น การให้คำปรึกษาทางกฎหมาย หรือการสื่อสารที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการทางกฎหมาย (Legal proceedings) และเอกสารที่เกี่ยวข้อง แต่ข้อยกเว้นดังกล่าวจะไม่สามารถนำมาใช้ได้ หากมีการเรียกข้อมูลในกระบวนการของศาลในกรณีที่ลูกค้าถูกดำเนินคดีอาญานอกจากนี้ มาตรา 39 (1) ยังกำหนดให้ผู้แจ้งเบาะแสดังกล่าวไม่ต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ลูกค้าจากการเปิดเผยข้อมูล และมาตรา 43 (3) และมาตรา 43 (4) ยังกำหนดให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการฟอกเงินที่หวาดตัวทันและแจ้งเบาะแสดังกล่าวเกี่ยวกับประกอบธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สิน กองทุน หรือการลงทุนที่เกี่ยวข้องกับการการค้ายาเสพติดและการกระทำอาชญากรรมไม่ต้องรับผิดชอบตามข้อกำหนดของสัญญา กฎหมาย

¹⁰⁷ Prevention of Corruption Act (Chapter 241) Section 39 (1)

¹⁰⁸ Prevention of Corruption Act (Chapter 241) Section 39 (4)

หรือมาตรฐานจรรยาบรรณวิชาชีพใด ๆ การดำเนินการทางกฎหมายต่อพฤติกรรมที่เป็นการฟอกเงินมี 3 ประการ

ประการแรก คือ การสั่งอายัดทรัพย์สิน (มาตรา 15 ถึงมาตรา 16) เมื่อมีการดำเนินคดีกับผู้ถูกกล่าวหาแล้ว และเมื่อศาลมีเหตุที่ควรเชื่อได้ว่าทรัพย์สินดังกล่าวมาจากการค้ายาเสพติดและอาชญากรรม

ประการที่สอง คือ การสั่งให้ผลประโยชน์ต่าง ๆ ที่เกิดจากทรัพย์สิน เช่น ค่าเช่า ดอกเบี้ย หรือเงินปันผล ต้องส่งเป็นรายได้แผ่นดิน (Charging order) โดยผู้ถูกกล่าวหายังคงความเป็นเจ้าของทรัพย์สินดังกล่าวอยู่

ประการที่สาม คือ การยึดทรัพย์สิน (Confiscation) ซึ่งจะกระทำต่อเมื่อศาลได้ตัดสินแล้วว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดจริงเท่านั้น ซึ่งต่างจาก Charging order ซึ่งสามารถบังคับได้ แม้ยังไม่มีคำพิพากษา

กล่าวโดยสรุป กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการทุจริตในสาธารณรัฐสิงคโปร์มีขอบเขตการบังคับใช้ที่กว้าง และมีการบังคับใช้อย่างเข้มงวด ในอดีตที่ผ่านมาบริษัทต่างชาติจำนวนมากที่ถูกพิพากษาว่าได้ทำการละเมิดกฎหมายฉบับนี้ เช่น ในปี พ.ศ. 2544 พนักงานของบริษัท Ikea สาขาสิงคโปร์ที่มีตำแหน่งเป็นผู้บริหารการจัดซื้อจัดจ้างบริการด้านอาหารได้รับสินบนจากบริษัทที่เป็นผู้ให้บริการอาหารภายในห้างจำหน่ายเฟอร์นิเจอร์ข้ามชาติที่มีชื่อเสียงดังกล่าว เป็นเวลาต่อเนื่องถึง 7 ปี คือตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 จนถึงปี พ.ศ. 2552 รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 2.4 ล้าน ดอลลาร์สิงคโปร์ ในคดีดังกล่าว ศาลอุทธรณ์มีคำพิพากษาให้บริษัทที่ให้บริการอาหารมีความผิดตามมาตรา 6 (ข) แห่ง Prevention of Corruption Act (Chapter 241) ในการให้สินบนแก่ตัวแทนของบริษัท โดยมีโทษปรับ 180,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ และโทษจำคุก 40 สัปดาห์ แม้กรณีดังกล่าวมิได้เกี่ยวข้องกับผู้บริหารของบริษัทที่เป็นชาวต่างชาติ หากแต่คดีดังกล่าวทำให้บริษัทข้ามชาติดังกล่าวเสียภาพพจน์ ดังนั้นธุรกิจต่างชาติที่ไปประกอบกิจการในสาธารณรัฐสิงคโปร์จึงต้องระมัดระวังเกี่ยวกับการติดสินบนในการประกอบธุรกรรมกับผู้จัดจำหน่าย (supplier) ด้วยไม่เพียงแต่การติดต่อกับราชการเท่านั้น¹⁰⁹

3. ประเทศไทย

ประเทศไทยได้มีการกำหนดการกระทำความผิดอาญาที่เป็นการทุจริตอันถือว่าเป็นความผิดมูลฐาน อันเป็นเหตุที่นำไปสู่การฟอกเงิน ไว้ในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการ

¹⁰⁹ Wilson Ang, "Letting the Deal Through- Anti-corruption in Singapore", from <http://www.nortonrosefulbright.com/knowledge/publications/113733/getting-the-deal-through-anti-corruption-regulation-in-singapore-2014> retrieved 5 Nov 2017

พอกเงิน พ.ศ. 2542 ตามมาตรา 3 (5) ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น ซึ่งสามารถแยกออกได้ 2 กรณีดังนี้

- 1) ความผิดทางอาญาเป็นความผิดมูลฐานตามที่มีกฎหมายบัญญัติไว้ชัดแจ้ง
 - (1) ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา
 - (2) ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญา
 - (3) ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ
- 2) ความผิดทางอาญาเป็นความผิดมูลฐานตามที่มีกฎหมายอื่นๆ
 - (1) ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ตามกฎหมายอื่น
 - (2) ทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น

3.1 ความผิดทางอาญาเป็นความผิดมูลฐานตามที่มีกฎหมายบัญญัติไว้ชัดแจ้ง

3.1.1 ประมวลกฎหมายอาญา

คำนิยามศัพท์ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 1(16) คำว่า เจ้าพนักงาน หมายความว่า บุคคลซึ่งกฎหมายบัญญัติว่าเป็นเจ้าพนักงานหรือได้รับแต่งตั้งตามกฎหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ราชการ ไม่ว่าจะเป็นประจำหรือครั้งคราว และไม่ว่าจะได้รับค่าตอบแทนหรือไม่ ทำให้คำว่า เจ้าพนักงาน ตามความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ และความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญา มิได้หมายความรวมถึงเจ้าหน้าที่รัฐต่างประเทศหรือเจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศด้วย

มาตรา 59 บุคคลจะต้องรับผิดชอบในทางอาญาก็ต่อเมื่อได้กระทำโดยเจตนา เว้นแต่จะ ได้กระทำโดยประมาท ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดชอบเมื่อได้กระทำโดยประมาท หรือเว้นแต่ ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยแจ้งชัดให้ต้องรับผิดชอบแม้ได้กระทำโดยไม่มีเจตนา

กระทำโดยเจตนา ได้แก่กระทำโดยรู้สำนึกในการที่กระทำและในขณะเดียวกัน ผู้กระทำประสงค์ต่อผล หรือย่อมนิ่งเห็นผลของการกระทำนั้น

ถ้าผู้กระทำมิได้รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิด จะถือว่าผู้กระทำ ประสงค์ต่อผล หรือย่อมนิ่งเห็นผลของการกระทำนั้นมิได้

กระทำโดยประมาท ได้แก่กระทำความผิดมิใช่โดยเจตนา แต่กระทำโดยปราศจาก ความระมัดระวังซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นจักต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์ และผู้กระทำอาจใช้ความ ระมัดระวังเช่นนั้นได้ แต่หาได้ใช้ให้เพียงพอไม่

การกระทำ ให้หมายความรวมถึงการให้เกิดผลอันหนึ่งอันใดขึ้นโดยงดเว้นการที่จักต้องกระทำเพื่อป้องกันผลนั้นด้วย

หมวด 5 การพยายามกระทำความผิด

มาตรา 80 ผู้ใดลงมือกระทำความผิดแต่กระทำไปไม่ตลอด หรือกระทำไปตลอดแล้วแต่การกระทำนั้นไม่บรรลุผล ผู้นั้นพยายามกระทำความผิด

ผู้ใดพยายามกระทำความผิด ผู้นั้นต้องระวางโทษสองในสามส่วนของโทษที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

ภาค 2

ลักษณะ 2 ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการปกครอง และลักษณะ 3 ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการยุติธรรม ดังนี้

ลักษณะ 2 ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการปกครอง

หมวด 1 ว่าด้วยความผิดต่อเจ้าพนักงาน

(1) มาตรา 139 ว่าด้วยการข่มขืนใจเจ้าพนักงานให้ปฏิบัติการอันมิชอบด้วยหน้าที่ หรือให้ละเว้นการปฏิบัติการตามหน้าที่โดยใช้กำลังประทุษร้าย หรือขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย

(2) มาตรา 143 ว่าด้วยการเรียก รับหรือยอมจะรับทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่น เป็นการตอบแทนในการที่จะจงใจหรือได้จงใจเจ้าพนักงาน

(3) มาตรา 144 ว่าด้วยการให้ ขอให้หรือรับว่าจะให้ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดแก่เจ้าพนักงาน

หมวด 2 ว่าด้วยความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ มาตรา 147 ถึงมาตรา 166

(1) มาตรา 147 ว่าด้วยการที่เจ้าพนักงาน มีหน้าที่ซื้อ ทำ จัดการ หรือรักษาทรัพย์สินใด เบียดบังทรัพย์สินนั้นเป็นของตนหรือเป็นของผู้อื่นโดยทุจริต หรือโดยทุจริตยอมให้ผู้อื่นเอาทรัพย์สินนั้นเสีย

(2) มาตรา 148 ว่าด้วยการที่เจ้าพนักงาน ใช้อำนาจในตำแหน่งโดยมิชอบข่มขืนใจ หรือจงใจเพื่อให้บุคคลใดมอบให้หรือหามาให้ซึ่งทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่ตนเองหรือผู้อื่น

(3) มาตรา 149 ว่าด้วยการที่เจ้าพนักงาน สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งรัฐ สมาชิกสภาจังหวัด หรือสมาชิกสภาเทศบาล เรียก รับ หรือยอมจะรับทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ เพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่งไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือมิชอบด้วยหน้าที่

(4) มาตรา 150 ว่าด้วยการที่เจ้าพนักงาน กระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใด ในตำแหน่งโดยเห็นแก่ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด ซึ่งตนได้เรียก รับ หรือยอมจะรับไว้ก่อนที่ตน ได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าพนักงานในตำแหน่งนั้น

(5) มาตรา 151 ว่าด้วยการที่เจ้าพนักงาน มีหน้าที่ซื้อ ทำ จัดการหรือรักษา ทรัพย์สินใดๆ ใช้อำนาจในตำแหน่งโดยทุจริต อันเป็นการเสียหายแก่รัฐ เทศบาล สุขาภิบาลหรือเจ้าของ ทรัพย์สินนั้น

(6) มาตรา 152 ว่าด้วยการที่เจ้าพนักงาน มีหน้าที่จัดการหรือดูแลกิจการใด เข้ามีส่วนได้เสียเพื่อประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่น เนื่องด้วยกิจการนั้น

(7) มาตรา 153 ว่าด้วยการที่เจ้าพนักงาน มีหน้าที่จ่ายทรัพย์สิน จ่ายทรัพย์สินนั้นเกิน กว่าที่ควรจ่ายเพื่อประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่น

(8) มาตรา 154 ว่าด้วยการที่เจ้าพนักงาน มีหน้าที่หรือแสดงว่าตนมีหน้าที่เรียก เก็บหรือตรวจสอบภาษีอากร ค่าธรรมเนียม หรือเงินอื่นใด โดยทุจริตเรียกเก็บหรือละเว้นไม่เรียกเก็บ ภาษีอากร ค่าธรรมเนียมหรือเงินนั้น หรือกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใด เพื่อให้ผู้มีหน้าที่เสีย ภาษีอากรหรือค่าธรรมเนียมนั้นมีต้องเสีย หรือเสียน้อยกว่าที่จะต้องเสีย

(9) มาตรา 155 ว่าด้วยการที่เจ้าพนักงาน มีหน้าที่กำหนดราคาทรัพย์สินหรือ สินค้าใดๆ เพื่อเรียกเก็บภาษีอากรหรือค่าธรรมเนียมตามกฎหมาย โดยทุจริตกำหนดราคาทรัพย์สิน หรือสินค้านั้น เพื่อให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีอากรหรือค่าธรรมเนียมนั้นมีต้องเสียหรือเสียน้อยกว่าที่ จะต้องเสีย

(10) มาตรา 156 ว่าด้วยการที่เจ้าพนักงานมีหน้าที่ตรวจสอบบัญชีตามกฎหมาย โดยทุจริต แนะนำ หรือกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใด เพื่อให้มีการละเว้นการลงรายการใน บัญชี ลงรายการเท็จในบัญชี แก้ไขบัญชี หรือซ่อนเร้น หรือทำหลักฐานในการลงบัญชีอันจะเป็นผลให้ การเสียภาษีอากรหรือค่าธรรมเนียมนั้นมีต้องเสีย หรือเสียน้อยกว่าที่จะต้องเสีย

(11) มาตรา 157 ว่าด้วยการที่เจ้าพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต

(12) มาตรา 158 ว่าด้วยการที่เจ้าพนักงาน ทำให้เสียหาย ทำลาย ซ่อนเร้น เอา ไปเสีย หรือทำให้สูญหายหรือทำให้ไร้ประโยชน์ ซึ่งทรัพย์สินหรือเอกสารใดอันเป็นหน้าที่ของตนที่จะ ปกครองหรือรักษาไว้ หรือยินยอมให้ผู้อื่นกระทำเช่นนั้น

(13) มาตรา 159 ว่าด้วยการที่เจ้าพนักงาน มีหน้าที่ดูแล รักษาทรัพย์สินหรือ เอกสารใด กระทำการอันมิชอบด้วยหน้าที่ โดยถอน ทำให้เสียหาย ทำลายหรือทำให้ไร้ประโยชน์ หรือ โดยยินยอมให้ผู้อื่นกระทำเช่นนั้น ซึ่งตราหรือเครื่องหมายอันเจ้าพนักงานได้ประทับหรือหมายไว้ที่ ทรัพย์สินหรือเอกสารนั้นในการปฏิบัติการตามหน้าที่ เพื่อเป็นหลักฐานในการยึดหรือรักษาสิ่งนั้น

(14) มาตรา 160 ว่าด้วยการที่เจ้าพนักงาน มีหน้าที่รักษาหรือใช้ดวงตราหรือ รอยตราของราชการหรือของผู้อื่น กระทำการอันมิชอบด้วยหน้าที่ โดยใช้ดวงตราหรือรอยตรานั้น หรือโดยยินยอมให้ผู้อื่นกระทำเช่นนั้น ซึ่งอาจทำให้ผู้อื่นหรือประชาชนเสียหาย

(15) มาตรา 161 ว่าด้วยการที่เจ้าพนักงาน มีหน้าที่ทำเอกสาร กรอกข้อความ ลงในเอกสารหรือดูแลรักษาเอกสาร กระทำการปลอมเอกสารโดยอาศัยโอกาสที่ตนมีหน้าที่นั้น

(16) มาตรา 162 ว่าด้วยการที่เจ้าพนักงาน มีหน้าที่ทำเอกสาร รับเอกสารหรือ กรอกข้อความลงในเอกสาร กระทำการดังต่อไปนี้ในการปฏิบัติการตามหน้าที่ (1) รับรองเป็น หลักฐานว่า ตนได้กระทำการอย่างใดขึ้น หรือว่าการอย่างใดได้กระทำต่อหน้าตนอันเป็นความเท็จ (2) รับรองเป็นหลักฐานว่า ได้มีการแจ้งซึ่งข้อความอันมิได้มีการแจ้ง (3) ละเว้นไม่จดข้อความซึ่งตนมี หน้าที่ต้องรับจด หรือจดเปลี่ยนแปลงข้อความเช่นนั้น หรือ (4) รับรองเป็นหลักฐานซึ่งข้อเท็จจริง อันเอกสารนั้น มุ่งพิสูจน์ความจริงอันเป็นความเท็จ

(17) มาตรา 163 ว่าด้วยการที่ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงาน มีหน้าที่ในการไปรษณีย์ โทรเลขหรือโทรศัพท์ กระทำการอันมิชอบด้วยหน้าที่ดังต่อไปนี้ (1) เปิด หรือยอมให้ผู้อื่นเปิด จดหมายหรือสิ่งอื่นที่ส่งทางไปรษณีย์หรือโทรเลข (2) ทำให้เสียหาย ทำลาย ทำให้สูญหาย หรือยอม ให้ผู้อื่นทำให้เสียหาย ทำลายหรือทำให้สูญหาย ซึ่งจดหมายหรือสิ่งอื่นที่ส่งทางไปรษณีย์หรือโทรเลข (3) กัก ส่งให้ผิดทาง หรือส่งให้แก่บุคคลซึ่งรู้ว่ามิใช่เป็นผู้ควรรับซึ่งจดหมาย หรือสิ่งอื่นที่ส่งทาง ไปรษณีย์หรือโทรเลข หรือ (4) เปิดเผยข้อความที่ส่งทางไปรษณีย์ ทางโทรเลขหรือทางโทรศัพท์

(18) มาตรา 164 ว่าด้วยการที่เจ้าพนักงาน รู้หรืออาจรู้ความลับในราชการ กระทำโดยประการใด ๆ อันมิชอบด้วยหน้าที่ ให้ผู้อื่นล่วงรู้ความลับนั้น

(19) มาตรา 165 ว่าด้วยการที่เจ้าพนักงาน มีหน้าที่ปฏิบัติการให้เป็นไปตาม กฎหมาย หรือคำสั่ง ซึ่งได้สั่งเพื่อบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย ป้องกันหรือขัดขวางมิให้การเป็นไป ตามกฎหมายหรือคำสั่งนั้น

(20) มาตรา 166 ว่าด้วยการที่เจ้าพนักงาน ละทิ้งงานหรือกระทำการอย่างใด ๆ เพื่อให้งานหยุดชะงักหรือเสียหาย โดยร่วมกระทำการเช่นนั้นด้วยกันตั้งแต่ห้าคนขึ้นไป

ลักษณะ 3 ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการยุติธรรม

หมวด 1 ว่าด้วยความผิดต่อเจ้าพนักงานในการยุติธรรม

(1) มาตรา 167 ว่าด้วยการที่ผู้ใดให้ ขอให้ หรือรับว่าจะให้ทรัพย์สินหรือ ประโยชน์อื่นใด แก่เจ้าพนักงานในตำแหน่งตุลาการ พนักงานอัยการ ผู้ว่าคดีหรือพนักงานสอบสวน เพื่อจูงใจให้กระทำการ ไม่กระทำการหรือประวิงการกระทำใดอันมิชอบด้วยหน้าที่

(2) มาตรา 179 ว่าด้วยการที่ผู้ใดทำพยานหลักฐานอันเป็นเท็จ เพื่อให้พนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญาเชื่อว่าจะมีความผิดอาญาอย่างใดเกิดขึ้น หรือเชื่อว่าจะมีความผิดอาญาที่เกิดขึ้นร้ายแรงกว่าที่เป็นความจริง

(3) มาตรา 180 ว่าด้วยการที่ผู้ใดนำสืบหรือแสดงพยานหลักฐานอันเป็นเท็จในการพิจารณาคดี ถ้าเป็นพยานหลักฐานในข้อสำคัญในคดีนั้น

ถ้าความผิดดังกล่าวในวรรคแรก ได้กระทำให้ในการพิจารณาคดีอาญา ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี และปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นสี่พันบาท

(4) มาตรา 184 ว่าด้วยการที่ผู้ใดเพื่อจะช่วยเหลือผู้อื่นมิให้ต้องรับโทษ หรือให้รับโทษน้อยลง ทำให้เสียหาย ทำลาย ซ่อนเร้น เอาไปเสีย หรือทำให้สูญหายหรือไร้ประโยชน์ ซึ่งพยานหลักฐานในการกระทำความผิด

(5) มาตรา 185 ว่าด้วยการที่ผู้ใดทำให้เสียหาย ทำลาย ซ่อนเร้น เอาไปเสีย หรือทำให้สูญหายหรือไร้ประโยชน์ ซึ่งทรัพย์สินหรือเอกสารใดที่ได้ส่งไว้ต่อศาล หรือที่ศาลให้รักษาไว้ในในการพิจารณาคดี

หมวด 2 ว่าด้วยความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม

(1) มาตรา 200 ว่าด้วยการที่เจ้าพนักงานในตำแหน่งพนักงานอัยการ ผู้ว่าคดี พนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญาหรือจัดการให้เป็นไปตามหมายอาญา กระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใด ๆ ในตำแหน่งอันเป็นการมิชอบ เพื่อจะช่วยเหลือบุคคลหนึ่งบุคคลใด มิให้ต้องโทษ หรือให้รับโทษน้อยลง

(2) มาตรา 201 ว่าด้วยการที่เจ้าพนักงานในตำแหน่งตุลาการ พนักงานอัยการ ผู้ว่าคดี หรือพนักงานสอบสวน เรียก รับ หรือยอมจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเอง หรือผู้อื่นโดยมิชอบเพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่ง ไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือมิชอบด้วยหน้าที่

(3) มาตรา 202 ว่าด้วยการที่เจ้าพนักงานในตำแหน่งตุลาการ พนักงานอัยการ ผู้ว่าคดี หรือพนักงานสอบสวน กระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใด ๆ ในตำแหน่ง โดยเห็นแก่ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด ซึ่งตนได้เรียก รับ หรือยอมจะรับไว้ก่อนที่ตนได้รับแต่งตั้งในตำแหน่งนั้น

(4) มาตรา 203 ว่าด้วยการที่เจ้าพนักงาน มีหน้าที่ปฏิบัติการให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ป้องกันหรือขัดขวางมิให้การเป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น

(5) มาตรา 204 ว่าด้วยการที่เจ้าพนักงาน มีตำแหน่งหน้าที่ควบคุมดูแลผู้ที่ต้องคุมขังตามอำนาจของศาล ของพนักงานสอบสวน หรือของเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา กระทำด้วยประการใด ๆ ให้ผู้ที่อยู่ในระหว่างคุมขังนั้นหลุดพ้นจากการคุมขังไป

(6) มาตรา 205 ว่าด้วยการที่เจ้าพนักงานการกระทำความผิดกล่าวในมาตรา 204 เป็นการกระทำโดยประมาท

ลักษณะ 11 ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพและชื่อเสียง

หมวด 1 ความผิดต่อเสรีภาพ

(1) มาตรา 309 ว่าด้วยการที่บุคคลใดข่มขืนใจผู้อื่นให้กระทำการใด ไม่กระทำการใด หรือจำยอมต่อสิ่งใด โดยทำให้กลัวว่าจะเกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียงหรือทรัพย์สินของผู้ถูกข่มขืนใจนั้นเองหรือของผู้อื่น หรือโดยใช้กำลังประทุษร้ายจนผู้ถูกข่มขืนใจต้องกระทำการนั้น ไม่กระทำการนั้นหรือจำยอมต่อสิ่งนั้น

หมวด 5 ความผิดฐานยักยอก

(1) มาตรา 352 ว่าด้วยการที่บุคคลใดครอบครองทรัพย์สินซึ่งเป็นของผู้อื่น หรือซึ่งผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย เบียดบังเอาทรัพย์สินนั้นเป็นของตนหรือบุคคลที่สามโดยทุจริต

(2) มาตรา 353 ว่าด้วยการที่บุคคลใดได้รับมอบหมายให้จัดการทรัพย์สินของผู้อื่น หรือทรัพย์สินซึ่งผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย กระทำผิดหน้าที่ของตนด้วยประการใดๆ โดยทุจริตจนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สินของผู้นั้น

(3) มาตรา 354 ว่าด้วยการที่มีผู้กระทำความผิดตามมาตรา 352 หรือมาตรา 353 ได้กระทำในฐานที่ผู้กระทำความผิดเป็นผู้จัดการทรัพย์สินของผู้อื่นตามคำสั่งของศาล หรือตามพิณัยกรรม หรือในฐานเป็นผู้มีอาชีพหรือธุรกิจ อันยอมเป็นที่ไว้วางใจของประชาชน

หมวด 6 ความผิดฐานรับของโจร

มาตรา 357 ผู้ใดช่วยซ่อนเร้น ช่วยจำหน่าย ช่วยพาเอาไปเสีย ซื้อ รับจำนำหรือรับไว้โดยประการใดซึ่งทรัพย์สินอันได้มาโดยการกระทำความผิด ถ้าความผิดนั้นเข้าลักษณะลักทรัพย์ วิ่งราวทรัพย์ กรรโชก รีดเอาทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ฉ้อโกง ยักยอก หรือเจ้าพนักงานยักยอกทรัพย์

3.1.2 พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2502

เนื่องจากประมวลกฎหมายอาญา ลักษณะ 2 ความผิดเกี่ยวกับการปกครอง หมวด 2 ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการนั้นใช้บังคับเฉพาะกับเจ้าพนักงานเท่านั้น จึงไม่อาจครอบคลุมถึงผู้ปฏิบัติงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐที่ได้ลงทุนจัดตั้งหรือเข้าถือหุ้นในบริษัทจำกัด ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลเพื่อประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ ซึ่งทุนที่รัฐได้ลงไปหรือหุ้นที่รัฐถือไว้นี้เป็นทรัพย์สินของชาติ

ดังนั้น จึงต้องมีการกำหนดความผิดสำหรับผู้ปฏิบัติงานในองค์กรหรือหน่วยงานของรัฐเหล่านี้เพื่อควบคุมผู้มีผู้ปฏิบัติงานดำเนินการให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ¹¹⁰

พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์กรหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2502 ได้มีเจตนารมณ์ในการร่างดังนี้ โดยรัฐได้ลงทุนจัดตั้งองค์กรและหน่วยงานอื่น และในบางกรณีได้เข้าถือหุ้นในบริษัทจำกัด ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล เพื่อประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ ที่รัฐได้ถือไว้เป็นทรัพย์สินของชาติ และเนื่องด้วยองค์กร บริษัทจำกัด ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล และหน่วยงานดังกล่าวไม่ต้องถูกผูกมัดให้ปฏิบัติตามระเบียบราชการโดยเคร่งครัด หากผู้ปฏิบัติงานไม่อยู่ในข่ายการควบคุมหรือถูกลงโทษอย่างหนัก เมื่อกระทำความผิดแล้ว อาจทำให้การดำเนินงานขององค์กร บริษัทจำกัด ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล และหน่วยงานประสบความล้มเหลว และเกิดความเสียหายแก่รัฐอย่างร้ายแรง จึงสมควรมีกฎหมายกำหนดโทษสำหรับพนักงานในองค์กรหรือหน่วยงานของรัฐ¹¹¹

มีการกำหนดคำนิยามเกี่ยวกับคำว่า “เจ้าพนักงาน” หมายความว่า ประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ กรรมการหรือบุคคลผู้ปฏิบัติงานในองค์กร บริษัทจำกัด ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลหรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่น ซึ่งทุนทั้งหมดหรือทุนเกินกว่าร้อยละห้าสิบเป็นของรัฐ โดยได้รับเงินเดือนหรือประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นจากองค์กร บริษัทจำกัด ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลหรือหน่วยงานนั้น ๆ ทั้งนี้ นอกจากผู้เป็นเจ้าพนักงานอยู่แล้วตามกฎหมาย

พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์กรหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2502 ได้มีการกระทำที่เป็นความผิด ดังนี้

มาตรา 4 ว่าด้วยการที่เป็นพนักงานมีหน้าที่ซื้อ ทำ จัดการหรือรักษาทรัพย์สิน เปียดบังทรัพย์สินนั้นเป็นของตนหรือเป็นของผู้อื่นโดยทุจริต หรือโดยทุจริตยอมให้ผู้อื่นเอาทรัพย์สินนั้นเสีย

มาตรา 6 ว่าด้วยการที่พนักงาน เรียกรับหรือยอมจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด สำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ เพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในหน้าที่ไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือมิชอบด้วยหน้าที่

มาตรา 7 ว่าด้วยการที่พนักงาน กระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในหน้าที่โดยเห็นแก่ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดซึ่งตนได้เรียก รับหรือยอมจะรับไว้ก่อนที่ตนได้รับแต่งตั้งเป็นพนักงานในหน้าที่นั้น

มาตรา 8 ว่าด้วยการที่พนักงาน ใช้อำนาจในหน้าที่โดยมิชอบ ช่มชู้ใจหรือจูงใจ เพื่อให้บุคคลใดมอบให้หรือหามาให้ซึ่งทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่ตนเองหรือผู้อื่น

¹¹⁰ พัสสน ตันติเตมิต, ความผิดฐานเข้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157, วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2555, หน้า 39

¹¹¹ พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์กรหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2502

มาตรา 9 ว่าด้วยการที่พนักงาน มีหน้าที่จัดการหรือดูแลกิจการใด เข้ามีส่วนได้เสีย เพื่อประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่นเนื่องด้วยกิจการนั้น

มาตรา 10 ว่าด้วยการที่พนักงาน มีหน้าที่จ่ายทรัพย์สิน จ่ายทรัพย์สินนั้นเกินกว่าที่ควรจ่าย เพื่อประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่น

มาตรา 11 ว่าด้วยการที่พนักงาน ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต

3.2 การกระทำความผิดทางอาญาที่ถือว่าเป็นความผิดมูลฐานในกฎหมายอื่นๆ ตามมาตรา 3(5) แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

3.2.1 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช) เป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญที่มีความเป็นกลางและอิสระ จัดตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เพื่อทำหน้าที่เป็นองค์กรหลักในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐของเจ้าหน้าที่ของรัฐในทุกระดับทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นการตรวจสอบความผิดทางวินัย ความผิดอาญา การตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน และการตรวจสอบเพื่อถอดถอนจากตำแหน่ง โดยมีการแบ่งแยกการตรวจสอบเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยทั่วไปออกจากตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ต่อมารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 250(3) กำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจหน้าที่เฉพาะในการไต่สวนและวินิจฉัยการกระทำทุจริตต่อหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งดำรงตำแหน่งตั้งแต่ผู้บริหารระดับสูงหรือข้าราชการซึ่งดำรงตำแหน่งตั้งแต่ผู้อำนวยการกองหรือเทียบเท่าขึ้นไป ในกรณีร้ายแรงผิดปกติ กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม รวมทั้งการดำเนินการกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือข้าราชการในระดับต่ำกว่าที่ร่วมกระทำความผิดกับผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวหรือกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือที่กระทำความผิดในลักษณะที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. เห็นสมควรดำเนินการด้วย ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

ต่อมาได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2554 โดยได้เพิ่มเติมคำนิยาม ดังนี้

“ผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง” หมายความว่า ผู้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าส่วนราชการระดับกระทรวง ทบวง หรือกรมสำหรับข้าราชการพลเรือน ปลัดกระทรวงกลาโหม ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการเหล่าทัพสำหรับข้าราชการทหาร ผู้ดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ปลัดกรุงเทพมหานคร กรรมการและผู้บริหารสูงสุดของรัฐวิสาหกิจ หัวหน้าหน่วยงานอิสระตาม

รัฐธรรมนูญที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล กรรมการและผู้บริหารสูงสุดของหน่วยงานอื่นของรัฐตามที่ คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา และผู้ดำรงตำแหน่งอื่นตามที่มี กฎหมายบัญญัติ

คำว่า “ผู้บริหารระดับสูง” หมายความว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ผู้ดำรง ตำแหน่งระดับสูงกรรมการในองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ กรรมการผู้ช่วยรัฐมนตรี ผู้ดำรงตำแหน่ง ตั้งแต่ผู้อำนวยการระดับต้นหรือเทียบเท่าของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานอื่นของรัฐ หน่วยงานที่ใช้อำนาจหรือได้รับมอบหมายให้ใช้อำนาจทางปกครอง และให้หมายความรวมถึงบุคคล หรือคณะบุคคลที่มีอำนาจหน้าที่ควบคุมกำกับดูแลหน่วยงานดังกล่าว และเจ้าหน้าที่ของรัฐอื่นตามที่ คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

“ผู้อำนวยการกอง” หมายความว่า ข้าราชการซึ่งดำรงตำแหน่งตั้งแต่ผู้อำนวยการ ระดับต้นหรือเทียบเท่าขึ้นไป ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนหรือข้าราชการตาม กฎหมายอื่น ทั้งนี้ ตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ต่อมาได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกัน และปราบปรามการทุจริต (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2558 โดยได้เพิ่มเติมคำนิยาม ดังนี้

“เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ” หมายความว่า ผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งด้านนิติบัญญัติ บริหารปกครอง หรือตุลาการ ของรัฐต่างประเทศ และบุคคลใด ๆ ซึ่งปฏิบัติงานเกี่ยวกับหน้าที่ ราชการให้แก่รัฐต่างประเทศ รวมทั้งการปฏิบัติหน้าที่สำหรับหน่วยงานของรัฐหรือหน่วยงาน รัฐวิสาหกิจ ไม่ว่าจะโดยการแต่งตั้งหรือเลือกตั้ง มีตำแหน่งประจำหรือชั่วคราว และได้รับเงินเดือนหรือ ค่าตอบแทนอื่นหรือไม่ก็ตาม

“เจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศ” หมายความว่า ผู้ปฏิบัติงานในองค์การ ระหว่างประเทศหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากองค์การระหว่างประเทศให้ปฏิบัติงานในนามของ องค์การระหว่างประเทศนั้น

เพื่อให้การกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศและเจ้าหน้าที่ขององค์การ ระหว่างประเทศที่กระทำการทุจริตเป็นความผิดทางอาญาตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่า ด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542

ต่อมาในปี พ.ศ. 2559 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่า ด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2559 เพิ่มเติมในส่วนที่เกี่ยวข้อง กับกระบวนการและขั้นตอนเกี่ยวกับการรวบรวมพยานหลักฐานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตาม พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 ยังไม่ สอดคล้องกับสถานการณ์และรูปแบบของการทุจริตที่ต้องดำเนินการด้วยความรวดเร็วและมี ประสิทธิภาพ เพื่อให้การปฏิบัติงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. และสำนักงาน ป.ป.ช. มีความรวดเร็ว

และเหมาะสมยิ่งขึ้น สมควรกำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานไต่สวนและหัวหน้าพนักงานไต่สวน เพื่อดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานอันเป็นการช่วยเหลือการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตั้งแต่ในขั้นก่อนการไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการ ป.ป.ช. รวมทั้งกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะได้รับการแต่งตั้งเป็นพนักงานไต่สวนและหัวหน้าพนักงานไต่สวนให้มีความเหมาะสมกับอำนาจหน้าที่ยิ่งขึ้น

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 ในหมวด 8 ว่าด้วยการตรวจสอบเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งมีใช้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามมาตรา 275 ของรัฐธรรมนูญ¹¹² มาตรา 84 และมาตรา 99/1 หมวด 11 ว่าด้วยบทกำหนดโทษ มาตรา 123 มาตรา 123/2 มาตรา 123/3 มาตรา 123/4 และมาตรา 123/5 ดังนี้

หมวด 8 ว่าด้วยการตรวจสอบเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งมีใช้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามมาตรา 275 ของรัฐธรรมนูญ

มาตรา 84 ภายใต้บังคับมาตรา 19 การกล่าวหาเจ้าหน้าที่ของรัฐดังต่อไปนี้ว่ากระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม ให้กล่าวหาต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในขณะที่ผู้ถูกกล่าวหาเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือพ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่เกินห้าปี

- (1) ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือผู้บริหารระดับสูงซึ่งมิใช่บุคคลตามมาตรา 66
- (2) ผู้พิพากษาและตุลาการ
- (3) พนักงานอัยการ
- (4) เจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานของศาลและองค์กรตามรัฐธรรมนูญ
- (5) ผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ช่วยผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- (6) เจ้าหน้าที่ของรัฐในสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรและสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
- (7) เจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น
- (8) เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งกระทำความผิดในลักษณะที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเห็นสมควรดำเนินการ ทั้งนี้ ตามที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติกำหนด

¹¹² แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ฉบับที่ 2) พ.ศ.

(9) เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งร่วมกระทำความผิดกับบุคคลตาม (1) (2) (3) (4) (5) (6) (7) หรือ (8)

การกล่าวหาตามวรรคหนึ่งจะทำด้วยวาจาหรือทำเป็นหนังสือก็ได้ ทั้งนี้ ตามระเบียบที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติกำหนด

ให้นำความในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับกับกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือบุคคลอื่นเป็น ตัวการ ผู้ใช้หรือผู้สนับสนุนด้วย

ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยอายุความ ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามวรรคหนึ่งได้พ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐไปเกินห้าปีแล้ว ย่อมไม่เป็นการตัดอำนาจของ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่จะยกคำกล่าวหาที่ได้มีการกล่าวหาไว้แล้วหรือกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าผู้ ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นกระทำความผิดขึ้นได้ส่วนได้ ทั้งนี้ ต้องไม่เกินสิบปีนับ แต่วันที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองพ้นจากตำแหน่งหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นพ้นจากการเป็น เจ้าหน้าที่ของรัฐ แล้วแต่กรณี

มาตรา 99/1 การกล่าวหาเจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ เจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่าง ประเทศ และบุคคลใด ว่ากระทำความผิดตามมาตรา 123/2 มาตรา 123/3 มาตรา 123/4 และ มาตรา 123/5 ให้กล่าวหาต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

หมวด 11 ว่าด้วยบทกำหนดโทษ

มาตรา 123 ว่าด้วยการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใด ในพฤติการณ์ที่อาจทำให้ผู้อื่นเชื่อว่ามีตำแหน่งหรือหน้าที่ ทั้งที่ตนมิได้มีตำแหน่งหรือหน้าที่นั้น เพื่อ แสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่น

มาตรา 123/2 ว่าด้วยการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ หรือ เจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศ เรียก รับ หรือยอมจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดสำหรับ ตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ เพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่งไม่ว่าการนั้นจะชอบ หรือมิชอบด้วยหน้าที่

มาตรา 123/3 ว่าด้วยการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ หรือ เจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศ กระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่ง โดยเห็นแก่ ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดซึ่งตนได้เรียก รับ หรือยอมจะรับไว้ก่อนที่ตนได้รับแต่งตั้งในตำแหน่งนั้น

มาตรา 123/4 ว่าด้วยการที่บุคคลใดเรียก รับ หรือยอมจะรับทรัพย์สินหรือ ประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่นเป็นการตอบแทนในการที่จะจงใจหรือได้จงใจ เจ้าหน้าที่ของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ หรือเจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศ โดยวิธีอันทุจริตหรือผิด กฎหมายหรือโดยอิทธิพลของตน ให้กระทำการหรือไม่กระทำการในหน้าที่อันเป็นคุณหรือเป็น โทษแก่บุคคลใด

มาตรา 123/5 ว่าด้วยการที่บุคคลใดให้ ขอให้ หรือรับว่าจะให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ หรือเจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศ เพื่อจูงใจให้กระทำการ ไม่กระทำการ หรือประวิงการกระทำอันมิชอบด้วยหน้าที่

ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับนิติบุคคลใดและกระทำไปเพื่อประโยชน์ของนิติบุคคลนั้น โดยนิติบุคคลดังกล่าวไม่มีมาตรการควบคุมภายในที่เหมาะสมเพื่อป้องกันมิให้มีการกระทำความผิดนั้น นิติบุคคลนั้นมีความผิดตามมาตราี้ และต้องระวางโทษปรับตั้งแต่หนึ่งเท่าแต่ไม่เกินสองเท่าของค่าเสียหายที่เกิดขึ้นหรือประโยชน์ที่ได้รับ

บุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับนิติบุคคลตามวรรคสอง ให้หมายความถึง ลูกจ้าง ตัวแทน บริษัทในเครือ หรือบุคคลใดซึ่งกระทำการเพื่อหรือในนามของนิติบุคคลนั้น ไม่ว่าจะมิอำนาจหน้าที่ในการนั้นหรือไม่ก็ตาม

3.2.2 พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ

พ.ศ. 2542

พระราชบัญญัติดังกล่าวมีเจตนารมณ์ในการจัดหาราคาและบริการไม่ว่าด้วยวิธีการจัดซื้อหรือการจัดจ้างหรือวิธีอื่นใดของหน่วยงานของรัฐทุกแห่งนั้นเป็นการดำเนินการโดยใช้เงินงบประมาณเงินกู้ เงินช่วยเหลือ หรือรายได้ของหน่วยงานของรัฐ ซึ่งเป็นเงินของแผ่นดิน รวมทั้งการที่รัฐให้สิทธิในการดำเนินกิจการบางอย่างโดยการให้สัมปทานอนุญาตหรือกรณีอื่นใดในลักษณะเดียวกัน ก็เป็นการดำเนินการเพื่อประโยชน์สาธารณะอันเป็นกิจการของรัฐ ฉะนั้น การจัดหาราคาและบริการรวมทั้งการให้สิทธิดังกล่าว จึงต้องกระทำอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรมและมีการแข่งขันกันอย่างเสรีเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่รัฐ แต่เนื่องจากการดำเนินการที่ผ่านมาได้มีการกระทำในลักษณะการสมยอมในการเสนอราคาและมีพฤติการณ์ต่างๆ อันทำให้มิได้มีการแข่งขันกันเสนอประโยชน์สูงสุดให้แก่หน่วยงานของรัฐอย่างแท้จริงและเกิดความเสียหายต่อประเทศชาติ นอกจากนี้ ในบางกรณีผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐก็มีส่วนร่วมหรือมีส่วนสนับสนุนในการทำความผิด หรือละเว้นไม่ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ อันมีผลทำให้ปัญหาในเรื่องนี้ทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น จึงสมควรกำหนดให้การกระทำดังกล่าวเป็นความผิดเพื่อเป็นการปราบปรามการกระทำในลักษณะดังกล่าว รวมทั้งกำหนดลักษณะความผิดและกลไกในการดำเนินการเอาผิดกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยมีการกระทำลักษณะการทำความผิดไว้ ในมาตรา 4 ถึงมาตรา 8 และมาตรา 10 ถึงมาตรา 13 ดังนี้

(1) มาตรา 4 ว่าด้วยการที่บุคคลใดตกลงร่วมกันในการเสนอราคา เพื่อวัตถุประสงค์ที่จะให้ประโยชน์แก่ผู้ใดผู้หนึ่งเป็นผู้มีสิทธิทำสัญญากับหน่วยงานของรัฐ โดยหลีกเลี่ยงการแข่งขันราคาอย่างเป็นธรรม หรือโดยการกีดกันมิให้มีการเสนอสินค้าหรือบริการอื่นต่อหน่วยงานของรัฐ หรือโดยการเอาเปรียบแก่หน่วยงานของรัฐอันมิใช่เป็นไปในทางการประกอบธุรกิจปกติ

ผู้ใดเป็นธุระในการชักชวนให้ผู้อื่นร่วมตกลงกันในการกระทำความผิดตามที่บัญญัติไว้ในวรรคหนึ่ง ผู้นั้นต้องระวางโทษตามวรรคหนึ่ง

(2) มาตรา 5 ว่าด้วยการที่บุคคลใดให้ ขอให้ หรือรับว่าจะให้เงินหรือทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่ผู้อื่นเพื่อประโยชน์ในการเสนอราคา โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะจูงใจให้ผู้นั้นร่วมดำเนินการใด ๆ อันเป็นการให้ประโยชน์แก่ผู้ใดผู้หนึ่งเป็นผู้มีสิทธิทำสัญญากับหน่วยงานของรัฐ หรือเพื่อจูงใจให้ผู้นั้นทำการเสนอราคาสูงหรือต่ำจนเห็นได้ชัดว่าไม่เป็นไปตามลักษณะสินค้า บริการ หรือสิทธิที่จะได้รับ หรือเพื่อจูงใจให้ผู้นั้นไม่เข้าร่วมในการเสนอราคาหรือถอนการเสนอราคา ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงห้าปี และปรับร้อยละห้าสิบของจำนวนเงินที่มีการเสนอราคาสูงสุดในระหว่างผู้ร่วมกระทำความผิดนั้นหรือของจำนวนเงินที่มีการทำสัญญากับหน่วยงานของรัฐแล้วแต่จำนวนใดจะสูงกว่า

ผู้ใดเรียก รับ หรือยอมจะรับเงินหรือทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด เพื่อกระทำการตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าเป็นผู้ร่วมกระทำความผิดด้วย

(3) มาตรา 6 ว่าด้วยการที่บุคคลใดข่มขืนใจผู้อื่นให้จำยอมร่วมดำเนินการใด ๆ ในการเสนอราคาหรือไม่เข้าร่วมในการเสนอราคา หรือถอนการเสนอราคา หรือต้องทำการเสนอราคาตามที่กำหนด โดยใช้กำลังประทุษร้ายหรือขู่เข็ญด้วยประการใด ๆ ให้กลัวว่าจะเกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียง หรือทรัพย์สินของผู้ถูกขู่เข็ญหรือบุคคลที่สาม จนผู้ถูกข่มขืนใจยอมเช่นนั้น

(4) มาตรา 7 ว่าด้วยการที่ผู้ใดใช้อุบายหลอกลวงหรือกระทำการโดยวิธีอื่นใดเป็นเหตุให้ผู้อื่นไม่มีโอกาสเข้าทำการเสนอราคาอย่างเป็นธรรมหรือให้มีการเสนอราคาโดยหลงผิด

(5) มาตรา 8 ว่าด้วยการที่ผู้ใดโดยทุจริตทำการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ โดยรู้ว่าราคาที่เสนอนั้นต่ำมากเกินกว่าปกติจนเห็นได้ชัดว่าไม่เป็นไปตามลักษณะสินค้าหรือบริการ หรือเสนอผลประโยชน์ตอบแทนให้แก่หน่วยงานของรัฐสูงกว่าความเป็นจริงตามสิทธิที่จะได้รับ โดยมีวัตถุประสงค์เป็นการกีดกันการแข่งขันราคาอย่างเป็นธรรมและการกระทำเช่นนั้น เป็นเหตุให้ไม่สามารถปฏิบัติให้ถูกต้องตามสัญญาได้

(6) มาตรา 9 ยกเลิก¹¹³

(7) มาตรา 10 ว่าด้วยการที่เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐผู้ใดซึ่งมีอำนาจหรือหน้าที่ในการอนุมัติ การพิจารณาหรือการดำเนินการใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเสนอราคาครั้งใด รู้หรือมีพฤติการณ์ปรากฏแจ้งชัดว่าควรรู้ว่าการเสนอราคาในครั้งนั้นมีการกระทำความผิดตาม

¹¹³ ยกเลิก มาตรา 9 (ใช้บังคับมิได้) (คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ที่ 3/2559 ลงวันที่ 1 มิถุนายน 2559 วินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2542 มาตรา 9 เป็นบทบัญญัติที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 มาตรา 4)

พระราชบัญญัตินี้ ละเว้นไม่ดำเนินการเพื่อให้มีการยกเลิกการดำเนินการเกี่ยวกับการเสนอราคาในครั้งนั้น มีความผิดฐานกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่

(8) มาตรา 11 ว่าด้วยการที่เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐผู้ใด หรือผู้ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานของรัฐผู้ใด โดยทุจริตทำการออกแบบ กำหนดราคา กำหนดเงื่อนไข หรือกำหนดผลประโยชน์ตอบแทน อันเป็นมาตรฐานในการเสนอราคาโดยมุ่งหมายมิให้มีการแข่งขันในการเสนอราคาอย่างเป็นธรรม หรือเพื่อช่วยเหลือให้ผู้เสนอราคารายใดได้มีสิทธิเข้าทำสัญญากับหน่วยงานของรัฐโดยไม่เป็นธรรม หรือเพื่อกีดกันผู้เสนอราคารายใดมิให้มีโอกาสเข้าแข่งขันในการเสนอราคาอย่างเป็นธรรม

(9) มาตรา 12 ว่าด้วยการที่เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐผู้ใดกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ หรือกระทำการใด ๆ โดยมุ่งหมายมิให้มีการแข่งขันราคาอย่างเป็นธรรม เพื่อเอื้ออำนวยแก่ผู้เข้าทำการเสนอราคารายใดให้เป็นผู้มีสิทธิทำสัญญากับหน่วยงานของรัฐ มีความผิดฐานกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่

(10) มาตรา 13 ว่าด้วยการที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือกรรมการหรืออนุกรรมการในหน่วยงานของรัฐ ซึ่งมีไม่ใช่เป็นเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐผู้ใด กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ หรือกระทำการใด ๆ ต่อเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐซึ่งมีอำนาจหรือหน้าที่ในการอนุมัติ การพิจารณา หรือการดำเนินการใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเสนอราคาเพื่อจูงใจหรือทำให้จำยอมต้องยอมรับการเสนอราคาที่มีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ถือว่าผู้นั้นกระทำความผิดฐานกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่

3.2.3 พระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551

พระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551 เป็นกฎหมายที่มีการตราขึ้นมาเพื่อการกำกับดูแลการประกอบธุรกิจธนาคารพาณิชย์ ธุรกิจเงินทุน และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ อยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์ และกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ แล้วแต่กรณี จึงทำให้การกำกับดูแลแตกต่างกัน แต่โดยที่การดำเนินกิจการของสถาบันการเงินควรมีรูปแบบการดำเนินธุรกิจที่เป็นไปตามมาตรฐานเดียวกัน ประกอบกับในช่วงที่ผ่านมา ประเทศไทยได้ประสบปัญหาวิกฤตทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรงอันมีผลกระทบโดยตรงต่อสถาบันการเงิน และกระทบกระเทือนความเชื่อมั่นของประชาชนและผู้ฝากเงินที่มีต่อระบบสถาบันการเงินโดยรวม ดังนั้น สมควรปรับปรุงมาตรการในการกำกับดูแลสถาบันการเงินดังกล่าวให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น รวมทั้งปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์และกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ และรวมเป็นฉบับเดียวกัน เพื่อให้การควบคุมดูแลเป็นมาตรฐานเดียวกัน

(1) มาตรา 141 ว่าด้วยการที่กรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้มีอำนาจในการจัดการของสถาบันการเงินซึ่งได้รับมอบหมายให้จัดการทรัพย์สินของสถาบันการเงินหรือทรัพย์สินที่สถาบันการเงินเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย กระทำผิดหน้าที่ของตนด้วยประการใด ๆ โดยทุจริตจนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สินของสถาบันการเงิน

(2) มาตรา 142 ว่าด้วยการที่กรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้มีอำนาจในการจัดการของสถาบันการเงินครอบครองทรัพย์สินซึ่งเป็นของสถาบันการเงินหรือซึ่งสถาบันการเงินเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย เบียดบังเอาทรัพย์สินนั้นเป็นของตนหรือบุคคลที่สามโดยทุจริต

(3) มาตรา 145 ว่าด้วยการที่กรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้มีอำนาจในการจัดการของสถาบันการเงินกระทำการหรือไม่กระทำการเพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อตนเองหรือผู้อื่นอันเป็นการเสียหายแก่สถาบันการเงิน

(4) มาตรา 149 ว่าด้วยการที่ผู้ใดก่อให้เกิดกรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้มีอำนาจในการจัดการของสถาบันการเงินหรือผู้ชำนาญการเฉพาะด้านของสถาบันการเงิน กระทำความผิดตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 140 มาตรา 141 มาตรา 142 มาตรา 143 มาตรา 144 มาตรา 145 มาตรา 146 หรือมาตรา 148 ไม่ว่าจะด้วยการใช้ สิ่ง ชูเชิญ จ้าง หรือด้วยวิธีอื่นใด ต้องระวางโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น

(5) มาตรา 150 ว่าด้วยการที่บุคคลใดกระทำความผิดด้วยประการใด ๆ อันเป็นการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกในการที่กรรมการ ผู้จัดการ ผู้มีอำนาจในการจัดการของสถาบันการเงิน ผู้สอบบัญชี หรือผู้ชำนาญการเฉพาะด้านของสถาบันการเงิน กระทำความผิดตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 140 มาตรา 141 มาตรา 142 มาตรา 143 มาตรา 144 มาตรา 145 มาตรา 146 หรือมาตรา 148 ไม่ว่าจะก่อนหรือขณะกระทำความผิด ต้องระวางโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ เว้นแต่ผู้นั้นมิได้รู้ถึงการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกนั้น

3.2.4 พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535

ในปี พ.ศ. 2559 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2559 เนื่องจากโดยที่พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 มีบทบัญญัติบางประการที่ไม่เหมาะสมกับสภาวะการณ์ในปัจจุบัน รวมทั้งยังมีข้อจำกัดบางประการทำให้ไม่สามารถใช้บังคับมาตรการลงโทษทางอาญากับผู้กระทำความผิดที่เกี่ยวกับหลักทรัพย์ ได้อย่างมีประสิทธิภาพอันเป็นอุปสรรคต่อการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดดังกล่าวสมควรปรับปรุงบทบัญญัติบางประการใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับพัฒนาการของระบบการซื้อขายหลักทรัพย์และรองรับการเชื่อมโยงระหว่างตลาดทุนทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมทั้งกำหนดให้นำมาตรการลงโทษทางแพ่งมาใช้บังคับแก่ผู้กระทำความผิดแทนมาตรการลงโทษทางอาญาได้ในบางกรณี เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพและทำให้ผู้ลงทุนได้รับการคุ้มครองมากยิ่งขึ้น

โดยในส่วนเกี่ยวกับการกำหนดการกระทำที่เป็นความผิดทางอาญานั้นอยู่ในหมวด 12 โทษทางอาญา ตั้งแต่มาตรา 267/1 ถึงมาตรา 317

หมวด 12 โทษทางอาญา

(1) มาตรา 282 บริษัทหลักทรัพย์ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา 92 มาตรา 94 มาตรา 96 มาตรา 97 มาตรา 98 มาตรา 100 มาตรา 101 มาตรา 102 มาตรา 103 มาตรา 104 มาตรา 105 มาตรา 106 มาตรา 108 มาตรา 109 มาตรา 110 มาตรา 112 มาตรา 113 มาตรา 114 มาตรา 115 มาตรา 116 มาตรา 117 มาตรา 122 มาตรา 123 มาตรา 124 มาตรา 125 มาตรา 126 มาตรา 126/1 มาตรา 129 มาตรา 130 มาตรา 134 วรรคหนึ่ง มาตรา 135 มาตรา 136 มาตรา 139 (1) (2) (3) หรือ (4) มาตรา 140 วรรคหนึ่ง วรรคสอง หรือวรรคสาม มาตรา 151 หรือมาตรา 195 วรรคหนึ่ง หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ เงื่อนไข หรือวิธีการ หรือคำสั่งที่กำหนดตามมาตรา 90 วรรคสี่ มาตรา 91 มาตรา 92 มาตรา 98 (7) หรือ (10) มาตรา 100 วรรคสอง มาตรา 117 มาตรา 126/1 มาตรา 135 มาตรา 139 (4) มาตรา 140 วรรคสอง มาตรา 141 มาตรา 142 มาตรา 143 มาตรา 144 หรือมาตรา 150 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสามแสนบาท และปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งหมื่นบาท ตลอดเวลาที่ยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง

(2) มาตรา 281/2 ว่าด้วยการที่กรรมการหรือผู้บริหารบริษัทผู้ใดไม่ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ ความระมัดระวัง และความซื่อสัตย์สุจริต ตามมาตรา 89/7 จนเป็นเหตุให้บริษัทได้รับความเสียหายหรือทำให้ตนเองหรือผู้อื่นได้รับประโยชน์จากการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว ต้องระวางโทษปรับไม่เกินจำนวนค่าเสียหายที่เกิดขึ้นหรือประโยชน์ที่ได้รับ แต่ทั้งนี้ ค่าปรับดังกล่าวต้องไม่ต่ำกว่าห้าแสนบาท

ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่งได้กระทำโดยทุจริต ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับไม่เกินสองเท่าของค่าเสียหายที่เกิดขึ้นหรือประโยชน์ที่ได้รับ แต่ทั้งนี้ ค่าปรับดังกล่าวต้องไม่ต่ำกว่าหนึ่งล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

(3) มาตรา 308 กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลใดตามพระราชบัญญัตินี้ ครอบครองทรัพย์สินซึ่งเป็นของนิติบุคคลดังกล่าว หรือซึ่งนิติบุคคลดังกล่าวเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย เบียดบังเอาทรัพย์สินนั้นเป็นของตนหรือบุคคลที่สาม โดยทุจริต

(4) มาตรา 309 กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลใดตามพระราชบัญญัตินี้ เอาไปเสีย ทำให้เสียหาย ทำลาย ทำให้เสื่อมค่าหรือทำให้ไร้ประโยชน์ซึ่งทรัพย์สินอันนิติบุคคลดังกล่าวมีหน้าที่ดูแลหรือที่อยู่ในความครอบครองของนิติบุคคลนั้น ถ้าได้กระทำเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน

(5) มาตรา 310 กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลใดตามพระราชบัญญัตินี้ รู้ว่าเจ้าหน้าที่ของนิติบุคคลดังกล่าว หรือเจ้าหน้าที่ของบุคคลอื่นซึ่งจะใช้สิทธิของเจ้าหน้าที่นิติบุคคลนั้นบังคับการชำระหนี้จากนิติบุคคล ใช้หรือน่าจะใช้สิทธิเรียกร้องทางศาลให้ชำระหนี้

(5.1) ย้ายไปเสีย ซ่อนเร้น หรือโอนไปให้แก่ผู้อื่นซึ่งทรัพย์สินของนิติบุคคลนั้น หรือ

(5.2) แกล้งให้นิติบุคคลนั้นเป็นหนี้ซึ่งไม่เป็นความจริง

ถ้าได้กระทำเพื่อมิให้เจ้าหน้าที่ได้รับชำระหนี้ทั้งหมดหรือแต่บางส่วน

(6) มาตรา 311 กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลใดตามพระราชบัญญัตินี้ กระทำการหรือไม่กระทำการเพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อตนเองหรือผู้อื่นอันเป็นการเสียหายแก่นิติบุคคลนั้น

(7) มาตรา 312 กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลใดตามพระราชบัญญัตินี้ กระทำหรือยินยอมให้กระทำการดังต่อไปนี้

(7.1) ทำให้เสียหาย ทำลาย เปลี่ยนแปลง ตัดทอน หรือปลอมบัญชีเอกสาร หรือหลักประกันของนิติบุคคลดังกล่าว หรือที่เกี่ยวกับนิติบุคคลดังกล่าว

(7.2) ลงข้อความเท็จหรือไม่ลงข้อความสำคัญในบัญชีหรือเอกสารของนิติบุคคลหรือที่เกี่ยวกับนิติบุคคลนั้น หรือ

(7.3) ทำบัญชีไม่ครบถ้วน ไม่ถูกต้อง ไม่เป็นปัจจุบันหรือไม่ตรงต่อความเป็นจริง

ถ้ากระทำหรือยินยอมให้กระทำเพื่อลวงให้นิติบุคคลดังกล่าวหรือผู้ถือหุ้นขาดประโยชน์อันควรได้ หรือลวงบุคคลใด ๆ

(8) มาตรา 314 ว่าด้วยการที่ผู้ใดก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิดตามที่บัญญัติในมาตรา 287 มาตรา 296 มาตรา 296/1 มาตรา 306 มาตรา 307 มาตรา 308 มาตรา 309 มาตรา 310 มาตรา 311 หรือมาตรา 312 ไม่ว่าด้วยการใช้ สั่ง ชูเชิญ จ้าง หรือด้วยวิธีอื่นใด ต้องระวางโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น

(9) มาตรา 315 ว่าด้วยการที่ผู้ใดกระทำการด้วยประการใด ๆ อันเป็นการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกในการที่ผู้อื่นกระทำความผิดตามที่บัญญัติในมาตรา 287 มาตรา 296 มาตรา 296/1 มาตรา 306 มาตรา 307 มาตรา 308 มาตรา 309 มาตรา 310 มาตรา 311 หรือมาตรา 312 ไม่ว่าก่อนหรือขณะกระทำความผิด ต้องระวางโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น เว้นแต่ผู้นั้นมิได้รู้ถึงการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกนั้น

3.2.5 พระราชบัญญัติคุณสมบัติมาตรฐานสำหรับกรรมการและพนักงาน รัฐวิสาหกิจ พ.ศ. 2518

พระราชบัญญัติคุณสมบัติมาตรฐานสำหรับกรรมการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. 2518 เป็นกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อเป็นกฎหมายกลางในการกำหนดคุณสมบัติมาตรฐานของ กรรมการ ผู้บริหาร ตลอดจนพนักงานและลูกจ้างของรัฐวิสาหกิจ เพื่อให้ได้บุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมมาปฏิบัติงานในรัฐวิสาหกิจหรือองค์กรภาครัฐที่มุ่งเน้นดำเนินการในเชิงธุรกิจ ในขณะเดียวกันเพื่อป้องกันบุคคลดังกล่าวจากการแสวงหาประโยชน์อันมิควรได้จากการปฏิบัติงานใน องค์กรดังกล่าว มาตรการที่กฎหมายกำหนดจึงมีลักษณะเป็นมาตรการป้องกันการกระทำทุจริตของ บุคคลากรเหล่านั้น โดยรูปแบบและวิธีการทุจริตที่สะท้อนให้เห็นในพระราชบัญญัตินี้ ดังนี้

(1) การกำหนดลักษณะต้องห้ามของผู้ที่จะดำรงตำแหน่งกรรมการของ รัฐวิสาหกิจ โดยต้องไม่เป็นข้าราชการการเมือง ไม่เป็นกรรมการหรือเจ้าหน้าที่ในพรรคการเมืองไม่ เป็นผู้ถือหุ้นของรัฐวิสาหกิจนั้นหรือผู้ถือหุ้นของนิติบุคคลที่รัฐวิสาหกิจนั้นถือหุ้นอยู่ หรือไม่เป็นผู้ดำรง ตำแหน่งใดในนิติบุคคลที่รัฐวิสาหกิจนั้นเป็นผู้ถือหุ้น¹¹⁴

(2) การกำหนดห้ามบุคคลดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการในรัฐวิสาหกิจเกินสาม แห่ง¹¹⁵

(3) การกำหนดลักษณะต้องห้ามของผู้ที่จะดำรงตำแหน่งผู้บริหารของ รัฐวิสาหกิจ โดยต้องไม่เป็นผู้บริหารหรือพนักงานของรัฐวิสาหกิจอื่น ไม่เป็นข้าราชการ พนักงานหรือ ลูกจ้างซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำของส่วนราชการหรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ไม่เป็นข้าราชการ การเมือง ไม่เป็นกรรมการ ที่ปรึกษา หรือเจ้าหน้าที่ในพรรคการเมือง หรือไม่เป็นหรือภายในสามปี ก่อนได้รับแต่งตั้งไม่เคยเป็นกรรมการหรือผู้บริหารหรือผู้ชำนาญในการจัดการหรือมีส่วนได้เสียในนิติ บุคคลซึ่งเป็นผู้รับสัมปทาน ผู้ร่วมทุน หรือมีประโยชน์ได้เสียเกี่ยวข้องกับกิจการของรัฐวิสาหกิจนั้น¹¹⁶

(4) การกำหนดลักษณะต้องห้ามของผู้ที่จะดำรงตำแหน่งผู้บริหารของ รัฐวิสาหกิจ โดยต้องไม่เป็นผู้บริหารซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำหรือข้าราชการการเมืองไม่ เป็นกรรมการหรือเจ้าหน้าที่ในพรรคการเมือง¹¹⁷

3.2.6 พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560

พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ได้กำหนด มาเพื่อให้การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐมีกรอบการปฏิบัติงานที่เป็น

¹¹⁴ พระราชบัญญัติคุณสมบัติมาตรฐานสำหรับกรรมการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. 2518 มาตรา 5

¹¹⁵ พระราชบัญญัติคุณสมบัติมาตรฐานสำหรับกรรมการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. 2518 มาตรา 7

¹¹⁶ พระราชบัญญัติคุณสมบัติมาตรฐานสำหรับกรรมการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. 2518 มาตรา 8 ตี

¹¹⁷ พระราชบัญญัติคุณสมบัติมาตรฐานสำหรับกรรมการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. 2518 มาตรา 9

มาตรฐานเดียวกัน โดยการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานกลาง เพื่อให้หน่วยงานของรัฐทุกแห่งนำไปใช้เป็นหลักปฏิบัติ โดยมุ่งเน้นการเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณชนให้มากที่สุด เพื่อให้เกิดความโปร่งใสและเปิดโอกาสให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม มีการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างที่คำนึงถึงวัตถุประสงค์ของการใช้งานเป็นสำคัญซึ่งจะก่อให้เกิดความคุ้มค่าในการใช้จ่ายเงิน มีการวางแผนการดำเนินงานและมีการประเมินผลการปฏิบัติงานซึ่งจะทำให้การจัดซื้อจัดจ้างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมทั้งเพื่อให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล มีการส่งเสริมให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐซึ่งเป็นมาตรการหนึ่งเพื่อป้องกันปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ประกอบกับมาตรการอื่น ๆ เช่น การจัดซื้อจัดจ้างด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งจะทำให้เกิดความโปร่งใสในการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ อันจะเป็นการสร้างเชื่อมั่นให้กับสาธารณชนและก่อให้เกิดผลดีกับการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐให้เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป

โดยกำหนดให้ “เจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้มีหน้าที่เกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างหรือการบริหารพัสดุ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากผู้มีอำนาจให้ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างหรือการบริหารพัสดุของหน่วยงานของรัฐ¹¹⁸

1) ขอบเขตของพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับในการจัดซื้อจัดจ้างของรัฐวิสาหกิจ มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ หน่วยงานของรัฐในต่างประเทศหรือส่วนงานของหน่วยงานของรัฐที่ตั้งอยู่ในต่างประเทศ หรือหน่วยงานของรัฐอื่น¹¹⁹ แต่พระราชบัญญัตินี้มิให้ใช้บังคับแก่¹²⁰

(1) การจัดซื้อจัดจ้างของรัฐวิสาหกิจที่เกี่ยวกับการพาณิชย์โดยตรง
(2) การจัดซื้อจัดจ้างยุทธโศปกรณ์และการบริการที่เกี่ยวกับความมั่นคงของชาติโดยวิธีรัฐบาลต่อรัฐบาลหรือโดยการจัดซื้อจัดจ้างจากต่างประเทศที่กฎหมายของประเทศนั้นกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

(3) การจัดซื้อจัดจ้างเพื่อการวิจัยและพัฒนา เพื่อให้บริการทางวิชาการของสถาบันอุดมศึกษา หรือการจ้างที่ปรึกษา ทั้งนี้ ที่ไม่สามารถดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ได้

(4) การจัดซื้อจัดจ้างโดยใช้เงินกู้หรือเงินช่วยเหลือจากรัฐบาลต่างประเทศ องค์การระหว่างประเทศ สถาบันการเงินระหว่างประเทศ องค์การต่างประเทศทั้งในระดับรัฐบาลและที่มีใช้ระดับรัฐบาล มูลนิธิหรือเอกชนต่างประเทศ ที่สัญญาหรือข้อกำหนดในการให้เงินกู้หรือเงินช่วยเหลือกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

(5) การจัดซื้อจัดจ้างโดยใช้เงินกู้หรือเงินช่วยเหลือจากรัฐบาลต่างประเทศ องค์การระหว่างประเทศ สถาบันการเงินระหว่างประเทศ องค์การต่างประเทศทั้งในระดับรัฐบาลและ

¹¹⁸ พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 มาตรา 4

¹¹⁹ พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 มาตรา 6

¹²⁰ พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 มาตรา 7

ที่มีไ้ระดับรัฐบาล มูลนิธิหรือเอกชนต่างประเทศ ที่สัญญาหรือข้อกำหนดในการให้เงินกู้หรือเงินช่วยเหลือกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น โดยใช้เงินกู้หรือเงินช่วยเหลือนั้นร่วมกับเงินงบประมาณ ซึ่งจำนวนเงินกู้หรือเงินช่วยเหลือที่ใช้นั้นเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการนโยบายประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา

(6) การจัดซื้อจัดจ้างของสถาบันอุดมศึกษาหรือสถานพยาบาลที่เป็นหน่วยงานของรัฐโดยใช้เงินบริจาครวมทั้งดอกผลของเงินบริจาค โดยไม่ใช้เงินบริจาค่นั้นร่วมกับเงินงบประมาณ

2) หลักการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุ กำหนดไว้ 4 ประการ¹²¹ ได้แก่

(1) คุ่มค่า คือ พักตร์ที่จัดหามีคุณภาพหรือคุณลักษณะที่ตอบสนองวัตถุประสงค์ในการใช้งานของหน่วยงานของรัฐมากที่สุด และมีราคาที่เหมาะสม

(2) โปร่งใส คือ เปิดโอกาสให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม และมีการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างขั้นตอนในระบบเครือข่ายสารสนเทศของกรมบัญชีกลาง

(3) มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล คือ มีวางแผนการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุล่วงหน้าและมีการประเมินผลการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุทุกปี

(4) ตรวจสอบได้ คือ มีการเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบเพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบ

3) การมีส่วนร่วมของภาคประชาชน

กำหนดให้ภาคประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ โดยการจัดทำข้อตกลงคุณธรรม ตามโครงการความร่วมมือป้องกันการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้ามาตรวจสอบกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ

นอกจากการจัดทำข้อตกลงคุณธรรมแล้ว ยังได้เพิ่มข้อกำหนดให้ผู้ที่จะเข้ายื่นข้อเสนอต้องจัดให้มีนโยบายในการป้องกันการทุจริตและมีแนวทางป้องกันการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างที่เหมาะสม

4) บทกำหนดโทษ

ผู้ใดเป็นเจ้าของหน้าที่หรือเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างหรือการบริหารพัสดุ ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ในการจัดซื้อจัดจ้างหรือการบริหารพัสดุตามพระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวง ระเบียบ หรือประกาศที่ออกตามความในพระราชบัญญัตินี้ โดยมีขอบเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ในการจัดซื้อ

¹²¹ พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 หมวด 2 การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนและผู้ประกอบการในการป้องกันการทุจริต มาตรา 16-19

จัดจ้างหรือการบริหารพัสดุตามพระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวง ระเบียบ หรือประกาศที่ออกตามความในพระราชบัญญัตินี้โดยทุจริต ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ใดเป็นผู้ใช้หรือผู้สนับสนุนในการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง ผู้นั้นต้องระวางโทษตามที่กำหนดไว้สำหรับความผิดตามวรรคหนึ่ง¹²²

กรณีที่เจ้าหน้าที่หรือผู้มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ โดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้โดยทุจริต ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สี่หมื่นบาทถึงสี่แสนบาท และผู้ใดเป็นผู้ใช้หรือผู้สนับสนุนในการกระทำความผิดดังกล่าว ผู้นั้นต้องระวางโทษตามที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

3.2.7 พระราชบัญญัติบริษัทมหาชน จำกัด พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติบริษัทมหาชน จำกัด พ.ศ.2535 มีเจตนารมณ์เพื่อส่งเสริมการจัดตั้งหรือการดำเนินการของบริษัทมหาชนจำกัดให้เป็นไปโดยคล่องตัวขึ้น พร้อมทั้งแยกกรณีการเสนอขายหุ้นและหุ้นกู้ต่อประชาชนไปรวมไว้ในกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ซึ่งเป็นกฎหมายว่าด้วยการซื้อขายหลักทรัพย์โดยเฉพาะ และต่อมาได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 โดยแก้ไขบทบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวกับการกำหนดมูลค่าหุ้นขั้นต่ำ และในส่วนที่เกี่ยวกับการไม่เปิดช่องให้บริษัทมหาชนจำกัดสามารถซื้อหรือถือหุ้นของตนเอง หรือใช้ประโยชน์จากการใช้หนี้แปลงเป็นทุนได้ รวมทั้งไม่สามารถนำทุนสำรองบางประเภทมาใช้ในการบริหารทางการเงินของบริษัทเพื่อลดผลขาดทุนสะสมได้ มีบทบัญญัติที่มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดทางอาญาที่เกี่ยวกับการทุจริตในภาคเอกชน ได้แก่

1) การแจ้งเท็จหรือปกปิดเรื่องฐานะการเงินต่อที่ประชุมผู้ถือหุ้น

มาตรา 214 บัญญัติว่า “กรรมการหรือผู้ชำระบัญชีของบริษัทใด โดยทุจริต แสดงออกซึ่งความเท็จหรือปกปิดความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้งต่อที่ประชุมผู้ถือหุ้นในเรื่องฐานะการเงินของบริษัทนั้น”

บุคคลซึ่งอยู่ในข่ายที่จะต้องรับผิดตามมาตรานี้ได้แก่ ผู้ซึ่งเป็น “กรรมการ” ของบริษัทมหาชนส่วนลักษณะการกระทำที่ถือว่าเป็นความผิดก็มีได้ 2 ลักษณะ (1) แสดงออกซึ่งความเท็จ หรือ (2) ปกปิดความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้งต่อที่ประชุมผู้ถือหุ้นของบริษัท และเรื่องที่อยู่ในข่ายของมาตรานี้ก็เรื่องเกี่ยวกับฐานะการเงินของบริษัทการแสดงผลออกซึ่งความเท็จ หมายความว่า แจ้งเรื่องที่ไม่จริง เรื่องที่จะเป็นความเท็จได้ต้องเป็นเรื่องในอดีตที่เกิดขึ้นแล้ว ส่วนเรื่องที่จะเกิดขึ้นในอนาคตเช่น การคาดการณ์ว่าจะมีกำไรเท่าไร แม้ต่อมาจะไม่เป็นไปตามนั้น ก็ไม่อาจถือว่าเป็นความเท็จหรือเรื่องไม่จริงได้ ส่วนการปกปิดข้อความซึ่งควรบอกให้แจ้งนั้น หมายถึงเรื่องที่ต้องแจ้งแต่ไม่

¹²² พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ.2560 มาตรา 120

แจ้ง และก็ต้องเป็นเรื่องที่มีความสำคัญพอด้วย มิใช่ว่าต้องแจ้งไปทุกเรื่อง เรื่องที่ควรต้องแจ้งน่าจะ ได้แก่ เรื่องการขาดทุนของบริษัท หรือการที่บริษัทจะต้องชดใช้ค่าเสียหายก้อนใหญ่เพราะถูกฟ้องร้อง เป็นต้น

การแจ้งข้อความเท็จหรือปกปิดข้อความนี้ กรรมการจะต้องรับผิดชอบก็ต่อเมื่อกระทำโดยทุจริต กล่าวคือ กระทำไปโดยมีวัตถุประสงค์ที่จะเพื่อให้ตนเองได้ประโยชน์ ประโยชน์ที่ว่านี้มีได้หมายความว่า จะต้องเป็นทรัพย์สินเงินทอง จะเป็นผลประโยชน์ในรูปแบบอื่นก็ได้ เช่น กรรมการแจ้งข้อความเท็จต่อที่ประชุมผู้ถือหุ้นเพราะเกรงว่าจะถูกปลดออกจากตำแหน่ง เช่นนี้ก็ถือว่าเป็นการกระทำโดยทุจริตได้ แต่ถ้าหากกรรมการกระทำไปโดยไม่มีเจตนาเพื่อประโยชน์อื่นใด หรือเป็นเพราะไม่ทราบหรือเข้าใจผิดเช่น มิได้ตรวจข้อมูลให้ละเอียด เช่นนี้ ก็ไม่ถือว่าเป็นความผิด

2) การแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้

มาตรา 215 บัญญัติว่า “บุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของบริษัทใด กระทำการหรือไม่กระทำการเพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อตนเองหรือผู้อื่นอันเป็นการเสียหายแก่บริษัทนั้น ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท”

บุคคลซึ่งอยู่ในข่ายของมาตรา 215 นี้คือ “บุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของบริษัท” ซึ่งเป็นคำที่มีความหมายกว้าง อาจจะนับได้ตั้งแต่กรรมการ กรรมการบริหาร กรรมการผู้จัดการ ผู้จัดการหรือผู้อำนวยการฝ่าย ซึ่งตำแหน่งเหล่านี้เป็นตำแหน่งผู้บริหารหรือผู้รับผิดชอบกิจการของบริษัทในด้านต่างๆ อย่างไรก็ตาม ในแง่ของการตีความ คำนี้อาจจะถูกตีความให้รวมถึงตำแหน่งอื่นๆ ด้วยก็ได้

ลักษณะของการกระทำที่เป็นความผิดคือ (1) กระทำการหรือ (2) ไม่กระทำการ เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย เช่น ขายทรัพย์สินของตนเองให้บริษัทในราคาที่สูงกว่าราคาท้องตลาด หรือตัดโอกาสของบริษัทโดยการไม่ให้บริษัทเสนอขายสินค้าแข่งกับบริษัทส่วนตัวของตน เป็นต้น ซึ่งประโยชน์ที่จะได้รับจากการกระทำดังกล่าวนี้ ไม่จำเป็นต้องเป็นประโยชน์ของผู้บริหารเอง จะเป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น เช่น เพื่อนหรือญาติของผู้บริหารนั้นก็

อย่างไรก็ตามการกระทำหรือไม่กระทำนั้นต้องมีผลทำให้บริษัทเสียหายด้วย ถ้าบริษัทไม่ได้รับความเสียหายก็ไม่ถือว่าเป็นความผิด เช่น กรรมการอนุมัติให้บริษัทซื้อทรัพย์สินของตนเอง แทนที่จะซื้อจากบุคคลอื่นแต่ในราคาที่สมเหตุผลไม่ต่างจากราคาท้องตลาด เช่นนี้ ก็ไม่ถือว่าเป็นการแสวงหาผลประโยชน์ที่ทำให้บริษัทเสียหาย จึงไม่เป็นความผิด

3) ความผิดเกี่ยวกับเอกสารของบริษัท

มาตรา 216 บัญญัติว่า “บุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของบริษัทใด กระทำหรือยินยอมให้กระทำการดังต่อไปนี้

(1) ทำให้เสียหาย ทำลาย เปลี่ยนแปลง ตัดทอน หรือปลอมบัญชีเอกสาร หรือหลักประกันของบริษัท หรือที่เกี่ยวข้องกับบริษัท หรือ

(2) ลงข้อความเท็จ หรือไม่ลงข้อความสำคัญในบัญชี หรือเอกสารของบริษัทหรือที่เกี่ยวข้องกับบริษัท

ถ้ากระทำหรือยินยอมให้กระทำเพื่อลวงให้บริษัทหรือผู้ถือหุ้นขาดประโยชน์อันควรได้

บุคคลซึ่งอยู่ในข่ายของมาตรา 216 นี้ก็คือ “บุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของบริษัท” ซึ่งมีความหมายเช่นเดียวกับในมาตรา 215 ส่วนลักษณะการกระทำที่ถือว่าเป็นความผิดนั้นก็เป็นการกระทำต่างๆที่เกี่ยวกับเอกสารของบริษัท ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 กรณี คือ

(1) “ทำให้เสียหาย” หมายถึง ทำให้เสื่อมค่าหรือด้อยค่า เช่น ทำให้กระดาษ เอกสารขาดหายไป เป็นต้น “ทำลาย” หมายถึง การทำให้สูญสิ้นไป เช่น เผา หรือฉีกเป็นชิ้นเล็กชิ้นน้อย เป็นต้น

“เปลี่ยนแปลง” หมายถึง แก้ไข ดัดแปลง เช่น แก้ไขตัวเลขในเอกสาร เป็นต้น “ตัดทอน” หมายถึง การทำให้ข้อความบางส่วนสูญหายไป แต่เอกสารนั้นยังอยู่ และ “ปลอม” หมายถึง การทำของเทียมให้เข้าใจว่าเป็นของแท้ เช่น ออกใบเสร็จรับเงินในนามของบริษัทโดยที่ไม่มีสิทธิออกสำหรับเอกสารที่ปลอมนั้น เป็นต้น

นอกเหนือจากบัญชีและเอกสารต่างๆ ก็ยังรวมถึง “หลักประกัน” ของบริษัทด้วย เช่น มีผู้นำบ้านมาจำนองกับบริษัทเป็นประกันเงินกู้ ก็ไปทำลายบ้านนั้นเสีย เป็นต้น

(2) “ลงข้อความเท็จ” หมายถึง การลงข้อความหรือรายการที่ไม่จริง ซึ่งต้องเป็นเรื่องในอดีตหรือปัจจุบันดังที่กล่าวมาแล้วในมาตรา 214 ส่วนการประมาณการซึ่งเป็นเรื่องในอนาคตไม่ถือเป็นความเท็จ ส่วนคำว่า “ไม่ลงข้อความสำคัญ” หมายถึง ข้อความที่มีความสำคัญซึ่งต้องลงในบัญชีหรือเอกสารของบริษัท แต่มิได้ลง

การลงข้อความในบัญชีนั้นคงจะต้องถือตามหลักทางบัญชีที่เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปเป็นแนวทางในการพิจารณาว่าจะต้องลงอย่างไร และในทำนองเดียวกันก็จะใช้หลักนั้นในการวินิจฉัยว่ารายการใดที่มีความสำคัญที่จะต้องลงแต่มิได้ลงด้วย ในกรณีที่บริษัทมหาชนนั้นประกอบกิจการที่มีหลักเกณฑ์การลงบัญชีโดยเฉพาะ เช่น สถาบันการเงิน เป็นต้น ก็จะใช้หลักเกณฑ์นั้นเป็นมาตรฐานด้วย

ในทำนองเดียวกับความผิดในมาตราอื่น กรณีที่กรรมการจะต้องรับผิดชอบตาม มาตรา 216 นี้ก็จะต้องเป็นการกระทำโดยมีเจตนาที่จะเพื่อลวงให้บริษัทหรือผู้ถือหุ้นได้รับความเสียหายหรือขาดประโยชน์อันควรได้ เช่น ลงบัญชีให้ผิดเพื่อนำรายได้ของบริษัทไปใช้ส่วนตัว เป็นต้น

หากเป็นการกระทำโดยไม่มีเจตนาดังกล่าวหรือเพราะประมาทเลินเล่อไม่ระมัดระวังเท่าที่ควร ก็ไม่ถือเป็นความผิด¹²³

จะเห็นได้ว่าการกระทำดังกล่าวข้างต้น ถือเป็น การกระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดทางอาญาที่เกี่ยวกับการทุจริตในภาคเอกชน อันมีโทษทางอาญาตามที่กฎหมายบัญญัติอย่างไรก็ตาม แม้ว่าบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติบริษัทมหาชน จำกัด พ.ศ.2535 จะมีเนื้อหาที่บัญญัติการกระทำความผิดอาญาของบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของบริษัทไว้หลายมาตรา แต่มิได้มีบทบัญญัติใดที่บัญญัติไว้อย่างชัดเจนให้การกระทำอันเป็นการให้คำมั่นสัญญา การเสนอ หรือการให้ โดยตรงหรือโดยอ้อม ซึ่งประโยชน์ที่มีควรได้แก่บุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของบริษัท แก่บุคคลนั้นเองหรือแก่บุคคลอื่นเพื่อให้บุคคลนั้นกระทำการหรือ ละเว้นกระทำการใดๆ อันเป็นการผิดต่อหน้าที่ของบุคคลนั้นเป็นความผิดอาญา หรือการเรียกหรือการรับโดยตรงหรือโดยอ้อม ซึ่งประโยชน์ที่มีควรได้โดยบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของบริษัทแก่บุคคลนั้นเองหรือแก่บุคคลอื่นเพื่อให้บุคคลนั้นกระทำการหรือละเว้นกระทำการใดๆ อันเป็นการผิดต่อหน้าที่ของบุคคลนั้น เป็นความผิดอาญา

ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า บทบัญญัติตามพระราชบัญญัติบริษัทมหาชน จำกัด พ.ศ.2535 จึงยังไม่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการกระทำความผิดอาญาที่สอดคล้องกับบทบัญญัติของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. 2003 ข้อ 21 การให้สินบนในภาคเอกชน แต่อย่างใด

3.2.8 พระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคม และมูลนิธิ พ.ศ. 2499

พระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคม และมูลนิธิ พ.ศ. 2499 มีบทบัญญัติที่มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดทางอาญาที่เกี่ยวกับการทุจริตในภาคเอกชน ดังนี้

(1) มาตรา 39 ว่าด้วยการที่บุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด หรือบริษัทจำกัด เอาไปเสีย ทำให้เสียหาย ทำลาย ทำให้เสื่อมค่าหรือทำให้ไร้ประโยชน์ ซึ่งทรัพย์สินอันนิติบุคคลดังกล่าวจำนำไว้ ถ้าได้กระทำเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้รับจำนำ

(2) มาตรา 40 ว่าด้วยการที่บุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัดหรือบริษัทจำกัด รู้ว่าเจ้านิติบุคคลดังกล่าว หรือเจ้านิติบุคคลอื่นซึ่งจะใช้สิทธิของเจ้านิติบุคคลดังกล่าว บังคับการชำระหนี้จากนิติบุคคลดังกล่าว ใช้หรือน่าจะใช้สิทธิเรียกร้องทางศาลให้ชำระหนี้

¹²³ พิเศษ เสตเสถียร, ความรับผิดของผู้บริหารบริษัทมหาชน, กรุงเทพฯ : วิญญูชน, 2536, หน้า 40-44.

(2.1) ย้าย ช้อน หรือโอนให้แก่ผู้อื่นซึ่งทรัพย์สินของนิติบุคคลดังกล่าว หรือ

(2.2) แกล้งให้นิติบุคคลดังกล่าวเป็นหนี้ซึ่งไม่เป็นความจริง

ถ้ากระทำเพื่อมิให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้ทั้งหมดหรือบางส่วน

(3) มาตรา 41 ว่าด้วยการที่บุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด หรือบริษัทจำกัด กระทำการหรือไม่กระทำการเพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย เพื่อตนเองหรือผู้อื่น เป็นการเสียหายแก่นิติบุคคลดังกล่าว

(4) มาตรา 42 ว่าด้วยการที่บุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงาน ของห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด หรือบริษัทจำกัด กระทำ หรือยินยอมให้กระทำการดังต่อไปนี้

(4.1) ทำให้เสียหาย ทำลาย เปลี่ยนแปลง ตัดทอน หรือปลอม บัญชี เอกสาร หรือหลักประกันของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท หรือที่เกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท หรือ

(4.2) ลงข้อความเท็จ หรือไม่ลงข้อความสำคัญในบัญชี หรือเอกสารของห้างหุ้นส่วน หรือบริษัท หรือที่เกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทถ้ากระทำหรือยินยอมให้กระทำการเพื่อลวงให้ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท ผู้เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นขาดประโยชน์อันควรได้

(5) มาตรา 31 ว่าด้วยการที่ผู้สอบบัญชีใดของห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัดหรือบริษัทจำกัด รับรองบุคคลหรือบัญชีอื่นใดอันไม่ถูกต้องหรือทำรายงานเท็จ

จะเห็นได้ว่าการกระทำดังกล่าวข้างต้น ถือเป็นกรกระทำผิดที่เกี่ยวข้อกับความรับผิดชอบทางอาญาที่เกี่ยวกับการทุจริตในภาคเอกชน อันมีโทษทางอาญาตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ แต่อย่างไรก็ตาม แม้ว่าบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคม และมูลนิธิ พ.ศ.2499 จะมีเนื้อหาที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดอาญาของบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด หรือบริษัทจำกัดไว้ แต่มีได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจนที่กำหนดให้การกระทำอันเป็นการให้คำมั่นสัญญา การเสนอ หรือการให้ โดยตรงหรือโดยอ้อม ซึ่งประโยชน์ที่มีควรได้แก่บุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด หรือบริษัทจำกัด แก่บุคคลนั้นเองหรือแก่บุคคลอื่นเพื่อให้บุคคลนั้นกระทำการหรือ ละเว้นกระทำการใดๆ อันเป็นการผิดต่อหน้าที่ของบุคคลนั้นเป็นความผิดอาญา หรือการเรียกหรือการรับโดยตรงหรือโดยอ้อมซึ่งประโยชน์ที่มีควรได้โดยบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด หรือบริษัทจำกัด แก่บุคคลนั้นเองหรือแก่บุคคลอื่นเพื่อให้บุคคลนั้นกระทำการหรือละเว้นกระทำการใดๆ อันเป็นการผิดต่อหน้าที่ของบุคคลนั้น เป็นความผิดอาญาเช่นกัน

ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า บทบัญญัติตามพระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคม และมูลนิธิ พ.ศ.2499 จึงยังไม่มี

เนื้อหาที่สอดคล้องกับบทบัญญัติของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการทุจริต ค.ศ. 2003 ข้อ 21 การให้สินบนในภาคเอกชนแต่อย่างไร

3.2.9. พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2560

เนื่องจากพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2542 ได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานาน และมีบทบัญญัติบางประการไม่สอดคล้องกับรูปแบบและพฤติกรรมกรรมการประกอบธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงไป อีกทั้งการกำกับดูแลการแข่งขันทางการค้าในปัจจุบันเป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ตั้งขึ้นภายในกรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ จึงไม่มีความคล่องตัวและขาดความเป็นอิสระในการกำกับดูแลการแข่งขันทางการค้า ทำให้การกำกับดูแลการประกอบธุรกิจให้มีการแข่งขันอย่างเสรีและเป็นธรรมไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร สมควรปรับปรุงมาตรการในการกำกับดูแลการแข่งขันทางการค้าให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและมีองค์การกำกับดูแลการแข่งขันทางการค้าที่มีความคล่องตัวและมีความเป็นอิสระ เพื่อให้ทันต่อพัฒนาการของรูปแบบและพฤติกรรมกรรมการประกอบธุรกิจที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา จึงได้มีการยกเลิกพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2542 และตราเป็นพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2560

พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2560

หมวด 3 การป้องกันการผูกขาดและการค้าที่ไม่เป็นธรรม

1) มาตรา 50 กำหนดลักษณะของการกระทำที่ห้ามมิให้ผู้ประกอบธุรกิจซึ่งมีอำนาจเหนือตลาดกระทำการไว้ ดังนี้

(1) กำหนดหรือรักษาระดับราคาซื้อหรือขายสินค้าหรือค่าบริการอย่างไม่เป็นธรรม

(2) กำหนดเงื่อนไขในลักษณะที่ไม่เป็นธรรมให้ผู้ประกอบธุรกิจอื่นซึ่งเป็นคู่ค้าของตนต้องจำกัดการบริการ การผลิต การซื้อ หรือการจำหน่ายสินค้า หรือต้องจำกัดโอกาสในการเลือกซื้อหรือขายสินค้าการได้รับหรือให้บริการ หรือในการจัดหาสินค้าจากผู้ประกอบธุรกิจอื่น

(3) ระบุ ลด หรือจำกัดการบริการ การผลิต การซื้อ การจำหน่าย การส่งมอบ การนำเข้ามาในราชอาณาจักรโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ทำลายหรือทำให้เสียหายซึ่งสินค้า ทั้งนี้ เพื่อลดปริมาณให้ต่ำกว่าความต้องการของตลาด

(4) แทรกแซงการประกอบธุรกิจของผู้อื่นโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร

2) มาตรา 54 ห้ามมิให้ผู้ประกอบธุรกิจใดร่วมกับผู้ประกอบธุรกิจอื่นที่แข่งขันในตลาดเดียวกันกระทำการใด ๆ อันเป็นการผูกขาด หรือลดการแข่งขัน หรือจำกัดการแข่งขันในตลาดนั้นในลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

(1) กำหนดราคาซื้อหรือราคาขายหรือเงื่อนไขทางการค้าใด ๆ ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อมที่ส่งผลต่อราคาสินค้าหรือบริการ

(2) จำกัดปริมาณของสินค้าหรือบริการที่ผู้ประกอบการแต่ละรายจะผลิต ซื้อ จำหน่าย หรือบริการตามที่ตกลงกัน

(3) กำหนดข้อตกลงหรือเงื่อนไขในลักษณะสมรู้กัน เพื่อให้ฝ่ายหนึ่งได้รับการประมูลหรือประกวดราคาสินค้าหรือบริการ หรือเพื่อมิให้ฝ่ายหนึ่งเข้าแข่งขันราคาในการประมูลหรือประกวดราคาสินค้าหรือบริการ

(4) กำหนดแบ่งท้องที่ที่ผู้ประกอบการแต่ละรายจะจำหน่าย หรือลดการจำหน่าย หรือซื้อสินค้าหรือบริการได้ในท้องที่นั้น หรือกำหนดผู้ซื้อหรือผู้ขายที่ผู้ประกอบการแต่ละรายจะจำหน่ายหรือซื้อสินค้าหรือบริการได้ โดยผู้ประกอบการอื่นจะไม่ซื้อหรือจำหน่ายหรือซื้อสินค้าหรือบริการนั้น

บทบัญญัติตามวรรคหนึ่ง มิให้ใช้บังคับกับการกระทำระหว่างผู้ประกอบการที่มีความสัมพันธ์กันทางนโยบายหรืออำนาจสั่งการตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

3) มาตรา 72 ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 50 หรือมาตรา 54 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปีหรือปรับไม่เกินร้อยละสิบของรายได้ในปีที่กระทำความผิด หรือทั้งจำทั้งปรับ

จะเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2560 จะไม่มีบทบัญญัติใดที่กำหนดให้การกระทำถือว่าเป็นการกระทำทุจริตก็ตาม แต่การกระทำที่เกิดจากการผูกขาดและการค้าที่ไม่เป็นธรรมเป็นพฤติกรรมที่ทำให้ผู้กระทำได้ประโยชน์และมีผู้อื่นที่เสียประโยชน์อันส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในทางเศรษฐกิจ ซึ่งรูปแบบการกระทำนั้นใกล้เคียงกับการแสวงหาประโยชน์อันมิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่นอันอยู่ในความหมายของคำว่าทุจริตตามประมวลกฎหมายอาญานั้นเอง

บทที่ 4

วิเคราะห์มาตรการป้องกันและปราบปราม การฟอกเงินที่เกี่ยวกับการกระทำทุจริต

ในบทที่ 4 นี้ ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์มาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินที่เกี่ยวกับการกระทำทุจริต ซึ่งจะแบ่งออกเป็น 3 ประเด็นด้วยกันคือ

- 1) การกระทำความผิดเกี่ยวกับการทุจริตที่เป็นความผิดมูลฐาน
- 2) การกระทำทุจริตที่เป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายไทยเปรียบเทียบกับสาธารณรัฐสิงคโปร์
- 3) ความสอดคล้องของการกำหนดความผิดมูลฐานจากการกระทำทุจริตของประเทศไทยกับกฎหมายระหว่างประเทศ

1. วิเคราะห์การกระทำความผิดเกี่ยวกับการทุจริตที่เป็นความผิดมูลฐาน

ก่อนที่จะมีการวิเคราะห์การกระทำความผิดเกี่ยวกับการทุจริตที่จะเป็นความผิดมูลฐานนั้น จะต้องทราบก่อนว่าขอบเขตของคำว่า “ทุจริต” หมายความว่าอย่างไร โดยปรากฏตามตารางดังต่อไปนี้

ความหมาย ทุจริต / คำอื่นที่มีความหมายทำนองเดียวกัน	
ประเทศไทย	
1. พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน	
การทุจริต	ประพฤติชั่ว คดโกง ไม่ซื่อตรง
การฉ้อราษฎร์บังหลวง	การที่พนักงานเจ้าหน้าที่เก็บเงินจากราษฎรแล้วไม่ส่งหลวง หรือการเบียดบังหลวง การยกยอก โกงกินเงินทองหรือทรัพย์สินผลประโยชน์ต่างๆ การกระทำต่างๆ ที่เอาเปรียบ “ผู้ว่าจ้าง” คือ ประชาชน
2. ประมวลกฎหมายอาญา	
คำว่า “ โดยทุจริต	เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่น
3. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ. พ.ศ. 2518	
คำว่า “ การ	การใช้อำนาจหรืออิทธิพลในตำแหน่งหน้าที่ราชการเพื่อประโยชน์ส่วนตัว ญาติพี่

ทุ จ ริ ต แ ล ะ ประพตติมิชอบ ในวงราชการ”	น้องพรรคพวกหรือเห็นแก่ความมั่งคั่งและสถานภาพที่จะได้รับหรือทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใดหรือราชการ
4. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542	
คำว่า “ทุจริต”	ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในตำแหน่งหรือหน้าที่ หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติที่อย่างใดในพฤติการณ์ที่อาจทำให้ผู้อื่นเชื่อว่ามีตำแหน่งหรือหน้าที่ ทั้งที่ตนมิได้มีตำแหน่งหรือหน้าที่นั้น หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหรือหน้าที่ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบสำหรับตนเองหรือผู้อื่น
5. พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลอาญาคดีทุจริตและประพตติมิชอบ พ.ศ. 2559	
คำว่า “ทุจริตต่อหน้าที่”	ทุจริตต่อหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต กฎหมายว่าด้วยมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต หรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายอื่น
คำว่า “ประพตติมิชอบ”	การกระทำที่ไม่ใช่ทุจริตต่อหน้าที่ แต่เป็นการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดโดยอาศัยเหตุที่มีตำแหน่งหรือหน้าที่อันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่งหรือมติของคณะรัฐมนตรี ที่มุ่งหมายจะควบคุมดูแลการรับ การเก็บรักษา หรือการใช้จ่ายเงินหรือทรัพย์สินของแผ่นดิน
6. พระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2551	
คำว่า “ทุจริตในภาครัฐ”	ทุจริตต่อหน้าที่หรือประพตติมิชอบในภาครัฐ
คำว่า “ทุจริตต่อหน้าที่”	ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในตำแหน่งหรือหน้าที่ หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในพฤติการณ์ที่อาจทำให้ผู้อื่นเชื่อว่ามีตำแหน่งหรือหน้าที่ ทั้งที่ตนมิได้มีตำแหน่งหรือหน้าที่นั้น หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหรือหน้าที่นั้น ทั้งนี้ เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบสำหรับตนเองหรือผู้อื่น หรือการกระทำอันเป็นความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญาหรือกฎหมายอื่น
คำว่า “ประพตติมิชอบ”	หมายความว่า ใช้อำนาจในตำแหน่งหรือหน้าที่อันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย ระเบียบ คำสั่งหรือมติคณะรัฐมนตรีที่มุ่งหมายจะควบคุมดูแลการรับ การเก็บรักษาหรือการใช้จ่ายเงินหรือทรัพย์สินของแผ่นดิน
ต่างประเทศ	
1. มีร์ดาล (Gunnar Myrdal)	
Corruption	การกระทำทุกลักษณะที่เป็นไปโดยมิชอบ หรือเป็นการกระทำที่เห็นแก่ประโยชน์

	ส่วนตัว โดยใช้อำนาจและอิทธิพลที่มีอยู่ตามตำแหน่งหน้าที่ หรืออาศัยฐานะตำแหน่งพิเศษที่ตนมีอยู่ ในวิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องอยู่กับกิจการสาธารณะ และคำนี้ยังมีความหมายครอบคลุมถึงการกินสินบนด้วย
2. Black Law Dictionary	
Corruption	การกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย อันเป็นการกระทำที่ชั่วช้าและฉ้อโกง โดยเจตนาที่จะหลีกเลียงกฎหมาย รวมทั้งการกระทำที่ขัดต่อตำแหน่งหน้าที่และสิทธิของผู้อื่น นอกจากนี้ยังหมายถึงบุคคลใดบุคคลหนึ่งซึ่งประชาชนไว้วางใจกระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการโดยรับหรือยอมรับประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่น
3. David H. Baylay	
Corruption	การรับสินบนนั้นเป็นถ้อยคำที่มีความหมายกว้างขวางครอบคลุมถึงการใช้อำนาจหน้าที่ในทางที่ผิดอันเกิดขึ้นจากการเห็นประโยชน์ส่วนตนเป็นที่ตั้ง ซึ่งประโยชน์ส่วนตนนั้นไม่จำเป็นต้องเป็นเงินตราเสมอไป
4. M. Mc Mullen	
การฉ้อราษฎร์บังหลวง (เน้นระบบราชการ)	ถ้าเจ้าหน้าที่คนใดรับเงินในการปฏิบัติหน้าที่ ลักษณะการกระทำเช่นนี้ ถือว่าเป็นการคอร์รัปชัน
5. Nathaniel Left	
การฉ้อราษฎร์บังหลวง (เน้นที่กลไกทางตลาด)	คอร์รัปชันเป็นสถาบันนอกเหนือ กฎหมายซึ่งแต่ละบุคคลหรือกลุ่มชนใดกลุ่มชนหนึ่งใช้ปฏิบัติเพื่อให้ได้มา ซึ่งอิทธิพลในระบบการบริหารการกระทำที่ถือว่าเป็นการคอร์รัปชันนี้มีความหมายที่ว่ากลุ่มเหล่านั้น สามารถเข้าร่วมในการตัดสินใจนโยบายการบริหารมากกว่ากลุ่มอื่น
6. Carl Friedrich	
การฉ้อราษฎร์บังหลวง (เน้นที่สาธารณะประโยชน์)	อำนาจในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือเป็นผู้รับผิดชอบในหน้าที่กระทำการโดยการรับสินจ้างรางวัลหรือได้รับเงินทองซึ่งการกระทำนั้นเป็นการทำลายผลประโยชน์ของสาธารณะ

จากคำนิยามของคำว่า “ทุจริต” หรือคำที่มีความหมายเช่นเดียวกับคำว่า “ทุจริต” ที่กำหนดไว้ในกฎหมายหรือที่มีผู้ให้คำนิยามไว้ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ ประกอบกับการสัมภาษณ์กลุ่มอาจารย์ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และการป้องกันและปราบปรามการทุจริต บุคลากรในหน่วยงานของรัฐ บุคลากรในหน่วยงานภาคเอกชน

บุคคลที่ได้รับผลกระทบจากการทุจริต จะเห็นได้ว่า การกระทำทุจริตจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่มีอำนาจหน้าที่หรือมีอิทธิพลต่อบุคคลที่มีอำนาจหน้าที่ ได้ใช้อำนาจหน้าที่นั้นรับเงิน ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์อื่นใด ทั้งที่มีกฎหมายกำหนดเป็นความผิด และยังหมายรวมถึงการกระทำที่มีลักษณะพฤติมิชอบ คือ การกระทำที่ไม่ใช่ทุจริตต่อหน้าที่ แต่เป็นการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดโดยอาศัยเหตุที่มีตำแหน่งหรือหน้าที่อันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่งหรือมติของคณะรัฐมนตรี ที่มุ่งหมายจะควบคุมดูแลการรับ การเก็บรักษา หรือการใช้จ่ายเงิน ด้วย

เมื่อทราบคำนิยามคำว่า “ทุจริต” แล้ว ก็จะทำให้ทราบขอบเขตของการกระทำที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตเพื่อจะไปวิเคราะห์ว่าการกระทำทุจริตที่จะเป็นความผิดมูลฐานนั้นอยู่ในพระราชบัญญัติใดมาตราใดต่อไป โดยมีหลักเบื้องต้นในการพิจารณาอันดับแรกก็คือ

การกระทำความผิดทางอาญาที่จะเป็นความผิดมูลฐานนั้นจะต้องเป็นความผิดทางอาญาที่ได้บัญญัติไว้หรือเกี่ยวข้องกับความผิดมูลฐานในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 หรือความผิดตามพระราชบัญญัติอื่นที่กำหนดให้การกระทำนั้นเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เมื่อพิจารณาความผิดมูลฐานตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ทั้ง 26 ความผิดมูลฐาน จะเห็นว่าได้มีการกำหนดถึงการกระทำทุจริตในมาตรา 3 (5) ที่ว่า “ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น” และมาตรา 3 (4) ที่ เป็นความผิดเกี่ยวกับการยกยอกหรือฉ้อโกงหรือประทุษร้ายต่อทรัพย์หรือกระทำโดยทุจริตตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงิน หรือกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ซึ่งกระทำโดยกรรมการ หรือผู้จัดการ หรือบุคคลใด ซึ่งรับผิดชอบหรือมีประโยชน์เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของสถาบันการเงินนั้น”

กระทำทุจริตที่เป็นความผิดมูลฐานดังกล่าวจึงต้องพิจารณาจากประมวลกฎหมายอาญา และพระราชบัญญัติต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง แต่การกำหนดดังกล่าวก็ไม่ได้กำหนดไว้ว่าเป็นมาตราใดที่เป็นกระทำที่ถือว่าเป็นความผิดมูลฐาน จึงต้องมาดูเจตนารมณ์ของกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินว่าเป็นกฎหมายที่ใช้ในการตัดวงจรการประกอบอาชญากรรมที่ได้เงินหรือทรัพย์สินผลประโยชน์มาจากการกระทำความผิดมูลฐาน แล้วนำเงิน ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์ที่ได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายมาเปลี่ยนให้เป็นเงิน ทรัพย์สินหรือประโยชน์ที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย จึงสามารถแยกการกระทำที่เป็นการทุจริตได้ดังนี้

1) ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา

การกำหนดกระทำที่เป็นความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา (มาตรา 147 ถึงมาตรา 166) จะต้องพิจารณาว่า การกระทำครอบงำประกอบความผิดฐาน

ดังกล่าว และองค์ประกอบความผิดนั้นได้มีการกำหนดความผิดที่ผู้กระทำได้เงิน ทรัพย์สินหรือผลประโยชน์ด้วย

กฎหมาย มาตรา	ลักษณะการกระทำ	เงิน ทรัพย์สิน ผลประโยชน์	
		ได้	ไม่ได้
147	มีหน้าที่ซื้อ ทำ จัดการ รักษาทรัพย์สิน เบียดบัง / โดยทุจริตยอมให้ผู้อื่นเอาทรัพย์สินนั้นเสีย	ทรัพย์สิน / โดยทุจริต	
148	ใช้อำนาจในตำแหน่งโดยมิชอบ ข่มขืนใจ หรือจูงใจเพื่อให้บุคคลใดมอบให้หรือหามาให้	ทรัพย์สิน	
149	เรียก รับ หรือยอมจะรับทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใด	ทรัพย์สินหรือ ประโยชน์	
150	เรียก รับ หรือยอมจะรับไว้ก่อนที่ตนได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าพนักงานในตำแหน่งนั้น	ทรัพย์สิน หรือ ประโยชน์	
151	มีหน้าที่ซื้อ ทำ จัดการหรือรักษาทรัพย์สินใด ๆ ใช้อำนาจในตำแหน่งโดยทุจริต อันเป็นการเสียหายแก่	โดยทุจริต	
152	มีหน้าที่จัดการหรือดูแลกิจการใด เข้ามีส่วนได้เสีย	เพื่อประโยชน์ ด้วยกิจการนั้น	
153	มีหน้าที่จ่ายทรัพย์สิน จ่ายทรัพย์สินนั้นเกินกว่าที่ควรจ่าย	เพื่อประโยชน์	
154	มีหน้าที่หรือแสดงว่าตนมีหน้าที่เรียกเก็บหรือตรวจสอบภาษีอากร ค่าธรรมเนียม หรือเงินอื่นใด ทุจริตเรียกเก็บหรือละเว้นไม่เรียกเก็บ	ภาษีอากร ค่าธรรมเนียม หรือเงินนั้น โดยทุจริต	
155	มีหน้าที่กำหนดราคาทรัพย์สินหรือสินค้าใด ๆ เพื่อเรียกเก็บภาษีอากรหรือค่าธรรมเนียมตามกฎหมาย ทุจริตกำหนดราคาทรัพย์สินหรือสินค้านั้น มิต้องเสียหรือเสียน้อยกว่าที่ไปกว่าที่จะต้องเสีย	ประโยชน์ โดยทุจริต	
156	มีหน้าที่ตรวจสอบบัญชีตามกฎหมาย โดยทุจริต แนะนำ หรือกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดเสียหายหรือค่าธรรมเนียมนั้นมิต้องเสีย หรือเสียน้อยกว่าที่จะต้องเสีย	ประโยชน์ โดยทุจริต	
157	ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต	ประโยชน์ โดยทุจริต	
158	ทำให้เสียหาย ทำลาย ซ่อนเร้น เอาไปเสีย หรือทำให้สูญหายหรือทำให้ไร้ประโยชน์ ทรัพย์สินหรือเอกสารในหน้าที่ของตนที่จะ	เอาไปเสียซึ่ง ทรัพย์สินหรือ	

	ปกครองหรือรักษาไว้	เอกสาร	
159	หน้าที่ดูแล รักษาทรัพย์สินหรือเอกสารใด กระทำการอันมิชอบด้วยหน้าที่ โดยถอน ทำให้เสียหาย ทำลายหรือทำให้ไร้ประโยชน์		ทรัพย์สิน หรือ เอกสาร
160	มีหน้าที่รักษาหรือใช้ดวงตราหรือรอยตราของราชการหรือของผู้อื่น กระทำการอันมิชอบด้วยหน้าที่		ดวงตรา หรือรอย ตรา
161	มีหน้าที่ทำเอกสาร กรอกข้อความลงในเอกสารหรือดูแลรักษาเอกสาร		เอกสาร
162	มีหน้าที่ทำเอกสาร รับเอกสารหรือกรอกข้อความลงในเอกสาร		เอกสาร
163	มีหน้าที่ในการไปรษณีย์ โทรเลขหรือโทรศัพท์ กระทำการอันมิชอบด้วยหน้าที่		ไปรษณีย์ หรือโทร เลข โทรศัพท์
164	รู้หรืออาจรู้ความลับในราชการ กระทำโดยประการใด ๆ อันมิชอบด้วยหน้าที่ ให้ผู้อื่นล่วงรู้ความลับนั้น		ความลับ
165	มีหน้าที่ปฏิบัติกรให้เป็นไปตามกฎหมาย หรือคำสั่ง		ปฏิบัติ ตาม กฎหมาย
166	ละทิ้งงานหรือกระทำการอย่างใด ๆ เพื่อให้งานหยุดชะงักหรือเสียหาย		งาน หยุดชะงัก หรือ เสียหาย

จะเห็นได้ว่า ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ตามมาตรา 147 ถึงมาตรา 166 มีบทบัญญัติที่ได้ทรัพย์สิน ทรัพย์สินสิน หรือผลประโยชน์ 11 มาตรา คือ มาตรา 147 ถึงมาตรา 158 และมีมาตราที่เกี่ยวกับการกระทำทุจริตอยู่ 6 มาตรา ได้แก่ มาตรา 147 มาตรา 151 มาตรา 154 มาตรา 155 มาตรา 156 มาตรา 157

สำหรับความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญา (มาตรา 200 ถึง 205) สามารถแยกลักษณะการกระทำได้ดังนี้

กฎหมาย	ลักษณะการกระทำ	เงิน ทรัพย์สิน หรือ ผลประโยชน์	
		ได้	ไม่ได้
มาตรา		ได้	ไม่ได้

200	กระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใด ๆ ในตำแหน่งอันเป็นการมิชอบ		การกระทำ
201	รับ หรือยอมจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบเพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่ง ไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือมิชอบด้วยหน้าที่	ทรัพย์สินหรือประโยชน์	
202	กระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใด ๆ ในตำแหน่ง โดยเห็นแก่ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด ซึ่งตนได้เรียก รับ หรือยอมจะรับไว้ก่อนที่ตนได้รับแต่งตั้งในตำแหน่งนั้น	ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด	
203	มีหน้าที่ปฏิบัติการให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ป้องกันหรือขัดขวางมิให้การเป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น		ป้องกันหรือขัดขวางมิให้การเป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง
204	มีตำแหน่งหน้าที่ควบคุมดูแลผู้ที่ต้องคุมขัง กระทำด้วยประการใด ๆ ให้ผู้ที่อยู่ในระหว่างคุมขังนั้นหลุดพ้นจากการคุมขังไป		หลุดพ้นจากการคุมขัง
205	มีตำแหน่งหน้าที่ควบคุมดูแลผู้ที่ต้องคุมขัง กระทำด้วยประการใด ๆ ให้ผู้ที่อยู่ในระหว่างคุมขังนั้นหลุดพ้นจากการคุมขังไปโดยประมาท		หลุดพ้นจากการคุมขังโดยประมาท

จะเห็นได้ว่า ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ตามมาตรา 200 ถึงมาตรา 205 อยู่เป็นบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานแต่มีการกำหนดความผิดที่ใช้อำนาจหน้าที่ และได้ทรัพย์สิน ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์ อยู่ 2 มาตรา คือ มาตรา 201 และมาตรา 202 แต่มาตรา 203 ถึงมาตรา 205 แม้จะมีการใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่ แต่ไม่ปรากฏว่ามีการได้เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว

2) ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ ตามมาตรา 3 (5) เป็นความผิดที่อยู่ในบังคับพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2502 โดยเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับกับผู้ปฏิบัติงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐที่ได้ลงทุนจัดตั้งหรือเข้าถือหุ้นในบริษัทจำกัด ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลเพื่อประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ ซึ่งทุนที่รัฐได้ลงไปหรือหุ้นที่รัฐถือไว้เป็นทรัพย์สินของชาติ ต้องปฏิบัติตามระเบียบราชการโดยเคร่งครัด โดยสามารถแยกลักษณะการกระทำได้ดังนี้

กฎหมาย	ลักษณะการกระทำ	เงิน ทรัพย์สิน หรือ ผลประโยชน์	
		ได้	ไม่ได้
มาตรา 4	เป็นพนักงานมีหน้าที่ซื้อ ทำ จัดการหรือรักษาทรัพย์สินใด เบียดบังทรัพย์สินนั้นเป็นของตนหรือเป็นของผู้อื่นโดยทุจริต หรือโดยทุจริตยอมให้ผู้อื่นเอาทรัพย์สินนั้นเสีย	ทรัพย์สิน โดยทุจริต	
6	เรียก รับหรือยอมจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด สำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ เพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในหน้าที่ ไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือมิชอบด้วยหน้าที่	ทรัพย์สิน / ประโยชน์	
7	กระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในหน้าที่ โดยเห็นแก่ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดซึ่งตนได้เรียก รับหรือยอมจะรับไว้ก่อนที่ตนได้รับแต่งตั้งเป็นพนักงานในหน้าที่นั้น	ทรัพย์สิน / ประโยชน์	
8	ใช้อำนาจในหน้าที่โดยมิชอบ ช่มชู้ใจหรือจูงใจ เพื่อให้บุคคลใดมอบให้หรือหามาให้ซึ่งทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่ตนเองหรือผู้อื่น	ทรัพย์สิน / ประโยชน์	
9	มีหน้าที่จัดการหรือดูแลกิจการใด เข้ามีส่วนได้เสีย เพื่อประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่นเนื่องด้วยกิจการนั้น	ประโยชน์	
10	มีหน้าที่จ่ายทรัพย์สิน จ่ายทรัพย์สินนั้นเกินกว่าที่ควรจ่าย เพื่อประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่น	ประโยชน์	
11	ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต	โดยทุจริต	

จะเห็นได้ว่า บทบัญญัติของพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2502 เป็นบทบัญญัติที่ออกมาเพื่อใช้บังคับกับเจ้าพนักงานตามความหมายของพระราชบัญญัตินี้ ในการที่บุคคลดังกล่าวกระทำการใดหรือไม่กระทำใดไม่ว่าในหน้าที่หรือไม่ เพื่อให้ได้ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดแก่ตนเอง หรือผู้อื่น ซึ่งมีอยู่ 7 มาตรา ด้วยกัน

นอกจากจะมีการกำหนดการกระทำผิดอาญาที่เป็นความผิดมูลฐานตามมาตรา 3(5) กรณีความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ แล้ว ยังมีการกำหนดความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่นด้วย แต่ก็ได้มีการกำหนดไว้ชัดเจนว่า “กฎหมายอื่น” นั้น ได้แก่ กฎหมายฉบับใดบ้าง แต่เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่าจะต้องเป็นการกระทำเกี่ยวกับความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ ที่ได้เงิน ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์ ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 9 ฉบับ ดังนี้

1) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 เป็นกฎหมายที่ให้อำนาจคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐของเจ้าหน้าที่ของรัฐในทุกระดับทุกด้าน โดยได้มีการเพิ่มเติมเจ้าหน้าที่รัฐของต่างประเทศ เจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศ เข้าไปเพื่อให้การบังคับใช้อำนาจตรวจสอบการกระทำทุจริตครอบคลุมทั้งเจ้าพนักงานของไทย เจ้าหน้าที่รัฐของต่างประเทศ และเจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศ

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542 จะมีบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ ดังนี้

กฎหมาย	ลักษณะการกระทำ	เงิน ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์	
		ได้	ไม่ได้
มาตรา		ได้	ไม่ได้
84	กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม	ทุจริต	
99/1	การกล่าวหาเจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ เจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศและบุคคลใด ว่ากระทำความผิดตามมาตรา 123/2 มาตรา 123/3 มาตรา 123/4 และมาตรา 123/5 ให้กล่าวหาต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช	ทรัพย์สินหรือประโยชน์	
123	เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในพฤติการณ์ที่อาจทำให้ผู้อื่นเชื่อว่ามีตำแหน่งหรือหน้าที่ ทั้งที่ตนมิได้มีตำแหน่งหรือหน้าที่นั้น เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่น	ประโยชน์	
123/2	ผู้ใดเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ หรือเจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศ เรียก รับ หรือยอมจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบเพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่งไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือมิชอบด้วยหน้าที่	ทรัพย์สินหรือประโยชน์	
123/3	ผู้ใดเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ หรือเจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศ กระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่ง โดยเห็นแก่ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด	ทรัพย์สินหรือประโยชน์	

	ซึ่งตนได้เรียก รับ หรือยอมจะรับไว้ก่อนที่ตนได้รับแต่งตั้งในตำแหน่งนั้น		
123/4	ผู้ใดเรียก รับ หรือยอมจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่นเป็นการตอบแทนในการที่จะจงใจหรือได้จงใจเจ้าหน้าที่ของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ หรือเจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศ โดยวิธีอันทุจริตหรือผิดกฎหมายหรือโดยอิทธิพลของตน ให้กระทำการหรือไม่กระทำการในหน้าที่อันเป็นคุณหรือเป็นโทษแก่บุคคลใด	ทรัพย์สิน หรือ ประโยชน์	

จะเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542 มีมาตรา 84 มาตรา 99/1 ที่เกี่ยวข้องกับกรกระทำทุจริตที่เป็นความผิดทางอาญา แต่บทบัญญัติดังกล่าวได้กล่าวถึงบุคคล 9 ประเภทด้วยกัน

- (1) ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือผู้บริหารระดับสูงซึ่งมิใช่บุคคลตามมาตรา 66
- (2) ผู้พิพากษาและตุลาการ
- (3) พนักงานอัยการ
- (4) เจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานของศาลและองค์กรตามรัฐธรรมนูญ
- (5) ผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ช่วยผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- (6) เจ้าหน้าที่ของรัฐในสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรและสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
- (7) เจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น
- (8) เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งกระทำความผิดในลักษณะที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. เห็นสมควรดำเนินการ ทั้งนี้ ตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด
- (9) เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งร่วมกระทำความผิดกับบุคคลตาม (1) (2) (3) (4) (5) (6) (7) หรือ (8)

เมื่อบุคคลดังกล่าวกระทำความผิดเพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่น ก็จะมีโทษมาตรา 123 มาตรา 123/1 มาตรา 123/2 มาตรา 123/3 มาตรา 123/4

2) พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ.

2542

พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2542 กำหนดให้การกระทำลักษณะการสมยอมในการเสนอราคาและมีพฤติการณ์ต่าง ๆ อันทำให้มิได้มีการแข่งขันกันเสนอประโยชน์สูงสุดให้แก่หน่วยงานของรัฐอย่างแท้จริงและเกิดความเสียหายต่อประเทศชาติ เป็นความผิดเพื่อเป็นการปราบปรามการกระทำในลักษณะดังกล่าว รวมทั้งกำหนดลักษณะความผิดและกลไกในการดำเนินการเอาผิดกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เข้ามาทำให้ไม่เกิดการแข่งขันอย่างแท้จริง โดยผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐอาจจะได้ผลประโยชน์จากการกระทำดังกล่าว

กฎหมาย มาตรา	ลักษณะการกระทำ	เงิน ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์	
		ได้	ไม่ได้
4	ตกลงร่วมกันในการเสนอราคา เพื่อวัตถุประสงค์ที่จะให้ประโยชน์แก่ผู้ใดผู้หนึ่งเป็นผู้มีสิทธิทำสัญญากับหน่วยงานของรัฐ โดยหลีกเลี่ยงการแข่งขันราคาอย่างเป็นธรรม หรือโดยการกีดกันมิให้มีการเสนอสินค้าหรือบริการอื่นต่อหน่วยงานของรัฐ หรือโดยการเอาเปรียบแก่หน่วยงานของรัฐอันมิใช่เป็นไปในทางการประกอบธุรกิจปกติ	ประโยชน์	
5	ให้ ขอให้ หรือรับว่าจะให้เงินหรือทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่ผู้อื่นเพื่อประโยชน์ในการเสนอราคา โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะจูงใจให้ผู้นั้นร่วมดำเนินการใด ๆ อันเป็นการให้ประโยชน์แก่ผู้ใดผู้หนึ่งเป็นผู้มีสิทธิทำสัญญากับหน่วยงานของรัฐ หรือเพื่อจูงใจให้ผู้นั้นทำการเสนอราคาสูงหรือต่ำจนเห็นได้ชัดว่าไม่เป็นไปตามลักษณะสินค้า บริการ หรือสิทธิที่จะได้รับ หรือเพื่อจูงใจให้ผู้นั้นไม่เข้าร่วมในการเสนอราคาหรือถอนการเสนอราคา ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงห้าปี และปรับร้อยละห้าสิบของจำนวนเงินที่มีการเสนอราคาสูงสุดในระหว่างผู้ร่วมกระทำ ความผิดนั้นหรือของจำนวนเงินที่มีการทำสัญญากับหน่วยงานของรัฐแล้วแต่จำนวนใดจะสูงกว่า ผู้ใดเรียก รับ หรือยอมจะรับเงินหรือทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด เพื่อกระทำการตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าเป็นผู้ร่วมกระทำ ความผิดด้วย	เงิน ทรัพย์สิน ผลประโยชน์	
6	ข่มขืนใจผู้อื่นให้จำยอมร่วมดำเนินการใด ๆ ในการเสนอ		ผู้อื่นไม่เข้า

	ราคาหรือไม่เข้าร่วมในการเสนอราคา หรือถอนการเสนอราคา หรือต้องทำการเสนอราคาตามที่กำหนด โดยใช้กำลังประทุษร้ายหรือขู่เข็ญด้วยประการใด ๆ ให้กลัวว่าจะเกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียง หรือทรัพย์สินของผู้ถูกขู่เข็ญหรือบุคคลที่สาม จนผู้ถูกข่มขืนใจยอมเช่นนั้น		ร่วมในการเสนอราคาหรือถอนการเสนอราคา
7	ใช้อุบายหลอกลวงหรือกระทำการโดยวิธีอื่นใดเป็นเหตุให้ผู้อื่นไม่มีโอกาสเข้าทำการเสนอราคาอย่างเป็นธรรมหรือให้มีการเสนอราคาโดยหลงผิด		ผู้อื่นไม่มีโอกาสเข้าทำการเสนอราคาอย่างเป็นธรรมหรือเสนอราคาโดยหลงผิด
8	โดยทุจริตทำการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐโดยรู้ว่าราคาที่เสนอนั้นต่ำมากเกินไปจนเกินกว่าปกติจนเห็นได้ชัดว่าไม่เป็นไปตามลักษณะสินค้าหรือบริการ หรือเสนอผลประโยชน์ตอบแทนให้แก่หน่วยงานของรัฐสูงกว่าความเป็นจริงตามสิทธิที่จะได้รับ โดยมีวัตถุประสงค์เป็นการกีดกันการแข่งขันราคาอย่างเป็นธรรมและการกระทำเช่นนั้น เป็นเหตุให้ผู้ไม่สามารถปฏิบัติให้ถูกต้องตามสัญญาได้	โดยทุจริต	
10	เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐผู้ใดซึ่งมีอำนาจหรือหน้าที่ในการอนุมัติ การพิจารณาหรือการดำเนินการใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเสนอราคาครั้งใด รู้หรือมีพฤติการณ์ปรากฏแจ้งชัดว่าควรรู้ว่าการเสนอราคาในครั้งนั้นมีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ละเว้นไม่ดำเนินการเพื่อให้มีการยกเลิกการดำเนินการเกี่ยวกับการเสนอราคาในครั้งนั้น มีความผิดฐานกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่		รู้หรือมีพฤติการณ์ปรากฏว่ามี การกระทำความผิดแต่ไม่ยกเลิกการดำเนินการเกี่ยวกับการเสนอราคาในครั้งนั้น
11	เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐผู้ใด หรือผู้ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานของรัฐผู้ใด โดยทุจริตทำการออกแบบ กำหนดราคา กำหนดเงื่อนไข หรือกำหนดผลประโยชน์ตอบแทน อันเป็นมาตรฐานในการเสนอราคาโดยมุ่งหมายมิให้มี	โดยทุจริต	

	การแข่งขันในการเสนอราคาอย่างเป็นธรรม หรือเพื่อช่วยเหลือให้ผู้เสนอราคารายใดได้มีสิทธิเข้าทำสัญญากับหน่วยงานของรัฐโดยไม่เป็นธรรม หรือเพื่อกีดกันผู้เสนอราคารายใดมิให้มีโอกาสเข้าแข่งขันในการเสนอราคาอย่างเป็นธรรม		
--	---	--	--

จะเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดการกระทำลักษณะการสมยอมในการเสนอราคาและมีพฤติการณ์ต่างๆ อันทำให้มิได้มีการแข่งขันกันเสนอประโยชน์สูงสุดให้แก่หน่วยงานของรัฐอย่างแท้จริงและเกิดความเสียหายต่อประเทศชาติ เป็นความผิดอยู่ 7 มาตรา แต่เป็นการกระทำที่เกี่ยวกับการทุจริตที่ได้เงิน ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์ 4 มาตรา ได้แก่ มาตรา 4 มาตรา 5 มาตรา 8 มาตรา 11

3) พระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551

พระราชบัญญัตินี้มีเจตนารมณ์ในการกำกับดูแลการประกอบธุรกิจธนาคารพาณิชย์ ธุรกิจเงินทุน และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ อยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์ และกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ แล้วแต่กรณี จึงทำให้การกำกับดูแลแตกต่างกัน แต่โดยที่การดำเนินงานกิจการของสถาบันการเงินควรมีรูปแบบการดำเนินธุรกิจที่เป็นไปตามมาตรฐานเดียวกัน ประกอบกับในช่วงที่ผ่านมา ประเทศไทยได้ประสบปัญหาวิกฤตทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรงอันมีผลกระทบโดยตรงต่อสถาบันการเงิน และกระทบกระเทือนความเชื่อมั่นของประชาชนและผู้ฝากเงินที่มีต่อระบบสถาบันการเงินโดยรวม ดังนั้นสมควรปรับปรุงมาตรการในการกำกับดูแลสถาบันการเงินดังกล่าวให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น รวมทั้งปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์และกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ และรวมเป็นฉบับเดียวกัน เพื่อให้การควบคุมดูแลเป็นมาตรฐานเดียวกัน

กฎหมาย	ลักษณะการกระทำ	เงิน ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์	
มาตรา		ได้	ไม่ได้
141	กรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้มีอำนาจในการจัดการของสถาบันการเงินผู้ใดซึ่งได้รับมอบหมายให้จัดการทรัพย์สินของสถาบันการเงินหรือทรัพย์สินที่สถาบันการเงินเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย กระทำผิดหน้าที่ของตนด้วยประการใด ๆ โดยทุจริตจนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สินของเพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสถาบันการเงิน	เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย	

142	กรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้มีอำนาจในการจัดการของสถาบันการเงินผู้ใดครอบครองทรัพย์สินซึ่งเป็นของสถาบันการเงินหรือซึ่งสถาบันการเงินเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย เบียดบังเอาทรัพย์สินนั้นเป็นของตนหรือบุคคลที่สามโดยทุจริต	เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย	
145	กรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้มีอำนาจในการจัดการของสถาบันการเงินผู้ใดกระทำการหรือไม่กระทำการเพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อตนเองหรือผู้อื่นอันเป็นการเสียหายแก่สถาบันการเงิน	เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย	
149	ผู้ใดก่อให้เกิดกรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้มีอำนาจในการจัดการของสถาบันการเงินหรือผู้ชำนาญการเฉพาะด้านของสถาบันการเงินกระทำความผิดตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 140 มาตรา 141 มาตรา 142 มาตรา 143 มาตรา 144 มาตรา 145 มาตรา 146 หรือมาตรา 148 ไม่ว่าจะด้วยการใช้ สิ่ง ชูเชิญ จ้าง หรือด้วยวิธีอื่นใด ต้องระวางโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น		การใช้ ชูเชิญ จ้าง หรือด้วยวิธีอื่นใด
150	ผู้ใดกระทำด้วยประการใด ๆ อันเป็นการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกในการที่กรรมการ ผู้จัดการ ผู้มีอำนาจในการจัดการของสถาบันการเงิน ผู้สอบบัญชี หรือผู้ชำนาญการเฉพาะด้านของสถาบันการเงิน กระทำความผิดตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 140 มาตรา 141 มาตรา 142 มาตรา 143 มาตรา 144 มาตรา 145 มาตรา 146 หรือมาตรา 148 ไม่ว่าจะก่อนหรือขณะกระทำความผิด ต้องระวางโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ เว้นแต่ผู้นั้นมิได้รู้ถึงการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกนั้น		ช่วยเหลือหรือให้ความสะดวก

จะเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551 ได้มีการกำหนดความผิดทางอาญาที่เกี่ยวข้องกับการกระทำทุจริตอยู่ 5 มาตราด้วยกัน แต่ถ้าพิจารณาความผิดมูลฐานตาม มาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 อนุมาตรา 4 ความผิดเกี่ยวกับกระทำโดยทุจริตตามกฎหมายสถาบันการเงิน ซึ่งกระทำโดยกรรมการ หรือผู้จัดการ หรือบุคคลใด ซึ่งรับผิดชอบหรือมีประโยชน์เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของสถาบันการเงินนั้น ทำให้ทราบ ว่านอกจากการกระทำโดยทุจริตตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์แล้ว ยังอยู่ในความหมายคำว่า “กฎหมายอื่น” ด้วย

4) พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมจำนวน 5 ครั้งด้วยกัน เนื่องจากโดยที่พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 มีบทบัญญัติบางประการที่ไม่เหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน รวมทั้งยังมีข้อจำกัดบางประการทำให้

ไม่สามารถใช้บังคับมาตรการลงโทษทางอาญากับผู้กระทำความผิดที่เกี่ยวกับหลักทรัพย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพอันเป็นอุปสรรคต่อการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดดังกล่าว สมควรปรับปรุงบทบัญญัติบางประการใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับพัฒนาการของระบบการซื้อขายหลักทรัพย์ และรองรับการเชื่อมโยงระหว่างตลาดทุนทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมทั้งกำหนดให้นำมาตรการลงโทษทางแพ่งมาใช้บังคับแก่ผู้กระทำความผิดแทนมาตรการลงโทษทางอาญาได้ในบางกรณี โดยมีลักษณะการกระทำความผิดทางอาญาดังนี้

กฎหมาย มาตรา	ลักษณะการกระทำ	เงิน ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์	
		ได้	ไม่ได้
281/2	กรรมการหรือผู้บริหารบริษัทผู้ใดไม่ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ ความระมัดระวัง และความซื่อสัตย์สุจริต ตามมาตรา 89/7 จนเป็นเหตุให้บริษัทได้รับความเสียหายหรือทำให้ตนเองหรือผู้อื่นได้รับประโยชน์จากการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่งได้กระทำโดยทุจริต	ประโยชน์ โดยทุจริต	
308	กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลใดตามพระราชบัญญัตินี้ ครอบครองทรัพย์สินซึ่งเป็นของนิติบุคคลดังกล่าว หรือซึ่งนิติบุคคลดังกล่าวเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย เบียดบังเอาทรัพย์สินนั้นเป็นของตนหรือบุคคลที่สามโดยทุจริต	เบียดบังเอา ทรัพย์สิน	
309	กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลใดตามพระราชบัญญัตินี้ เอาไปเสีย ทำให้เสียหาย ทำลาย ทำให้เสื่อมค่าหรือทำให้ไร้ประโยชน์ซึ่งทรัพย์สินอันนิติบุคคลดังกล่าวมีหน้าที่ดูแลหรือที่อยู่ในความครอบครองของนิติบุคคลนั้น ถ้าได้กระทำเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน		เกิดความ เสียหาย
310	กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลใดตามพระราชบัญญัตินี้ รู้ว่าเจ้าหน้าที่ของนิติบุคคลดังกล่าว หรือเจ้าหน้าที่ของบุคคลอื่นซึ่งจะใช้สิทธิของเจ้าหน้าที่นิติบุคคลนั้นบังคับการชำระหนี้จากนิติบุคคล ใช้หรือนำจะใช้สิทธิเรียกร้องทางศาลให้ชำระหนี้ (1) ย้ายไปเสีย ซ่อนเร้น หรือโอนไปให้แก่ผู้อื่นซึ่งทรัพย์สินของนิติบุคคลนั้น หรือ (2) แกล้งให้นิติบุคคลนั้นเป็นหนี้ซึ่งไม่เป็นความจริง	ผู้อื่นได้ ทรัพย์สิน	

	ถ้าได้กระทำเพื่อมิให้เจ้าหน้าที่ได้รับชำระหนี้ทั้งหมดหรือแต่บางส่วน		
311	กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลใดตามพระราชบัญญัตินี้ กระทำการหรือไม่กระทำการเพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อตนเองหรือผู้อื่นอันเป็นการเสียหายแก่นิติบุคคลนั้น	แสวงหา ประโยชน์ที่มี ควรได้โดยชอบ	
312	กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลใดตามพระราชบัญญัตินี้ กระทำหรือยินยอมให้กระทำการดังต่อไปนี้ (1) ทำให้เสียหาย ทำลาย เปลี่ยนแปลง ตัดทอน หรือปลอมบัญชีเอกสาร หรือหลักประกันของนิติบุคคลดังกล่าว หรือที่เกี่ยวกับนิติบุคคลดังกล่าว (2) ลงข้อความเท็จหรือไม่ลงข้อความสำคัญในบัญชีหรือเอกสารของนิติบุคคลหรือที่เกี่ยวกับนิติบุคคลนั้น หรือ (3) ทำบัญชีไม่ครบถ้วน ไม่ถูกต้อง ไม่เป็นปัจจุบันหรือไม่ตรงต่อความเป็นจริง ถ้ากระทำหรือยินยอมให้กระทำเพื่อลวงให้นิติบุคคลดังกล่าวหรือผู้ถือหุ้นขาดประโยชน์อันควรได้ หรือลวงบุคคลใด ๆ		ทำให้ผู้อื่น ขาด ประโยชน์
314	การที่ผู้ใดก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิดตามที่บัญญัติในมาตรา 287 มาตรา 296 มาตรา 296/1 มาตรา 306 มาตรา 307 มาตรา 308 มาตรา 309 มาตรา 310 มาตรา 311 หรือมาตรา 312 ไม่ว่าจะด้วยการใช้ สั่ง ชูเชิญ จ้าง หรือด้วยวิธีอื่นใด ต้องระวางโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น		โดยการใช้
315	การที่ผู้ใดกระทำการด้วยประการใด ๆ อันเป็นการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกในการที่ผู้อื่นกระทำความผิดตามที่บัญญัติในมาตรา 287 มาตรา 296 มาตรา 296/1 มาตรา 306 มาตรา 307 มาตรา 308 มาตรา 309 มาตรา 310 มาตรา 311 หรือมาตรา 312 ไม่ว่าจะก่อนหรือขณะกระทำความผิด ต้องระวางโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น เว้นแต่ผู้นั้นมิได้รู้ถึงการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกนั้น		การ ช่วยเหลือ หรือให้ความ สะดวก

จะเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 ได้มีการกำหนดความผิดทางอาญาที่น่าจะเกี่ยวข้องกับการกระทำทุจริตอยู่ 8 มาตรา ได้แก่ มาตรา 281/2 มาตรา 308 มาตรา 309 มาตรา 310 มาตรา 311 มาตรา 312 มาตรา 314 มาตรา 315 แต่ถ้า

พิจารณาความผิดมูลฐานตามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 อนุมาตรา 4 ความผิดเกี่ยวกับกระทำโดยทุจริตตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ซึ่งกระทำโดยกรรมการ หรือผู้จัดการ หรือบุคคลใด ซึ่งรับผิดชอบหรือมีประโยชน์เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของสถาบันการเงินนั้น ทำให้ทราบว่าการกระทำโดยทุจริตตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์แล้ว ยังอยู่ในความหมายคำว่า “กฎหมายอื่น” ด้วย

5) พระราชบัญญัติคุณสมบัติมาตรฐานสำหรับกรรมการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. 2518

เป็นกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อเป็นกฎหมายกลางในการกำหนดคุณสมบัติมาตรฐานของกรรมการ ผู้บริหาร ตลอดจนพนักงานและลูกจ้างของรัฐวิสาหกิจ เพื่อให้ได้บุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมมาปฏิบัติงานในรัฐวิสาหกิจหรือองค์กรภาครัฐที่มุ่งเน้นดำเนินการในเชิงธุรกิจ ในขณะเดียวกันเพื่อป้องกันบุคคลดังกล่าวจากการแสวงหาประโยชน์อันมิควรได้จากการปฏิบัติงานในองค์กรดังกล่าว

กฎหมาย มาตรา	ลักษณะการกระทำ	เงิน ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์	
		ได้	ไม่ได้
5	การกำหนดลักษณะต้องห้ามของผู้ที่จะดำรงตำแหน่ง กรรมการของรัฐวิสาหกิจ โดยต้องไม่เป็นข้าราชการ การเมือง ไม่เป็นกรรมการหรือเจ้าหน้าที่ในพรรคการเมือง ไม่เป็นผู้ถือหุ้นของรัฐวิสาหกิจนั้นหรือผู้ถือหุ้นของนิติบุคคลที่รัฐวิสาหกิจนั้นถือหุ้นอยู่ หรือไม่เป็นผู้ดำรงตำแหน่งใดในนิติบุคคลที่รัฐวิสาหกิจนั้นเป็นผู้ถือหุ้น		กำหนดลักษณะ ของผู้ดำรง ตำแหน่งที่ อาจจะกระทำ ทุจริตได้
7	การกำหนดห้ามบุคคลดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการใน รัฐวิสาหกิจเกินสามแห่ง		กำหนดลักษณะ ของผู้ดำรง ตำแหน่งที่ อาจจะกระทำ ทุจริตได้
8 ตี	การกำหนดลักษณะต้องห้ามของผู้ที่จะดำรงตำแหน่ง ผู้บริหารของรัฐวิสาหกิจ โดยต้องไม่เป็นผู้บริหารหรือ พนักงานของรัฐวิสาหกิจอื่น ไม่เป็นข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำของส่วน ราชการหรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ไม่เป็นข้าราชการ การเมือง ไม่เป็นกรรมการ ที่ปรึกษา หรือเจ้าหน้าที่ใน พรรคการเมือง หรือไม่เป็นที่ปรึกษาหรือภายในสามปีก่อนได้รับ แต่งตั้งไม่เคยเป็นกรรมการหรือผู้บริหารหรือผู้มีอำนาจใน		กำหนดลักษณะ ของผู้ดำรง ตำแหน่งที่ อาจจะกระทำ ทุจริตได้

	การจัดการหรือมีส่วนได้เสียในนิติบุคคลซึ่งเป็นผู้รับสัมปทาน ผู้ร่วมทุน หรือมีประโยชน์ได้เสียเกี่ยวข้องกับกิจการของรัฐวิสาหกิจนั้น		
9	การกำหนดลักษณะต้องห้ามของผู้ที่จะดำรงตำแหน่งผู้บริหารของรัฐวิสาหกิจ โดยต้องไม่เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำหรือข้าราชการการเมืองไม่เป็นกรรมการหรือเจ้าหน้าที่ในพรรคการเมือง		กำหนดลักษณะของผู้ดำรงตำแหน่งที่อาจจะกระทำทุจริตได้

จะเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติคุณสมบัติมาตรฐานสำหรับกรรมการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. 2518 มีการกำหนดความผิดทางอาญาที่เกี่ยวกับการกระทำทุจริตอยู่ 4 มาตราด้วยกัน ที่กำหนดลักษณะของบุคคลที่จะดำรงตำแหน่งที่เกี่ยวข้องกับรัฐวิสาหกิจเพื่อไม่ให้บุคคลนั้นอาศัยตำแหน่งไปแสวงหาประโยชน์อันมิควรได้จากการปฏิบัติงานในองค์กร แต่การกระทำดังกล่าวไม่ได้เงินหรือทรัพย์สินจากการกระทำผิด

6) พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560

พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ได้กำหนดมาเพื่อให้การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐมีกรอบการปฏิบัติงานที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน โดยการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานกลาง เพื่อให้หน่วยงานของรัฐทุกแห่งนำไปใช้เป็นหลักปฏิบัติ โดยมุ่งเน้นการเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณชนให้มากที่สุด เพื่อให้เกิดความโปร่งใสและเปิดโอกาสให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม มีการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างที่คำนึงถึงวัตถุประสงค์ของการใช้งานเป็นสำคัญซึ่งจะก่อให้เกิดความคุ้มค่าในการใช้จ่ายเงิน มีการวางแผนการดำเนินงานและมีการประเมินผลการปฏิบัติงานซึ่งจะทำให้การจัดซื้อจัดจ้างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมทั้งเพื่อให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล มีการส่งเสริมให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ซึ่งเป็นมาตรการหนึ่งเพื่อป้องกันปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ประกอบกับมาตรการอื่น ๆ เช่น การจัดซื้อจัดจ้างด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งจะทำให้เกิดความโปร่งใสในการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ อันจะเป็นการสร้างเชื่อมั่นให้กับสาธารณชนและก่อให้เกิดผลดีกับการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐให้เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป

กฎหมาย	ลักษณะการกระทำ	เงิน ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์	
		ได้	ไม่ได้
7	พระราชบัญญัตินี้มิให้ใช้บังคับแก่ (1) การจัดซื้อจัดจ้างของรัฐวิสาหกิจที่เกี่ยวกับการพาณิชย์ โดยตรง	ผลประโยชน์ จากการจัดซื้อ จัดจ้างใน	

	<p>(2) การจัดซื้อจัดจ้างยุทธโศปกรณ์และการบริการที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของชาติโดยวิธีรัฐบาลต่อรัฐบาลหรือโดยการจัดซื้อจัดจ้างจากต่างประเทศที่กฎหมายของประเทศนั้นกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น</p> <p>(3) การจัดซื้อจัดจ้างเพื่อการวิจัยและพัฒนา เพื่อให้บริการทางวิชาการของสถาบันอุดมศึกษา หรือการจ้างที่ปรึกษา ทั้งนี้ ที่ไม่สามารถดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ได้</p> <p>(4) การจัดซื้อจัดจ้างโดยใช้เงินกู้หรือเงินช่วยเหลือจากรัฐบาลต่างประเทศ องค์การระหว่างประเทศ สถาบันการเงินระหว่างประเทศ องค์การต่างประเทศทั้งในระดับรัฐบาลและที่มิใช่ระดับรัฐบาล มูลนิธิหรือเอกชนต่างประเทศ ที่สัญญาหรือข้อกำหนดในการให้เงินกู้หรือเงินช่วยเหลือกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น</p> <p>(5) การจัดซื้อจัดจ้างโดยใช้เงินกู้หรือเงินช่วยเหลือจากรัฐบาลต่างประเทศ องค์การระหว่างประเทศ สถาบันการเงินระหว่างประเทศ องค์การต่างประเทศทั้งในระดับรัฐบาลและที่มิใช่ระดับรัฐบาล มูลนิธิหรือเอกชนต่างประเทศ ที่สัญญาหรือข้อกำหนดในการให้เงินกู้หรือเงินช่วยเหลือกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น โดยใช้เงินกู้หรือเงินช่วยเหลือนั้นร่วมกับเงินงบประมาณ ซึ่งจำนวนเงินกู้หรือเงินช่วยเหลือที่ใช้นั้นเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการนโยบายประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา</p> <p>(6) การจัดซื้อจัดจ้างของสถาบันอุดมศึกษาหรือสถานพยาบาลที่เป็นหน่วยงานของรัฐโดยใช้เงินบริจาค รวมทั้งดอกผลของเงินบริจาค โดยไม่ใช้เงินบริจาค่นั้นร่วมกับเงินงบประมาณ</p>	หน่วยงานอื่นนอกจากที่กำหนดไว้	
120	<p>เจ้าหน้าที่หรือเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างหรือการบริหารพัสดุ ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ในการจัดซื้อจัดจ้างหรือการบริหารพัสดุตามพระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวง ระเบียบ หรือประกาศที่ออกตามความในพระราชบัญญัตินี้โดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ในการจัดซื้อจัดจ้างหรือการบริหารพัสดุตามพระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวง ระเบียบ หรือประกาศที่ออกตามความในพระราชบัญญัตินี้โดยทุจริต</p>	จัดซื้อจัดจ้างหรือบริหารพัสดุ	

	ผู้ใดเป็นผู้ใช้หรือผู้สนับสนุนในการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง ผู้นั้นต้องระวางโทษตามที่กำหนดไว้สำหรับความผิดตามวรรคหนึ่ง		
--	--	--	--

จะเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ออกมาเพื่อแก้ไขเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุของภาครัฐที่ควรจะมีเกณฑ์กลาง โดยกำหนดการกระทำที่เกี่ยวกับการทุจริตโดยเจ้าหน้าที่หรือผู้มีอำนาจดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างหรือการบริหารพัสดุไว้เป็นบทกำหนดโทษตามมาตรา 120 เพียงมาตราเดียว แต่ครอบคลุมการกระทำทั้งหมดของเจ้าหน้าที่หรือผู้มีอำนาจดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง ถ้าปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ในการจัดซื้อจัดจ้างหรือการบริหารพัสดุโดยทุจริต และมาตรการดังกล่าวยังรวมไปถึงผู้ใช้หรือผู้สนับสนุนในการกระทำความผิดด้วย

7) พระราชบัญญัติบริษัทมหาชน จำกัด พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติบริษัทมหาชน จำกัด พ.ศ.2535 มีเจตนารมณ์เพื่อส่งเสริมการจัดตั้งหรือการดำเนินการของบริษัทมหาชนจำกัดให้เป็นไปโดยคล่องตัวขึ้น พร้อมทั้งแยกกรณีการเสนอขายหุ้นและหุ้นกู้ต่อประชาชนไปรวมไว้ในกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ซึ่งเป็นกฎหมายว่าด้วยการซื้อขายหลักทรัพย์โดยเฉพาะ และต่อมามีการแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 โดยแก้ไขบทบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวกับการกำหนดมูลค่าหุ้นขั้นต่ำ และในส่วนที่เกี่ยวกับการไม่เปิดช่องให้บริษัทมหาชนจำกัดสามารถซื้อหรือถือหุ้นของตนเอง หรือใช้ประโยชน์จากการใช้หนี้แปลงเป็นหุ้นได้ รวมทั้งไม่สามารถนำทุนสำรองบางประเภทมาใช้ในการบริหารทางการเงินของบริษัทเพื่อลดผลขาดทุนสะสมได้ มีบทบัญญัติที่มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดทางอาญาที่เกี่ยวกับการทุจริตในภาคเอกชน

กฎหมาย	ลักษณะการกระทำ	เงิน ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์	
		ได้	ไม่ได้
214	กรรมการหรือผู้ชำระบัญชีของบริษัทใด โดยทุจริต แสดงออกซึ่งความเท็จหรือปกปิดความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้งต่อที่ประชุมผู้ถือหุ้นในเรื่องฐานะการเงินของบริษัทนั้น	เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย	
215	บุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของบริษัทใดกระทำการหรือไม่กระทำการเพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อตนเองหรือผู้อื่นอันเป็นการเสียหายแก่บริษัทนั้น	แสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย	

216	<p>บุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของบริษัทใดกระทำหรือยินยอมให้กระทำการดังต่อไปนี้</p> <p>(1) ทำให้เสียหาย ทำลาย เปลี่ยนแปลง ตัดทอน หรือปลอมบัญชีเอกสาร หรือหลักประกันของบริษัท หรือที่เกี่ยวข้องกับบริษัท หรือ</p> <p>(2) ลงข้อความเท็จ หรือไม่ลงข้อความสำคัญในบัญชี หรือเอกสารของบริษัทหรือที่เกี่ยวข้องกับบริษัท</p> <p>ถ้ากระทำหรือยินยอมให้กระทำเพื่อลวงให้บริษัทหรือผู้ถือหุ้นขาดประโยชน์อันควรได้</p>		<p>ทำให้บริษัทหรือผู้ถือหุ้นขาดประโยชน์</p>
-----	---	--	---

จะเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติบริษัทมหาชน จำกัด พ.ศ. 2535 กำหนดการกระทำที่เกี่ยวกับการทุจริตไว้ 3 มาตรา กรรมการหรือผู้ชำระบัญชีกระทำการแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายโดยปกปิดความจริงที่จะแจ้งให้ที่ประชุมผู้ถือหุ้น อันอาจทำให้บริษัทเสียหายได้หรือบุคคลใดที่รับผิดชอบในการดำเนินงานของบริษัทกระทำการแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อตนเองหรือผู้อื่นอันเป็นการเสียหายแก่บริษัทนั้น

8) พระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคม และมูลนิธิ พ.ศ. 2499

พระราชบัญญัติดังกล่าวมีการกำหนดการกระทำทุจริตที่เกี่ยวกับการฟอกเงิน ดังนี้

กฎหมาย	ลักษณะการกระทำ	เงิน ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์	
มาตรา		ได้	ไม่ได้
39	<p>บุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด หรือบริษัทจำกัด เอาไปเสีย ทำให้เสียหาย ทำลาย ทำให้เสื่อมค่าหรือทำให้ไร้ประโยชน์ซึ่งทรัพย์สินอันนิติบุคคลดังกล่าวจำนำไว้ ถ้าได้กระทำเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้รับจำนำ</p>	เอาไปเสีย	
40	<p>รับผิดชอบในการดำเนินงานของห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัดหรือบริษัทจำกัด รู้ว่าเจ้านี้ของนิติบุคคลดังกล่าว หรือเจ้านี้ของบุคคลอื่นซึ่งจะใช้สิทธิของเจ้านี้ของนิติบุคคลดังกล่าว บังคับการชำระหนี้จากนิติบุคคลดังกล่าว ใช้หรือว่าจะใช้สิทธิเรียกร้องทางศาลให้ชำระหนี้</p> <p>(1) ย้าย ซ่อน หรือโอนให้แก่ผู้อื่นซึ่งทรัพย์สินของนิติบุคคลดังกล่าว หรือ</p>	ย้าย ซ่อน โอนให้แก่ผู้อื่น ซึ่งทรัพย์สิน ของนิติบุคคล	

	(2) แกล้งให้นิติบุคคลตั้งกล่าวเป็นหนี้ซึ่งไม่เป็นความจริง ถ้ากระทำเพื่อมิให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้ทั้งหมดหรือบางส่วน		
41	บุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด หรือบริษัทจำกัด กระทำการหรือไม่กระทำการเพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย เพื่อตนเองหรือผู้อื่น เป็นการเสียหายแก่นิติบุคคลตั้งกล่าว	แสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย	
42	บุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงาน ของห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด หรือบริษัทจำกัด กระทำหรือยินยอมให้กระทำการดังต่อไปนี้ (1) ทำให้เสียหาย ทำลาย เปลี่ยนแปลง ตัดทอน หรือปลอม บัญชี เอกสาร หรือหลักประกันของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท หรือที่เกี่ยวข้องกับห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท หรือ (2) ลงข้อความเท็จ หรือไม่ลงข้อความสำคัญในบัญชี หรือเอกสารของห้างหุ้นส่วน หรือบริษัท หรือที่เกี่ยวข้องกับห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทถ้ากระทำหรือยินยอมให้กระทำการเพื่อลงให้ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท ผู้เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นขาดประโยชน์อันควรได้		ทำให้ผู้เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นขาดประโยชน์อันควรได้
31	ผู้สอบบัญชีใดของห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัดหรือบริษัทจำกัด รับรองบุคคลหรือบัญชีอื่นใดอันไม่ถูกต้องหรือทำรายงานเท็จ		ทำบัญชีไม่ถูกต้อง ทำรายงานเท็จ

จะเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคม และมูลนิธิ พ.ศ. 2499 มีการกำหนดการกระทำที่เกี่ยวกับความผิดอาญาอยู่ 5 มาตรา แต่เพียงมาตราเดียวที่กล่าวถึงการกระทำทุจริตโดยตรง คือ กรณีบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด หรือบริษัทจำกัด กระทำการหรือไม่กระทำการเพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย เพื่อตนเองหรือผู้อื่น เป็นการเสียหายแก่นิติบุคคลตั้งกล่าว

9) พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2560

พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2560 เป็นพระราชบัญญัติที่แก้ไขเพื่อกำกับดูแลการแข่งขันทางการค้าที่มีรูปแบบและพฤติกรรมประกอบธุรกิจให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดไว้ หากบุคคลใดกระทำการตามลักษณะของการกระทำที่ห้ามมิให้ผู้ประกอบธุรกิจซึ่งมีอำนาจเหนือตลาดทำการไว้ ก็จะมีผลทางอาญา

กฎหมาย	ลักษณะการกระทำ	เงิน ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์	
		ได้	ไม่ได้
50	<p>(1) กำหนดหรือรักษาระดับราคาซื้อหรือขายสินค้าหรือค่าบริการอย่างไม่เป็นธรรม</p> <p>(2) กำหนดเงื่อนไขในลักษณะที่ไม่เป็นธรรมให้ผู้ประกอบธุรกิจอื่นซึ่งเป็นผู้ค้าของตนต้องจำกัดการบริการ การผลิต การซื้อ หรือการจำหน่ายสินค้า หรือต้องจำกัดโอกาสในการเลือกซื้อหรือขายสินค้าการได้รับหรือให้บริการ หรือในการจัดหาสินค้าจากผู้ประกอบธุรกิจอื่น</p> <p>(3) ระบุ ผลิต หรือจำกัดการบริการ การผลิต การซื้อ การจำหน่าย การส่งมอบ การนำเข้ามาในราชอาณาจักรโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ทำลายหรือทำให้เสียหายซึ่งสินค้า ทั้งนี้ เพื่อลดปริมาณให้ต่ำกว่าความต้องการของตลาด</p> <p>(4) แทรกแซงการประกอบธุรกิจของผู้อื่นโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร</p>	<p>ได้ผลประโยชน์</p> <p>จากพฤติกรรม</p> <p>การแข่งขันทาง</p> <p>การค้าของตน</p>	<p>ทำให้ผู้แข่งขัน</p> <p>ทางการค้าคน</p> <p>อื่นเสียเปรียบ</p>
54	<p>(1) กำหนดราคาซื้อหรือราคาขายหรือเงื่อนไขทางการค้าใด ๆ ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมที่ส่งผลต่อราคาสินค้าหรือบริการ</p> <p>(2) จำกัดปริมาณของสินค้าหรือบริการที่ผู้ประกอบธุรกิจแต่ละรายจะผลิต ซื้อ จำหน่าย หรือบริการตามที่ตกลงกัน</p> <p>(3) กำหนดข้อตกลงหรือเงื่อนไขในลักษณะสมรู้กัน เพื่อให้ฝ่ายหนึ่งได้รับการประมวลหรือประกวดราคาสินค้าหรือบริการ หรือเพื่อมิให้ฝ่ายหนึ่งเข้าแข่งขันราคาในการประมวลหรือประกวดราคาสินค้าหรือบริการ</p> <p>(4) กำหนดแบ่งท้องที่ที่ผู้ประกอบธุรกิจแต่ละรายจะจำหน่าย หรือลดการจำหน่าย หรือซื้อสินค้าหรือบริการได้ในท้องที่นั้น หรือกำหนดผู้ซื้อหรือผู้ขายที่ผู้ประกอบธุรกิจแต่ละรายจะจำหน่ายหรือซื้อสินค้าหรือบริการได้ โดยผู้ประกอบธุรกิจอื่นจะไม่ซื้อหรือจำหน่ายหรือซื้อสินค้าหรือบริการนั้น</p>	<p>ได้ผลประโยชน์</p> <p>จากการกระทำ</p> <p>ของตน</p>	
72	<p>ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 50 หรือมาตรา 54 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปีหรือปรับไม่เกินร้อยละสิบของรายได้ในปีที่กระทำความผิด หรือทั้งจำทั้งปรับ</p> <p>ในกรณีที่เป็นการกระทำความผิดในปีแรกของการ</p>	<p>บทลงโทษ</p>	

	ประกอบธุรกิจ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ		
--	---	--	--

จะเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2560 มีการกำหนดการกระทำที่เป็นความผิดทางอาญา 2 มาตรา ที่มีลักษณะพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจ เนื่องด้วยกฎหมายการแข่งขันทางการค้าได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อกำกับดูแลการแข่งขันทางการค้าที่มีรูปแบบและพฤติกรรมการประกอบธุรกิจให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ซึ่งถ้าหากกระทำพฤติกรรมฝ่าฝืนตามที่กฎหมายกำหนดไว้ แม้ผู้ที่กระทำจะมีได้กระทำโดยมีเจตนาทุจริต แต่กระทำดังกล่าวส่งผลกระทบต่อการแข่งขันทางการค้าที่ผู้กระทำได้รับผลประโยชน์ และผู้ที่เข้ามาแข่งขันทางการค้ารายอื่นเสียประโยชน์ ทำให้ไม่เกิดการแข่งขันอย่างเป็นธรรม

2. วิเคราะห์การกระทำทุจริตที่เป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายไทยเปรียบเทียบกับสาธารณรัฐสิงคโปร์

จากประเด็นการวิเคราะห์ในข้อ 1 จะเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 3(5) นั้นจะกำหนดความผิดมูลฐานที่กำหนดการกระทำที่เกี่ยวกับการทุจริต กล่าวคือ

- 1) ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา
- 2) ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญา
- 3) ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ
- 4) ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น

ผู้วิจัยเห็นว่า บทบัญญัติกฎหมายฟอกเงินของประเทศไทยจะเป็นการบัญญัติแบบกว้างๆ ไม่ได้กำหนดความผิดอาญาตามมาตราใดเป็นความผิดมูลฐานที่ชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร มีแต่เพียงการกำหนดความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา หรือตามกฎหมายอื่น อันทำให้ขึ้นอยู่กับหน่วยงานที่ดำเนินการใช้บังคับกฎหมายหลักหรือผู้เสียหายไปแจ้งต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินให้ดำเนินคดีในความผิดฐานฟอกเงิน

แต่เนื่องจากคำว่า “ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น” ตามมาตรา 3(5) เป็นการกำหนดให้บุคคลที่มีตำแหน่งหน้าที่และใช้ตำแหน่งหน้าที่นั้นกระทำความผิดหรือใช้ตำแหน่งหน้าที่กระทำการแสวงหาประโยชน์อันมิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายตามกฎหมายอื่น เป็นความผิดมูลฐานด้วย ทำให้การพิจารณาคำว่า ความผิดมูลฐานตามกฎหมายอื่นฯ แบ่งออกเป็น 2 ความผิดมูลฐาน คือ

1) บุคคลที่มีตำแหน่งหน้าที่และใช้ตำแหน่งหน้าที่นั้นกระทำความผิด และได้เงินทรัพย์สินหรือผลประโยชน์จากการกระทำความผิด ตามกฎหมายอื่น

2) ใช้ตำแหน่งหน้าที่กระทำการแสวงหาประโยชน์อันมิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายตามกฎหมายอื่น

หากพิจารณาจากความหมายของความผิดมูลฐานที่กล่าวมาข้างต้น ผู้กระทำความผิดจะเป็นผู้ที่มีตำแหน่งหน้าที่ไม่จำกัดว่าเจ้าพนักงานของรัฐเท่านั้น แต่มีหน้าที่และใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่กระทำความผิดและได้เงิน ทรัพย์สินหรือผลประโยชน์ตามกฎหมายอื่น หรือใช้ตำแหน่งหน้าที่กระทำการแสวงหาผลประโยชน์อันมิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายตามกฎหมายอื่น ซึ่งก็คือกฎหมายทุกฉบับนั่นเองที่มีกระทำได้ดังกล่าวนั่นเอง

โดยสามารถสรุปกฎหมายที่เกี่ยวข้องการกระทำทุจริตและการฟอกเงินได้ดังนี้

กฎหมาย	มาตรา
1. ประมวลกฎหมายอาญา	147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 201, 202
2. พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2502	4, 6, 7, 8, 9, 10, 11
3. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542	84
4. พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2542	4, 5, 6, 7, 8, 10, 11
5. พระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ.2551	141, 142, 145, 149,150
6. พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535	281/2, 308, 309, 310, 311, 312
7. พระราชบัญญัติคุณสมบัติมาตรฐานสำหรับกรรมการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. 2518	5, 7, 8 ตรี, 9 (มีลักษณะเป็นมาตรการป้องกันการทุจริต)
8. พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560	6, 7, 120
9. พระราชบัญญัติบริษัทมหาชน จำกัด พ.ศ. 2535	214, 215
10. พระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคม และมูลนิธิ พ.ศ. 2499	39, 41, 42
11. พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2560	50, 54

แต่เมื่อพิจารณากฎหมายป้องกันและปราบปรามการทุจริตของสาธารณรัฐสิงคโปร์ที่เป็นประเทศนี้ได้รับการจัดอันดับว่ามีการทุจริตต่ำที่สุดในโลกแล้ว จะเห็นได้ว่า สาธารณรัฐสิงคโปร์มีการดำเนินคดีอย่างจริงจังต่อผู้กระทำความผิด โดยไม่คำนึงถึงสถานะทางสังคมของผู้นั้น

โดยมีพระราชบัญญัติที่เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินที่ได้จากการกระทำทุจริตอยู่ 2 ฉบับ คือ

(1) รัฐบัญญัติว่าด้วยการป้องกันการทุจริต ค.ศ. 1960 (Prevention of Corruption Act (PCA)

(2) รัฐบัญญัติว่าด้วยการทุจริต การค้ายาเสพติด และอาชญากรรมร้ายแรงอื่นๆ (การริบทรัพย์) ค.ศ. 1993 แก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ.2007 (Corruption, Drug Trafficking and Other Serious Crimes (Confiscation of Benefits Act)

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติทั้งสองเข้าด้วยกันแล้ว จะเห็นได้ว่า การฟอกเงินที่เกี่ยวกับการกระทำทุจริตจะมีความผิดมูลฐานในรัฐบัญญัติว่าด้วยการป้องกันการทุจริต ค.ศ. 1960 เพราะรัฐบัญญัติว่าด้วยการทุจริต การค้ายาเสพติด และอาชญากรรมร้ายแรงอื่นๆ (การริบทรัพย์) จะกำหนดการกระทำที่เป็นการฟอกเงิน หรือความผิดมูลฐานไว้ อีกทั้งการบัญญัติยังกำหนดชัดเจนไว้ในตารางท้ายรัฐบัญญัติ โดยแบ่งเป็นการกระทำความผิดเกี่ยวกับการค้ายาเสพติด และความผิดเกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมร้ายแรง ดังนี้

Prevention of Corruption Act (Cap. 241)	เรื่อง
มาตรา 5	การลงโทษสำหรับการกระทำทุจริตในการทำธุรกรรม โดยไม่มีตัวแทนเข้าเกี่ยวข้อง
มาตรา 6	การลงโทษสำหรับการกระทำทุจริตในการทำธุรกรรม โดยใช้ตัวแทนหรือใช้เอกสารเท็จเพื่อแสดงว่าเป็นตัวการ
มาตรา 10	การให้สินบนในการจัดซื้อจัดจ้างของรัฐ
มาตรา 11	การให้สินบนแก่สมาชิกรัฐสภา
มาตรา 12	การให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ
มาตรา 29	การยุยงให้ผู้อื่นกระทำความผิดอาญา
มาตรา 30	การพยายามกระทำความผิด
มาตรา 31	การสมคบกันกระทำความผิด

เมื่อเปรียบเทียบระหว่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 กับรัฐบัญญัติว่าด้วยการทุจริต การค้ายาเสพติด และอาชญากรรมร้ายแรงอื่นๆ (การริบทรัพย์)

ค.ศ. 1993 แก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ.2007 ผู้วิจัยจึงเห็นว่า พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 3(5) คำว่า “กฎหมายอื่น” มีขอบเขตการบังคับใช้ที่กว้างเกินไป ไม่ชัดเจนว่ากฎหมายฉบับใดบ้าง ถ้อยคำดังกล่าวก็เป็นถ้อยคำที่ไม่สามารถจะตีความได้อีก และก็ไม่สามารถนำหลักการตีความกฎหมายอาญา มาตีความคำว่า “กฎหมายอื่น” อันเป็นการตีความโดยเคร่งครัดได้ ทำให้เห็นว่า เป็นการกำหนดให้กฎหมายทุกฉบับที่เกี่ยวกับการกระทำในตำแหน่งหน้าที่ หรือการแสวงหาประโยชน์อันมิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน รวมทั้งกฎหมายใหม่ที่ออกมาในอนาคตก็สามารถเข้าพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ในมาตรา 3(5) ได้ทันที จากการศึกษาความผิดมูลฐานตามมาตรา 3(5) ไม่กำหนดขอบเขตที่แน่นอนจึงอาจทำให้กระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนจนเกินไป และอาจจะเป็นช่องทางที่หน่วยงานของรัฐนำเอากฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินไปใช้กับฝ่ายการเมืองอีกฝ่ายหนึ่งได้

ส่วนกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของสาธารณรัฐสิงคโปร์ รัฐบัญญัติว่าด้วยการทุจริต การค้ายาเสพติด และอาชญากรรมร้ายแรงอื่นๆ (การริบทรัพย์) ค.ศ. 1993 แก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ.2007 ประกอบกับรัฐบัญญัติว่าด้วยการป้องกันการทุจริต ค.ศ. 1960 แล้วจะเห็นว่า บทบัญญัติความผิดมูลฐานมีเพียง 8 มาตราเท่านั้น และการกำหนดความผิดมูลฐานยังบัญญัติไว้ชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษรตามตารางท้ายที่ 1 และที่ 2 ด้วย ทำให้เห็นว่ากฎหมายของสาธารณรัฐสิงคโปร์ที่กำหนดไว้เป็นลายลักษณ์อักษรที่ชัดเจน จะทำให้การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. วิเคราะห์ความสอดคล้องของการกำหนดความผิดมูลฐานจากการกระทำทุจริตของประเทศไทย กับกฎหมายระหว่างประเทศ

เมื่อพิจารณากฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแล้วจะเห็นได้ว่า มีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. 2003 ที่เป็นต้นแบบของการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินที่เกี่ยวกับการกระทำทุจริต ที่ให้ประเทศต่างๆ ที่เป็นภาคีสมาชิกขององค์การสหประชาชาติดำเนินการออกกฎหมายให้สอดคล้องกับอนุสัญญาดังกล่าว โดยสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ระดับ ดังนี้

- 1) ระดับที่รัฐภาคีมีพันธผูกพันต้องดำเนินการ
- 2) ระดับที่รัฐภาคีพิจารณาที่จะดำเนินการหรือใช้ความพยายามอย่างจริงจังเพื่อดำเนินการมาตรการต่างๆ โดยสอดคล้องกับกฎหมายภายในประเทศ
- 3) ระดับที่รัฐภาคีอาจเลือกดำเนินการหรือไม่ก็ได้ตามความเหมาะสม

แต่ระดับที่เกี่ยวข้องกับมาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมีอยู่ 2 ระดับ คือ ระดับที่รัฐภาคีมีพันธะผูกพันต้องดำเนินการ และระดับที่รัฐภาคีพิจารณาที่จะดำเนินการหรือใช้ความพยายามอย่างจริงจังเพื่อดำเนินการมาตรการต่างๆ โดยสอดคล้องกับกฎหมายภายในประเทศ

เมื่อพิจารณาความผิดมูลฐานตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. 2003 แล้ว จะเห็นว่า ความผิดมูลฐาน ความผิดใด ๆ ซึ่งเป็นเหตุก่อให้เกิดทรัพย์สินที่อาจกลายเป็นมูลฐานของความผิดตามที่กำหนดไว้ในข้อ 23 ของอนุสัญญานี้ และกำหนดให้แต่ละรัฐให้การกระทำที่เป็นการฟอกเงินไปบังคับใช้กับความผิดมูลฐานในขอบเขตกว้างที่สุด และอย่างน้อยที่สุด ให้ครอบคลุมความผิดอาญาที่กำหนดไว้ในอนุสัญญานี้ รวมถึงความผิดซึ่งกระทำทั้งภายในและภายนอกของเขตอำนาจของรัฐภาคีที่อยู่ในการพิจารณา

โดยความผิดที่กำหนดไว้ตามอนุสัญญานี้ สามารถแบ่งองค์ประกอบความผิดเกี่ยวกับการฟอกทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำผิดอาญาได้ ดังนี้

(1) การกระทำความผิดต่อไปนี้เป็นความผิดทางอาญาเมื่อกระทำโดยเจตนา

(ก) (1) การเปลี่ยนแปลงสภาพหรือการโอนซึ่งทรัพย์สิน โดยรู้ว่าทรัพย์สินเช่นว่าเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดทางอาญา เพื่อความมุ่งประสงค์ในการปกปิด หรืออำพรางที่มาอันมิชอบด้วยกฎหมายของทรัพย์สินนั้นหรือในการช่วยบุคคลใดๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐานในการหลบเลี่ยงผลทางกฎหมายสำหรับการกระทำของบุคคลดังกล่าว

(2) การปกปิดหรืออำพรางลักษณะที่แท้จริง แหล่งที่มา ที่ตั้ง การจำหน่ายจ่ายโอนการเคลื่อนย้าย หรือกรรมสิทธิ์ในหรือสิทธิที่เกี่ยวกับทรัพย์สิน โดยรู้ว่าทรัพย์สินเช่นว่าเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดอาญา

(ข) ภายใต้แนวคิดพื้นฐานของระบบกฎหมายของตน

(1) การถือครอง การครอบครอง หรือการใช้ซึ่งทรัพย์สินโดยรู้ในเวลาที่ได้รับมาว่าทรัพย์สินเช่นว่าเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดอาญา

(2) การมีส่วนร่วมในการกระทำ การเข้าร่วม หรือการสมคบกันกระทำความผิด การพยายามกระทำความผิด การช่วยเหลือ การยุยง การอำนวยความสะดวก และการให้คำปรึกษาหารือในการกระทำความผิดใด ๆ ที่กำหนดไว้ตามข้อนี้

(2) เพื่อความมุ่งประสงค์ในการปฏิบัติตามหรือการบังคับใช้วรรคหนึ่งของข้อนี้

(ก) รัฐภาคีแต่ละรัฐต้องหาทางนำวรรคหนึ่งของข้อนี้ไปใช้บังคับกับความผิดมูลฐานในขอบเขตที่กว้างที่สุด

(ข) รัฐภาคีแต่ละรัฐต้องนำไปรวมบัญญัติเป็นความผิดมูลฐาน โดยอย่างน้อยที่สุดให้ครอบคลุมถึงความผิดทางอาญาที่กำหนดไว้ตามอนุสัญญานี้

(ค) เพื่อความมุ่งประสงค์ของอนุวรรค (ข) ข้างต้น ความผิดมูลฐานให้รวมถึงความผิดซึ่งกระทำทั้งภายในและภายนอกเขตอำนาจของรัฐภาคีที่อยู่ในการพิจารณา อย่างไรก็ตามความผิดซึ่งกระทำนอกเขตอำนาจของรัฐภาคีจะเป็นความผิดมูลฐานต่อเมื่อการกระทำที่เกี่ยวข้องเป็นความผิดทางอาญาภายใต้กฎหมายภายในของรัฐซึ่งการกระทำความผิดได้เกิดขึ้น และหากการกระทำนั้นเกิดขึ้นในรัฐภาคีซึ่งปฏิบัติตามหรือบังคับใช้ข้อนี้ การกระทำดังกล่าวจะถือเป็นความผิดอาญาภายใต้กฎหมายภายในของรัฐภาคีนั้นได้

3.1 บทบัญญัติของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการทุจริตที่รัฐภาคีมีพันธะผูกพันต้องดำเนินการ (Mandatory requirements/Obligation to legislate)

บทบัญญัติของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการทุจริตที่รัฐภาคีมีพันธะต้องดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในการทุจริต ในเรื่อง การกำหนดให้เป็นความผิดทางอาญาและการบังคับใช้กฎหมาย

ข้อ 15 ว่าด้วยการให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ

ข้อ 16 (1) ว่าด้วยการให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศและเจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศ

ข้อ 17 ว่าด้วยการยกยอก การใช้เงินทุนหรือทรัพย์สินโดยมีวัตถุประสงค์ผิดกฎหมายหรือการยกยอทรัพย์สินโดยวิธีการอื่นของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ข้อ 25 ว่าด้วยการขัดขวางกระบวนการยุติธรรม

ข้อ 26 ว่าด้วยความรับผิดชอบของนิติบุคคล

ข้อ 27 ว่าด้วยการมีส่วนร่วมและการพยายาม

ข้อ 28 ว่าด้วยการรู้ เจตนา และความมุ่งประสงค์เป็นองค์ประกอบของความผิด

ข้อ	กฎหมาย	มาตรา
15	1) ประมวลกฎหมายอาญา	143, 144, 147 – 167, 201, 202
	2) พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของเจ้าพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2502	6, 7
	3) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542	84, 123
	4) พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2542	10 – 13
	5) พระราชบัญญัติบริษัทมหาชน จำกัด พ.ศ. 2535	214, 215, 216
16 (1)	พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการ	99/1, 123/2, 123/3

	ป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542	
17	1) ประมวลกฎหมายอาญา	147, 151 - 155
	2) พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของเจ้าพนักงานใน องค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2502	4, 8, 9, 10, 11
	3) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542	84, 123
	4) พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอ ราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2542	5 - 8, 10, 11
25	ประมวลกฎหมายอาญา	139, 167, 179, 180, 184, 185, 309
26	1) พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอ ราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2542	4 - 8
	2) พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535	282, 281/2
	3) พระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้าง หุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคม และมูลนิธิ พ.ศ. 2499	39 - 31
27	1) ประมวลกฎหมายอาญา	80
	2) พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535	314 - 315
28	ประมวลกฎหมายอาญา	59

3.2 บทบัญญัติของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. 2003 ที่กำหนดให้รัฐภาคีพิจารณาที่จะดำเนินการหรือใช้ความพยายามอย่างจริงจังเพื่อดำเนินการมาตรการต่างๆ โดยสอดคล้องกับกฎหมายภายในประเทศ

บทบัญญัติของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริตที่กำหนดให้รัฐภาคีพิจารณาที่จะดำเนินการหรือใช้ความพยายามอย่างจริงจังเพื่อดำเนินการมาตรการต่างๆ โดยสอดคล้องกับกฎหมายภายในประเทศ ในเรื่อง การกำหนดความผิดทางอาญาและการบังคับใช้กฎหมาย

ข้อ 16 (2) ว่าด้วยการให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศและเจ้าหน้าที่ขององค์การสาธารณะต่างประเทศ

ข้อ 18 ว่าด้วยการค้าอิทธิพลเพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์อันมิชอบ

ข้อ 19 ว่าด้วยการใช้อำนาจหน้าที่ในทางที่ผิด

ข้อ 20 ว่าด้วยการร่ำรวยโดยผิดกฎหมาย

ข้อ 21 ว่าด้วยการให้สินบนในภาคเอกชน

ข้อ 22 ว่าด้วยการยกยอกทรัพย์สินในภาคเอกชน

ข้อ 24 ว่าด้วยการปิดบัง

ข้อ	กฎหมาย	มาตรา
16 (2)	พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542	99/1, 123/2, 123/3
18	1) ประมวลกฎหมายอาญา	143
	2) พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2542	6
19	1) ประมวลกฎหมายอาญา	148-150, 157, 200-202
	2) พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2542	12
20	1) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542	84
21	1) พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2542	4, 5
	2) พระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551	141, 145, 149, 150
	3) พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535	308 – 312
22	1) ประมวลกฎหมายอาญา	353-354
	2) พระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551	142
	3) พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535	308
24	1) ประมวลกฎหมายอาญา	357
	2) พระราชบัญญัติบริษัทมหาชน จำกัด พ.ศ. 2535	214

เมื่อพิจารณาความสอดคล้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. 2003 จะเห็นได้ว่า ระดับที่รัฐภาคีมีพันธะผูกพันต้องดำเนินการ และระดับที่รัฐภาคีพิจารณาที่จะดำเนินการหรือใช้ความพยายามอย่างจริงจังเพื่อดำเนินการมาตรการต่างๆ โดยสอดคล้องกับกฎหมายภายในประเทศ นั้นประเทศไทยได้มีการกำหนดความผิดอาญาและการบังคับใช้กฎหมายอย่างครบถ้วนแล้ว แต่การใช้บังคับจะมีประสิทธิภาพเพียงใดจะต้องอยู่กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

บทที่ 5

บทสรุป ข้อเสนอแนะ

1. บทสรุป

การฟอกเงินเป็นการประกอบอาชญากรรมที่มีลักษณะวงจรที่อาชญากรจะนำเงิน ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์ที่ได้มาจากการกระทำความผิดมาเปลี่ยนให้เป็นเงิน ทรัพย์สินหรือ ผลประโยชน์ที่ชอบด้วยกฎหมาย และเป็นรูปแบบที่อาชญากรใช้เป็นเครื่องมือในการปกปิดการ กระทำความผิด ปกปิดผลประโยชน์ที่ได้มาจากการกระทำความผิด การฟอกเงินนั้นจะต้องมีที่มาจาก การกระทำความผิดอาญาที่เป็นความผิดมูลฐานตามที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอก เงิน พ.ศ. 2542 และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกำหนดไว้ ซึ่งใน ปัจจุบันมีทั้งหมด 26 มูลฐาน แต่ในความผิดมูลฐานดังกล่าวยังไม่มีการกำหนดที่ชัดเจนการกระทำ ความผิดเกี่ยวกับการทุจริตและครอบคลุมความผิดเกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการทุจริตใน ภาครัฐและเอกชน เพียงแต่มีการกำหนดไว้ในความผิดมูลฐานที่ 5 เท่านั้นไว้อย่างกว้างๆ ทำให้อาชญากรรมทุจริตมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ โดยอาศัยช่องว่างของกฎหมาย ที่ไม่ได้กำหนดให้ ความผิดทางอาญาที่น่าจะเข้าข่ายการกระทำทุจริตเป็นความผิดมูลฐาน ส่งผลให้การกระทำความผิด เกี่ยวกับการทุจริตไม่ได้ลดน้อยลงหรือหมดสิ้นไปได้ และยังไม่สอดคล้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติ ว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. 2003 ในส่วนของการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาคเอกชนอีก ด้วย

ทำให้ประเทศไทยต้องหามาตรการดำเนินการป้องกันและปราบปรามการทุจริตที่ เกิดขึ้นในรูปแบบต่างๆ เช่น การทุจริตเชิงนโยบาย การกระทำที่มีลักษณะเป็นการขัดกันระหว่าง ผลประโยชน์ส่วนบุคคลและผลประโยชน์ส่วนรวม การทุจริตที่มีลักษณะระบบอุปถัมภ์ การทุจริตต่อ หน้าที่ การทุจริตภาครัฐ การทุจริตภาคเอกชน เป็นต้น มาตราการหนึ่งที่น่ามาใช้ในการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตก็คือ การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินที่น่ามาใช้เพื่อตัดวงจรการ ประกอบอาชญากรรมของอาชญากร แต่ด้วยบทบัญญัติมาตรา 3(5) ที่บัญญัติว่า “ความผิดต่อ ตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมตามประมวลกฎหมาย อาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ หรือ ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น” นั้นไม่ได้มีการกำหนดกฎหมายที่ถือ ว่าเป็นมาตราที่เป็นความผิดทางอาญาที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะนำกฎหมายป้องกันและปราบปรามการ ฟอกเงินไปใช้บังคับ อีกทั้งยังมีการกำหนดให้กว้างขึ้นอยู่กับดุลพินิจของผู้ใช้บังคับกฎหมายว่าจะนำ มาตราการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินไปใช้กับการกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือ

ทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น ทำให้ต้องมีการพิจารณาว่ากฎหมายใดที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตเชิงนโยบาย การขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวกับผลประโยชน์ส่วนร่วม การทุจริตต่อหน้าที่ การทุจริตภาครัฐ และการทุจริตภาคเอกชน ว่ากฎหมายใดบ้างที่ถือว่าเป็นความผิดทางอาญาที่ได้เงินทรัพย์สินหรือผลประโยชน์ที่เกิดจากการทุจริตหรือการแสวงหาประโยชน์อันมิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย ที่จะเป็นความผิดมูลฐานอันเป็นที่นำไปสู่การนำกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินไปใช้บังคับ

กฎหมายที่กำหนดการกระทำความผิดทางอาญาตามมาตรา 3(5) นั้นสามารถแยกออกได้ 2 กรณี คือ

1) กรณีความผิดทางอาญาเป็นความผิดมูลฐานตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ชัดเจน

(1) ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา

(2) ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญา

(3) ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดของเจ้าพนักงานในองค์การหรือหน่วยงาน

ของรัฐ

2) ความผิดทางอาญาที่เป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายอื่นๆ

(1) ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ตามกฎหมายอื่น

(2) ทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น

ดังนั้น ในการพิจารณาความผิดมูลฐานที่มาจากกรกระทำทุจริตที่เกี่ยวกับการฟอกเงินจะต้องพิจารณามาตราในบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการกระทำทุจริตดังกล่าว ดังนี้

(1) ประมวลกฎหมายอาญา

(2) พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ.

2502

(3) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

พ.ศ. 2542

(4) พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2542

(5) พระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551

(6) พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535

(7) พระราชบัญญัติคุณสมบัติมาตรฐานสำหรับกรรมการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ พ.ศ.

2518

(8) พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560

(9) พระราชบัญญัติมหาชน จำกัด พ.ศ. 2535

(10) พระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคม และมูลนิธิ พ.ศ. 2499

(11) พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2560

ทำให้เห็นว่า กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำทุจริตที่มีจำนวน 11 ฉบับ มีมาตราใดที่เป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และนำแนวทางการกำหนดความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการกระทำทุจริตที่เกี่ยวกับการฟอกเงินของสาธารณรัฐสิงคโปร์ที่เป็นประเทศอันดับหนึ่งในด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของประเทศอาเซียนมาเป็นต้นแบบ

2. ข้อเสนอแนะ

การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินที่สามารถตัดวงจรการประกอบอาชญากรรมที่มาจากกรการกระทำทุจริตควรจะต้องมีวงแนวทางการกำหนดความผิดมูลฐานให้เป็นที่ไปตามการหลักสากลโดยนำการบัญญัติกฎหมายของสาธารณรัฐสิงคโปร์และอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. 2003 มาปรับปรุงกฎหมายของประเทศไทย โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้

(1) ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 3 (5) “ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น” โดยการตัดคำว่า “ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น” ออก แล้วเพิ่มเติมคำว่า “ความผิดที่เป็นการกระทำทุจริตต่อหน้าที่” เพื่อให้เกิดความชัดเจนและครอบคลุมการกระทำทุจริตต่อหน้าที่ทั้งหมดในภาครัฐและภาคเอกชน

(2) ควรมีการกำหนดตารางรายชื่อการกระทำทุจริตต่อหน้าที่ทั้งหมดเป็นกฎกระทรวงที่ออกโดยอาศัยอำนาจจากพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ว่ามีรายชื่อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำทุจริตที่ถูกกำหนดเป็นความผิดมูลฐานรวมทั้งกำหนดมาตราที่มีการได้เงิน ทรัพย์สินหรือผลประโยชน์ที่มาจากกรการกระทำผิด เพื่อให้เกิดความชัดเจนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในการที่ดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดทางอาญาและมีการนำเงิน ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์มาเปลี่ยนสภาพให้เป็นเงิน ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์ที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย

โดยมีรายละเอียดตามตารางดังนี้

กฎหมาย	มาตรา
1. ประมวลกฎหมายอาญา	147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 201, 202
2. พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2502	4, 6, 7, 8, 9, 10, 11
3. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542	84
4. พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2542	4, 5, 6, 7, 8, 10, 11
5. พระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ.2551	141, 142, 145, 149,150
6. พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535	281/2, 308, 309, 310, 311, 312
7. พระราชบัญญัติคุณสมบัติมาตรฐานสำหรับกรรมการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. 2518	5, 7, 8 ตี, 9 (มีลักษณะเป็นมาตรการป้องกันการทุจริต)
8. พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560	6, 7, 120
9. พระราชบัญญัติบริษัทมหาชน จำกัด พ.ศ. 2535	214, 215
10. พระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคม และมูลนิธิ พ.ศ. 2499	39, 41, 42
11. พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2560	50, 54

บรรณานุกรม

- กมล สกลเดชา. (2525). การทุจริตและประพฤตินิยมชอบในวงราชการ : บทวิเคราะห์ทางกฎหมายในแง่ความหมายการใช้คำในกฎหมาย. (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ.
- กัญญาณัฐ บางพาน. (2549). อนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านการทุจริต ค.ศ. 2003 : ศึกษากรณีความรับผิดชอบทางอาญาเกี่ยวกับการทุจริตในภาคเอกชน. (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์) คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ.
- คณะกรรมการวิสามัญพิจารณาสอบสวนและศึกษาเรื่องเกี่ยวกับการทุจริตของวุฒิสภา (2545). สรุปผลการสอบสวนและศึกษาเรื่องการทุจริต. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.
- คณะกรรมการพิจารณาพันธกรณีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. 2003. (2550). คำแปลอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. 2003. กรุงเทพฯ: กระทรวงยุติธรรม.
- ธีรวัฒน์ นามศิริ. (2556). ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.). (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์) มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี. ชลบุรี.
- ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์. (2549). นักการเมืองไทย จริยธรรม ผลประโยชน์ทับซ้อน การคอร์รัปชัน สภาพปัญหา สาเหตุ ผลกระทบ แนวทางแก้ไข. กรุงเทพฯ: สายธาร.
- ณัฐธรรดา ศรีหล่มสัก. (2553). การกำหนดความผิดเกี่ยวกับสินบนในภาคเอกชนตามอนุสัญญาองค์การสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. 2003. (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ.
- ณัฐวี วิมา. (2545). การป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาคเอกชนโดยองค์การอิสระของรัฐ ศึกษาเฉพาะกรณีคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ.
- ชัยนันท์ แสงปุตตะ. (2541). กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน : ศึกษาเฉพาะกรณีความผิดมูลฐาน. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ.
- ไชยยศ เหมะรัชตะ. (2542). มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ในรวมบทความและสารานุกรมเกี่ยวกับกฎหมายฟอกเงิน. กรุงเทพฯ: กองนิติการ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.

- ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. (2549). การฉ้อราษฎร์บังหลวงและมาตรการในการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ. รายงานวิจัยเรื่องการพัฒนากฎหมายป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร (ระยะที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- นิกร เกริกกุล. (2539). การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน: ทฤษฎี กฎหมาย และแนวทางปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: Translator-at-law.com
- บุญวรา สุขะโน เจนพิงพร และคณะ. (2558). รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการข้อมูลกฎหมายอาเซียน ระยะต่อเนื่อง เรื่อง กฎหมายของประเทศสิงคโปร์และข้อมูลกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสังคมวัฒนธรรม การเมือง และความมั่นคงของประเทศสิงคโปร์. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
- ปภรดา เพ็ชรทอง. (2555). การกำหนดให้การติดสินบนเป็นความผิดทางอาญาในประเทศต่างๆ ในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก: ประเทศกัมพูชา ประเทศจีน ประเทศอินโดนีเซีย ประเทศเกาหลี ประเทศมาเลเซีย ประเทศสิงคโปร์ และประเทศเวียดนาม. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ.
- ประกาศคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 57/2557
- ประธาน วัฒนวาณิชย์. (2520). ระบบความยุติธรรมทางอาญา: แนวความคิดเกี่ยวกับการควบคุมอาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรม. วารสารนิติศาสตร์ ปีที่ 9 ฉบับที่ 2.
- ปิยะดา ศิลปอาชญา. (2551). พัฒนาการของการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและปัญหาในการอนุวัติการอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. 2003. (นิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ.
- ปิยะพันธ์ สารากรบริรักษ์. (2534). การกำหนดความผิดอาญาฐานเกี่ยวกับการฟอกเงิน. (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ
- พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และคณะ. (2539). รายงานผลการวิจัยเรื่ององค์ความรู้ว่าด้วยการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ.
- พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560
- พระราชบัญญัติคุณสมบัติมาตรฐานสำหรับกรรมการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. 2518
- พระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2551
- พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2502

- พัสสน ตันติเตมิท. (2555). *ความผิดฐานเข้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157.* (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ.
- พิเศษ เสตเสถียร. (2536). *ความรับผิดชอบของผู้บริหารบริษัทมหาชน.* กรุงเทพฯ: วิทยุชน.
- พีรพันธ์ เปรมภูติ. (2545). *คู่มือพนักงานสอบสวนอาชญากรรมทางการเงิน.* กรุงเทพฯ: สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน.
- ลิขิต ธีรเวคิน, “ระบบอุปถัมภ์: ฐานของสังคมและการเมืองไทย,” หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน (5 กันยายน 2544).
- วีระพงษ์ บุญโญภาส และคณะ. (2548). *รายงานฉบับสมบูรณ์ การกำหนดความผิดฐานฟอกเงินที่ผู้กระทำให้เป็นองค์การอาชญากรรมข้ามชาติและมาตรการ รวมทั้งความร่วมมือระหว่างประเทศ ในการปราบปรามการฟอกเงินและมาตรการยึดอายัดและริบทรัพย์สิน ชุดโครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนากฎหมายป้องกันและปราบปรามองค์การอาชญากรรมข้ามชาติ (ระยะที่ 2),* กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- วีระพงษ์ บุญโญภาส และคณะ. (2549). *โครงการวิจัยเรื่อง การเสริมสร้างมาตรการเพื่อสัมฤทธิ์ผลใน กระบวนการบังคับใช้กฎหมายของคณะกรรมการ ป.ป.ช..* กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ.
- วีระพงษ์ บุญโญภาส. (2550). *กระบวนการยุติธรรมกับกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (พิมพ์ครั้งที่ 2).* กรุงเทพฯ: นิติธรรม.
- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต. (2559). *คู่มือการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน.* กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สนธยา ยาพิณ. (2552). *บทบาทและอำนาจหน้าที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต แห่งชาติต่อการแก้ไขปัญหาการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลและผลประโยชน์ส่วน ร่วม (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).* มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. กรุงเทพฯ.
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2554). *รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการศึกษาวิจัยเรื่องปัญหา การทุจริตคอร์รัปชันในวงการธุรกิจเอกชนไทยกับแนวทางแก้ไขและป้องกัน.* นนทบุรี: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ.
- สมพงษ์ ตะโกฟ่าง และทงศักดิ์ ม่วงมณี. (2556). *การทุจริตต่อหน้าที่ในการบริหารราชการแผ่นดิน ของคณะรัฐมนตรี กรณีศึกษา.* นนทบุรี: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการ ทุจริตแห่งชาติ.
- สหัส สิงหวิริยะ. (2545). *ความรู้เรื่องกฎหมายป้องกันการฟอกเงิน.* กรุงเทพฯ: นิติธรรม.

- สนธยา ยาพิณ. (2552). *บทบาทและอำนาจหน้าที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติต่อการแก้ไขปัญหาการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลและผลประโยชน์ส่วนรวม*. (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. กรุงเทพฯ.
- สังคีต พิริยะรังสรรค์. (2549). *คอร์รัปชันแบบเบ็ดเสร็จ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ร่วมด้วยช่วยกัน.
- สังคีต พิริยะรังสรรค์. (2549). *ทฤษฎีคอร์รัปชัน*, กรุงเทพฯ: ร่วมด้วยช่วยกัน
- สีหนาท ประยูรรัตน์. (2542). *คำอธิบายพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: ส.เอเชีย เพลส.
- สุรพล ไตรเวทย์. (2542). *คำอธิบายกฎหมายฟอกเงิน : ปัญหา ข้อเท็จจริง คำอธิบาย พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : วิญญูชน
- แสวง บุญเฉลิมวิภาส. (2551). *การศึกษาพันธกรณีและความพร้อมของประเทศไทยในการปฏิบัติตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. 2003*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ.
- สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน. (2551). *การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน คู่มือประชาชน*. กรุงเทพฯ: ศรีเมืองการพิมพ์.
- สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน. (2557). *รวมกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การร้าย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน.
- สำนักมาตรการป้องกันการทุจริต สำนักงาน ป.ป.ช.. (2555). *มาตรการป้องกันการทุจริตเชิงนโยบาย ฉบับวิชาการ*. นนทบุรี: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ. (ออนไลน์) สืบค้นได้จาก <http://www.pacc.go.th>
- สำนักงานวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2559). *สาธารณรัฐสิงคโปร์กับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- อรรถนพ ลิขิตจิตตะ. (2542). *ถาม-ตอบเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน*. กรุงเทพฯ: กองนิติการ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.
- อุดม รัฐอมฤต. (2530). *ปัญหาบางประการเกี่ยวกับกฎหมายป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ*, (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ.

- เอก ตั้งทรัพย์วัฒนา และอรอร ภู่เจริญ. (2553). รายงานการวิจัย แนวทางการประยุกต์มาตรการสากลเพื่อการต่อต้านการทุจริตของประเทศไทย. นนทบุรี: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
- Jeffrey Robinson. (1996). *The Laundrymen inside money laundering*, The world's third-largest business. New York: Arcade Publishing, Inc. อ้างถึงใน วีระพงษ์ บุญญภาส. (2548). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ หัวข้อ การกำหนดความผิดฐานฟอกเงินที่ผู้กระทำเป็นองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติและมาตรการ รวมทั้งความร่วมมือระหว่างประเทศในการปราบปรามการฟอกเงินตามมาตรการยึด आयัด และริบทรัพย์สิน. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- Heidenheimer, Arnold J. (1970). *Political Corruption: Readings in Comparative Analysis*, New York, NY: Holt Rinehart and Winston. อ้างถึงใน พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และคณะ. (2539). รายงานผลการวิจัยเรื่ององค์ความรู้ว่าด้วยการทุจริตและประพฤตินิชอบในวงราชการไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤตินิชอบในวงราชการ.
- The Prevention of Corruption Act
- Myrdal, Gunnar, (1968) “*The Folklore of Corruption*”, The Asian Magazine Vol 8, No.24 (June 16). อ้างถึงใน พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และคณะ. (2539). รายงานผลการวิจัยเรื่ององค์ความรู้ว่าด้วยการทุจริตและประพฤตินิชอบในวงราชการไทย, กรุงเทพฯ: สำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤตินิชอบในวงราชการ.
- PP v Khoo Yong Hak. From <http://www.justcite.com/Document/cZetoZaZn0Wca/public-prosecutor-v-khoo-yong-hak>. retrived 5 Nov 2017.
- Saura S. Underkuffer, “*Captured by Evil: Idea of Corruption in Law*”, Duck law school-working papers in public law. อ้างถึงใน ขวลิต วงศ์ใหญ่. (2558). การกำหนดความรับผิดทางอาญาเกี่ยวกับการให้และรับสินบนเจ้าพนักงานของรัฐต่างประเทศ, (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์) มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. กรุงเทพฯ
- Wilson Ang, “*Letting the Deal Through– Anti-corruption in Singapore*”, from <http://www.nortonrosefulbright.com/knowledge/publications/113733/getting-the-deal-through-anti-corruption-regulationin-singapore-2014>. retrived 5 Nov 2017

ภาคผนวก

รายชื่อบุคลากรที่ได้สัมภาษณ์

1. กลุ่มอาจารย์ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

1.1 อาจารย์ ดร.วรภัทร รัตนพาณิชย์ หัวหน้าภาควิชานิติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1.2 อาจารย์ ดร.วรรณวิภา เมืองถ้ำ อาจารย์ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

1.3 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธรรมศักดิ์ เสนามิตร ประธานหลักสูตรการตลาดระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

1.4 ผู้ช่วยศาสตราจารย์พงษ์จิรา เชิดชู อาจารย์ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

1.5 อาจารย์สุพัตรา แผนวิชิต นักวิจัยอิสระ

2. บุคลากรหน่วยงานของรัฐ

2.1 นายชาติ ทัพภวิมล ผู้พิพากษาอาวุโสในศาลอุทธรณ์

2.2 ดร.ปรัชญา มหาวิณิชฉยมন্ত্রী อัยการประจำสำนักงานอัยการสูงสุด ผู้ช่วยเลขานุการผู้ตรวจการอัยการ

2.3 นายวิทยา นิตธรรม ผู้อำนวยการกองกฎหมาย สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

2.4 นายภูเทพ ทวีโชติธนากุล ผู้อำนวยการกองกฎหมาย สำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

3. บุคลากรในหน่วยงานภาคเอกชน

3.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธรรมศักดิ์ เสนามิตร และคณะ ในฐานะที่ปรึกษากฎหมาย สำนักงานตรวจสอบบัญชี

4. บุคคลที่ได้รับผลกระทบจากการทุจริต

4.1 นางสาวกิงดาว ทองเชื้อ

คำถามสัมภาษณ์

คำถามสัมภาษณ์เชิงลึก โครงการวิจัยเรื่อง มาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินที่ได้จากการกระทำความผิดเกี่ยวกับการทุจริต โดยมีคำถามจำนวน 3 คำถาม

คำถาม

1. ถ้าคำว่า “การกระทำเกี่ยวกับทุจริต” หมายความว่า การกระทำเพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่น ท่านเห็นว่า ความหมายดังกล่าว เหมาะสมหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....
.....
.....

2. ท่านเห็นว่า การกระทำความผิดเกี่ยวกับการทุจริตที่เกี่ยวข้องกับการฟอกเงิน มีกฎหมายเกี่ยวกับการกระทำทุจริตใดเกี่ยวข้องบ้าง

.....
.....
.....

3. ความผิดมูลฐานตามมาตรา 3 (5) ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ที่ว่า “ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม ตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น” ท่านเห็นว่า คำว่า “กฎหมายอื่น” หมายถึงกฎหมายใด และเป็นการบัญญัติกฎหมายกว้างเกินไปหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....
.....
.....

หมายเหตุ ในกรณีถ้าท่านผู้ให้สัมภาษณ์ไม่สะดวกให้สัมภาษณ์เชิงลึกได้ ขอความอนุเคราะห์ขอข้อมูลที่เกี่ยวข้องตอบกลับมาได้ที่ Email : punnawit.tu@gmail.com จักขอบพระคุณยิ่ง

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นายปณณวิช ทัพภวิมล
วัน เดือน ปีเกิด	2 กรกฎาคม 2525
สถานที่เกิด	ลำปาง
ประวัติการศึกษา	นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง เนติบัณฑิตไทย ประกาศนียบัตรหลักสูตรอาชญากรรมเศรษฐกิจดิจิทัล ประกาศนียบัตรหลักสูตรการกำกับดูแลและบังคับใช้กฎหมายในตลาดเงิน ตลาดทุน ประกาศนียบัตรหลักสูตรการบังคับใช้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการ ฟอกเงิน
สถานที่ทำงาน	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี
ตำแหน่ง	อาจารย์ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์

